T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MANİSA İLİ KULA İLÇESİNDEKİ SAKIZ TİPİ EVLER VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

EMİNE DERİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE VE RESTORASYON PROGRAMI

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖMER FARUK TUNCER

İSTANBUL, 2019

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MANİSA İLİ KULA İLÇESİNDEKİ SAKIZ TİPİ EVLER VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Emine DERİN tarafından hazırlanan tez çalışması 21.11.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk TUNCER

Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk TUNCER

Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Doç. Dr. Ayten ERDEM

Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Demet ULUSOY BİNAN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

ÖNSÖZ

''Manisa İli Kula İlçesindeki Sakız Tipi Evler ve Koruma Sorunları Üzerine Bir Araştırma'' adlı bu tezin amacı Rumlar'dan kalan bu evlerin korunarak devamlılığının sağlanmasıdır.

Tez çalışmam süresince beni Kula kentini anlamaya yönlendiren, bilgi ve tecrübesiyle desteklerini esirgemeyen tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Ömer Faruk TUNCER'e,

Kula ve tez çalışmam ile ilgili hertürlü bilgi ve tecrübesini paylaşan, beni yönlendiren değerli hocam Doç. Dr. Ayten ERDEM'e,

Katkılarından dolayı değerli hocam Prof. Dr. Demet BİNAN'a,

Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı'na,

Yüksek lisans eğitimime başlamamda etkili olan değerli hocam, Öğr. Görevlisi Hüseyin BAŞÇETİNÇELİK'e,

Tez çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen Kula Belediyesi çalışanlarına ve tüm Kula halkına,

Hayatım boyunca hertürlü desteğini esirgemeyen ve daima yanımda olan canım anneme ve babama,

Kardeşleri olmaktan mutluluk duyduğum sevgili ablam ve ağabeyime, yeğenlerime,

Tanıştığımız günden buyana aldığım her kararda yanımda olan, çalışmam süresince de beni destekleyen ve sabır gösteren canım eşim Cahit'e,

Ve son olarak da çalışmalarıma sevgisini katan canım oğlum Kaan'a sonsuz teşekkürler…

Kasım, 2019

Emine DERİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ vii

ŞEKİL LİSTESİ viii

ÇİZELGE LİSTESİ xiii

ÖZET xiv

ABSTRACT xvi

BÖLÜM 1

GİRİŞ 1

1.1 Literatür Özeti 1
1.2 Tezin Amacı 4
1.3 Hipotez 4

BÖLÜM 2

MANİSA İLİ KULA İLÇESİNE GENEL BAKIŞ 5

2.1 Fiziksel Yapı 5
2.1.1 Coğrafi Konum 5
2.1.2 İklim Özellikleri ve Bitki Örtüsü 6
2.1.3 Jeolojik Oluşum 6
2.1.4 Ulaşım 8
2.1.5 Demografik Yapı 9
2.1.6 Mahalleler 11
2.1.7 Sosyal ve Ekonomik Yapı 13
2.2 Tarihsel Gelişimi 14
2.2.1 Antik Dönem 14
2.2.2 Bizans Dönemi 16
2.2.3 Germiyanoğulları Dönemi 16
2.2.4 Osmanlı Dönemi 16
2.2.5 Cumhuriyet Dönemi 18

BÖLÜM 3

KULA GELENEKSEL SAKIZ TİPİ KONUT MİMARİSİ 21

3.1 Kula'da Geleneksel Doku Özellikleri.....21
3.2 Sakız Tipi Evlerin Genel Özellikleri.....30
3.2.1 Konum Özellikleri 34
3.2.2 Plan Özellikleri.....36
3.2.3 Yapım Sistemi Özellikleri ve Malzeme Kullanımı 49
3.2.4 Cephe Özellikleri 74

BÖLÜM 4

SAKIZ TİPİ EVLERİN DİĞER GELENEKSEL KULA EVLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI 88

4.1 Geleneksel Kula Evlerinin Genel Özellikleri 88
4.2 Sakız Tipi Evler ile Geleneksel Türk Evleri arasındaki Farklar ve Benzerlikler.....98

BÖLÜM 5

GELENEKSEL DOKUNUN VE SAKIZ TİPİ EVLERİN KORUMA SORUNLARI.....101

5.1 Geleneksel Dokudaki Değişim ve Nedenleri.....101
5.1.1 Yasal Düzenlemeler.....101
5.1.2 Sosyo-Ekonomik Nedenler 102
5.2 Geleneksel Konutlardaki Değişimler ve Nedenleri.....103

BÖLÜM 6

SAKIZ TİPİ KONUT MİMARİSİNİN KORUNMASI İÇİN ÖNERİLER 114

6.1 Çevre Ölçeğinde Öneriler 114
6.2 Plan Düzeninin Korunması İçin Öneriler.....118
6.3 Cephe Düzeninin Korunması İçin Öneriler.....118
6.4 Yapısal Sistemin Sağlamlaştırılması İçin Öneriler.....119
6.5 Yeniden Kullanımları İçin Öneriler 120

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER 122

KAYNAKLAR 125

EK-A

ÇALIŞILAN EVLERİN ENVANTER LİSTESİ 128

EK-B

ÖRNEK PROJELER.....196

B-1 Tek Katlı Ev Örneği (Sabahattin Argaç Evi) 197
B-2 İki Katlı Ev Örneği (Şükriye Külahçı Evi) 206

EK-C

KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPILAŞMA KOŞULLARI 218

ÖZGEÇMİŞ 234

KISALTMA LİSTESİ

Env. No	Envanter Numarası
GEEAYK	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
yy.	Yüzyıl

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2. 1 Kula kent merkezi ve yakın çevresi [3] 6
Şekil 2. 2 Kula jeolojik yapı haritası [6]....7
Şekil 2. 3 Solda volkanik oluşumlar ve sağda sütun bazaltlar [6] 7
Şekil 2. 4 Solda Peri bacaları ve sağda fosil ayak izi [6]....8
Şekil 2. 5 Kula konumunu gösteren harita 8
Şekil 2. 6 Kula yol bağlantılarını gösteren harita, 2019 [10]....9
Şekil 2. 7 Kula'da devam eden zanaatlar [9] 14
Şekil 2. 8 Antik dönemde Kula ve Civarı (Katakekaumene) [19] 15
Şekil 2. 9 Kula'nın kentsel gelişim aşamaları [19] 20
Şekil 3. 1 1970'lerde Kula İlçesi [9] 22
Şekil 3. 2 (koyu kırmızı) Rum ve (kırmızı)Türklerin yaşadıkları bölgeyi, (açık kırmızı) ticaret alanını gösteren harita [22] 22
Şekil 3. 3 Kentsel Sit Alanı içinde yer alan mahalleleri gösteren harita [10]....24
Şekil 3. 4 Kentsel sit alanını gösteren harita [27] 25
Şekil 3. 5 Çevresel değerleri gösteren harita [10]....26
Şekil 3. 6 Solda Meryem Ana Kilisesi [28] ve sağda Hagios Stefonos Kilisesi, 2018 [10] 27
Şekil 3. 7 Solda Zafer İlkokulu yan cephesi ve Zafer İlkokulu ön cephesi, 2019 [10]..27
Şekil 3. 8 Eski Çeşme, 2019 [10]....28
Şekil 3. 9 Eski Cami [16]....29
Şekil 3. 10 Çarşı Hamamı, 2019 [10] 29
Şekil 3. 11 Sakız tipi evleri gösteren harita ve envanter listesi [10] 33
Şekil 3. 12 Sakız tipi ev parsel ilişkisini gösteren tablo [10] 35
Şekil 3. 13 (Env. No: L3N06) bodrum katta yer alan depo, 2019 [10] 36
Şekil 3. 14 (Env. No: L2N101) bodrum kat kullanım durumu [10]....37
Şekil 3. 15 (Env. No: L3N16 giriş kat planı) dikdörtgen sofalı plan tipi [10]....38
Şekil 3. 16 (Env. No: L2N193) giriş kat planında sofanın değişimi [10]....38
Şekil 3. 17 (Env. No: L2N101 giriş kat planı)L biçimli iç sofalı plan tipi [10]....39
Şekil 3. 18 (Env. No: L2N285 giriş kat planı) L biçimli iç sofalı plan tipi [10]....39
Şekil 3. 19 (Env. No: L2N37 giriş kat planı) dikdötgen iç sofalı plan tipi [10]....40
Şekil 3. 20 (Env. No: L2N37 birinci kat planı) kapalı dış sofalı plan tipi [10] 41
Şekil 3. 21 (Env. No: L2N338 birinci kat planı) eyvanlı iç sofalı plan tipi [10] 41
Şekil 3. 22 (Env. No: L2N322 birinci kat planı) dış/açık sofalı plan tipi [10]....42
Şekil 3. 23 (Env. No: L2N151 birinci kat planı) dış/ kapalı sofalı plan tipi [10]....43
Şekil 3. 24 (Env. No: L2N151 giriş katı p lanı) dikdörtgen iç sofalı plan tipi [10]....43

Şekil 3. 25 Plan tipolojisi [10] 44
Şekil 3. 26 (Env. No: L2N151) bir basamak yükseklikteki odaya bakış, 2019 [10].....45
Şekil 3. 27 (Env. No: L2N151) tavan süslemesi, 2019 [10] 46
Şekil 3. 28 Solda (Env. No: L2N338) sofa yer döşemesi ve renkli cam kapı ve sağda (Env. No: L2N101) renkli cam kapı, 2018 [10] 46
Şekil 3. 29 Solda (Env. No: L2N37) avlu plan şeması ve sıkıştırılmış toprak ve sağda (Env. No: L2N101) kayrak taşı kaplama ve bir kenarı komşu yapı ile sınırlanmış sıvasız taş duvar, 2018 [10].....47
Şekil 3. 30 Solda (Env. No: L2N338) avlu ve sağda avluda yer alan küçük bahçe bölümü, 2018 [10].....47
Şekil 3. 31 (Env. No: L2N101) mutfağa bakış, 2018 [10].....48
Şekil 3. 32 (Env. No: L2N151) mutfak-banyo holü, 2018 [10].....48
Şekil 3. 33 (Env. No: L3N06) sistem kesiti [10] 50
Şekil 3. 34 (Env. No: L2N151) sistem detayı [10].....51
Şekil 3. 35 Solda (Env. No: L3N16) bodrum kat duvar örgüsü ve sağda (Env. No: L2N209) almaşık örgü duvar örneği, 2018 [10] 52
Şekil 3. 36 (Env. No: L2N101) bodrum katta ahşap dikmeler, 2018 [10].....52
Şekil 3. 37 Solda (Env. No: L2N151) iç duvar örgüsü, ortada dış duvara bağlantısı ve sağda dış duvar örgüsü, 2018 [10] 53
Şekil 3. 38 (Env. No: L21N34) cumba alt destek elemanı, 2019 [10].....53
Şekil 3. 39 (Env. No: L3N06) ahşap oda yer döşemeleri, 2019 [10] 54
Şekil 3. 40 (Env. No: L2N338) Solda sofa ve sağda hol karomozaik yer döşemesi,2018 [10] 54
Şekil 3. 41 (Env. No: L2N151) Solda ve sağda sofa tavan kaplaması, 2018 [10] 55
Şekil 3. 42 (Env. No: L2N338) Solda ve sağda sofa tavan kaplaması, 2018 [10] 55
Şekil 3. 43 Solda (Env. No: L2N193) oda pasalı tavan kaplaması ve sağda (Env. No: L2N101) oda pasalı tekne tavan kaplaması, 2018 [10] 55
Şekil 3. 44 Solda (Env. No: L2N151) eve giriş merdiveni, ortada (Env. No: L2N193) eve giriş merdiveni ve sağda (Env. No: L2N101) avluya iniş merdiveni, 2018 [10].....56
Şekil 3. 45 Solda (Env. No: L2N151) kapı ile merdivene, mutfak-banyo holüne geçiş ve sağda (Env. No: L2N338) kapaklı merdiven, 2018 [10] 56
Şekil 3. 46 Solda (Env. No: L2N209) kirpi saçak uygulaması ve sağda (Env. No: L2N37) taş saçak uygulaması, 2018 [10] 57
Şekil 3. 47 (Env. No: L2N85) iki sıra tuğla saçak uygulaması, 2018 [10] 58
Şekil 3. 48 Solda (Env. No: L21N34) giriş aksı üzerindeki cumba ve sağda (Env. No: L21N34) giriş aksı yanında yer alan cumba örneği, 2019 [10].....59
Şekil 3. 49 Solda (Env. No: L2N85) yan cephede yer alan balkon ve sağda (Env. No: L2N37) cumba, 2018 [10] 59
Şekil 3. 50 Niş içinde yer alan kapı örnekleri, 2018 [10] 60
Şekil 3. 51 Nişin her iki yanında pencere bulunan giriş örnekleri solda (Env. No: L2N37) ve sağda (Env. No: L2N151),2018 [10] 60
Şekil 3. 52 (Env. No: L2N193) revaklı giriş örneği, 2018 [10] 60
Şekil 3. 53 Kapıların üzerindeki dekoratif figür örnekleri, 2018 [10].....61
Şekil 3. 54 Solda (Env. No: L2N206) kapı ve sağda (Env. No: L2N142) nişsiz giriş kapısı örneği, 2018 [10].....61
Şekil 3. 55 Kapı tipleri [10].....62

Şekil 3. 56 Solda (Env. No: L2N209) düz lentolu, saçaklı avlu giriş kapısı, ortada (Env. No: L2N85) yan cephede yer alan kemerli avlu kapısı ve sağda (Env. No: L2N306) yan cephede yer alan kemerli avlu kapısı, 2018 [10] 63
Şekil 3. 57 Solda (Env. No: L2N37) bodrum giriş kapısı ve sağda (Env. No: L2N101) bodrum giriş kapısı, 2018 [10] 64
Şekil 3. 58 (Env. No: L2N151) üst kısmı ışıklık olan ahşap iç kapı örnekleri, 2018 [10] 64
Şekil 3. 59 Solda (Env. No: L2N101) camlı kanatlı iç kapı ve sağda (Env. No: L2N338) camlı kanatlı iç kapı, 2018 [10] 65
Şekil 3. 60 Bodrum kat pencere örnekleri,2018 [10] 66
Şekil 3. 61 Solda (Env. No: L3N06) demir parmaklıklı taş söveli pencere örneği, ortada (Env. No: L2N338) metal kepenkli taş söveli pencere ve sağda (Env. No: L2N142) metal kepenkli taş söveli pencere, 2018 [10] 66
Şekil 3. 62 Solda (Env. No: L2N101) oda penceresi ve sağda (Env. No: L2N37) oda penceresi, 2018 [10] 67
Şekil 3. 63 Pencere tipleri [10] 68
Şekil 3. 64 Solda (Env. No: L2N151) pencere yanındaki ahşap dolaplar, 2018 [10], ortada (Env. No: L3N06) dolap, 2019 [10] ve sağda (Env. No: L2N151) kapı yanı ahşap dolap ve ikona bölümü, 2018 [10] 69
Şekil 3. 65 (Env. No: L2N151) dolap detayı [10] 70
Şekil 3. 66 (Env. No: L2N151) solda ve sağda alçı bezemeli ocak örneği, 2018 [10] 71
Şekil 3. 67 (Env. No: L2N151) ocak detayı [10] 72
Şekil 3. 68 (Env. No: L2N37) orta akstaki niş içinden girişli, taş örgülü cephe, 2018 [10] 74
Şekil 3. 69 (Env. No: L2N206) cumba birimi, 2018 [10] 75
Şekil 3. 70 Solda (Env. No: L2N85) niş örneği, ortada (Env. No: L2N209) niş örneği ve sağda (Env. No: L2N142) nişsiz giriş örneği, 2018 [10] 75
Şekil 3. 71 (Env. No: L2N37) bodrum kat pencere, 2018 [10] 76
Şekil 3. 72 Solda (Env. No: L3N06) taş söveli pencere ve sağda (Env. No: L2N37) taş söveli pencere, 2018 [10] 76
Şekil 3. 73 Solda (Env. No: L3N16) taş örgülü saçak, ortada (Env. No: L2N142) sıvalı profilli saçak ve sağda (Env. No: L2N209) kirpi saçak, 2018 [10] 77
Şekil 3. 74 (Env. No: L3N77) üçgen alınlıksız ortadan girişli simetrik cephe, 2018 [10] 78
Şekil 3. 75 (Env. No: L3N06) üçgen alınlıklı ortadan girişli simetrik cephe, 2018 [10] . 78
Şekil 3. 76 (Env. No: L2N193) revaklı sütunlu giriş, 2018 [10] 78
Şekil 3. 77 (Env. No: L3N16) orta aksın solundan girişli asimetrik cephe, 2018 [10] ... 79
Şekil 3. 78 (Env. No: L2N142) üçgen alınlıksız, nişsiz ve cumbasız cephe, 2018 [10] ... 80
Şekil 3. 79 Solda (Env. No: L2N306) üçgen alınlıklı cumbasız cephe ve sağda (Env. No: L2N151) üçgen alınlıklı cumbasız cephe, 2018 [10] 80
Şekil 3. 80 Solda (Env. No: L2N85) cumba orta giriş aksında ve sağda (Env. No: L2N206) cumba giriş aksının sağında, 2018 [10] 81
Şekil 3. 81 Solda (Env. No: L2N338) sütunlu cumbalı giriş, 2018 [10] ve sağda (Env. No: L2N12) üçgen alınlıklı cumbalı cephe, 2019 [10] 81
Şekil 3. 82 Tek Katlı Evler için cephe tipolojisi [10] 82
Şekil 3. 83 İki Katlı Evler için cephe tipolojisi [10] 83

Şekil 3. 84 Solda (Env. No: L2N338) yan cephede yer alan balkon korkulukları, ortada (Env. No: L2N85) yan cephede yer alan balkon korkulukları ve sağda (Env. No: L2N193) giriş sahanlığında yer alan korkuluklar, 2018 [10].....84
Şekil 3. 85 Solda (Env. No: L2N209) küfeki taşı kat silmesi ve sağda (Env. No: L2N306) tuğla üzeri sıvalı profilli kat silmesi, 2018 [10].....84
Şekil 3. 86 Solda (Env. No: L3N06) küfeki taşı sırası ile oluşturulan köşe pilastırı, ortada (Env. No: L2N338) kesme taş köşe pilastırı ve sağda (Env. No: L2N85) pahlı taş köşe bitişi, 2018 [10] 85
Şekil 3. 87 (Env. No: L2N206) cumba altı füruş, 2018 [10] 85
Şekil 3. 88 Solda (Env. No: L2N12) cumba üstü ve altı füruş, 2019 [10] ve sağda (Env. No: L21N34) cumba üstü ve altı füruş, 2018 [10].....86
Şekil 3. 89 (Env. No: L2N306) üçgen alınlık, 2018 [10] 86
Şekil 3. 90 (Env. No: L2N338) yuvarlak biçimli alınlık, 2018 [10] 87
Şekil 3. 91 (Env. No: L2N338) cumba, tavan süslemeleri ve sütunlu giriş, 2018 [10] ..87
Şekil 4. 1 Kaçıklar Evi zemin kat planı ve kesiti [34]..... 90
Şekil 4. 2 Kaçıklar Evi yan cephe görünüşü, 2018 [10].....91
Şekil 4. 3 Kaçıklar Evi hayata bakış, 2018 [10] 91
Şekil 4. 4 Kaçıklar Evi aynalı sistem oda kapıları, 2018 [10] 92
Şekil 4. 5 Kaçıklar Evi yüklük, gusülhane ve odaya bakış, 2018 [10].....92
Şekil 4. 6 Kaçıklar Evi oda tavan kaplaması, 2018 [10].....92
Şekil 4. 7 Kaçıklar Evi hayat ve seki bölümü, 2018 [10] 93
Şekil 4. 8 Kaçıklar Evi hayatın tavan kaplaması, 2018 [10].....93
Şekil 4. 9 Beyler zemin kat plan şeması [39] 94
Şekil 4. 10 Beyler ara kat plan şeması [39].....94
Şekil 4. 11 Beyler birinci kat plan şeması [39].....95
Şekil 4. 12 Solda Beyler Evi dış görünüş ve sağda Beyler Evi Oda Kapısı, 2018 [10] 95
Şekil 4. 13 Beyler Evi ocak örnekleri, 2018 [10] 96
Şekil 4. 14 Beyler Evi ahşap oymalı dolap ve raflar, 2018 [10].....96
Şekil 4. 15 Beyler Evi tavan süsleme, 2018 [10] 97
Şekil 4. 16 Beyler Evi Hayat Bölümü, 2018 [10].....97
Şekil 4. 17 Beyler Evi hayat tavan kaplaması, 2018 [10].....97
Şekil 5. 1 (Env. No: L2N101) odanın mutfak mahaline dönüştürülmesi [10].....104
Şekil 5. 2 (Env. No: L2N322) kapatılan sofa [10].....104
Şekil 5. 3 (Env. No: L2N285) farklı kullanım için evin ikiye ayrılması [10].....105
Şekil 5. 4 (Env. No: L2N193) sofaya eklenen oda ve evin ikiye ayrılması [10].....105
Şekil 5. 5 (Env. No: L2N193) kapatılan ocak, 2018 [10] 106
Şekil 5. 6 (Env. No: L3N77) kapatılan bodrum kat penceresi(sağda), 2018 [10] 106
Şekil 5. 7 (Env. No: L2N85) demir kapı ve panjurlar eklentileri, 2018 [10] 107
Şekil 5. 8 Metal pencere kapaklarında bozulma örnekleri, 2018 [10] 107
Şekil 5. 9 (Env. No: L2N37) pvc olarak değiştirilen pencere, 2018 [10] 108
Şekil 5. 10 (Env. No: L3N77) kapatılan pencere boşluğu, 2018 [10].....108
Şekil 5. 11 Ahşap kapılardaki bozulma örnekleri, 2018 [10].....109
Şekil 5. 12 Solda (Env. No: L2N101) avlu merdiveninde çiçeklenme ve sağda (Env. No: L2N101) sehim yapan ve mermer kaplamanın ayrıldığı merdiven, 2018 [10] 109
Şekil 5. 13 Köşe bitişlerindeki taş bozulma örnekleri, 2018 [10] 110
Şekil 5. 14 Metal malzemeli dekoratif ögelerde bozulma örnekleri, 2018 [10].....111

Şekil 5. 15 (Env. No: L2N142) sol duvarda çökme, parça kaybı, 2018 [10].....111
Şekil 5. 16 (Env. No: L2N151) çatıdan gelen suya dayalı duvarda bozulma, 2018 [10] 112
Şekil 5. 17 (Env. No: L2N206) Ahşap cumba biriminde bozulmalar, 2018 [10] 112
Şekil 5. 18 (Env. No: L2N151) tavan kaplamasında bozulma ve parça kayıpları, 2018 [10] 113
Şekil 5. 19 (Env. No: L2N151) üst kat döşemesinde sehim, 2018 [10] 113
Şekil 6. 1 Solda ve sağda Camiicedit mahallesinde yeni yapı örneği, 2019 [10]……. 116
Şekil 6. 2 Camiicedit mahallesinde yeni yapı, açık çıkma ve yatay pencereler, 2019 [10] 116
Şekil 6. 3 Sakız Tipi Evler kültürel rota önerisi [10].....117

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2. 1 1881/82-1893 Osmanlı nüfus sayımında, Saruhan Sancağı'ndaki Kula'da kadın erkek nüfusunun etnik ve dinsel dağılımı 10
Çizelge 2. 2 Kula'da Cumhuriyet öncesi nüfus ve demografik yapı profili 10
Çizelge 2. 3 Kula'da kent nüfusunun gelişimi (1927-2000) 11
Çizelge 2. 4 Kula nüfus dağılımı 11
Çizelge 2. 5 II. Bayezid döneminde Kula Kasabası [19] 17
Çizelge 2. 6 1520-1522 sayımına göre Kula Kasabası [19] 17
Çizelge 2. 7 1530 tarihine göre Kula Kasabası [19] 17
Çizelge 4. 1 Geleneksel Kula evi ile Sakız tipi ev karşılaştırması [10].....99
Çizelge 4. 2 Geleneksel Kula evi ile Sakız tipi evi örnekleri [10]..... 100

ÖZET

MANİSA İLİ KULA İLÇESİNDEKİ SAKIZ TİPİ EVLER VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Emine DERİN

Rölöve ve Restorasyon Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk TUNCER

Kula; geleneksel Osmanlı kent dokusunu günümüze kadar koruyan küçük Anadolu kentlerinden birisidir. 1979 yılında tescillenen yerleşimde günümüzde 800'ün üzerinde tescilli yapı yer almaktadır. Kültürel mirasın devamlılığı için bu kent dokusunun sürekliliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Kula Volkanik Jeoparkı'nın Unesco Jeopark Ağı' na katılmasıyla birlikte bölgedeki geleneksel evlerin de restorasyon çalışmaları önem kazanmıştır.

Bu çalışmada amaç, Sakız tipi evlerin genel mimari özellikleri incelenerek, koruma sorunlarının belirlenmesi ve koruma yaklaşımına yönelik öneriler geliştirilmesidir.

Sakız tipi evlerin yaygın olarak görüldüğü Akgün ve Zaferiye Mahallelerinde çalışma yapılarak, Sakız tipi evler Türk evleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve mimari özellikleri belirlenmiştir. Bunun neticesinde, korumanın olumlu ve olumsuz etkileri incelenmiştir.

Tespit çalışmaları için, anket, veri toplama, mevcut durum tespiti, fotoğraflama gibi belgeleme yöntemlerine başvurulmuştur.

Yapılan çalışmalarda Sakız tipi evlerin genellikle iç sofalı, birkaç basamakla ulaşılan ana giriş kapısının sofaya açıldığı, avlu kapısının ayrı olduğu, Türk evlerine göre simetrik cepheli olduğu, bazı evlerin dış görünüşlerinin korunduğu, iç mekanlarda değişiklikler yapıldığı; bazı evlerin terk edildiği, bazı evlerin ise kısmi olarak korunduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak geleneksel Kula evleri gibi Sakız tipi evlerin de korunmasına gereken önemin verilmediği görülmüştür. Koruma bilincinin yoksunluğu ve maddi imkansızlıklar nedeniyle bölgenin restorasyon çalışmalarının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kula, Akgün ve Zaferiye Mahalleleri, Sakız Tipi Evler, Restorasyon, Koruma

ABSTRACT

A STUDY ON CHIOS TYPE HOUSES AND CONSERVATION PROBLEMS IN KULA DISTRICT OF MANISA

Emine DERİN

Department of Architecture

Programme of Building Survey and Restoration

Msc. Thesis

Adviser: Assist. Prof. Dr. Ömer Faruk TUNCER

Kula; It is one of the small Anatolian cities that maintains the traditional Ottoman city texture to the present day. The settlement, which is registered in 1979, has more than 800 proprietary structures today. It is aimed to ensure continuity of this urban tissue for the continuity of cultural heritage. The restoration of traditional houses in the region has gained importance with the involvement of Kula volcanic Jeoparı in the Unesco Jeopark network.

The aim of this study is to examine the general architectural features of Chios-type houses, to identify protection problems and to develop recommendations for protection approach.

The Chios type houses are widely seen in Akgun and Zaferiye neighborhoods, and the Chios types are examined in comparison with Turkish houses and architectural features have been determined. As a result, the effects of positive and immortal love of protection are examined.

Documentation methods such as survey, data collection, current situation determination and photographing were applied for the determination studies.

In the studies carried out, the interior of the Chios-type houses, a few steps to the main entrance door opened to the table, the courtyard door is separate, according to the Turkish houses symmetrical facade, some houses are protected by the exterior appearances, interior changes was made some houses were abandoned and some houses were partially preserved.

As a result, it was observed that the Chios-type houses, such as traditional Kula houses, were not given any importance to protect. Due to the lack of protection consciousness and material impossibility, the restoration work of the region has been determined insufficient.

Keywords: Kula, Akgun and Zaferiye Neighborhoods, Chios-type houses, Restoration, Protection

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1 Literatür Özeti

Kula ilçesi, İç Ege Bölgesinde, Manisa ili sınırları içerisinde yer alan ve özgün kent dokusunu büyük ölçüde koruyan kentlerden biridir. Rumlar ile Müslüman halk yıllarca birlikte yaşamış, birbirlerinden kültürel ve sosyal anlamda etkilenmiş ve bunun neticesinde özgün yapılar ve gelenekler günümüze kadar ulaşmıştır. Rum halkın ilçeyi terk etmesinden sonra nüfus değişimi yaşanmış, ancak İzmir-Ankara otoyolunun yapılmasıyla kentte tekrar bir hareketlilik yaşanmıştır. Bu çalışma kapsamında Kula'nın fiziksel yapısı, tarihsel gelişimi incelenmiş, Sakız Tipi evlerin mimari özellikleri ele alınmış, geleneksel Kula evleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş, çalışılan yapılar ve çalışma alanı ile ilgili analizler yapılmış ve bu analizlere göre koruma sorunları tespit edilmiş ve çözüme yönelik öneriler sunulmuştur.

Tez çalışmasında ilk olarak tarihsel araştırma gerçekleştirilmiştir. Buna bağlı olarak Yıldız Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, Dokuz Eylül Kütüphanesi, Kula Belediyesi, Beyazıt Kütüphanesi, İzmr Kültür Varlıklarını Koruma 2 No'lu Bölge Kurulu Arşivi gibi arşivler taranarak tez konusu ile ilgili belge ve kaynaklar edinilmiştir. Teze konu olan Kula'da yaşamış Rumlarla ilgili bilgiler için Georgios Nakracas ve Leyla Aksu Kılıç gibi araştırmacıların çalışmaları taranmıştır. Ayrıca tez kapsamında Kula'da belediye çalışanlarından Yılmaz Külahçı ve Yeliz Ay Hırka ile iletişim sağlanmıştır.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde; Kula ilçesinin fiziksel yapısı ve tarihsel gelişimi araştırılmıştır. Buna bağlı olarak yararlanılan başlıca kaynaklar; Strabon, Ch. Texier, Cuinet, Evliya Çelebi gibi ünlü tarihçi ve gezginlerin anlatılarıdır. Kula, antik dönemden günümüze kadar Bizans, Germiyanoğulları Beyliği, Osmanlı hakimiyetlerinde

bulunmuştur. Bu bağlamda, Kemal H. Karpat, Tahsin Yücel, Hüseyin Şahin, Rüstem Bozer, Zeki Arıkan gibi araştırmacıların bölge ile ilgili yazılarından yararlanılmıştır. Ayrıca Ayten Erdem tarafından hazırlanmış "Kula Tarihsel Sit ve Mimarlık Örnekleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma" başlıklı 1983 tarihli yüksek lisans tezinden, Nur Fersan Akın tarafından hazırlanmış ''Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunması ile İlgili Bir Yöntem Araştırması'' başlıklı 1980 tarihli doktora tezinden ve Ela Çil tarafından hazırlanmış '' Exploring The Construction of the Identities of Kula, A Place in Agean Anatolia'' başlıklı 2005 tarihli doktora tezinden yararlanılmıştır. Bölge hakkında 2006 yılında İzmir'de gerçekleştirilmiş ''Tarih içinde Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula'' sempozyumundan ve yayınlanan makalelerden bilgi edinilmiştir.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde Kula'da bulunan Sakız Tipi Evlerin mimari özellikleri araştırılmıştır. ''Sakız Tipi'' konut olarak adlandırılan konut tipi, sokağa dönük, mahremiyet kaygısından uzak planlama anlayışıyla tasarlanmıştır ve bu türdeki evlerin biçimlenmesindeki hareket noktası geometridir. Sakız tipi evlerin planları genellikle dik açılıdır. Giriş katları da esas yaşam katları gibi kullanılmak amacı ile planlanmıştır. Plan ve cephe organizasyonu açısından ortogonal düzene sahip olan bu konutlar genellikle biri dar diğeri geniş iki akstan oluşmaktadır. Üst katta yer alan yatak odalarından bir kısmı sokak cephesine, diğer bir kısmı ise arka avluya bakmaktadır. Bu odalar genellikle merkezi bir hol etrafında düzenlenmişlerdir. Genellikle cephenin orta aksında yer alan cumba odaya iliştirilmiş kapalı bir balkon işlevi görmektedir. Zemin katta arka cepheden ışık ve hava alan temel yaşama mekânına, arka bahçeye doğru uzanan bir servis kütlesi eklenmiştir. Batı Anadolu kıyıları ve adalarda ticari ve yaşamsal ilişkilerin mimari yansıması Kula'da da çeşitli cephe elemanlarında görülmektedir. Benzerlikler plan organizasyonu ya da cephe biçimlenmesinden çok, taş cephe örgüsü, sıva üzeri profilli silme gibi cephe elemanlarında kendini göstermektedir. Sakız etkileri ayrıca yüksek anıtsal girişler ve üçgen alınlıklarda da gözlemlenebilir. Sakız Tipi Evler ile ilgili 2018 yılında yazar tarafından alan ve belgeleme çalışması yapılmış, yapılar ile ilgili envanter fişleri oluşturulmuş ve yapıların özellikleri belirlenmiştir. Bu araştırmada, İzmir 2 No'lu Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü Arşivi'nden ve incelenen evlerden bazılarının restorasyon projeleri raporlarından veriler alınmıştır. Demet Ulusoy Binan tarafından hazırlanmış TÜBA-KED-3 Dergisinde yayınlanan ''Bergama (İzmir)Kentsel Kültür Varlıkları

Envanteri 2003'' başlıklı makalesinden ve Şeniz Çıkış tarafından hazırlanan '' 'Modern Konut'' olarak XIX. Yy. İzmir Konut: Biçimsel ve Kavramsal Ortaklıklar '' başlıklı 2009 yılında yayınlanan makalesinden ve Feyyaz Erpi tarafından hazırlanan ''Buca'da Konut Mimarisi (1838-1934)'' başlıklı 1987 yılında yayınlanan kitabından yararlanılmıştır.

Çalışma alanında yapılan görüşmeler de bu bölüme kaynak oluşturmuştur.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde geleneksel Kula evi ile Sakız tipi ev karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Esra Kırtaş tarafından hazırlanan ''Evaluation of Architectural Heritage Characteristic of Bekirbeyler House in Kula, Manisa'' başlıklı 2013 tarihli yüksek lisans tezinden; Yılmaz Tosun, Doğan Kuban ve Sedat Hakkı Eldem gibi mimarların yazılarından yararlanılmıştır. 2018 yılında yazar tarafından yapılan belgeleme çalışmaları bu bölüme kaynak oluşturmuştur.

Tez çalışmasının beşinci bölümünde geleneksel doku ve incelenen yapılar ile ilgili analizler yapılmış ve koruma sorunları araştırılmıştır. Bu bağlamda 2018 yılında yazar tarafından yapılan alan çalışması ile analiz verileri elde edilmiş ve koruma sorunları bu analizler neticesinde tespit edilmiştir. Kula ile ilgili yasal düzenlemeler araştırılmıştır. İzmir 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü arşivinden ulaşılan Kula Kentsel Sit Alanı kararlarından yararlanılmıştır.

Tez çalışmasının altıncı bölümünde Kula'daki Sakız tipi evlerin korunması üzerine çevresel ve yapısal ölçekte öneriler geliştirilmiştir. Bu bölümde Nur Fersan Akın tarafından hazırlanmış ''Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunması ile İlgili Bir Yöntem Araştırması'' başlıklı 1980 tarihli doktora tezinden faydalanılmıştır. Ayrıca İzmir 2 No'lu Kültür Varlıklarını Koruma Müdürlüğü arşivinden ulaşılan Mevcut Koruma amaçlı imar planı kararları incelenmiş ve yeni yapılaşma koşulları değerlendirilmiştir. Çevresel ölçekte bunlara ek olarak, Sakız tipi evleri ve geleneksel dokuyu içeren bir kültür rotası oluşturulmuştur. Yapısal ölçekte ise, yapıların plan ve cephe düzenlerinin korunması ve yapısal sistemin sağlamlaştırılması için öneriler geliştirilmiştir. Boş olan yapıların ise sosyal ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden kullanımları için öneriler sunulmuştur.

Çalışmanın son bölümünde ise, Kula'daki Sakız tipi evler ve koruma sorunları ele alınıp, geliştirilen öneriler değerlendirilmiştir. Bu bölümde Nur Fersan Akın tarafından

hazırlanmış ‘’Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunması ile İlgili Bir Yöntem Araştırması’’ başlıklı 1980 tarihli doktora tezinden, Zeynep Ahunbay gibi koruma uzmanlarının yayınları ile UNESCO, ICOMOS gibi koruma alanında uluslararası faaliyet gösteren kuruluşların çalışmalarından ve tüzüklerinden faydalanılmıştır. Sonuç olarak da geleneksel dokunun ve yapıların korunup sürekliliğinin sağlanması adına öneriler sunularak kullanılmayan yapıların işlevlendirilmesi üzerinde durulmuştur.

1.2 Tezin Amacı

Bu teze konu olan Kula ilçesi, Rum ve Türk halkının uzun yıllar birlikte yaşadığı, mimari ve kültürel çeşitliliğin var olduğu, 1993 yılında Kentsel sit alanı ilan edilen yerleşim merkezidir. Bu bağlamda, Kula’daki Sakız tipi evlerin mimari özelliklerinin belirlenmesi, geleneksel Kula evleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi, elde edilen veriler neticesinde koruma sorunlarına değinilerek korumaya yönelik önerilerin geliştirilmesi ve bu değerlerin sürekliliğinin sağlanması bu tezin amacını oluşturmaktadır.

1.3 Hipotez

Çalışma alanında incelenen Sakız tipi evlerin belgeleme çalışmaları kapsamında, yapıların cephe, iç mekân ve detay fotoğrafları çekilerek mevcut durum tespitleri yapılmıştır. Ayrıca 2018 Aralık ayında saha tespit çalışması yapılarak, yapılar ile ilgili envanter fişleri oluşturulmuştur. Bu çalışmalardan elde edilen veriler ile analizler yapılmıştır. Bunun neticesinde koruma sorunları belirlenmiş ve korumaya yönelik önlemler ve öneriler üzerinde durulmuştur.

BÖLÜM 2

MANİSA İLİ KULA İLÇESİNE GENEL BAKIŞ

2.1 Fiziksel Yapı

2.1.1 Coğrafi Konum

Kula, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu bölümünde, Manisa il sınırları içinde, Anadolu'yu Ege Bölgesi'ne bağlayan İzmir-Ankara(D-300) Karayolu üzerinde yer almaktadır. Ege Bölgesi'nin en büyük yerleşim birimi olan İzmir'e 147 km, Manisa il merkezine ise 118 km uzaklıkta bulunan ilçenin, coğrafi konumu 28°68'kuzey enlem ve 38° 53' doğu boylamları arasında yer almakta olup, deniz seviyesinden yüksekliği 720 m.dir. Kula, 917 km²'lik yüzölçümü ile Manisa ili yüzölçümünün %6,95' ini kapsamaktadır [1].

Kula, kuzeyden Selendi ve Demirci, doğudan Uşak ve Eşme, batıdan Salihli ve güneyden Alaşehir ile çevrilidir (Şekil 2. 1). Divlit yanardağının çevresinde 382 km'lik bir alanı kaplayan volkanik arazinin güney ucunda kurulmuştur [2].

Şekil 2. 1 Kula kent merkezi ve yakın çevresi[1] [3]

2.1.2 İklim Özellikleri ve Bitki Örtüsü

Kula'da yapılan araştırmalara göre, %27,91 karasallık değeri ile karasal iklim özelliğine sahip olduğu görülmüştür. Ancak, diğer veriler değerlendirildiğinde Kula'da karasal iklim ile Akdeniz iklimi özellikleri arasında değişmeler görüldüğü tespit edilmiştir [4]. Yağış bakımından incelendiğinde, orta derecede yağışlı sayılmaktadır. Kula' da topografya ile uyumlu batı yönlü rüzgarların etkili olduğu görülmektedir.

Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu kısmında yer alan Kula' da doğal bitki örtüsünün %70' lik kısmını meşeler, %20'lik kısmını da kızılçamlar oluşturmaktadır [4]. Alüvyal topraklar Gediz nehri ve yan kollarında görüldüğünden bu alanlarda yüksek verim gücü neticesinde sebze yetiştiriciliği yapılır.

2.1.3 Jeolojik Oluşum

Kula Bölgesi, Menderes Masifi'nin gnays, şist ve mermer gibi kristal kayaları üzerinde yer alır (Şekil 2. 2). Batı Anadolu' nun tek sodyumca baskın alkali bazaltaları olan Kula volkanikleri, okyanus ada bazaltları sınıfında yer almaktadır [5]. Volkan konileri (Şekil 2. 3), lav akıntıları, fosilleşmiş insan ve hayvan ayak izleri, Çukurada Maarı, lav tünelleri,

[1] Hasan Malay'ın Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu'nda yayınlanan ''Katakekaumene'de Yerleşimler, Yerel Dinler ve Tapım Merkezleri'' adlı makalesinin 9. sayfasından alınmıştır.

base surge yapıları, volkan bombaları, Gediz kanyonu, plato bazaltları, sütun bazaltlar, şelaleler, peri bacaları (Şekil 2. 4) ve jeotermal sular; Kula volkanik bölgesindeki jeositlerdir [5].

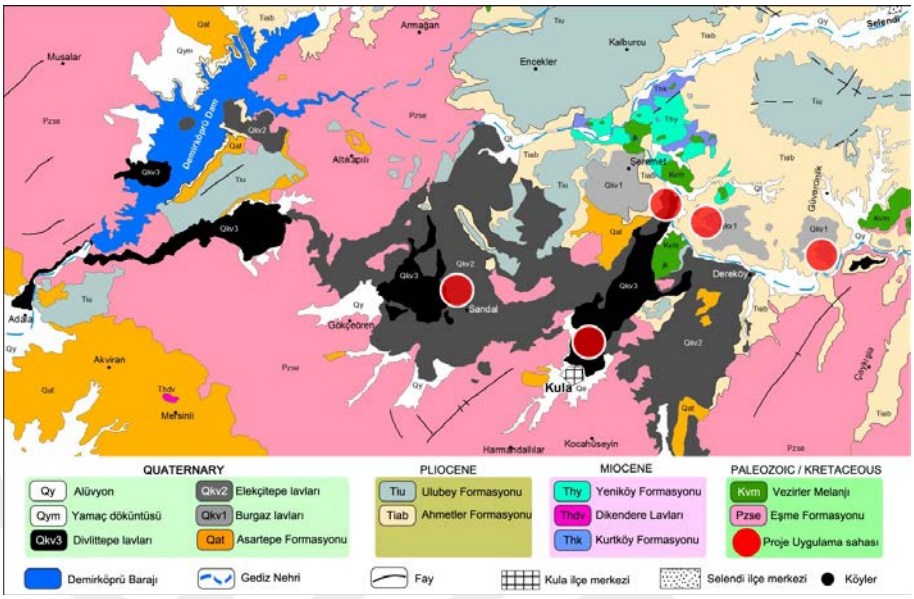

Şekil 2. 2 Kula jeolojik yapı haritası [6]

Kula bu jeolojik oluşumlarıyla birlikte, 2013 yılında ‘’Kula Volkanik Jeoparkı’’ olarak Unesco Jeopark Ağı’na katılmıştır [7]. Kula volkanizmasının son aşamasında (üç aşamadan oluşuyor) volkanizmanın küllerinden beyaz renkli bir tüf tabakası oluşmuş, insan ve hayvan ayak izleri bu tabakanın üzerinde kalmıştır (Şekil 2. 4). Üzerini örten lavlar bu izlerin korunmasını sağlamıştır. Günümüze ulaşan ayak izlerinin çok az bir kısmı arazide korunmuş, bir kısmı Ankara’da Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü’ne bağlı Doğa Tarihi Müzesi’nde, bir kısmı İzmir’de Ege Üniversitesi Doğal Tarih Müzesi’nde ve bir kısmı da yurt dışındaki bazı müzelerde korunmaktadır [5].

Şekil 2. 3 Solda volkanik oluşumlar ve sağda sütun bazaltlar [6]

Şekil 2. 4 Solda Peri bacaları ve sağda fosil ayak izi [6]

2.1.4 Ulaşım

Ege Bölgesi'nde tarih çağlarında kullanılan en eski yol ''Büyük Kral Yolu'' dur [8]. Helenistik çağdan başlayarak Bizans ve Romalılar dönemlerinde Anadolu'da karayolu ulaşımı oldukça gelişmiş durumdaydı. Türklerin Anadolu'ya gelmesiyle önemini yitiren bu yollar, Osmanlı döneminde tekrar değer kazanmıştır. İzmir-Ankara karayolu, Kula'nın güneyinden geçmektedir ve Kula'nın gelişimine olanak tanımıştır (Şekil 2. 5).

Günümüzde de Kula'ya İzmir-Ankara karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır. Yerleşim birimini Salihli- Uşak-Selendi-Alaşehir yerleşim birimlerine bağlayan karayolu ağı mevcut olup (Şekil 2. 6), toplam karayolu uzunluğu 105 km.dir [9]. En yakın havalimanı, İzmir Adnan Menderes Havalimanı'dır.

Kula içi ulaşım ise genellikle yaya olarak ya da bisiklet, motorsiklet ve araba ile sağlanmaktadır. Eski yerleşim bölgesinde sokaklar dar ve kavislidir. Tek araba sığabilecek genişliktedir.

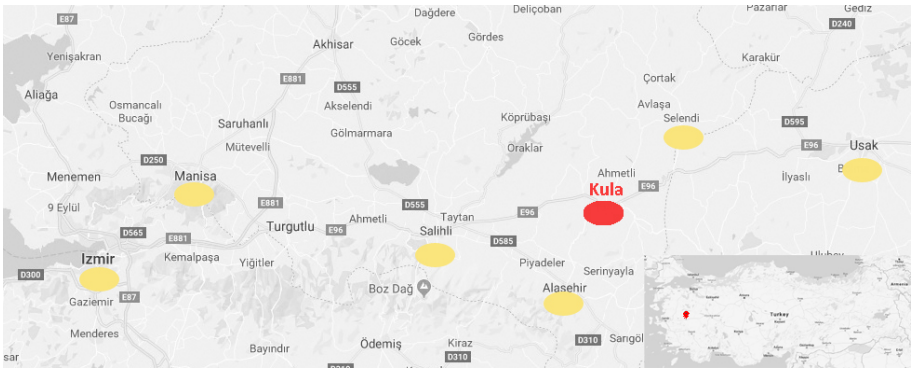

Şekil 2. 5 Kula konumunu gösteren harita

Şekil 2. 6 Kula yol bağlantılarını gösteren harita, 2019 [10]

2.1.5 Demografik Yapı

Kula nüfusu ile ilgili ilk sayısal bilgi, 1671 yılında ilçeyi ziyaret eden Evliya Çelebi'den öğrenilmektedir. Evliya Çelebi'ye göre Kula ''1200 evden oluşmaktadır.''Nüfusu 6000 kadardır. 1826 yılındaki sayıma göre nüfusun 7500 olduğu ve ilçenin 150 evden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bunların 150 kadarının Rum evi olduğu sanılmaktadır [8]. 19. ve 20. yüzyıllarda ise Kula'nın mahalleleri ve nüfusu hakkında birçok seyyahtan bilgi edinilmektedir. 19. yüzyılın başlarında Kula'yı ziyaret eden Ch. Texier, Kula'nın genel görünümü, ekonomik yapısı ve gayrimüslimler ile ilgili bilgiler verir. Texier, Kula nüfusunu 4000-5000 kadar tahmin ederken; aynı zamanlarda Kula'yı ziyaret eden E. Reclus nüfusu 9000, V. Diest ise 5000-6000 olarak belirtmektedir. Cuinet ise toplamda 6000 olarak verdiği nüfusun 5655'inin Müslüman, 345'inin Rum olduğunu bildirmektedir. 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde ise, Kula'dan geçen seyyah A. Philippson, Rumların yalnız Türkçe konuştuklarını ancak Rum mektebi açılmış olduğundan onların kendi dillerini öğrenmeye başladıklarını kaydetmektedir [11]. Sotiriades'e göre Kula kazasında 20.697 kişilik toplam nüfus içinde 6.950 Hellen vardı ve Hellenler sakinlerin %33,5'ini oluşturuyorlardı. Bu kazaya değinirken, Anagnostopulu, Rumca konuşan 3250 Rum'dan söz etmektedir. Bu Rumlar bölgeye 19. yüzyıl sonlarına doğru gelmişlerdi. Bunlardan 2800'ü kaza merkezine, 350'si Gölde köyüne, 100'ü de Mentahora köyüne yerleştiler [12].

K. Karpat'ın 1881/82-1893 Osmanlı nüfus sayımı verileri, Saruhan Sancağı'nın toplam nüfus bilgilerini vermektedir [13].

Çizelge 2. 1 1881/82-1893 Osmanlı nüfus sayımında, Saruhan Sancağı'ndaki Kula'da kadın erkek nüfusunun etnik ve dinsel dağılımı

Kula Nüfus Dağılımı			
	Kadın	Erkek	
Müslüman	12.612	13.355	
Rum Ortodoks	1.556	1.588	
Toplam	14.168	14.943	29.111

Kula'nın cumhuriyet dönemi öncesi nüfus ve demografik profili de aşağıda verildiği gibidir [14]:

Çizelge 2. 2 Kula'da Cumhuriyet öncesi nüfus ve demografik yapı profili

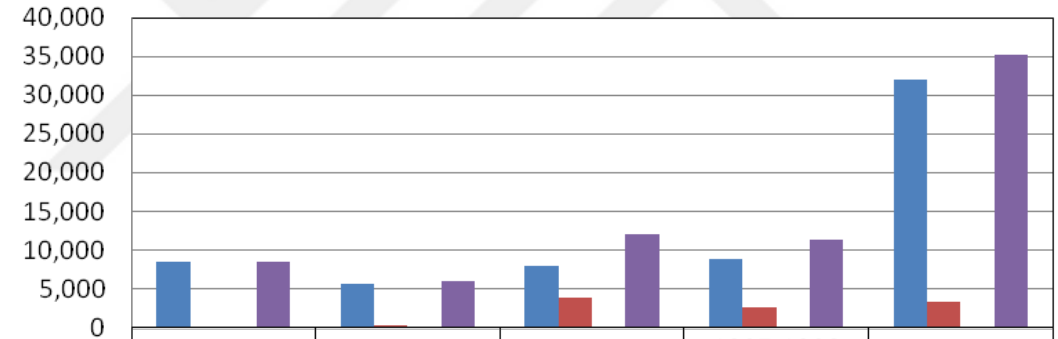

	1831 (Kemal Karpat)	1890 (Cuinet)	1899 (Kemal Karpat)	1907-1908 (Aydın Vilayeti Salnamesi)	1914 (Kemal Karpat)
Türk	8,462	5,655	8,023	8,802	32,022
Rum	0	345	3,929	2,582	3,228
Diğer	0	0	60	0	8
Toplam	8,462	6,000	12,012	11,384	35,258

1927 yılında yapılan kurtuluştan sonra ilk nüfus sayımında ise, nüfus 8683 olarak tespit edilmiştir. Bu sayı 1945 yılında 9180, 1950 yılında 8630 olmuştur [15].

Çizelge 2. 3 Kula'da kent nüfusunun gelişimi (1927-2000)

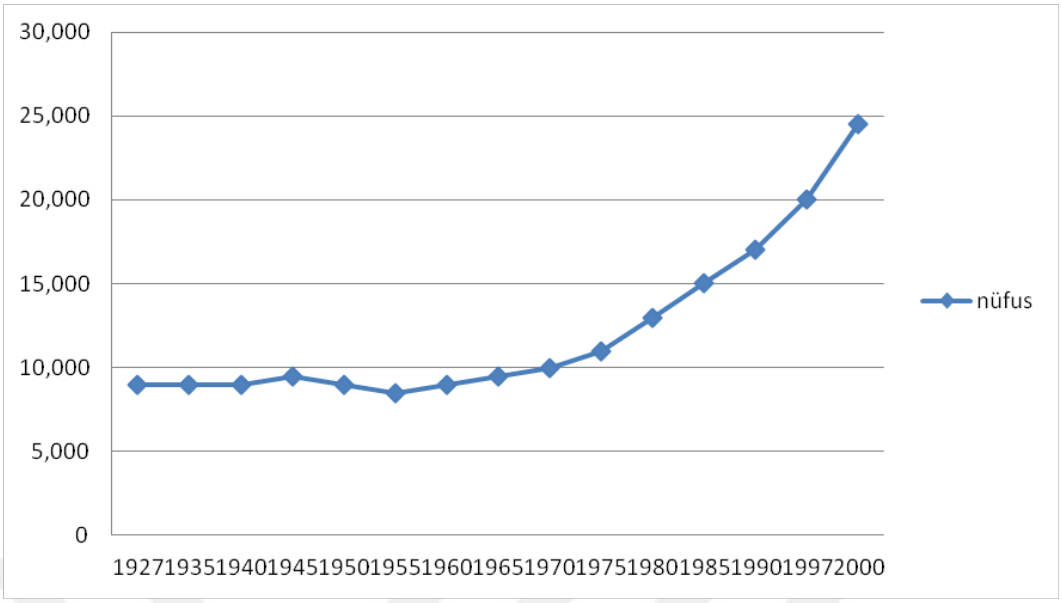

Son 5 nüfus sayımına göre Kula'nın nüfus dağılımı şöyledir [1].

Çizelge 2. 4 Kula nüfus dağılımı

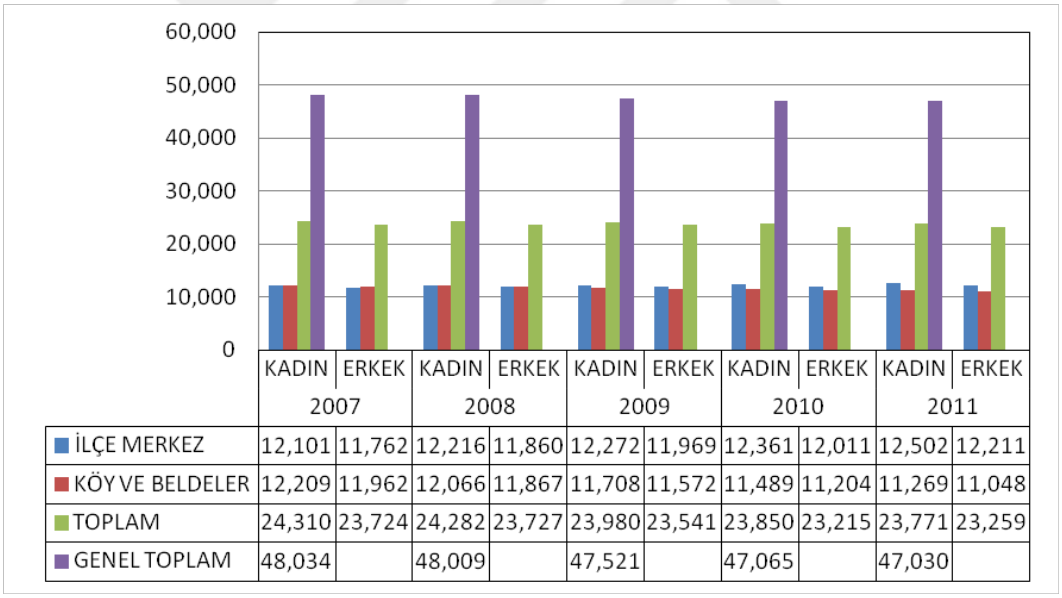

	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK
	2007		2008		2009		2010		2011	
İLÇE MERKEZ	12,101	11,762	12,216	11,860	12,272	11,969	12,361	12,011	12,502	12,211
KÖY VE BELDELER	12,209	11,962	12,066	11,867	11,708	11,572	11,489	11,204	11,269	11,048
TOPLAM	24,310	23,724	24,282	23,727	23,980	23,541	23,850	23,215	23,771	23,259
GENEL TOPLAM	48,034		48,009		47,521		47,065		47,030	

2.1.6 Mahalleler

II. Beyazid devrine (1481-1512) ait tahrir defterlerine göre Kula'da üç mahalle (Uşaklu, Mescid-i Mihmad ve Cami mahalleleri) ve toplam 214 hane, 1520 tarihli defterlerde dört mahalle (Uşaklu, Mescid-i Mihmad, Köhne Cami ve Camii Seyfeddin mahalleleri) ve toplam 273 hane, 1534 tarihli defterlerde yine dört mahalle ve 235 hane bulunmaktadır [16]. 1530 yılından sonra mahalle sayısı yedi olmuştur (Sinan Beğ, Hoca Bali ve Hızır Bali mahalleleri eklenmiştir).

1671 yılında Kula'ya gelen Evliya Çelebi'ye göre; Kula'da sekiz mahalle,1200 ev, 24 cami, üç hamam, altı han, 200 dükkân ve 11 sıbyan mektebi bulunmaktadır [17].

Temettuat defterlerine göre 1845 yıllarında Kula kazası, Kızılkaya Mahallesi, Taş Mahallesi, Uşşaki Mahallesi, Hıdırilyas Mahallesi, Bey Mahallesi, Cami-i Atik Mahallesi, Cami-i Cedid Mahallesi, Seyyid Ali Mahallesi, Kuzguncuk Mahallesi, Hacı Abdurrahmanlar Mahallesi, Mehamid Mahallesi olmak üzere 11 mahalleden oluşmaktadır [11]. Hıdırilyas ve Kuzguncuk Mahalleleri gayrimüslim mahahallesiyken; diğer dokuz mahalle Müslüman nüfusun olduğu mahallelerdir.

Kula'da belediye teşkilatı 1866 yılında kurulmuştur. Belediye teşkilatı kurulduğunda merkezde sekiz mahalle ve 1200 hane olduğu tespit edilmiştir. Kurtuluş savaşından önce Rumların yaşadığı Kuzguncuk ve Hıdırilyas mahallelerinin isimleri, savaş sonrası Zaferiye ve Akgün mahalleleri olarak değiştirilmiş ve 1970'li yıllara kadar Kula'da 11 mahalle bulunmaktadır. Bunlar;

1. Akgün Mahallesi
2. Camiatik Mahallesi
3. Uşaki Mahallesi
4. Bey Mahallesi
5. Taş Mahallesi
6. Camicedit Mahallesi
7. Mahamit Mahallesi
8. Kızılkaya Mahallesi
9. Seyitali Mahallesi
10. Hacıabdurrahman Mahallesi
11. Zaferiye Mahallesi'dir [16].

1970'li yıllardan sonra bazı mahalleler birleştirilmiş ve günümüzde merkezde yedi olmak üzere toplam 60 mahalle ve muhtarlık bulunmaktadır. Günümüzde merkezde bulunan mahalleler şunlardır [1]:

1. Akgün Mahallesi

2. Dört Eylül Mahallesi
3. Bey Mahallesi
4. Zaferiye Mahallesi
5. Camii Cedit Mahallesi
6. Kızılkaya Mahallesi
7. Seyitali Mahallesi

2.1.7 Sosyal ve Ekonomik Yapı

Geçmişte Rumlar Kula'da ekonomiye tümüyle hakimdiler. Türkler ise halıcılık, hayvancılık, tarım ve kervan ticareti ile uğraşmaktaydılar. Ekonomik olarak uyumlu olan bu beraberlik Kurtuluş savaşına kadar devam etmiştir [8].

Yerleşim dokusu, sosyo-kültürel kimliği yanısıra ekonomik kimlik elemanları yörenin adıyla anılan ve Kula kent ekonomisinde önemli bir yere sahip olan tekstil, dokumacılık ve dericilik alanındaki başarısıyla modernleşme ve markalaşma açısından umut veren bir yerleşmedir [14]. Bunun yanısıra geleneksel uğraşlarından olan bakırcılık, demircilik, semercilik, çömlekçilik, Keçecilik (Şekil 2. 7) gibi el sanat/zanaatları da kentin kültürel kimliğinin bir ürünü olarak varlığını devam ettirmektedir [14].

Ayakkabıcılık da kentin diğer önemli ekonomik kaynağıdır. İzmir-Ankara karayolu üzerinde yer alan 100 imalathane ile faaliyetlerini sürdürmektedir. İzmir'de ayakkabı üreticilerinin üçte biri Kulalı'dır ve Kula'da üretilen ayakkabıların büyük bölümü Rusya, Orta Asya ve Doğu Avrupa'ya ihraç edilmektedir [14].

Kula Maden Suları tesisi de 1970'li yılların başından bu yana faaliyet göstermektedir.

Kula'da üretilen başlıca tarım ürünleri ise tütün, badem, susam, üzüm, kavun, mısır, buğday, arpa, nohuttur. Hayvancılık da yaygın olarak yapılmaktadır. Manisa genelinde son yıllarda en çok süt üretiminin olduğu ilçe Kula'dır.

Üzüm bağları, geçmişten günümüze önemli bir yer tutmaktadır. Volkanik araziden dolayı üzüm için verimli topraklar mevcuttur. Geçmişte şarap üretimi ile de ünlü olan Kula, günümüzde de 'Yanık Ülke' markası ile tekrar şarap üretimine başlamıştır.

Kula tarihi evleri, Jeopark alanı, Peri Bacaları ile turizm alanındaki çalışmalar da devam etmektedir. Kula'ya özellikle İzmir'den gelen turlar ile ekonomiye katkı sağlanmaktadır.

Kula'da geçmişteki gelenekler, günümüzde de uygulanmaya devam edilmektedir. Düğün yemekleri, gelin alma, yaren ekibi, efe gösterisi, at ile sünnet gezdirme, doğum ve ölüm ritüelleri, geleneksel yemekleri bu geleneklerden bazılarıdır.

Geçmişte Kula evlerinde geniş aile yaşamı vardı. Erkek çocuklar evlendiğinde ailesiyle birlikte aynı evde yaşamaya devam ederdi. Evler bu şekilde yaşamaya elverişli idi. Günümüzde ise bu evlerin çoğu terkedildiğinden ve artık böyle bir yaşama anlayışı tercih edilmediğinden halk, yeni yapılaşan Bey ve Dört Eylül mahallelerine taşınmıştır. Sosyal yaşam bu çevrelerde gelişmektedir.

Şekil 2. 7 Kula'da devam eden zanaatlar [9]

2.2 Tarihsel Gelişimi

2.2.1 Antik Dönem

Kula çevresindeki volkanik bölge, antik dönemde 'Katakekaumene' olarak adlandırılmaktaydı (Şekil 2. 8). 'Yanık, Yanmış Arazi' anlamına gelen bu ifade, Strabon (İ.Ö. 54- İ.S. 24), Vitrivius (İ.Ö. I. Yy.), Byzantionlu Stephanos (VI-VII. yy) ve Eusthatios (XII.

Yy) adlı antik dönem yazarlarının eserlerinde görülmektedir [3]. Strabon ayrıntılı tasvirini şu şekilde yapar:

‘’*Lydia ve Mysia’lılar tarafından iskân edilen Phrygia ‘Katakekaumene’ bu adlandırılışını aşağıdaki bazı nedenlerden alır; yakınındaki Philadelphia (Alaşehir) kentinin duvarları dahi güvenlikte değildir, hatta sarsıntıdan her geçen gün çatlar. Burada yaşayanlar, arazinin yarattığı huzursuzluğa karşı daima dikkatlidirler ve bütün yapılarını ona göre planlarlar…*’’ [18].

Başka bir tasvirini de şu şekilde yapar:

‘’ *Bu bölgeden sonra, beş yüz stadion uzunluğu, dört yüz stadion genişliği olan Mysia ve Maionia denen ve Katakekaumene olarak adlandırılan ülkeye gelinir. Burada hiç ağaç yoktur; sadece kalite olarak ünlü şarapların hiçbirisinden aşağı olmayan Katakekaumene şarabının elde edildiği bağlar vardır. Toprağın yüzü küllerle kaplıdır, dağlık ve kayalık olan ülke sanki yangından olmuş gibi siyah renktedir…*’’ [18].

Bilim insanları, volkanik yapısına bakarak Katakekaumene’nin, güneyde Kula ve Esenyazı, kuzeyde Gediz nehri, batıda Gökçeören (Maionia) ve doğuda Kollyda (İncesu/Gölde) ile çevrili olduğu kanısındadırlar [3].

Şekil 2. 8 Antik dönemde Kula ve Civarı (Katakekaumene)[1] [19]

[1] Prof. Dr. Zeki Arıkan’ın Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu’ndaki ‘’Tarih İçinde Kula’’adlı makalesinden alınmıştır.

Bölgede yapılan kazılarda Sindel köyü sınırları içindeki Çakallar tepesinde M.Ö. 5000-250.000 yılları arasında Paleolitik döneme ait ilkel insana ait fosil ayak izleri bulunmuştur. Bu izler volkan tüflerinin üzerini örtmesi neticesinde günümüze kadar korunmuştur. 1969 yılında 200 kadar ayak izinden bugün 10-12 tanesi yerinde görülebilmektedir. Ayrıca M.Ö. 56 yılına ait mermer kabartma ve kitabelerden de Kula ve çevresinin önemli bir yerleşim merkezi olduğu anlaşılmaktadır [16].

2.2.2 Bizans Dönemi

Ramsay'e göre Kula'nın Bizanslılar dönemindeki adı Opsikion'dur ve Maionia (Menye) ile birleşerek bir piskoposluk teşkil etmektedir. 1098 Haçlı seferleri sırasında Bizanslılar eline geçmiştir. Kula, Türkler ile Bizanslılar arasında sık sık el değiştirmiştir [16]. Bu döneme ait birkaç adet para bulunmaktadır. Bu paraların üzerinde Apollon Tanrısı ve Tanrıça Artemis'i temsil eden bir resim ve onu çevreleyen bir çelenk vardır. Ancak üzerinde herhangi bir tarih ya da kim tarafından yaptırıldığına dair bir isim yoktur [16].

2.2.3 Germiyanoğulları Dönemi

14. yy'da Germiyanoğulları Beyliği güçlenerek Kula'yı ele geçirmiştir. I. Yakup Bey döneminde (1304 yılında) Alaşehir (Philadelphia) kuşatılmış, ancak Bizanslılar Katalanların desteği ile Germiyanoğulları'nı geri çevirmiştir. Kula'nın tam olarak Germiyanoğulları Beyliği'ne geçişi Mehmet Bey döneminde gerçekleşmiştir. Süleyman Şah döneminde Osmanlı ile akrabalık kurulmuş, topraklarının büyük çoğunluğu Osmanlı'ya geçmiştir. Süleyman Şah'ın ölümüyle yerine geçen oğlu II. Yakup Bey döneminde de Germiyan toprakları tamamen Osmanlı idaresine girmiştir.

2.2.4 Osmanlı Dönemi

Osmanlı Döneminde Kula, önce merkezi Kütahya olan Anadolu eyaleti merkez sancağına, sonra da 1864'te Aydın Vilayeti'nin Saruhan sancağına bağlanmıştır.

Kula ile ilgili sayısal verileri içeren en eski defterin, II. Beyazid döneminde tutulmuş bir mufassal defter olduğu bilinmektedir. Bu defterin 15. yüzyıl sonlarına doğru düzenlenmiş olduğu varsayılmaktadır.

Çizelge 2. 5 II. Bayezid döneminde Kula Kasabası [19]

Mahalle-i	Nefer	Hane	Mücerret	İmam	Müezzin	Emin	Muhassıl	Kayyum
Uşaklu	110	94	11	1	2	1		
Mescid-i Mihmad	125	98	11	1			2	
Cami	27	21	3	1				1
Toplam	262	213	25	3	2	1	2	1

Kanuni döneminde düzenlenen bir tapu-tahrir defteri, Kula ile ilgili vergi ve nüfus durumu hakkında bilgi vermektedir (Çizelge 2. 6).

Çizelge 2. 6 1520-1522 sayımına göre Kula Kasabası [19]

Mahalle-i	**Hane**	**Mücerret**	**Muarrif İmam Müezzin**	**Ehl-i berat**	**Hatip**	**Sipahizadegan**
Uşaklu	96	14	6	0	0	0
Mescid-i Mihmad	66	15	0	0	0	0
Cami-i Köhne	54	14	0	1	1	0
Cami-i Seyfettin	57	13	0	1		4
Cemaat-i Kefere-i nefs-i Kula	82	17	0	0	0	0
Toplam	355	73	6	2	1	4

1530 yıllarında düzenlenen başka bir defter de Kula ile ilgili sayısal veriler içermektedir (Çizelge 2. 7).

Çizelge 2. 7 1530 tarihine göre Kula Kasabası [19]

Mahalle-i	**Hane**	**Mücerret**	**İmam**	**Muhassıl**	**Nesl-i Abbas**	**Pir**	**Sahib-i Berat**	**Kayyum**	**Sipahizade**	**Muarrif**	**Malul**
Uşaklu	78	16	1	2		3	1		2		
Mihmad	61	6	1		2	4	2			1	
Cami-i Köhne	53	5				2	1	1			2
Cami-i Seyfettin	61	7				6	1	4			
Cemaat-i Kefere-i											
Nefs-i Kula	101	15				1					
Toplam	354	49	2	2	2	16	5	5	2	1	2

1671 yılında Kula'ya gelen Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinden Kula'da 8 mahalle, 1200 ev, 24 cami, 3 hamam, 6 han, 200 dükkân ve 11 sıbyan mektebi olduğu anlaşılmaktadır.

Halı ve kilimlerinin meşhur olduğuna da dikkat çekmektedir. 17. yüzyılda mahalle ve hane sayısında, dini ve sosyal yapılarda artış görülmüştür. 18. yüzyılda ise sayısal verilere ulaşılamasa da imar faaliyetlerinin arttığı gözlenmiştir [20]. 16. yüzyılda Kula'daki halıcılıktan söz edilebilir. 17. yüzyılda halıcılık büyük bir üne kavuşur. 18. yüzyıldaki halılar seccade tipindedir. Yün malzemeyle halılar, Türk düğüm tekniği ile dokunmuşlardır. 19. yüzyılda da Kula halıları meşhurluğunu korumuştur.

Vital Cuinet, 19. yüzyılın sonlarına doğru Kula ile ilgili sayısal bilgiler verir. Verdiği sayılara göre Kula'nın nüfusu 5655 Müslüman,345 Rum olmak üzere toplam 6000'dir. Müslümanlar sanayi ve halıcılıkla, Rumlar ise ticaret ile uğraşmaktadır [19].

Şemsettin Sami'nin 19. yüzyıl sonlarında yaptığı çalışmaya göre Kula'daki nüfusun 29.111 olduğu ve bunların 2144'nün Rum olduğu belirtilmektedir [21].

20. yüzyılın ilk yıllarında da Rumlar'ın varlığından ve Müslümanlar ile dayanışmasından bahsedilmektedir.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Mondoros Ateşkes Antlaşması'nı (30 Ekim 1918) imzalayan Osmanlı Devleti'nin toprakları kısa bir süre içinde işgal edilmeye başlanmıştır. 15 Mayıs 1919'da Yunanlılar, İtilaf Devletlerinin de desteğiyle, bütün Ege Bölgesi'ni işgal etmek maksadıyla, İzmir'e asker çıkarmış, General Nider komutasındaki Yunan kuvvetleri 28 Haziran 1920 tarihinde Kula ilçesini işgal etmiştir. 30 Ağustos 1922 tarihinde Başkumandanlık Meydan Muharebesi'nin kazanılmasıyla, dağılan Yunan kuvvetleri İzmir'e doğru kaçmaya başlamışlardır. Düşmanı takip eden Kolordu komutanı Fahrettin Altay, komutasındaki 2. süvari birliği ile 4 Eylül 1922 günü Türk Kuvvetleri Kula'ya girmiş, şehir işgalden kurtarılarak yeniden milli yönetim altına alınmıştır [1].

2.2.5 Cumhuriyet Dönemi

1922 yılında Kula'nın kurtuluşunun ardından Yunanlılar ve Rumlar bölgeyi etmiştir. 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile tüm Anadolu'da olduğu gibi Kula'da da yeni bir dönem başlamıştır.

Kula'da, 20. yüzyılda 1900-1930 yılları arasındaki dönemde yeni oluşumlar görülmektedir. Osmanlı'nın etkilerinin görüldüğü son dönemdir.1930-1970 yılları arası, 20. yüzyılda 2. dönem olarak adlandırılabilir. Bu dönemde İzmir-Ankara karayolu

yapılmış, Kula Menşucat Fabrikası kurulmuş, yeni belediye binası, ilkokul, ortaokul ve hastahane binaları Kula'nın batısında yerlerini almışlardır. 1970'li yıllardan sonra 3. Dönem olarak adlandırılabilir. 1980'li yıllarda ilk apartmanlar yapılmaya başlanmıştır [22]. 1970'li yıllardan sonra Kula, koruma altına alınmıştır. İzmir-Ankara karayolunun da yapılmasıyla kent, batıya doğru genişlemeye başlamıştır. Yeni apartmanlarlarda bu bölgede yer aldığından insanlar, eski Kula yerine bu bölgeye taşınmaya başlamıştır. Eski Kula'daki evler ise köylerden göç edenler tarafından satın alınmıştır ya da boş, bakımsız halde bırakılmıştır [23].

Günümüzde Kula, genişlemeye ve gelişmeye devam etmektedir (Şekil 2. 9). Eski Kula evleri restore edilmeye başlanmıştır. Bunlardan Beyler Evi ve Zeynep Onbaşı evlerinin restorasyonları tamamlanmış; İhsanlar Evi, Emir Dedeler Evi ve Kaçıklar Evi'nin çalışmaları devam etmektedir. 2019 yılı başlarında Kula'nın tarihi dokusu ve evlerinin tanıtımıyla ilgili, Japonya'nın TBS kanalı için belgesel çekimleri yapılmıştır. Jeopark alanı ile ilgili çalışmalar da devam etmekte ve ilçenin gereksinimlerine göre yeni adımlar atılmaktadır.

Kula Küresel Jeoparkı, 2018 yılında İspanya'daki Conca de Temp Montsec Unesco Küresel Jeopark' ı ile ortak olmayı kabul etmiştir. Jeoparkın korunması, sürdürülebilir turizm ve bölgesel kalkınma konularında iş birliği yapılarak, alanın gelişmesi ve devamlılığının sağlanması amaçlanmaktadır [24].

İlçenin ihtiyaçları doğrultusunda 2018 yılında doğalgaz dağıtım hattı projesine başlanmıştır. Ayrıca meydan ve park düzenlemeleri, çevre ve sokak aydınlatmaları, kültür merkezi gibi proje ve uygulamalar da yapılmaktadır.

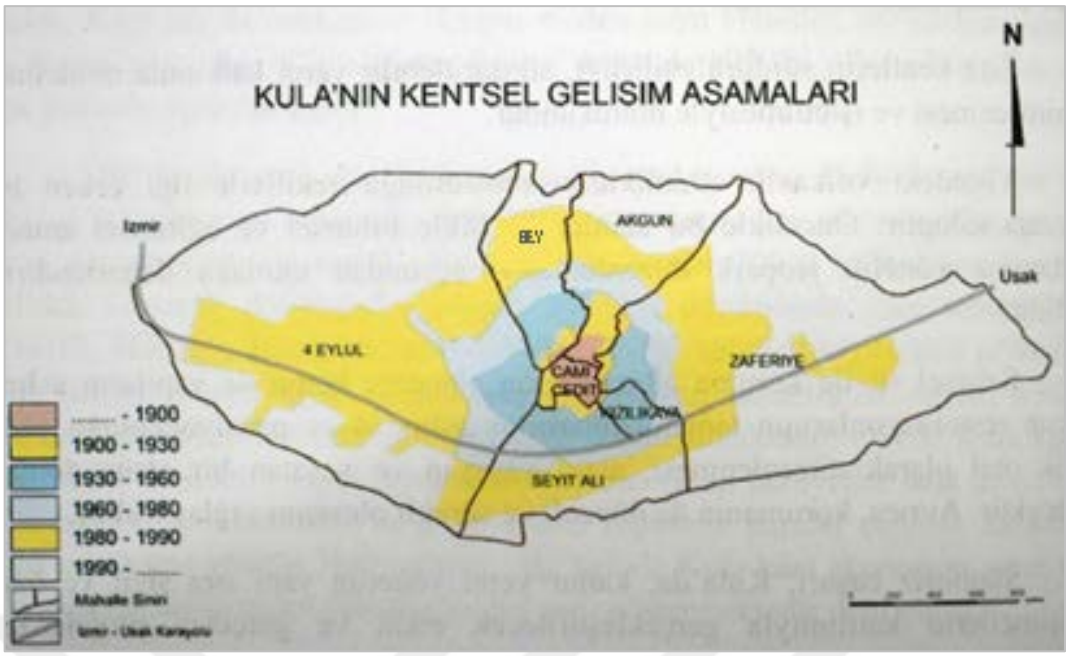

Şekil 2. 9 Kula'nın kentsel gelişim aşamaları[1] [19]

[1] Prof. Dr. Zeki Arıkan'ın Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu'ndaki ''Tarih İçinde Kula''adlı makalesinden alınmıştır.

BÖLÜM 3

KULA GELENEKSEL SAKIZ TİPİ KONUT MİMARİSİ

3.1 Kula'da Geleneksel Doku Özellikleri

Kula, Divlit Yanardağı'nın çevresindeki alanı kaplayan volkanik arazinin güney ucunda kurulmuş bir kenttir. Dolayısıyla Kula'nın topografyasına bakıldığında fazla eğimli olmayan düz bir arazide konumlandığı görülmektedir. Eski kent dokusu, İzmir- Ankara karayolunun kuzeyinde, Divlit yanardağının eteklerinden güneye anayola doğru uzanmaktadır (Şekil 3. 1). Yeni gelişim sahaları, anayolun güneyine ve batısına doğru yayılmaktadır [25]. Çarşı ve ticaret alanları anayolun güneydoğu yönünde yer almaktadır. Ana yolu bu bölgeye bağlayan ana ticaret yolu Yunus Emre Caddesi'dir. Bu ticaret yolununun uzantısı anayolu doğuda eski kent dokusuna bağlarken, batıdaki uzantısı da Kula köylerine ve Selendi yoluna bağlamaktadır. Anayoldan gelen diğer iki cadde de çarşıda birleşmektedir. Bu ana akslardan ayrılan diğer tali yollar mahalle içlerine yönelerek yer yer küçük meydancıklar ile son bulmaktadır. Kentsel sit alanı içinde altı mahalle yer almaktadır (Şekil 3. 3). İncelenen sakız tipi evlerin yoğun olarak bulunduğu bölge Akgün ve Zaferiye Mahalleleridir. Bilindiği üzere bu mahalleler önceden Rumların yaşadığı bölgedir (Şekil 3. 2). Sokak dokusu topografyaya göre şekillenmiş bazen çıkmaz sokaklarla son bulmuştur. Sokaklar oldukça dardır ve yüksek duvarların üzerinden sokağa taşarak gölge yapan geniş saçaklı çıkmalarla çevrilidir.

Şekil 3. 1 1970’lerde Kula İlçesi [9]

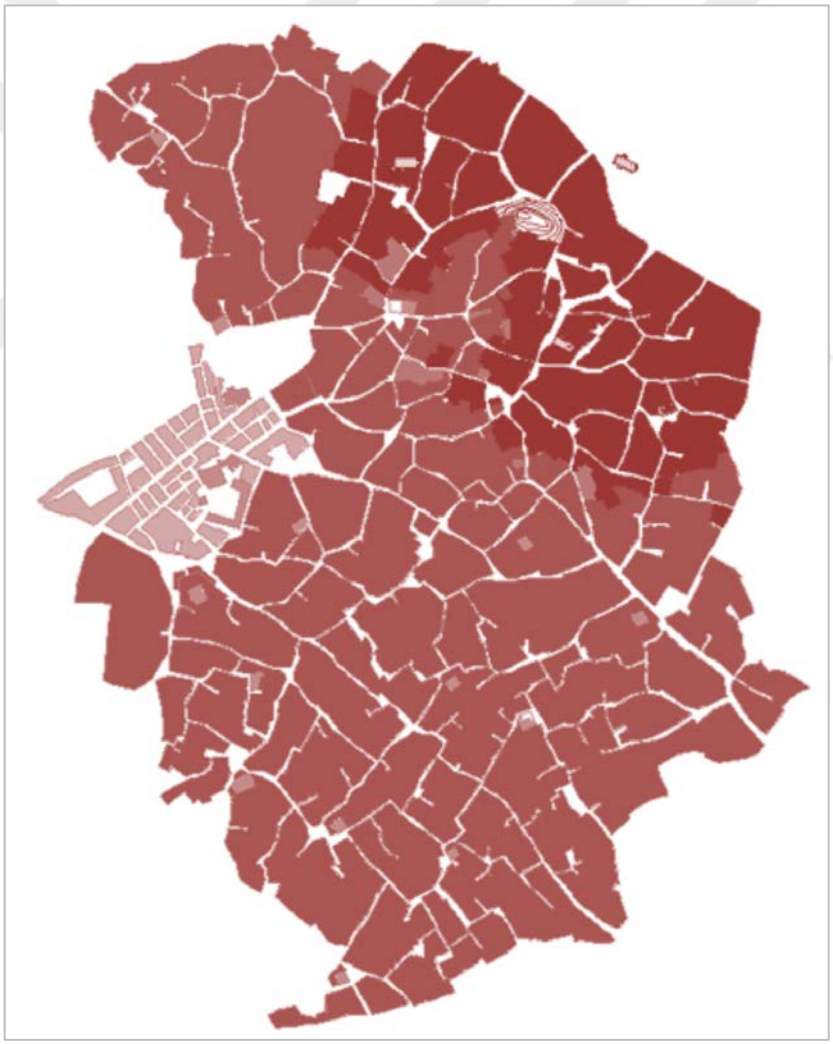

Şekil 3. 2 (koyu kırmızı) Rum ve (kırmızı)Türklerin yaşadıkları bölgeyi, (açık kırmızı) ticaret alanını gösteren harita [22]

Kula merkezindeki 102,5 hektarlık tarihi sit alanı içinde; 868 sivil yapı,16 dini ve kültürel yapı (camiler, kiliseler, çeşmeler, okul, köprü, hamamlar, türbe) olmak üzere toplam 884 adet yapı (Şekil 3. 4); İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescil edilmiştir [26].

Osmanlı Dönemi yapılarının çoğunlukta olduğu ve küçük bir Anadolu kenti olma özelliğini günümüze kadar koruyan bir yerleşimdir. Geleneksel doku içinde XIV. Yy 'a kadar uzanan kilise, cami, mescit, türbe, kervansaray, hamam ve çeşme gibi yapılar bulunmaktadır [25]. Bu dokuda yer alan mahallelerin merkezlerinde camiler ve çeşmeler yer almaktadır (Şekil 3. 5).

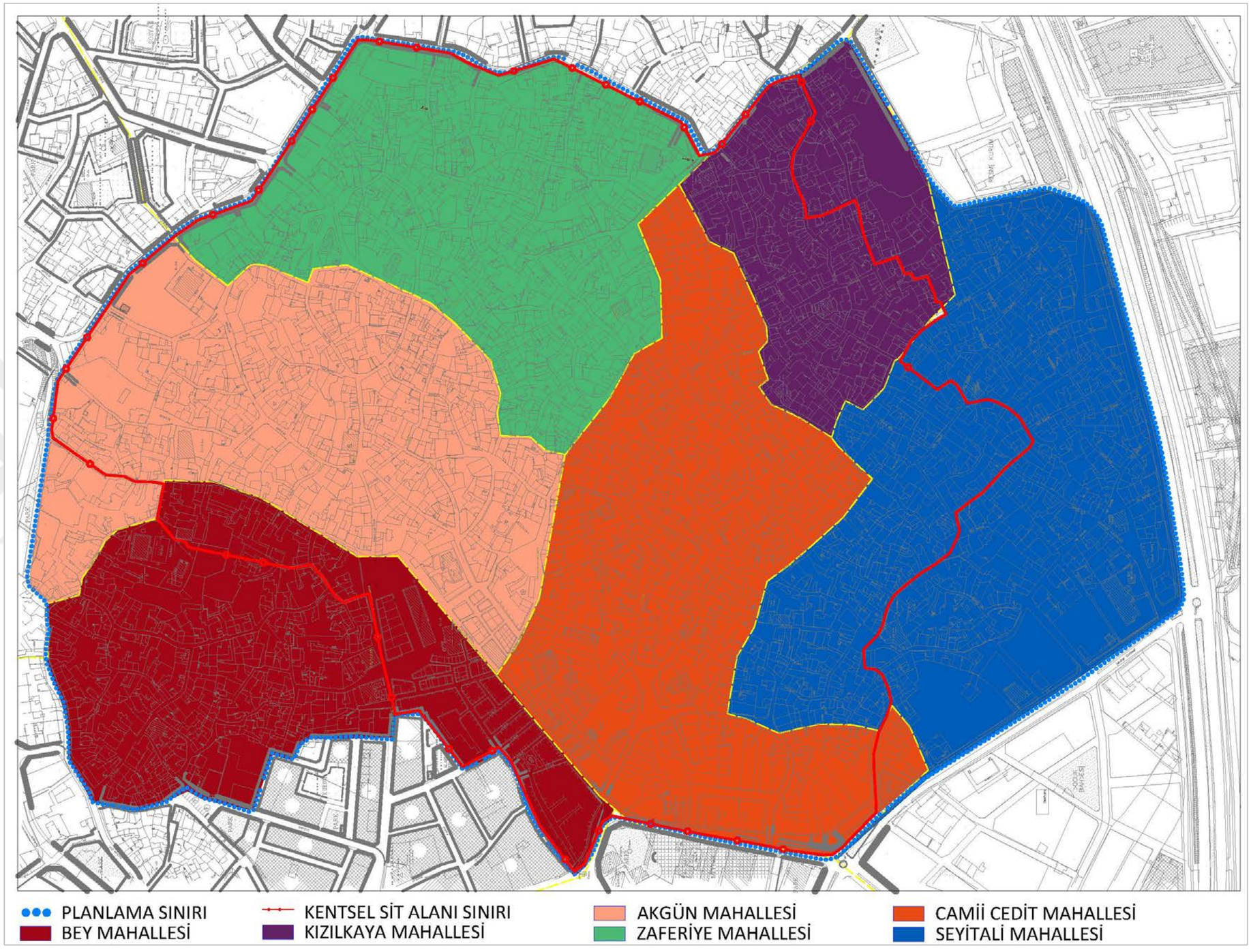

Şekil 3. 3 Kentsel Sit Alanı içinde yer alan mahalleleri gösteren harita [10]

KULA KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI
ÖLÇEK 1/1000
KORUMA ALANLARI
KORUMASI GEREKLİ ANITSAL YAPILAR
TESCİLLİ YAPILAR
TESCİL ÖNERİLİ YAPILAR
ADA NO.
PARSEL NO.
ENVANTER NO.
KAT ADED. BİRLEŞTİRİLEN PARSELLER
KENTSEL VE SOSYAL ALTYAPI ALANLARI
EĞİTİM TESİSİ ALANLARI
KÜLTÜREL TESİS ALANLARI
DİNİ TESİS ALANLARI
ULAŞIM
TAŞIT YOLU
TEK YÖNLÜ TAŞIT YOLU
YAYA YOLU
BİLGİ FİŞİ
YAPI DÜZENİ
MAKSİMUM YAPILAN ALAN
KAT ADEDİ
PLAN NOTLARI
SINIRLAR
PLANLAMA SINIRI
KENTSEL SİT ALANI SINIRI
YAPI KAYITLAMA SINIRI
MÜLKİYET SINIRI
CEPHE ÇİZGİSİ
KORUMAN CEPHE ÇİZGİSİ
GİZLİ/TELİN CEPHE ÇİZGİSİ
KENTSEL ÇALIŞMA ALANLARI
YÖNETİM MERKEZLERİ
TİCARİ İŞ MERKEZİ
KENTSEL YEŞİL ALANLAR
PARKLAR ÇOCUK BAHÇELERİ
AÇIK ALANDA SPOR ALANI
SELÇUKLU DÖNEMİ KÜLTÜR VARLIKLAR

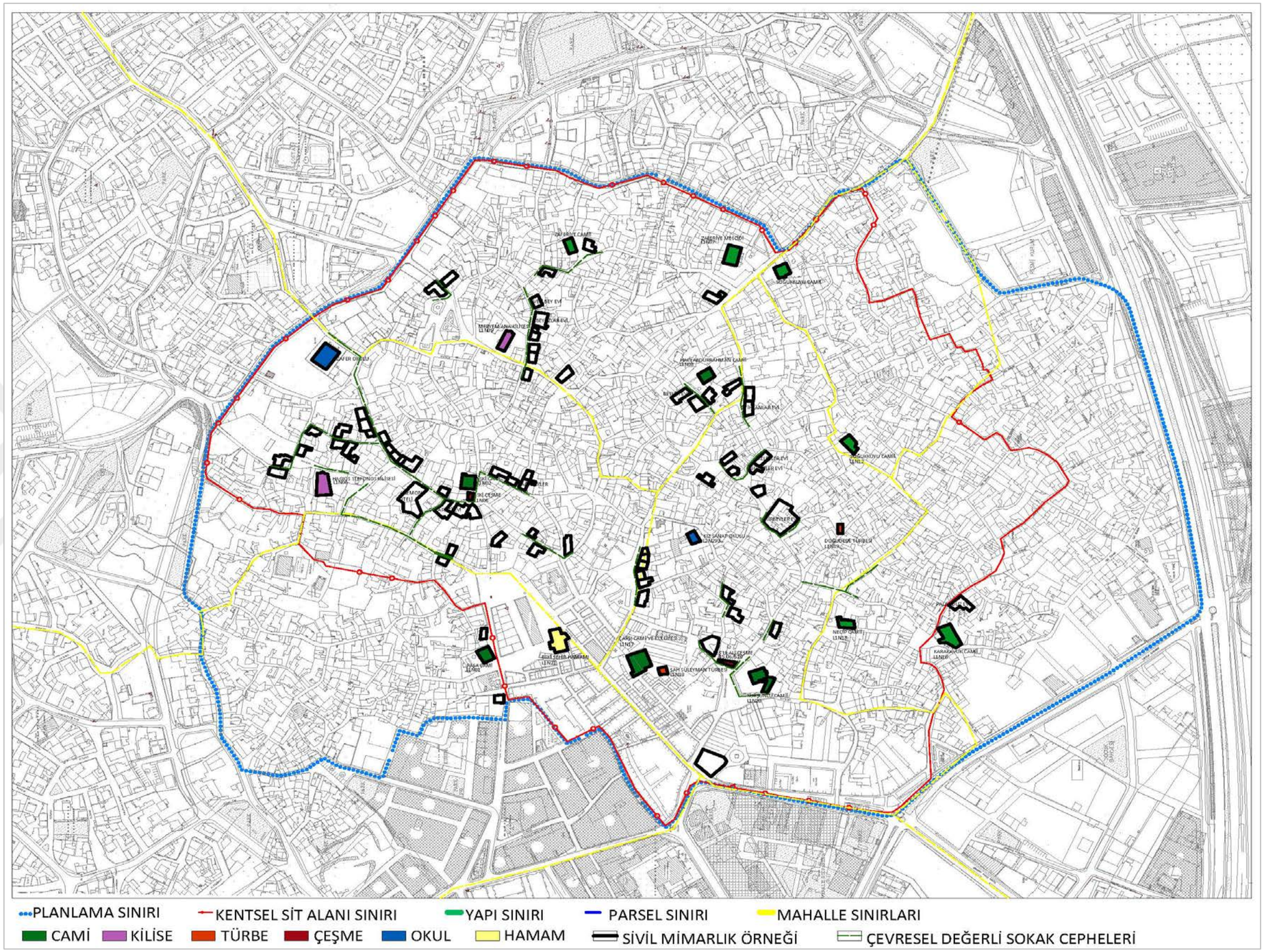

Şekil 3. 5 Çevresel değerleri gösteren harita [10]

- **Kiliseler:** Bu bölgede iki adet kilise bulunmaktadır. Bir tanesi Meryem Ana Kilisesi, diğeri ise Hagios Stefonos Kilisesi'dir (Şekil 3. 6). Her ikisi de tek neflidir. Büyük olan da tek nefine ek bir galeri katı bulunmaktadır. Yapım tarihleri net olamamakla birlikte 19. yy'da yapıldığı tahmin edilmektedir.

Şekil 3. 6 Solda Meryem Ana Kilisesi [28] ve sağda Hagios Stefonos Kilisesi, 2018 [10]

- **Eğitim Yapıları:** Yine Rumlara ait olan Zafer Okulu bu bölgede yer almaktadır (Şekil 3. 7). İlk defa ilçenin en yüksek yerinde kurulmuş olan Zafer İlkokulu, Rumlardan kalma en eski okuldur. İki katlı, zemini mermer kaplamalı olan bu ihtişamlı bina, uzun yıllar ilkokul olarak kullanılmıştır. Okulun bahçesinde küçük bir kilise bulunmakta ve bu kilisede Rumlar zamanında dini eğitim yapılmakta olduğu ayrıca bir adet mahzen bulunduğu bilinmektedir [16].Bir diğer okul ise Kız Sanat Okulu'dur.

Şekil 3. 7 Solda Zafer İlkokulu yan cephesi ve Zafer İlkokulu ön cephesi, 2019 [10]

- **Çeşmeler**: Çeşmelerden ise Eski Çeşme bu bölgededir. Adını yanındaki camiden alan Eski Çeşme Akgün Mahallesinde 88 sokak ile Ahmet Atay sokaklarının kesiştiği köşede yer alan ve günümüze kadar varlığını sürdürebilmiş çukur çeşmelerden ayakta kalanıdır (Şekil 3. 8). Toprak alandan 3-4 metre derinlikte Kula'nın volkanik arazisinden getirilen küfeki taşlar ve mermerlerle örülü duvarları bulunan tabanına on dört basamakla kare alanlı bir yapıya sahiptir. Kuzey duvarında iki, doğu duvarında bir sivri kemerli niş vardır. Kuzey duvarındakilere ayna taşları ve su olukları yerleştirilmiştir. Batıdaki nişin kemer alınlığında bir kitabe mevcuttur. Kitabedeki yazıdan yapım veya tamir yılı olduğu anlaşılamayan 1630 tarihi

okunmaktadır. Suyu aktığı yıllarda 2112 metre uzaklıkta bulunan kaynaktan 1100 metresi künk döşeli 1012 metresi keriz su yolu ile yerin altında bulunan su yolundan gelmekteydi. Aynı kaynaktan Hoca çeşme, Çırçır ve Alan çeşmede beslenmekte olup bu çeşmelere su kanalı içinden ve yerin altından birbirine geçmek mümkün idi. Eski çeşme 2002 yılında Kula Belediyesi tarafından aslına uygun olarak restore ettirilmiştir [16].

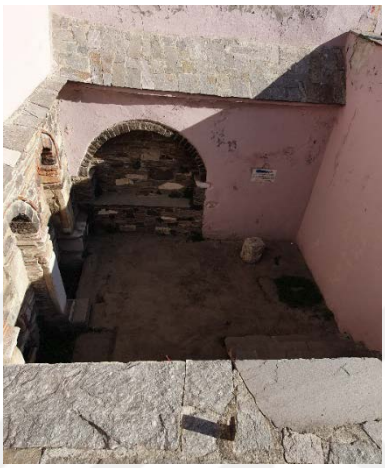

Şekil 3. 8 Eski Çeşme, 2019 [10]

- **Camiler:** Kula'da kentsel sit alanı içinde Eski Cami, Kurşunlu Cami, Necip Cami, Paşa Cami, Çarşı Cami, Tahtalı Cami, Hacı Recep Cami gibi camiler yer almaktadır. Eski Cami ise bu bölgede bulunan ve Kula'daki en eski camidir (Şekil 3. 9). Bu cami söylenenlere göre bir kiliseden camiye çevrilmiştir [25]. Akgün mahallesi 88 sokakta eğimli bir arazi üzerinde Kula'nın en eski camiidir. Caminin inşa tarihi bilinmemekle birlikte 1520 tarihlerindeki Kütahya Sancağı tapu tahrir defterlerinde Kula'daki dört mahalleden birisi "Köhne Camii Mahallesi" olarak geçmektedir. Bilindiği gibi köhne kelimesi eski anlamını ifade etmektedir. Buna göre Eski caminin 1520 yılından önce yapılmış olması olasıdır [16].

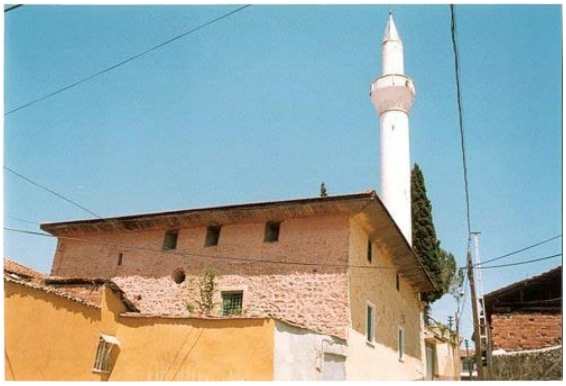

Şekil 3. 9 Eski Cami [16]

- **Hamamlar:** Evliya Çelebi'nin Sungurbey Hamamı olarak bahsettiği hamam, Kula çarşı içinde yer alan 12 kurnalı Çarşı Hamamı'dır. Kesin yapım tarihi bilinmemekle birlikte erken Osmanlı mimari özelliklerini yansıtan yapının, 1494 yılında onarıldığı bilinmektedir [25]. Yapının zemini, içinde bulunduğu çarşı zemininden çok aşağıdadır (Şekil 3. 10). Günümüzde restore edilmiştir ve kafe olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3. 10 Çarşı Hamamı, 2019 [10]

- **Türbeler:** Kula'da önemli sayılacak tek mezar yapısı Germiyanoğlu Süleyman Şah Türbesi'dir. Çarşı içinde yer alan türbe, tek mekanlıdır ve geçirdiği onarımlar ile özgünlüğünü kaybetmiştir [25].

Geleneksel evlerin plan tipleri genellikle dış/açık sofalıdır. Bu plan tipinde üst kata avludan açıkta bulunan merdiven ile çıkılır. Esas yaşama katı üst kattır ve odalar sofanın kuzey kısmında yer alır, sofaya güneye açılır. Odalar arasında gelişen eyvanlı tiplere de rastlanmaktadır. Başoda gibi özel odalar vardır. Bu odaların tavan kaplamaları da farklılık göstermektedir. Odalarda ahşap dolaplar ve ahşap davlumbazlı ocaklar bulunmaktadır.

19. yy'den sonra gelişen bir diğer plan tipi iç sofalıdır. Sofanın iki kenarında oda dizileri yer almaktadır. Merdiven sofanın bir ucunda ya da oda dizisi arasında bulunur. Mutfak ve wc mekanları plan düzenine dahil edilmiştir.

Kula yeşilin bol olduğu, ama her evin kendi yeşilini avlusunda yetiştirdiği bir ilçedir. Sokaktan geçenlerin avlu yaşamını görmemesi için 3 mt'yi geçen kayrak taşı ve karataş karışımı moloz taş ile örülmüş avlu duvarları görülmektedir. Evler genellikle iki ya da üç katlıdır. Üst katlarda çıkmalar yer alır. Zemin katları yığma taş olup, üst katları ahşap karkastır. Eve giriş avludan sağlanmaktadır. Avlu kapıları gayet sade ve ahşap malzeme ile yapılmıştır. Avluda kiler, wc, mutfak, ahır gibi mekanlar yer alır.

Genel olarak evlerde, ahşap, karataş, kayrak taşı, küfeki taşı, mermer, tuğla ve demir gibi malzemeler kullanılmıştır.

3.2 Sakız Tipi Evlerin Genel Özellikleri

Kula'da Batılı tarzda olan bu ev tipi 19. yüzyılda görülmeye başlar. Ticaretle uğraşan varlıklı Rumların ya da varlıklı Türklerin yaptırdıkları bu evler, geleneksel Türk evine göre modern kabul edillir ve kentsel yaşam ile ilişkilendirilirdi. Rumlar, gerek plan tipleri, gerek kullandıkları malzeme ve tasarımlarıyla farklılık yaratmışlardı [22]. Bu tip evlere Kula'da Rum mahalleleri olarak bilinen Akgün ve Zaferiye mahallelerinde daha yaygın olarak rastlanırken, diğer mahallelerde de bazı örnekleriyle karşılaşılmaktadır (Şekil 3. 11).

Batı Anadolu'da genellikle Ege kıyılarında, Rum halkın yaşadığı yerleşim birimlerinde rastlanan ve ''Sakız Tipi'' konut olarak adlandırılan konut tipi, sokağa dönük, mahremiyet kaygısından uzak planlama anlayışıyla tasarlandığından geleneksel Türk evlerine yabancıdır. Bu türdeki evlerin biçimlenmesindeki hareket noktası geometridir [29].

Batı Anadolu kıyıları ve adalarda ticari ve yaşamsal ilişkilerin mimari yansıması Kula'da da çeşitli cephe elemanlarında görülmektedir. Benzerlikler plan organizasyonu ya da cephe biçimlenmesinden çok, cephedeki taş örgüleri, taş köşe pilastırları ve profilli silme gibi cephe elemanlarında kendini belli eder. Ayrıca yüksek anıtsal girişler ve üçgen alınlıklar da neoklasik uslubun etkileridir [30]. "Sakız evi" olarak adlandırılan evler, bu etkileşimler sonucu gayrimüslim azınlıkların "ulusal kimlik" arayışlarının ürünü olarak düşünülebilirler [31]. Aynı zamanda neo-klasik üslupta yapılan evler de yer almaktadır.

Kula'da da tek ya da iki katlı olan Sakız Tipi evler, ayrık ya da bitişik düzende, parsel içindeki durumuna göre ise köşe ya da ara parsellerde yer alırlar. Çoğu evde tabanı zeminden yarım kat aşağıda bulunan bodrum katlar mevcuttur.

Sakız tipi evlerin planları genellikle dikdörtgen biçimlidir. Giriş katları da esas yaşam katları gibi kullanılmak amacı ile planlanmıştır. Plan ve cephe organizasyonu açısından ortogonal düzene sahip olan bu konutlar genellikle biri dar diğeri geniş iki akstan oluşmaktadır. Üst katta yer alan yatak odalarından bir kısmı sokak cephesine, diğer bir kısmı ise arka avluya bakmaktadır. Bu odalar sofanın tek ya da iki tarafında olacak şekilde düzenlenmişlerdir. Genellikle cephenin orta aksında yer alan cumba odaya iliştirilmiş kapalı bir balkon işlevi görmektedir. Zemin katta arka cepheden ışık ve hava alan temel bir yaşama mekânına, arka bahçeye doğru uzanan bir servis kütlesi eklenmiştir [30]. Çoğunlukla iç sofalı plan tipi görülen evlerde, ana giriş kapısı sofaya açılır. Sofanın iki yanında odalar bulunur. Sofanın bir köşesinde üst kata çıkışı sağlayan merdiven yer alır. Geleneksel Türk evinde gördüğümüz sofada toplanma, ortak zaman geçirme anlayışı yoktur, sofa sadece geçiş mekanıdır. Bazı örneklerde burada oturulduğu da görülmüştür.

Avlulara geçiş konut içinden ya da sokaktan geçilen avlu kapısı ile sağlanmıştır. Bu konutların büyük bir bölümünde bodrum kat bulunmaktadır. Bu kat özellikle su tabanı düşük bölgelerde nem problemine karşı yapıyı havalandırmak amacıyla yapılmıştır [30]. Bodrum katların odalara ayrılarak depolama işlevi için kullanıldığı da görülmektedir. Bu odalarda yazları kurutulan meyveler, tarhana, bulgur gibi yiyecekler depolanmaktadır. Bazı evlerde şarap mahzenleri ve su kuyuları da bulunmaktadır.

Genelde dış beden duvarlarının yığma yapım tekniği ile yapıldığı görülen evlerde, taş malzeme kullanıldığından cephelerde çıkma yoktur. Cepheler simetrik düzendedir. Zemin katlarda beden duvarlarının yığma yapım tekniği ile, üst kat beden duvarlarının da yığma yapım tekniği ya da hımış sistemiyle (taş dolgulu ahşap karkas sistemi), iç mekan duvarlarının ise ahşap karkas sistemiyle yapıldığı görülmektedir. Bazı cephelerde, yöreye özgü küfeki taşı, kesme basalt taşı ve tuğla ile örülen almaşık duvar sistemi ile karşılaşılmaktadır. Bazı evlerde ise ahşabın yapımı kolay olduğu için tercih edilen ahşap cumbalar yer almaktadır. Ayrıca, cumba altlarında dökme demir paraçollere ve dökme demir giriş kapılarına rastlanmaktadır.

Evlerin giriş kapıları, yer seviyesinden 50 cm ile 150 cm arasında değişen yükseklikte ve merdiven ile ulaşılan yüksek bir niş içinde yer alır. Giriş kapıları, çift kanatlı ahşap ya da metal malzeme ile yapılmıştır. Bazı örneklerde nişlere açılan pencereler bulunmaktadır. Pencereler alt ve üst katlarda boyutları aynı ve dikdörtgen şeklinde 1/2,1/3 oranlarında, kesme taş söveli iken, bodrum kat pencereleri dörtgen şeklinde 1/1 ve 1/2 oranında ve demir parmaklıklıdır. Pencerelerde ahşap ya da metal kapaklar bulunmaktadır.

Kula'daki Sakız tipi evlerin saçakları genellikle dardır ya da saçakları yoktur. Saçaklar kagirdir ve saçak bitişleri, bazen sıva üzeri profilli silme olarak, bazen de tuğlaların verevli dizilimleri ile oluşturulan kirpi saçak şeklindedir.

Çatı biçimleri ise kırma ya da beşik çatı olarak görülmektedir. Ahşap oturtma sistemle oluşturulan çatılarda, çatı kaplaması olarak alaturka ya da Marsilya tipi kiremit kulllanılmaktadır.

Aynı dönemlerde İzmir'de de aynı tip konut üretiminden söz etmek mümkündür. Konut üretiminde kullanılan standart ve seri yapı üretim malzemeleri, mekânların da standartlaşmasına yol açmıştır. Hazır paraçoller, cumba boyutlarını standart hale getirmiş, hazır demir kapak ve kapılar açıklıkların standartlarını oluşturmuş, cephenin oranlarını belirlemiştir. Taş söveler, pilastırlar ve diğer cephe elemanları aynı zamanda cepheye ilişkin ortak karakteri oluşturmaya yardımcı olmuştur [30]. İzmir'de üretilen paraçollerin, çivilerin, kirecin ve saçak tuğlalarının Kula'ya getirildiği ve konutlarda kullanıldığı düşünülmektedir.

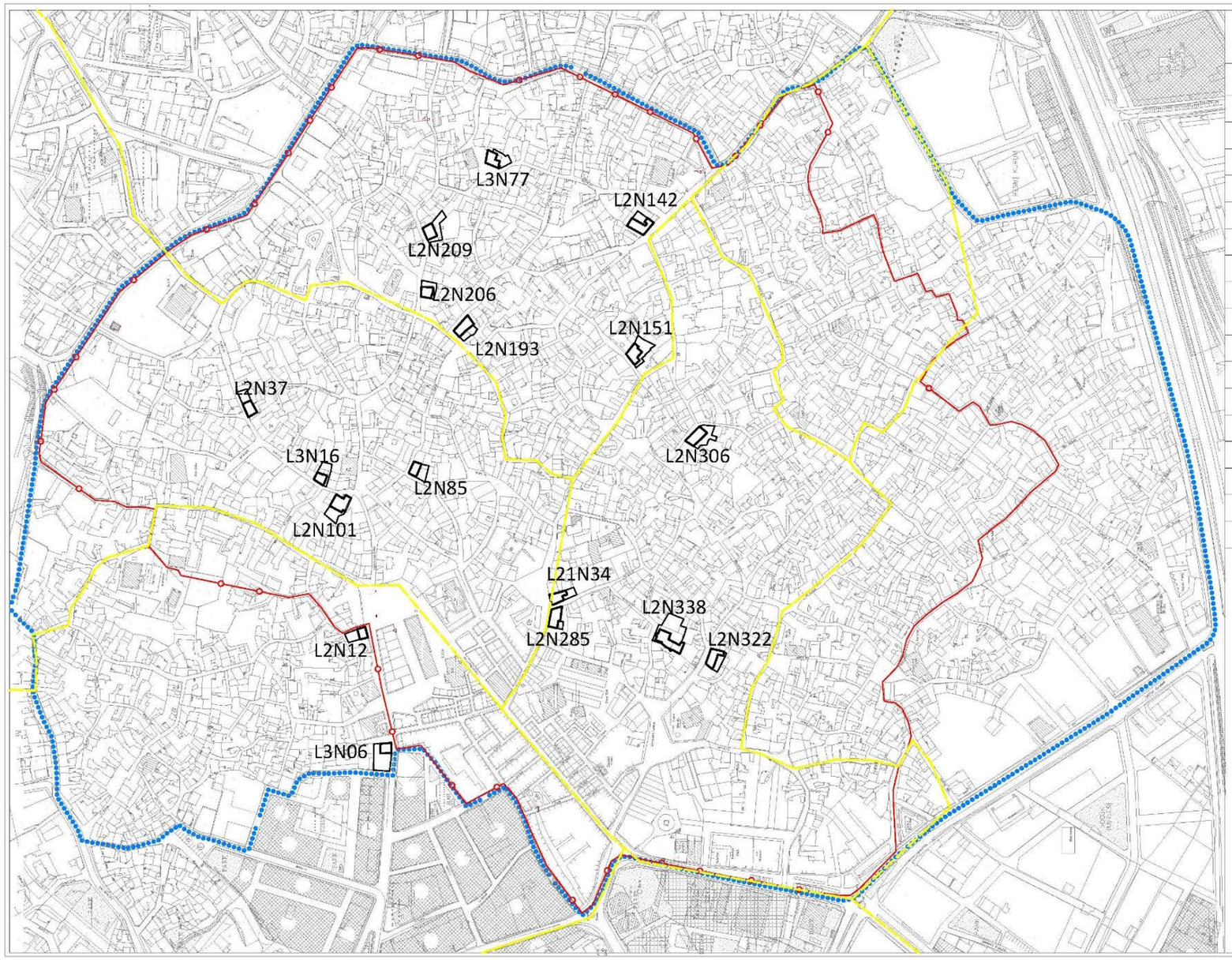

KULA SAKIZ TİPİ EVLER ENVANTER LİSTESİ 2019

ENVANTER NO	YAPI TÜRÜ/ADI	MAHALLE		ADA	PARSEL
L2N12	KONUT	BEY	TÜRK	9	3
L3N06	KONUT	BEY	TÜRK	11	21
L2N37	KONUT	AKGÜN(HIDIRİLYAS)	RUM	16	6
L3N16	KONUT	AKGÜN(HIDIRİLYAS)	RUM	16	49
L2N85	KONUT	AKGÜN(HIDIRİLYAS)	RUM	35	1,2
L2N101	KONUT	AKGÜN(HIDIRİLYAS)	RUM	41	8
L3N77	KONUT	ZAFERİYE(KUZGUNCUK)	RUM	49	31
L2N142	KONUT	ZAFERİYE(KUZGUNCUK)	RUM	52	17
L2N151	KONUT	ZAFERİYE(KUZGUNCUK)	RUM	54	23
L2N193	KONUT	ZAFERİYE(KUZGUNCUK)	RUM	62	21
L2N206	KONUT	ZAFERİYE(KUZGUNCUK)	RUM	66	2
L2N209	KONUT	ZAFERİYE(KUZGUNCUK)	RUM	66	6
L2N285	KONUT	CAMİ CEDİT	TÜRK	109	2
L21N34	KONUT	CAMİ CEDİT	TÜRK	111	1
L2N306	KONUT	CAMİ CEDİT	TÜRK	114	9
L2N322	KONUT	CAMİ CEDİT	TÜRK	117	9
L2N338	KONUT	CAMİ CEDİT	TÜRK	122	7

PLANLAMA SINIRI
KENTSEL SİT ALANI SINIRI
PARSEL SINIRI
YAPI SINIRI
MAHALLE SINIRLARI

0 10 20 30 40 m

Şekil 3. 11 Sakız tipi evleri gösteren harita ve envanter listesi [10]

3.2.1 Konum Özellikleri

Konutların, ada içindeki ve parsel içindeki konumları ve parselin sokak ile ilişkisi incelenmiştir.

3.2.1.1 Yapı-Parsel İlişkisi

Parseller, ada içindeki konumuna göre bitişik düzendedir. Yapılar köşe ya da ara parsellerde yer almaktadır. Sakız tipi evler genellikle geniş kenarı parselin sokak kenarına bitişik olacak şekilde sokağa dönük, bitişik düzende ve Türk evlerine göre daha küçük parsellerde konumlanmıştır. Topografyanın fazla eğimli olmamasına rağmen yarısı toprağa gömülü bodrum katlara rastlanmaktadır. Genellikle avlu girişi sokaktan yapılmaktadır. Bazı yapılarda ise sadece konut girişi bulunmakta ve avlu ya da bahçe yapının arka bölümünde yer almakta, dolayısıyla yapının içinden avluya geçiş sağlanmaktadır.

3.2.1.2 Yapı-Sokak İlişkisi

Kula kentsel sit alanı içinde kalan eski yerleşim bölgesinde sokaklar dar ve kıvrımlıdır. Geleneksel Türk evleri ile sokak ilişkisi incelendiğinde, sokağa paralel zemin katlar ve üst katları dik konuma getirmek için yapılan testere dişi çıkmalar ile karşılaşılırken; Sakız tipi evler ile sokak ilişkisine bakıldığında konutların sokağa paralel dikdörtgen şeklinde yerleşmiş masif kütleleri dikkat çekmektedir. Sakız tipi evlere giriş, yüksek bir niş içinde yer alan birkaç basamakla çıkılan ana giriş kapısı ile sağlanmaktadır. Türk evlerindeki gibi mahremiyet kaygısıyla önce avluya sonra eve girme anlayışı olmadığından, yapılar sokağa açılmaktadır (Şekil 3. 12).

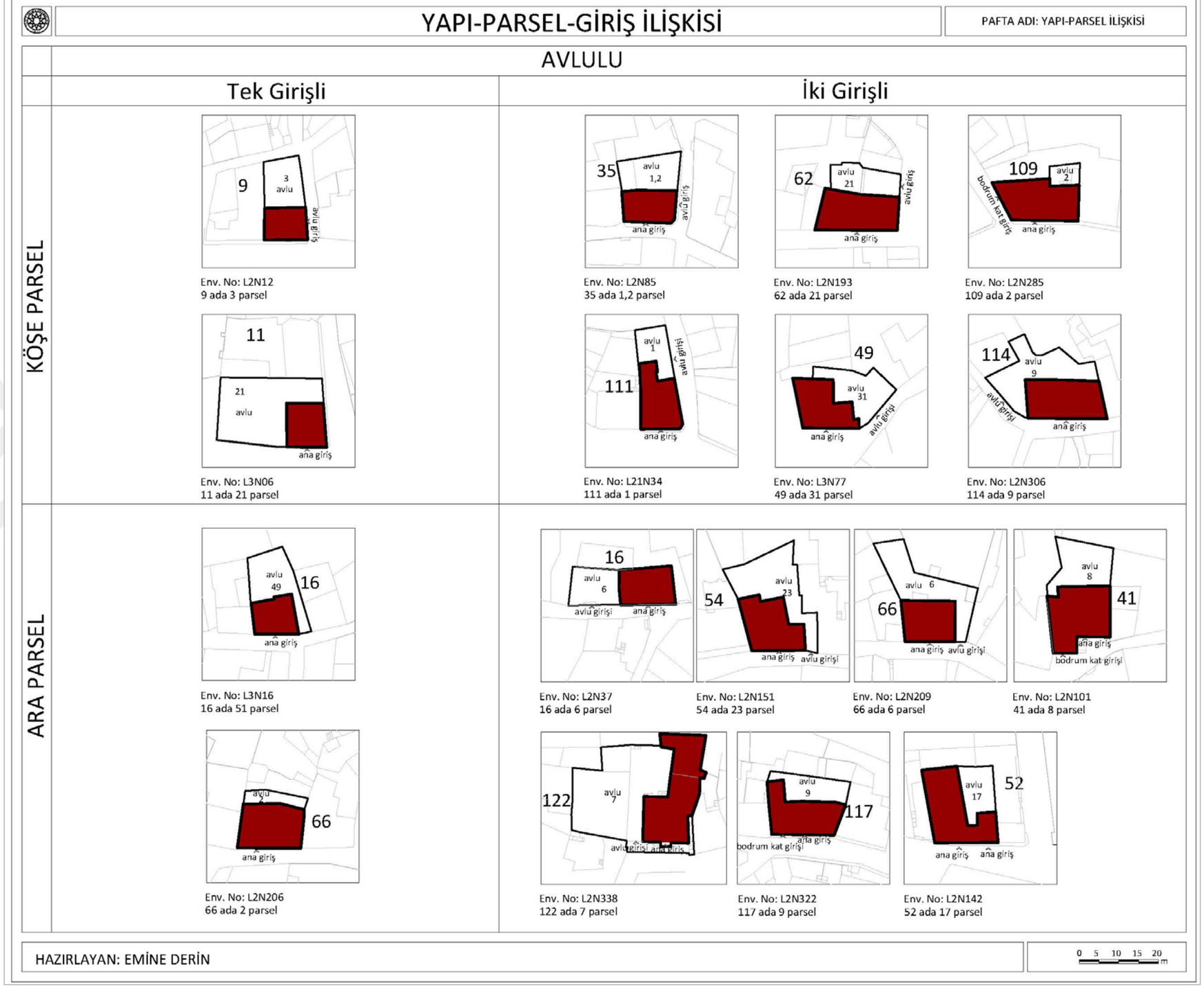

Şekil 3. 12 Sakız tipi ev parsel ilişkisini gösteren tablo [10]

3.2.2 Plan Özellikleri

3.2.2.1 Katların Kullanım Biçimleri

Evlerin plan tiplerini, tek katlı evlerde giriş katı, iki katlı evlerde ise zemin kat ile birlikte üst kat belirlemektedir. Kula' daki Sakız tipi evlerin planları genellikle iç sofalıdır. Üst kat planı da zemin kat planı ile aynı özelliktedir [8]. Türk evlerinin yaşama katını üst kat belirlerken, Sakız tipi evlerde giriş katı da yaşama katı olarak kullanılmaktadır. Üst kattaki odalar genellikle yatma işlevi için kullanılsa da, mevsimlere göre oda ve katların kullanımı değişebilmektedir.

Türk evlerinden farklı olarak, yarısı toprağa gömülü bodrum katlar mevcuttur. Bu katlar yaşama katı olarak kullanılmaz, genellikle depolama işlevi görmektedir. Cephedeki pencere akslarına yerleştirilmiş küçük açıklıklar (Şekil 3. 13) havalandırmayı sağlamaktadır [32].

Ev planları, sofa ve odaların konumlanmasına göre şekillenmiştir. Buna göre çalışmada tek katlı ve iki katlı ev plan özellikleri iki grupta incelenmiş, plan tipolojisi giriş kat ve birinci katlara göre oluşturulmuştur.

Şekil 3. 13 (Env. No: L3N06) bodrum katta yer alan depo, 2019 [10]

3.2.2.2 Tek Katlı Evlerde Plan Düzeni ve Tipleri

Tek katlı evlerin plan tipini, giriş katı belirlemektedir. Bu kat yaşama katı olarak kullanılmaktadır. Genellikle bodrum kata sahip olan bu evlerde bodrum kat depolama alanı olarak işlevini sürdürmektedir (Şekil 3. 14).

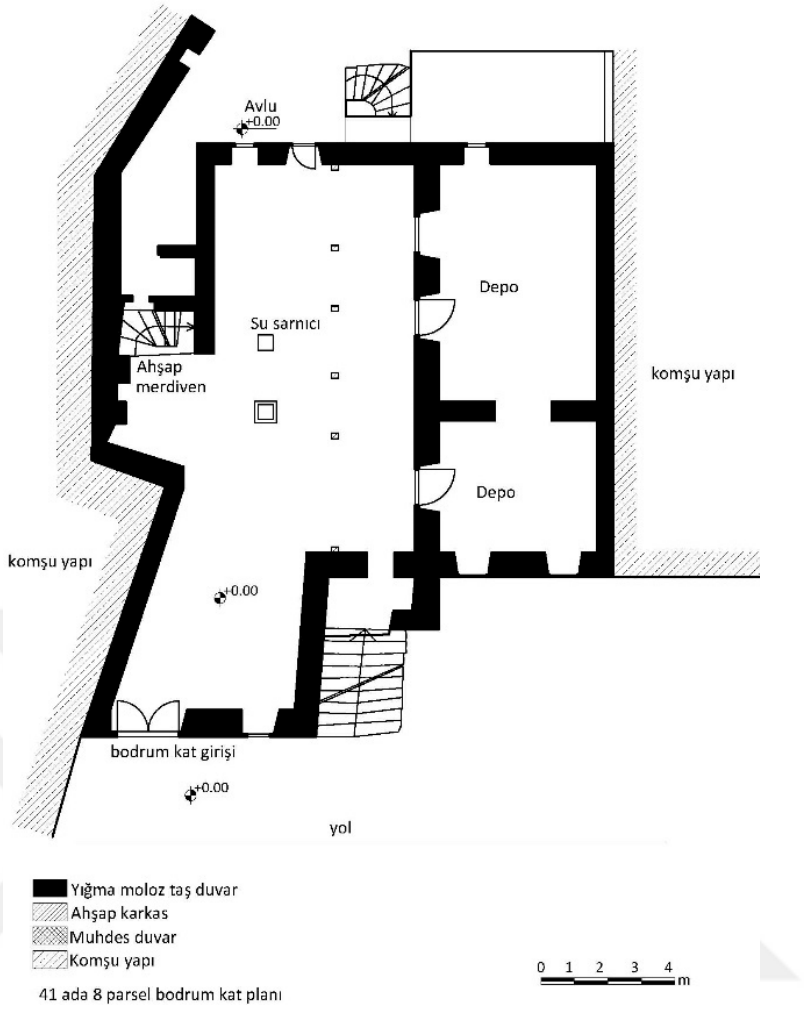

Şekil 3. 14 (Env. No: L2N101) bodrum kat kullanım durumu [10]

Sakız tipi tek katlı yapılarda, genel olarak dikdörtgen ve L biçimli iç sofalı plan tipleri görülmektedir.

En yaygın görülen plan tipi, dikdörtgen planlı, sofanın sokak cephesinden avlu cephesine kadar odaların arasında uzandığı "iç sofalı" plan düzenidir. ''Karnıyarık'' adı da verilen iki yüzlü iç sofalı plan tipi, sofanın uzandığı iki cephenin de ışık almasını ve daha iyi havalandırma imkanını sunmaktadır (Şekil 3. 15). Böylece sofadan avluya geçiş, camlı bir kapı ile sağlanmaktadır. Sofanın uzun kenarlarında odalar yer alırken, avluya bakan odalardan biri mutfak ve banyo mahallerine dönüştürülmüş ya da bu odalara bitişik olarak ek yapılmıştır. L2N193 envanter nolu, 62 ada 21 parselde bulunan yapı, dikdörtgen sofalı plan tipine sahipken, geçirdiği onarımlar sonucunda sofanın içine bir oda ve sofanın avluya bakan ucuna ise mutfak ve banyo mahalleri eklenmiştir (Şekil 3. 16).

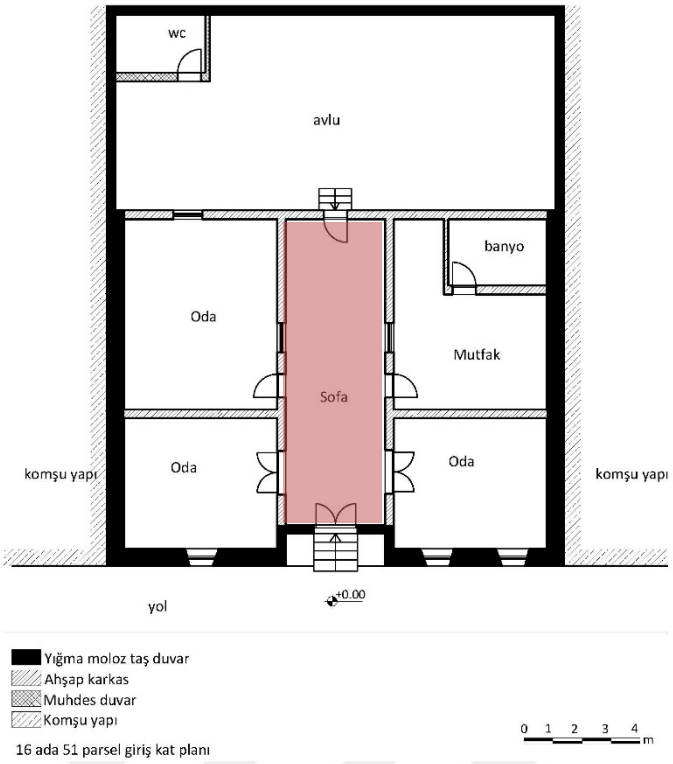

Şekil 3. 15 (Env. No: L3N16 giriş kat planı) dikdörtgen sofalı plan tipi [10]

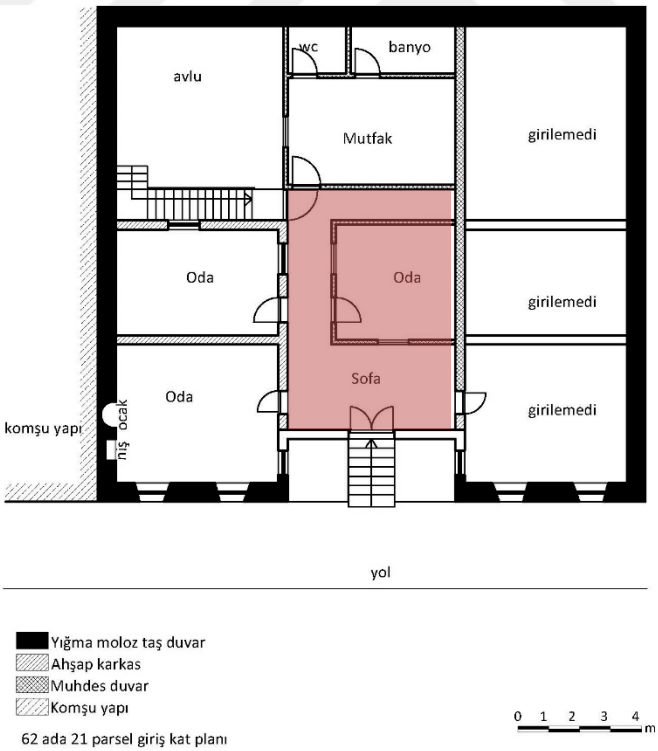

Şekil 3. 16 (Env. No: L2N193) giriş kat planında sofanın değişimi [10]

L biçimli iç sofalı plan düzeninde [33], sofa yapının bir cephesinden diğerine uzanırken sağ ya da sol yanda oda sırası arasına girmekte ya da hol şeklini alarak bir servis mekanına bağlanmaktadır (Şekil 3. 17, Şekil 3. 18). L biçimli iç sofalı plan tipini eyvanlı plan tipinden ayıran özellik, tavan kaplamasının tek mekan gibi devam etmesidir.

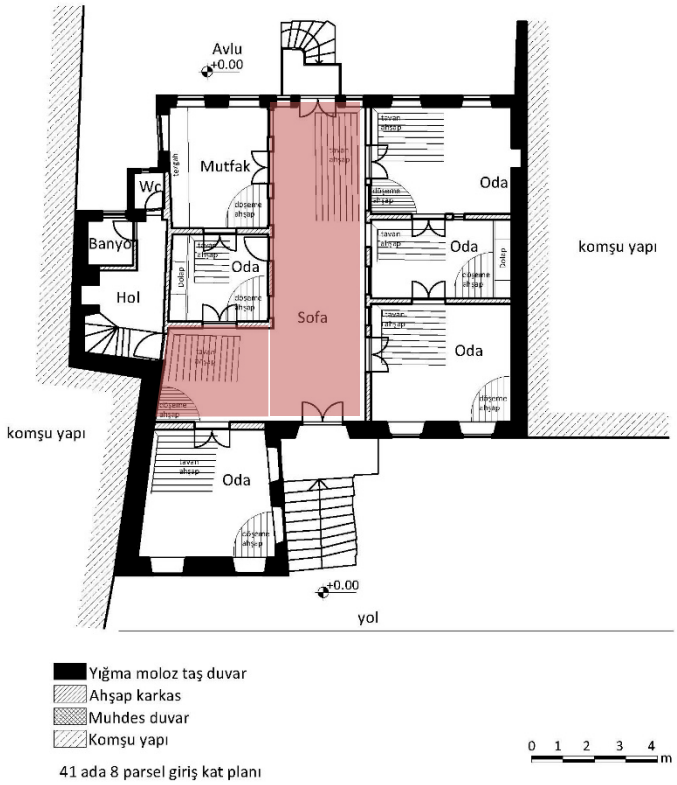

Şekil 3. 17 (Env. No: L2N101 giriş kat planı)L biçimli iç sofalı plan tipi [10]

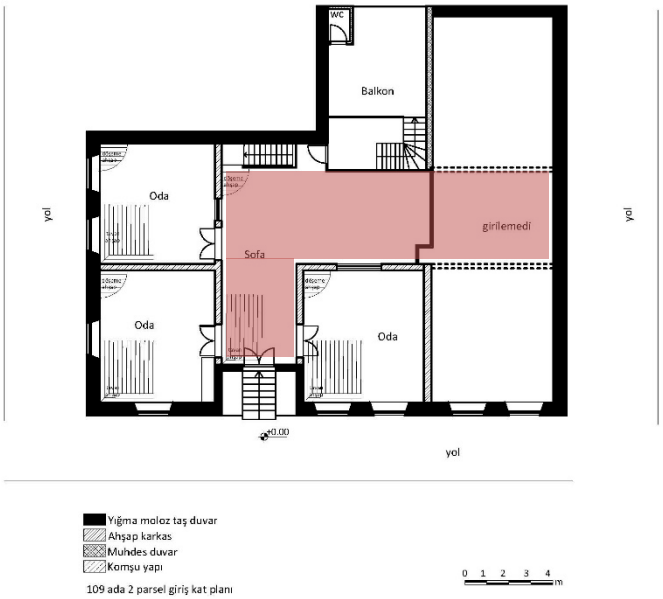

Şekil 3. 18 (Env. No: L2N285 giriş kat planı) L biçimli iç sofalı plan tipi [10]

3.2.2.3 İki Katlı Evlerde Plan Düzeni ve Tipleri

İki katlı evlerde kullanılan plan tipleri; üst katlarda dikdörtgen ve eyvanlı iç sofalı, ve dış açık, dış kapalı sofalı olarak iki grupta incelenmiştir. İki katlı evlerin giriş katları ise, üst kattaki plan tipleriyle farklılık gösterebilmektedir.

Dikdörtgen iç sofalı plan tipinde incelenen L2N37 envanter numaralı, 16 ada 6 parseldeki yapı, sofadan bir koridorla servis mahallerine ve avluya bağlanmaktadır (Şekil 3. 19). Üst katta sofa köşede yer almakta ve iki oda sofaya açılmaktadır. Aslında camlı bir kapı ile sofa ikiye ayrılmıştır (Şekil 3. 20).

Eyvanlı dikdörtgen iç sofalı plan tipinde, sofa iki yönlü olup, bir yönde eyvan ve karşı ucunda da merdiven yer almaktadır. Eyvan, en fazla oda sıralarının içinde, yani iki oda arasındadır. Dar yüzü sofaya bakar. L2N338 envanter numaralı, 122 ada 7 parselde bulunan yapıda eyvan, iki oda arasında yer almakta ve bir kapı ile balkona çıkılmaktadır. Buradaki eyvan, daha çok hol görevini üstlenmektedir (Şekil 3. 21).

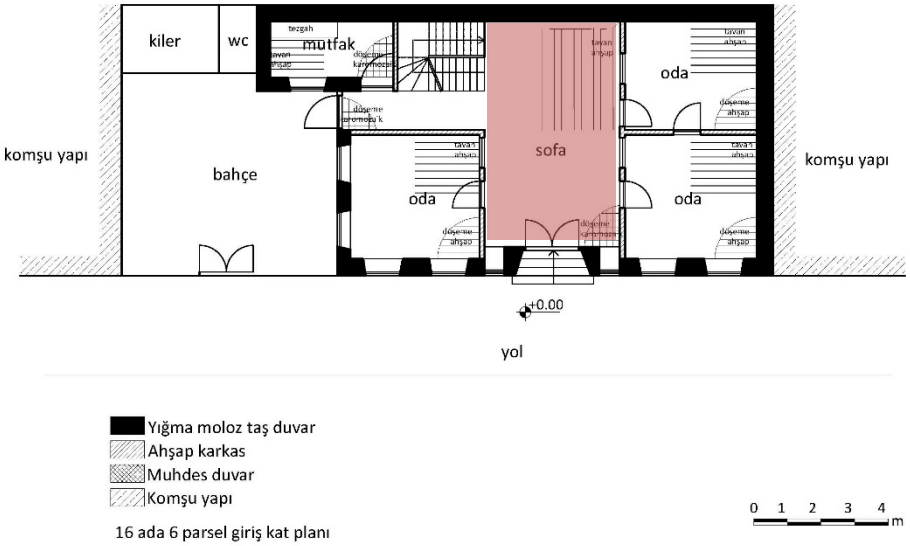

Şekil 3. 19 (Env. No: L2N37 giriş kat planı) dikdötgen iç sofalı plan tipi [10]

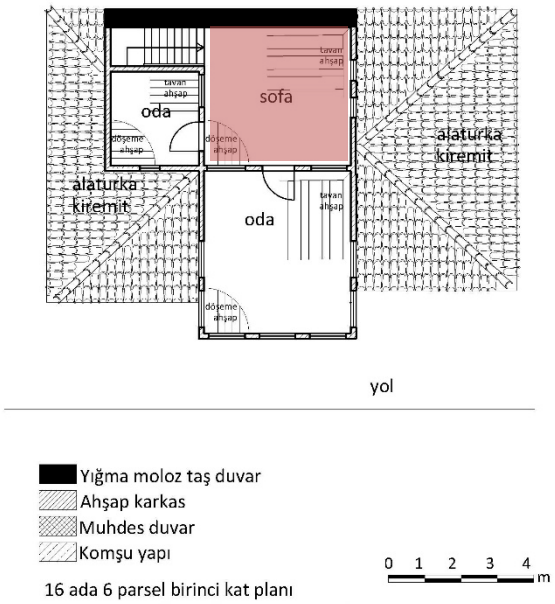

Şekil 3. 20 (Env. No: L2N37 birinci kat planı) kapalı dış sofalı plan tipi [10]

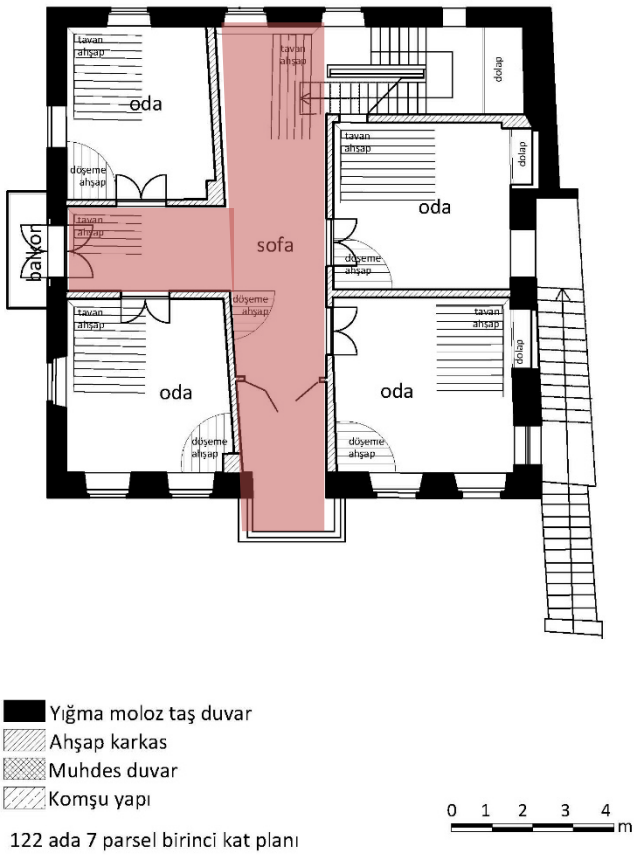

Şekil 3. 21 (Env. No: L2N338 birinci kat planı) eyvanlı iç sofalı plan tipi [10]

İki katlı evlerde Türk evlerinin geleneksel plan tipi olan dış/açık sofalı plan düzeninin de kullanıldığı görülmektedir (Şekil 3. 22). Bu düzende sofanın üç kenarı ya da iki kenarında oda veya oda dizileri bulunmakta, ya da bir kenarında merdiven yer alıp, açık olan uzun

kenarının avlu ya da bahçe ile ilişkisi sağlanmaktadır. Ancak eve giriş Türk evinden farklı olarak sokaktan yapılmaktadır.

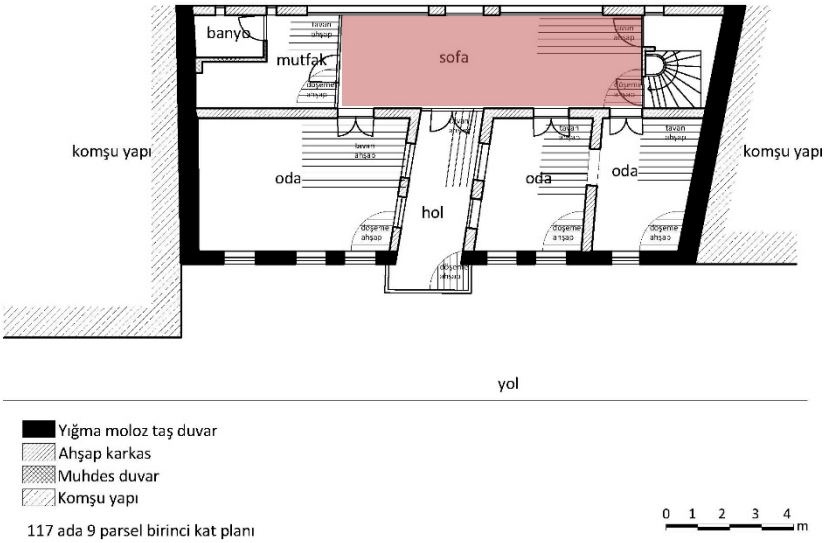

Şekil 3. 22 (Env. No: L2N322 birinci kat planı) dış/açık sofalı plan tipi [10]

Dış sofalı plan tipinde sofa, evin bir kenarında sokak ile avlu arasında ya da sokak ve avluya paralel olarak yer almaktadır. Dış/kapalı sofalı plan düzeninde incelenen yapıda sofanın bir kenarında iki oda ve arasında merdiven olup, diğer kenarında tek bir odanın konumlandığı görülmektedir (Şekil 3. 23). L2N151 envanter numaralı, 54 ada 23 parseldeki yapının giriş katında ise dikdörtgen iç sofalı plan tipi ile karşılaşılırken, sofanın karşısında camlı, sofa döşemesinden yüksekte olan oda ve yan tarafta avlu çıkış kapısı yer almaktadır (Şekil 3. 24).

Plan tipolojisi, giriş katlar ve birinci katlar olarak iki grupta oluşturulmuştur (Şekil 3. 25).

Şekil 3. 23 (Env. No: L2N151 birinci kat planı) dış/ kapalı sofalı plan tipi [10]

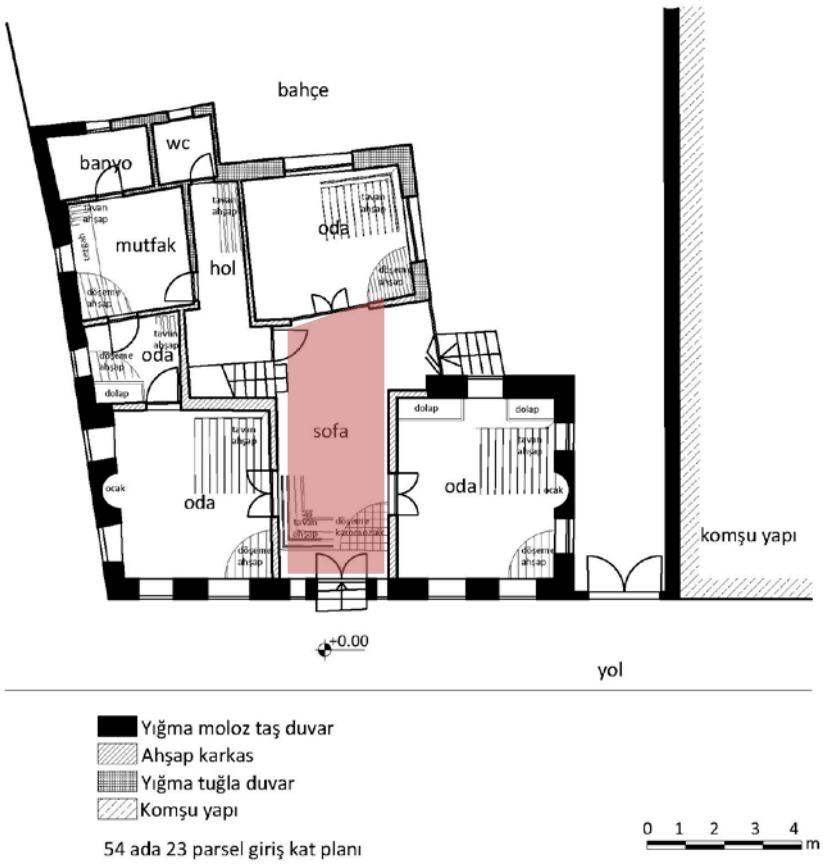

Şekil 3. 24 (Env. No: L2N151 giriş katı p lanı) dikdörtgen iç sofalı plan tipi [10]

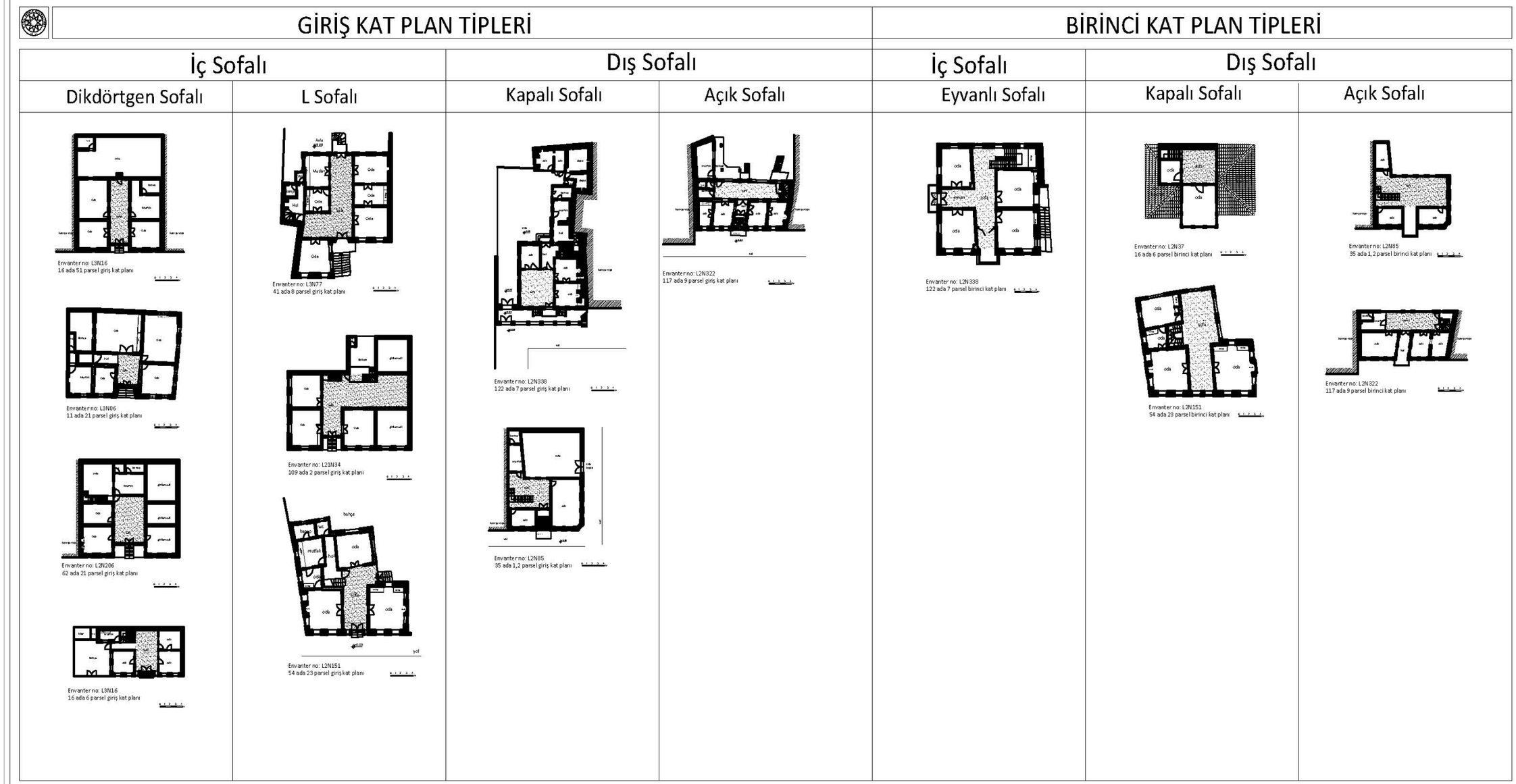

Şekil 3. 25 Plan tipolojisi [10]

3.2.2.4 Planı Oluşturan Mekanlar

Odalar

Odaların sayıları ve şekilleri plan tipinin oluşturulmasında belirleyici etkendir. Geleneksel evlerde oda; yaşama, yatma, yemek yeme, temizlenme gibi ihtiyaçlara cevap verirken, Sakız Tipi evlerde bu eylemler için odaların farklılaştığı görülmektedir. Genellikle iç sofalı plan tipini oluşturan oda dizileri de farklı isimler alabilmektedir. Yan odalar hem dış cepheden hem de sofaya açılan pencereler sayesinde daha çok ışık almaktadır. Ara odalar ise, yapıların genellikle bitişik düzende yer almasından dolayı sadece sofaya açılan pencereler yardımı ile aydınlatılmaktadır. Bu pencerelerin sofaya açılması, aslında açık sofalı plan tipinin etkisidir. Odaların kapıları sofaya açılır. Genellikle odalar arasında geçişi sağlayan bir diğer kapı yer alır. Geleneksel evlerde bulunan baş oda, Sakız tipi evlerde görülmezken, sofanın ucundaki bazı odalar, sofadan yüksekte olabilmektedir (Şekil 3. 26).

Şekil 3. 26 (Env. No: L2N151) bir basamak yükseklikteki odaya bakış, 2019 [10]

Sofalar

Sofa, plan tipini önemli derecede etkileyen bir diğer elemandır. Kula Sakız tipi evlerde genellikle iç sofalı plan tipi görülmektedir. Sofa, Türk evlerindeki gibi günlük yaşantının geçtiği ortak mekan değil, bir geçiş mekanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Odalar sofanın uzun kenarlarında yer alır. İki katlı evlerde merdiven sofanın kısa kenarının bir ucunda ya da oda sırası içinde bulunmaktadır. Genellikle sofadan ya da sofadan ayrılan bir hol

ile avluya geçiş sağlanmaktadır. Avluya bakan odalardan biri mutfak ve banyo mahallerine dönüştürülmüş ya da bu odalara ek yapılmıştır. Eve giriş kapısının üstü ve iki yanı pencerelidir. Kapının üstündeki pencere çoğunlukla kemer formundadır ve bu pencereler sayesinde sofa aydınlatılmıştır. Sofanın iki yüzlü plan düzeninde yapılması sofanın iki yönlü ışık almasını sağlamıştır. Genellikle sofa yalındır, ancak bazı evlerde sofanın tavanı ya da döşemesi farklılık gösterir. Tavanda yalnızca orta kısımda göbek süslemesi ya da kenarlarda da süslemeler görülmektedir (Şekil 3. 27). Bazı evlerde ise sofanın avluya bakan cephesindeki kapıda ya da sofaya açılan oda kapılarında renkli camlar kullanılarak mekan zenginleştirilmiştir (Şekil 3. 28**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**). Üst katta sofanın sokağa doğru uzaması sonucu ahşap cumbalar oluşmuştur.

Şekil 3. 27 (Env. No: L2N151) tavan süslemesi, 2019 [10]

Şekil 3. 28 Solda (Env. No: L2N338) sofa yer döşemesi ve renkli cam kapı ve sağda (Env. No: L2N101) renkli cam kapı, 2018 [10]

Avlu-Bahçe

Avlu, etrafı moloz taş ya da almaşık örgülü duvarlar ile çevrili genellikle bitişik düzen evlerde evin arkasında yer alan bölümdür. Kula'daki Sakız tipi evlerde avlu girişi genellikle ev içinden olurken, sokak cephesinde yer alan ana giriş kapısı dışındaki iki kanatlı ahşap ya da metal kapı ile de sağlanmaktadır. Bazı örneklerde sokak ile bağlantılı bodrum kattan da avluya geçilmektedir. Bodrum katta su sarnıçlarına, şarap mahzenlerine, ocaklara da rastlanmaktadır. Avlu döşemesi kayrak taşı ile kaplı ya da sıkıştırılmış topraktır. Tuvalet ve mutfaktan gelen pis sular, avlu döşemesinin uygun yerinde açılan ''çağ'' denen çukurlardan toprağa karışmaktadır. Avlu duvarları sıvalı ya da sıvasızdır ve genellikle harpuştalıdır (Şekil 3. 29). Bazı evlerde avlunun küçük bir bölümünde ev halkının ihtiyaçlarına yetecek kadar sebze yetiştirdikleri, meyve ağaçlarının olduğu küçük bir bahçeye de geçilmektedir (Şekil 3. 30). Avluda mutfak, kiler ve tuvalet gibi yapılar da bulunabilmektedir. Zamanla mutfak ve tuvalet kullanılmamaya, bu mekanlar evin içinde yer almaya başlamıştır.

Şekil 3. 29 Solda (Env. No: L2N37) avlu plan şeması ve sıkıştırılmış toprak ve sağda (Env. No: L2N101) kayrak taşı kaplama ve bir kenarı komşu yapı ile sınırlanmış sıvasız taş duvar, 2018 [10]

Şekil 3. 30 Solda (Env. No: L2N338) avlu ve sağda avluda yer alan küçük bahçe bölümü, 2018 [10]

Mutfak-Kiler-Tuvalet

Mutfak, kiler ve tuvalet yapıları Türk evlerindeki gibi avlu içinde karşımıza çıkmaktadır. Genellikle bu yapılar birbiriyle bağlantılı olarak yapılmıştır. Tuvalet avlu girişine yakın ya da en uç noktada konumlanmış, basit taş ya da tuğladan yapılmış üstü kapalı bir birimdir. Zamanla ihtiyaçlar doğrultusunda mutfak ve tuvalet ev içinde yer almaya başlanmıştır. İç sofalı örneklerde avluya bakan sofanın en ucundaki odalardan biri mutfağa dönüştürülmüş ve buna ek olarak banyo ve tuvalet mekanları tuğla malzeme ile yapılmıştır (Şekil 3. 31). Özgün mutfak ve tuvaletin merdiven holünden geçilerek avluya bakan cephede konumlandığı görülmektedir. (Şekil 3. 32).

Şekil 3. 31 (Env. No: L2N101) mutfağa bakış, 2018 [10]

Şekil 3. 32 (Env. No: L2N151) mutfak-banyo holü, 2018 [10]

3.2.3 Yapım Sistemi Özellikleri ve Malzeme Kullanımı

Çalışmada yer alan 17 evin yapım sistemleri, katlara ve kullanılan malzemelere göre incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda genel olarak Kula Sakız tipi evlerde yığma ve ahşap iskelet sistemlerinin birlikte kullanıldığı görülmüştür (Şekil 3. 33, Şekil 3. 34).

Bodrum kat yapım sistemi inccelendiğinde, depo olarak kullanımlarda genellikle moloz taş, yaşama katı olarak kullanılan evlerde ise karma sistem duvar tipleri görülmektedir. Karma sistemde dış duvarlar moloz taş olup, iç duvarlarda ahşap iskelet sistemi kullanılmıştır. Dış duvarları genellikle sıvalı ve üzeri boyalı olup, bazılarının duvarları ise küfeki taşı örgülü ya da almaşık örgülü olabilmektedir.

Zemin kat yapım sisteminde, evlerin dış beden duvarlarının moloz taş, iç duvarlarının ahşap iskelet sistemi ile yapıldığı görülmektedir. Dış duvarları genellikle sıvalı ve üzeri boyalı, bir kısmının duvarları ise bodrum katlarda olduğu gibi küfeki taşı ya da almaşık örgülüdür.

İncelenen yapıların sadece bir tanesinde rastlanan ara katın ise ahşap iskelet sistemi ile yapıldığı ve dış cephesinin sıva üzeri boya olduğu tespit edilmiştir.[1]

İki katlı olan yapıların birinci kat yapım sistemlerinde ise, zemin katlarda olduğu gibi evlerin dış beden duvarlarının moloz taş, iç duvarlarının ahşap iskelet sistemi ile yapıldığı görülmektedir. Dış duvarları genellikle sıvalı ve üzeri boyalı, bir kısmının duvarları ise küfeki taşı örgülüdür.

Çalışılan yapıların sadece bir tanesinde ikinci kata rastlanmıştır. Bu katın avlu cephesine bakan dış duvarları ahşap iskelet sistemi ile yapılmış olup, dış cephesi sıva üzeri boyalıdır.[2]

[1] Envanter no: L2N338 olan 122 ada 7 parselde bulunan Nadide Külahçı' ya ait yapının ara katı bulunmaktadır.

[2] Envanter no: L2N322 olan 117 ada 9 parselde bulunan yapıdır.

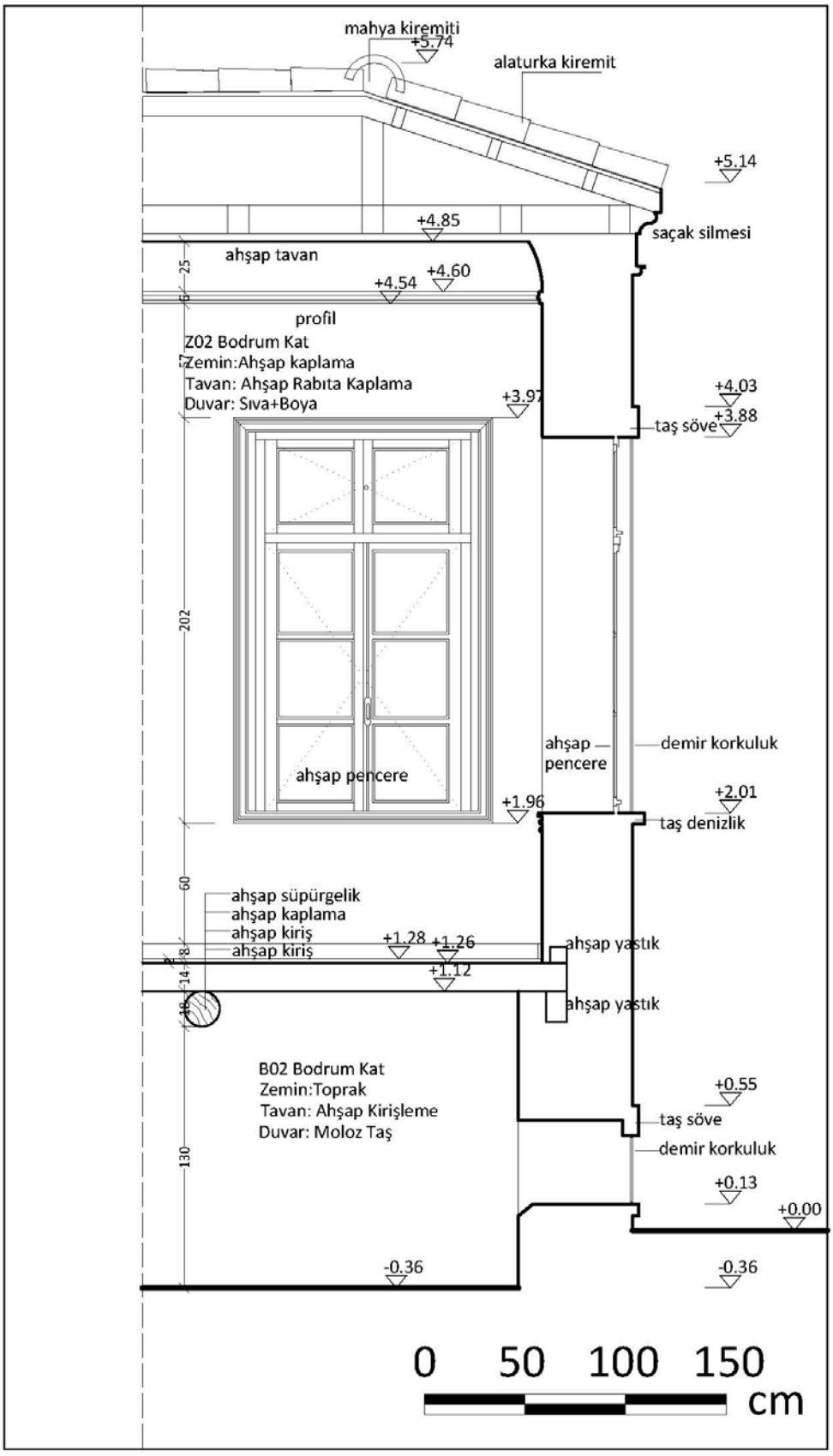

Şekil 3. 33 (Env. No: L3N06) sistem kesiti [10]

SİSTEM DETAYI

PAFTA ADI: SİSTEM DETAYI

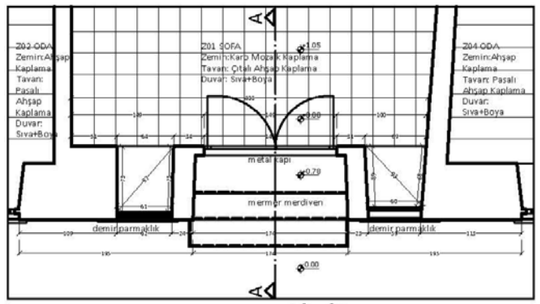

GİRİŞ KAT PLANI

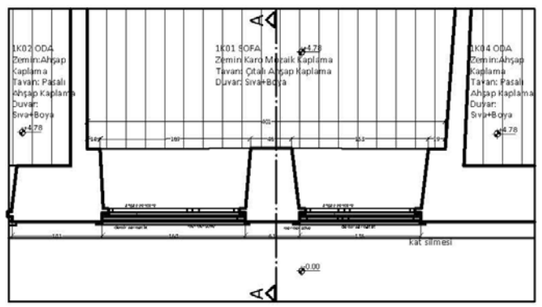

BİRİNCİ KAT PLANI

ÖN CEPHE GÖRÜNÜŞÜ

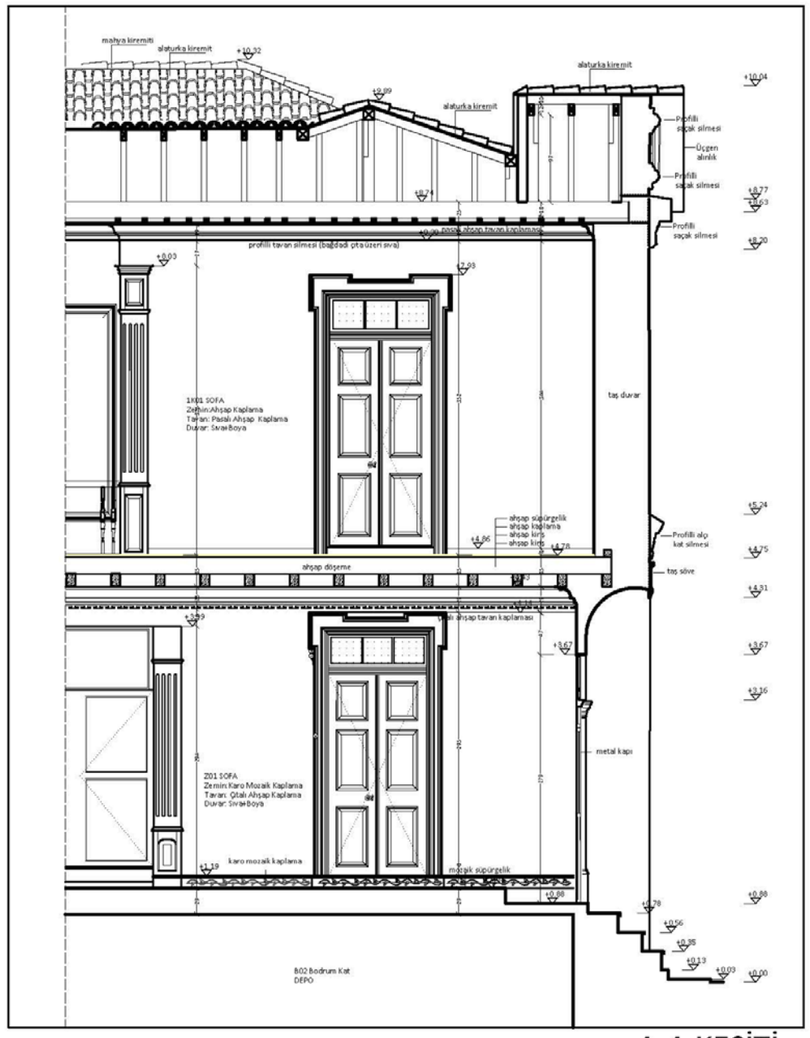

A-A KESİTİ

HAZIRLAYAN: EMİNE DERİN

0 50 100 150 cm

Şekil 3. 34 (Env. No: L2N151) sistem detayı [10]

3.2.3.1 Duvarlar

Sakız tipi evlerde de geleneksel Kula evlerinde olduğu gibi temel, zemin kat ve üst kat beden duvarları taş duvardır. 60-65 cm genişliğinde olan zemin kat taş duvarları, kara taş ve kireç harcı ile örülmüştür. Moloz taş, kayrak taşı ile ahşap hatıllar konularak yapılan taş duvarlar da mevcuttur (Şekil 3. 35). Aynı zamanda küfeki taşı ve tuğla ile almaşık örgülü yapım sisteminin iki katta da devam ettiği (Şekil 3. 35) ya da iki katında dış duvarlarının küfeki ya da karataş ile yapıldığı ve cephenin sıvasız bırakıldığı duvar örneklerine de rastlanmaktadır. Temel duvarları ise genellikle 50-70 cm genişliğinde granit taş ve kireç harcı ile yapılmıştır.

Şekil 3. 35 Solda (Env. No: L3N16) bodrum kat duvar örgüsü ve sağda (Env. No: L2N209) almaşık örgü duvar örneği, 2018 [10]

Sokak ve avlu ile bağlantılı olan bodrum katlarda beden duvarları taş olduğu halde iç mekan duvarları ahşap iskelet sistemi ile yapılmıştır. Bazı bodrum katlarda üst katı taşımaya yardımcı ahşap dikmeler de mevcuttur (Şekil 3. 36).

Şekil 3. 36 (Env. No: L2N101) bodrum katta ahşap dikmeler, 2018 [10]

Zemin kat ve üst kat taş duvarlarına iç mekanda ahşap iskelet sistem ile yapılmış 15-20 cm kalınlığındaki duvarlar bağlanır. Bu sistemde taşıyıcılar, ahşap dikme ve kirişlerdir. Kapı ve pencere boşluklarının alt ve üst kısımlarında dikme kirişler birbirine bağlanır ve eğilmeyi önlemek amacı ile çapraz bağlantılar yapılmıştır. Bu sistemin araları küfeki taşı ve tuğla kırıkları ile doldurulmuştur. İç ve dış yüzeyler samanlı çamur sıva ya da kireç sıva ile sıvanmıştır (Şekil 3. 37).

Şekil 3. 37 Solda (Env. No: L2N151) iç duvar örgüsü, ortada dış duvara bağlantısı ve sağda dış duvar örgüsü, 2018 [10]

Cumba ve balkonlar, demir paraçoller ile desteklenmiş ve alt kat taş duvarına demir bağlantı elemanı ile bağlanmıştır (Şekil 3. 38).

Şekil 3. 38 (Env. No: L21N34) cumba alt destek elemanı, 2019 [10]

3.2.3.2 Döşemeler

Zemin kat ile üst kat ya da borum kat ile zemin katı birbirine bağlayan döşemeler 15-20 cm kalınlığındaki kirişlerin 40-60 cm aralıklarla döşenmesi ile oluşmuştur. Bu kirişlerin

üzeri 20-25 cm genişliğindeki tahtalar ile kirişlere dik olarak kaplanmıştır. Tahtalarda herhangi bir bini geçme sözkonusu değildir, birbirlerine çivilerle tespit edilmiştir (Şekil 3. 39). Bazı evlerde ise sofa mekanında farklı döşeme kaplaması olarak karomozaik görülmektedir (Şekil 3. 40).

Şekil 3. 39 (Env. No: L3N06) ahşap oda yer döşemeleri, 2019 [10]

Şekil 3. 40 (Env. No: L2N338) Solda sofa ve sağda hol karomozaik yer döşemesi,2018 [10]

3.2.3.3 Tavanlar

Tavanlar, yapıldığı mekana göre daha gösterişli olabilmektedir. Çıtalı, pasalı, ortada yükseltilmiş çokgen göbekli gibi çeşitli tavan örnekleri görülmektedir. Tavanlar ev genelinde sade olmakla birlikte, sofada farklılaşmıştır. Sadece ortada göbek ve işleme olabilirken, tavan kenarlarında da ahşap süslemeler ya da tekne tavan ve işlemeleri, alçı işlemeler ile karşılaşılmaktadır (Şekil 3. 41, Şekil 3. 42). Pasalı tavan olan oda ve sofalarda ahşap kaplamalar, ahşap bini çıtaları ile birleştirilmiştir (Şekil 3. 43, **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**).

Şekil 3. 41 (Env. No: L2N151) Solda ve sağda sofa tavan kaplaması, 2018 [10]

Şekil 3. 42 (Env. No: L2N338) Solda ve sağda sofa tavan kaplaması, 2018 [10]

Şekil 3. 43 Solda (Env. No: L2N193) oda pasalı tavan kaplaması ve sağda (Env. No: L2N101) oda pasalı tekne tavan kaplaması, 2018 [10]

3.2.3.4 Merdiven

Dış Mekan Merdivenleri

Eve girişi sağlayan dış mekan merdivenlerinin genellikle kayrak taşı ya da mermer olduğu, korkuluk ve trabzanların demir olduğu görülmektedir (Şekil 3. 44).

Şekil 3. 44 Solda (Env. No: L2N151) eve giriş merdiveni, ortada (Env. No: L2N193) eve giriş merdiveni ve sağda (Env. No: L2N101) avluya iniş merdiveni, 2018 [10]

İç Mekan Merdivenleri

İki katlı evlerde üst kat ile ilişkiyi sağlayan merdivenin, sofanın ucunda ya da oda sırası arasında konumlandığı görülmektedir. Merdivenin bazen bir kapı ile sofadan ayrıldığı, bazen de bir kapak yardımı ile alt ve üst katın birbirinden ayrıldığı örnekler de mevcuttur (Şekil 3. 45). Bu özellik, genellikle dış/açık sofalı Türk evi plan düzenininde güvenlik amacıyla kullanılmıştır.

İç mekan merdivenleri ahşap, tek kollu ya da iki kolludur. Bazı örneklerde başlangıç ve bitiş babaları oymalı ahşap ya da aksesuarlıdır. Korkuluk ve trabzanları da ahşaptır. Merdiven genişlikleri 80-100 cm, rıht yükseklikleri 16-25 cm arasında değişmektedir.

Şekil 3. 45 Solda (Env. No: L2N151) kapı ile merdivene, mutfak-banyo holüne geçiş ve sağda (Env. No: L2N338) kapaklı merdiven, 2018 [10]

3.2.3.5 Üst Örtü Özellikleri

Kula evlerinde beşik ya da kırma çatı uygulamaları görülmektedir. Çalışılan yapılarda ise genellikle beşik çatı uygulamasına rastlanmıştır. Çatılar genellikle, sokak ve avlu cephelerine doğru eğimlidir. Çatı kaplama malzemesi olarak alaturka kiremit ve Marsilya kiremiti kullanıldığı görülmektedir. Marsilya kiremitlerin çoğunun ise yapılan onarımlar sonrasında alaturka kiremit ile değiştirildiği bilinmektedir.

Çatıların çoğunda makaslama sistemi kullanılmıştır. Bu sistemde dikmelere ve duvarlara oturan taban kirişlerinin üzerine alt başlık adı verilen kalın kirişler konur. Bu alt başlıklar 2-2,5 mt aralıklarla dizilir. Çatı üst eğimine uygun makas üst başlıkları saçaklarda makas alt başlıklarına otururken, çatının orta noktasında dikmelere taşıtılır.

Bu dikmeler, genel olarak kalın kesitli bırakma kirişlerine oturtulur. Yuvarlak kesitli mertekler 40-60 cm aralıklar ile makas üst başlıklarının üzerine dik olarak yerleştirilir. Üzeri kiremit altı tahtası ile kaplanır ve üzerine alaturka kiremit döşenir. Tüm elemanlar geçmesizdir ve çivi ile tespit edilmişlerdir [8].

Saçaklar, Sakız tipi evlerde geniş olmadığından, taş ya da tuğla malzeme ile bitirilmiştir. Tuğlaların verevli dizilmesiyle oluşturulan kirpi saçaklar (Şekil 3. 46) ve tuğla üzeri sıvalı profilli silme şeklinde olan dar saçaklar mevcuttur (Şekil 3. 47).

Şekil 3. 46 Solda (Env. No: L2N209) kirpi saçak uygulaması ve sağda (Env. No: L2N37) taş saçak uygulaması, 2018 [10]

Şekil 3. 47 (Env. No: L2N85) iki sıra tuğla saçak uygulaması, 2018 [10]

3.2.3.6 Çıkmalar

Sakız tipi evlerde çıkma olarak, cumba ve balkonlar yer almaktadır. Tarihsel süreçte Batı Anadolu ve Ege Adaları arasında ticari ve kültürel etkileşimin sonucu ortaya çıkan Sakız tipi evler, "19. yüzyıl sonunda ülke genelinde yaşanan Batılılaşma/modernleşme dönemi içinde Gayrimüslimler'in çıkış yolu arayan ulusal kimlik arayışının" ev mimarisine yansıması olarak yorumlanabilir. Bu evlerin genel özellikleri; bitişik düzende parselin tamamına yakınına oturan, dar cepheli, arka cephesi küçük bir avluya açılan, iki katlı, neoklasik etkili, çoğunlukla giriş aksı üzerinde cumbası, silme ve taş örgülü cephesidir. Cumba ve balkonlar dışa doğru taşarak ev ile sokak arasındaki ilişkiyi kurar [31]. Cumbalar giriş aksı üzerinde ya da giriş aksının sağında ya da solunda yer almaktadır (Şekil 3. 48). Balkonlar ise evlerin yan cephelerinde bulunmaktadır (Şekil 3. 49).

Cumbaların yerleşmiş bir formu vardır ve farklılaşma ancak süsleme detaylarında görülmektedir. Yapının üst katında yer alan cumba, yapının taş cephe yüzeyine eklenmiş dikdörtgen prizma biçimindeki ahşap bir konstrüksiyondur. Genellikle üç bölümlü olup, iki bölümlü olan örneklere de rastlanmaktadır. Pencereler giyotin türündedir. Üstte dar bir saçak, dekoratif payandalarla desteklenmiştir. Cumbanın altında ise dökme demirden dekoratif motiflerle hafifletilmiş paraçoller kullanılmıştır. Bu paraçollerin seri bir kaynaktan sağlandığı, hemen bütün örneklerde aynı motifli konsolların kullanılmış olmasından anlaşılmaktadır [32]. Cumbalar konumlarına göre incelendiğinde genel olarak giriş aksı üzerinde yer aldığı, bazılarının ise giriş aksının sağında ya da solunda bulunduğu görülmektedir.

Balkonlar genellikle yan cephede yer almaktadır. Balkon korkulukları işlenmiş motifli demir malzemeden yapılmış olup, balkonu destekleyen elemanlar da işlenmiş demir paraçollerdir. (Şekil 3. 49).

Şekil 3. 48 Solda (Env. No: L21N34) giriş aksı üzerindeki cumba ve sağda (Env. No: L21N34) giriş aksı yanında yer alan cumba örneği, 2019 [10]

Şekil 3. 49 Solda (Env. No: L2N85) yan cephede yer alan balkon ve sağda (Env. No: L2N37) cumba, 2018 [10]

3.2.3.7 Kapılar

Kapılar; eve giriş kapısı, avlu-bodrum giriş kapısı ve iç mekan kapıları olarak incelenmiştir.

Giriş Kapıları

Eve giriş kapıları, yerden 30-150 cm arasında değişen yükseklikte yer almaktadır. Kapı, eğrisel atkılı ya da düz lentolu niş içinde cepheden iki metre kadar içeride bulunmaktadır (Şekil 3. 50). Mermer kaplamalı birkaç taş basamakla kapıya ulaşılır. Nişin tavanı ahşap kaplamalı, sıvalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca hem duvar hem de tavanın alçı ile süslemeli olduğu örnekler de vardır. Nişe açılan oda pencereleri ya da kapı yanında bulunan pencereler de görülmektedir (Şekil 3. 51). Demir korkuluk ile merdivenin sahanlığının çevrelendiği örnekler de mevcuttur (Şekil 3. 52).

Şekil 3. 50 Niş içinde yer alan kapı örnekleri, 2018 [10]

Şekil 3. 51 Nişin her iki yanında pencere bulunan giriş örnekleri solda (Env. No: L2N37) ve sağda (Env. No: L2N151),2018 [10]

Şekil 3. 52 (Env. No: L2N193) revaklı giriş örneği, 2018 [10]

Kapılar, çift kanatlı ahşap ya da metaldir. Kapıların üst kısmında sofanın ışık almasını sağlamak amaçlı, üzeri demir parmaklıklı arkası cam sabit pencereler de yer alabilmektedir. Kapıların kanatları üzerinde demir parmaklıklı arkası ahşap açılabilir

kanat ya da sabit cam bulunur. Kapı, içine yerleştiği boşlukta lentoyu desteklemek amaçlı taş pilastır sütunlar ile çevrelenmiştir (Şekil 3. 54). Çiçek figürlü kapı tokmakları, hac simgeli demir parmaklıklar ya da sütun başlıkları da görülmektedir (Şekil 3. 53). Niş olmadan ve merdivensiz sokaktan doğrudan girişli evlere de rastlanmaktadır.

Şekil 3. 53 Kapıların üzerindeki dekoratif figür örnekleri, 2018 [10]

Şekil 3. 54 Solda (Env. No: L2N206) kapı ve sağda (Env. No: L2N142) nişsiz giriş kapısı örneği, 2018 [10]

KAPI TİPLERİ

PAFTA ADI: KAPI TİPOLOJİSİ

EĞRİSEL ATKILI

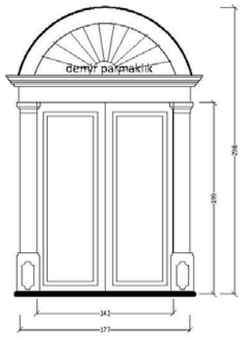

Env. No: L3N77

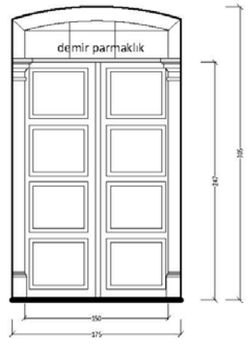

Env. No: L3N16
Env. No: L2N285

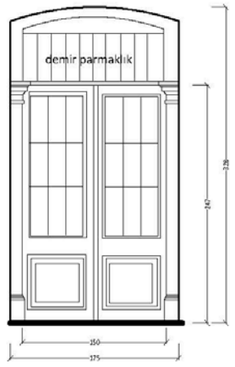

Env. No: L3N06

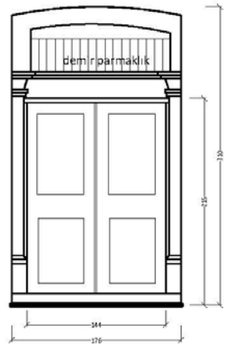

Env. No: L2N151

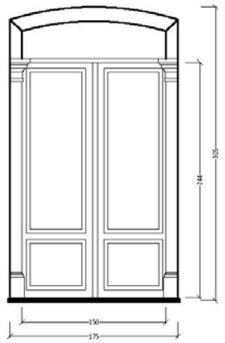

Env. No: L2N206

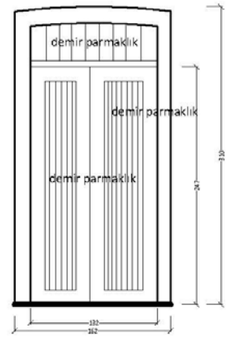

Env. No: L2N142

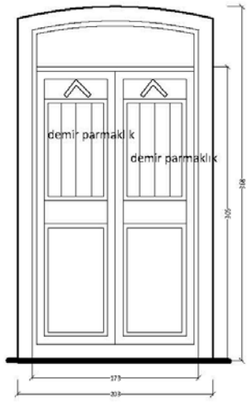

Env. No: L2N85

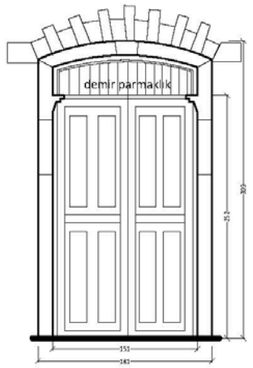

Env. No: L2N142

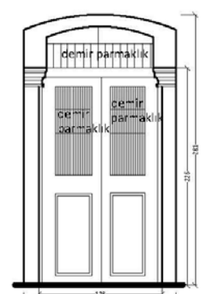

Env. No: L2N306

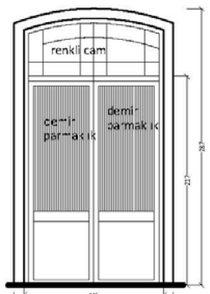

Env. No: L2N209

DÜZ ATKILI

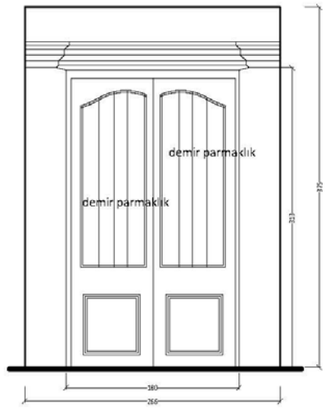

Env. No: L2N322

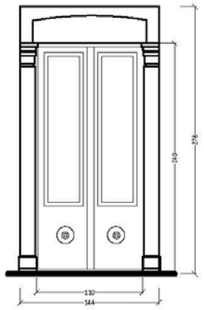

Env. No: L2N338

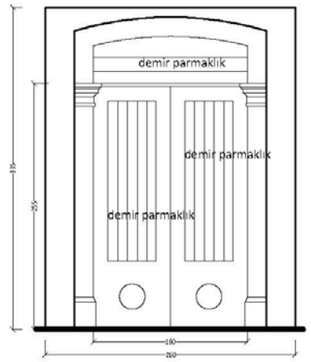

Env. No: L2N37

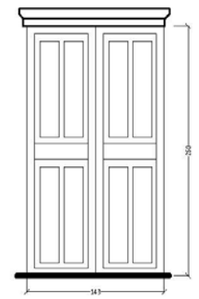

Env. No: L2N193

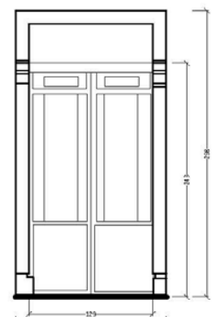

Env. No: L2N101

HAZIRLAYAN: EMİNE DERİN

0 50 100 150 cm

Şekil 3. 55 Kapı tipleri [10]

Avlu Giriş Kapıları

Bahçe-avlu giriş kapıları, iki kanatlı bazı örneklerde ahşap, bazı örneklerde metal olup, bahçe duvarı içinde yer almaktadır. İncelenen 17 evin 10'unda avlu kapısı bulunmaktadır. Avlu kapısının üzerinde taş sırası ya da tuğla örgüsü devam etmekte ve üzerinde tuğla kiremitli harpuşta bitişi yer almaktadır. Kapı üzerinde ahşap üzeri kiremit kaplamalı yaklaşık 30-50 cm eninde ahşap bir saçak bulunmaktadır (Şekil 3. 56). Kapı girişleri düz lentolu ya da eğrisel atkılı şeklinde olabilmektedir. Avlu kapıları ana giriş kapısı ile aynı cephe üzerinde yer alabildiği gibi yan cephede de bulunabilmektedir (Şekil 3. 56). Avlu kapısının küfeki taşı ve tuğla ile almaşık örgülü söve içinde konumlandığı örnekler de mevcuttur.

Şekil 3. 56 Solda (Env. No: L2N209) düz lentolu, saçaklı avlu giriş kapısı, ortada (Env. No: L2N85) yan cephede yer alan kemerli avlu kapısı ve sağda (Env. No: L2N306) yan cephede yer alan kemerli avlu kapısı, 2018 [10]

Bodrum girişleri de avluya ya da bahçeye geçişi sağlamaktadır. Bu kapılar da ahşap ya da metaldir. Avlu kapıları içinde incelenmiştir. Bazı örneklerde üst kat penceresi ile aynı hizada ve yaklaşık ölçülerde söveli, eğrisel atkılı ya da düz lentolu olarak yapılmıştır (Şekil 3. 57).

Şekil 3. 57 Solda (Env. No: L2N37) bodrum giriş kapısı ve sağda (Env. No: L2N101) bodrum giriş kapısı, 2018 [10]

İç Kapılar

Sakız tipi evlerde iç kapılar, genellikle iki kanatlı ve ahşap olup, 130-150 cm genişliğinde ve 220-240 cm yüksekliğindedir. İç kapılar sofaya açılır ve oda duvarlarının ortasında yer alır. Kapılar tamamen ahşap malzemeden olabildiği gibi, alt kısmı masif ahşap, üst kısmı camlı kanatlardan ya da kanatların masif ahşap, üst kısmının ışıklık olduğu örnekler görülmektedir (Şekil 3. 58). Camlı kapılarda renkli cam kullanımı da mevcuttur (Şekil 3. 59).

Şekil 3. 58 (Env. No: L2N151) üst kısmı ışıklık olan ahşap iç kapı örnekleri, 2018 [10]

Şekil 3. 59 Solda (Env. No: L2N101) camlı kanatlı iç kapı ve sağda (Env. No: L2N338) camlı kanatlı iç kapı, 2018 [10]

3.2.3.8 Pencereler

Sakız tipi evlerde pencereler ½ oranında 100 cm genişliğinde 150-200 cm yüksekliğinde dikdörtgen formda, eğrisel atkılı ya da düz lentolu, ahşap ya da metaldir. Zemin kat ve üst kat pencereleri aynı boyutlarda olup, bodrum kat pencereleri kare ya da dikdörtgen formda daha küçük ölçülerde metal ve demir parmaklıdır (Şekil 3. 60). Zemin kat ve üst kat pencereleri genellikle taş söveli ve üst başlıklıdır.

Birkaç farklı pencere tipine rastlanmaktadır. Giyotin pencere az olmakla birlikte, yatayda açılan tek ya da çift kanatlı pencere tipleri görülmektedir. Yapıldıkları dönemde camların büyük parçalar halinde yapılması mümkün olmadığından pencereler, düşeyde iki parça, yatayda iki, üç ya da dört parçaya ayrılmıştır. İç mekan pencereleri ile dış mekan taş duvara yerleşen pencere boyutları yaklaşık olarak aynıdır.

Pencereler, kapak, parmaklık ve söve gibi ögeler ile tamamlanmıştır. Parmaklıklar genellikle demirdir ve kapak ile pencere arasında pencere boyu kadar ya da pencere boyunun yarısı kadar seviyede yapılmıştır. Bazı evlerde demir korkuluklar pencere boyuyla aynı ölçülerdedir. Kapaklar de genellikle metal olup, bazı örneklerde özellikle üst katlarda ahşap olanlarına da rastlamaktadır. Alt kat kapaklarının metal olması ve parmaklıkların bulunması, emniyet açısından yapıldığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Kapaklar, üç dört kayıtlı olup, çift kanatlı ve dışa doğru açılmaktadır (Şekil 3. 61). Taş sövelere menteşe yardımı ile yerleştirilmiş olan kapaklar havalandırma amaçlı

kullanılmıştır. Taş söveler, cepheden 1-1,5 cm dışa doğru çıkıntılı olarak yapılmıştır. Pencere üstü söveler düz ya da eğrisel olabildiği gibi profilli başlıklı da olabilmektedir. Tuğla hafifletme kemerli söveler de mevcuttur.

Şekil 3. 60 Bodrum kat pencere örnekleri,2018 [10]

Şekil 3. 61 Solda (Env. No: L3N06) demir parmaklıklı taş söveli pencere örneği, ortada (Env. No: L2N338) metal kepenkli taş söveli pencere ve sağda (Env. No: L2N142) metal kepenkli taş söveli pencere, 2018 [10]

Sakız tipi evlerde odaların sofaya açılan pencereleri bulunmaktadır. Bu durum, dış açık sofalı plan tipinden süregelen bir alışkanlık olarak değerlendirilmektedir. Cephede yer alan pencereler ile genellikle boyutları aynı olup, odanın ışık alması için yapılmıştır. Odanın cephe tarafında iki ya da üç pencere yer alırken, sofaya bakan tarafında bir ya da iki pencere olabilmektedir. Pencereler yatayda iki ya da üç, düşeyde iki bölmeli, ½ oranında giyotin pencereler olup, ahşap malzemelidir (Şekil 3. 62).

Şekil 3. 62 Solda (Env. No: L2N101) oda penceresi ve sağda (Env. No: L2N37) oda penceresi, 2018 [10]

PENCERE TİPLERİ

PAFTA ADI: PENCERE TİPOLOJİSİ

EĞRİSEL ATKILI

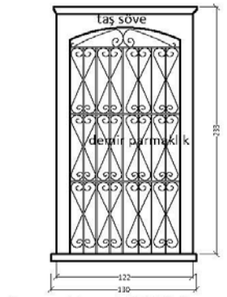

Env. No: L3N06

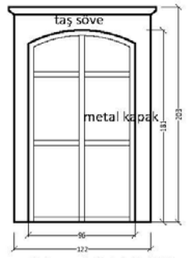

Env. No: L2N209

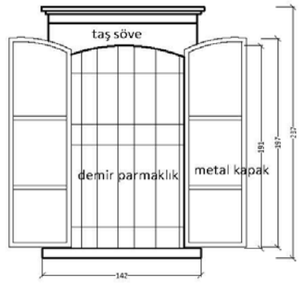

Env. No: L2N151

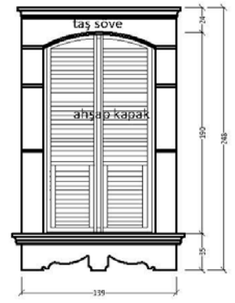

Env. No: L2N85

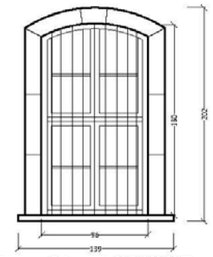

Env. No: L2N285

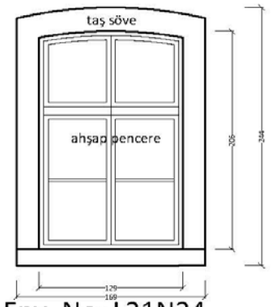

Env. No: L21N34

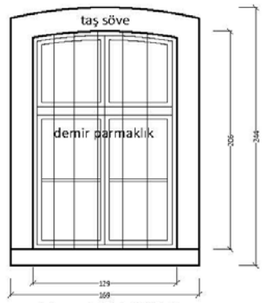

Env. No: L21N34

Env. No: L3N16

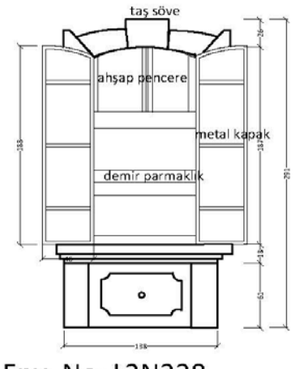

Env. No: L2N338

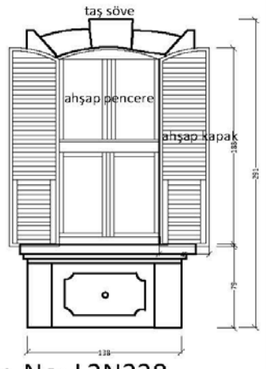

Env. No: L2N338

DÜZ ATKILI

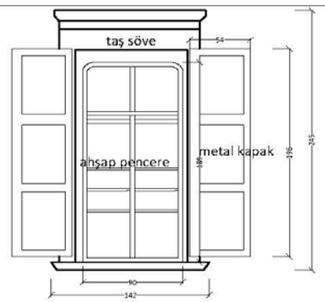

Env. No: L2N101

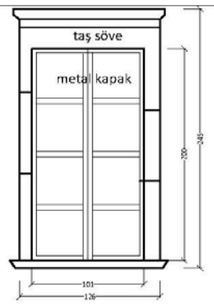

Env. No: L2N193

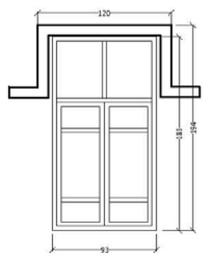

Env. No: L2N322

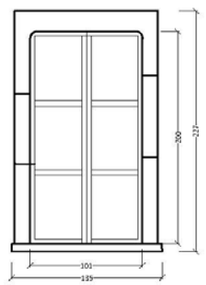

Env. No: L2N206

BODRUM KAT

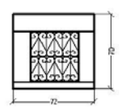

Env. No: L2N101

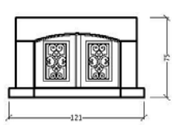

Env. No: L2N209

HAZIRLAYAN: EMİNE DERİN

0 50 100 150 cm

Şekil 3. 63 Pencere tipleri [10]

3.2.3.9 Bacalar

Sakız tipi evlerde de geleneksel evlerdeki gibi ocaksız oda yok denecek kadar azdır. Ocak bacaları büyük kesitli ve taş olup, çatıda görülen kısımları değişik biçimlerde yapılmıştır. Genellikle üst kısım düz olup, küfeki ve tuğla karışık örgü sisteminde yapılmıştır [34].

3.2.3.10 Dolaplar

Türk evlerindeki sağır duvarlara yerleştirilen dolapların aksine, Sakız tipi evlerde dolaplar yerine göre konumlandırılmıştır. Bu evlerdeki dolaplar, tavan silmesine ya da tavana kadar yükseklikte yapılmış olup, sağır bir duvarı kaplayacak şekilde, odaya giriş kapısının her iki yanında ya da pencerenin her iki yanında yer almaktadır (Şekil 3. 64). Geleneksel Türk evlerindeki dolapların aksine, dolabın bir tarafında "ikona" denilen, dolabın içine girinti yapan, üstü kemerli niş şeklinde, İsa ve Meryem gibi kutsal kişilere ait objelerin konulduğu bir kısım bulunur (Şekil 3. 64). Ancak günümüzde bu kullanım olmadığından nişler dekoratif amaçlı kullanılmaktadır. [35]

Şekil 3. 64 Solda (Env. No: L2N151) pencere yanındaki ahşap dolaplar, 2018 [10], ortada (Env. No: L3N06) dolap, 2019 [10] ve sağda (Env. No: L2N151) kapı yanı ahşap dolap ve ikona bölümü, 2018 [10]

Dolabın duvar kenarında kalan kısmı, bu tip evlerde de 'gusülhane' olarak yer almaktadır. Günümüzde böyle bir kullanım olmadığından normal dolap olarak ya da ebeveyn banyosu olarak tekrar düzenlenmektedir.

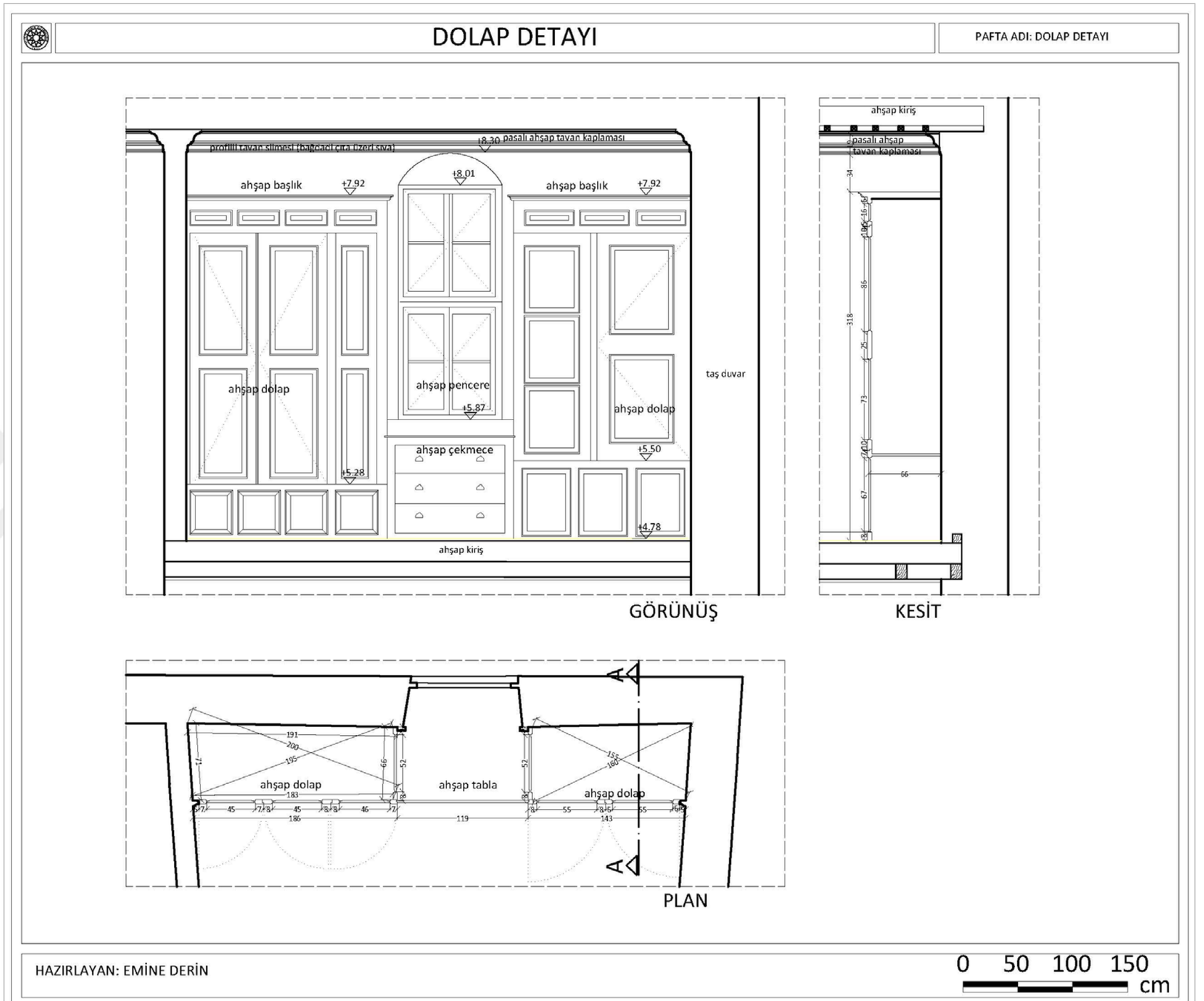

Şekil 3. 65 (Env. No: L2N151) dolap detayı [10]

3.2.3.11 Ocaklar

Geleneksel Türk evinde olduğu gibi Sakız tipi evlerde de hemen her odada ocak bulunmaktadır. Isınma için bu ocaklar yapılmıştır. Ocak, odanın kargir olan taş duvarının orta kısmında yer alır ve genellikle alçı bezemeli olarak yapılmıştır. Ocağın yan taraflarında nişler oluşturulmuş ve ahşap kapaklar ile dolap haline getirilmiştir. Bu nişler, yaklaşık bir pencere boyutlarının yarısı kadardır. Bazı evlerde ise iki pencere arasında kalan duvarda ocak yapılmıştır.

Ocak, duvardan 10-15 cm odaya doğru çıkıntılıdır. Üst kısmında küçük eşyaların konulabilmesi için bir tabla yer alır. Tablanın üstünde iki köşede alçı ile yapılmış yivli pilastırlar ve en üstte profilli bir başlık bulunmaktadır. Ocağın orta üst kısmı genellikle çiçek motifi ile süslenmiştir. Süslemeler yalındır (Şekil 3. 66).

Şekil 3. 66 (Env. No: L2N151) solda ve sağda alçı bezemeli ocak örneği, 2018 [10]

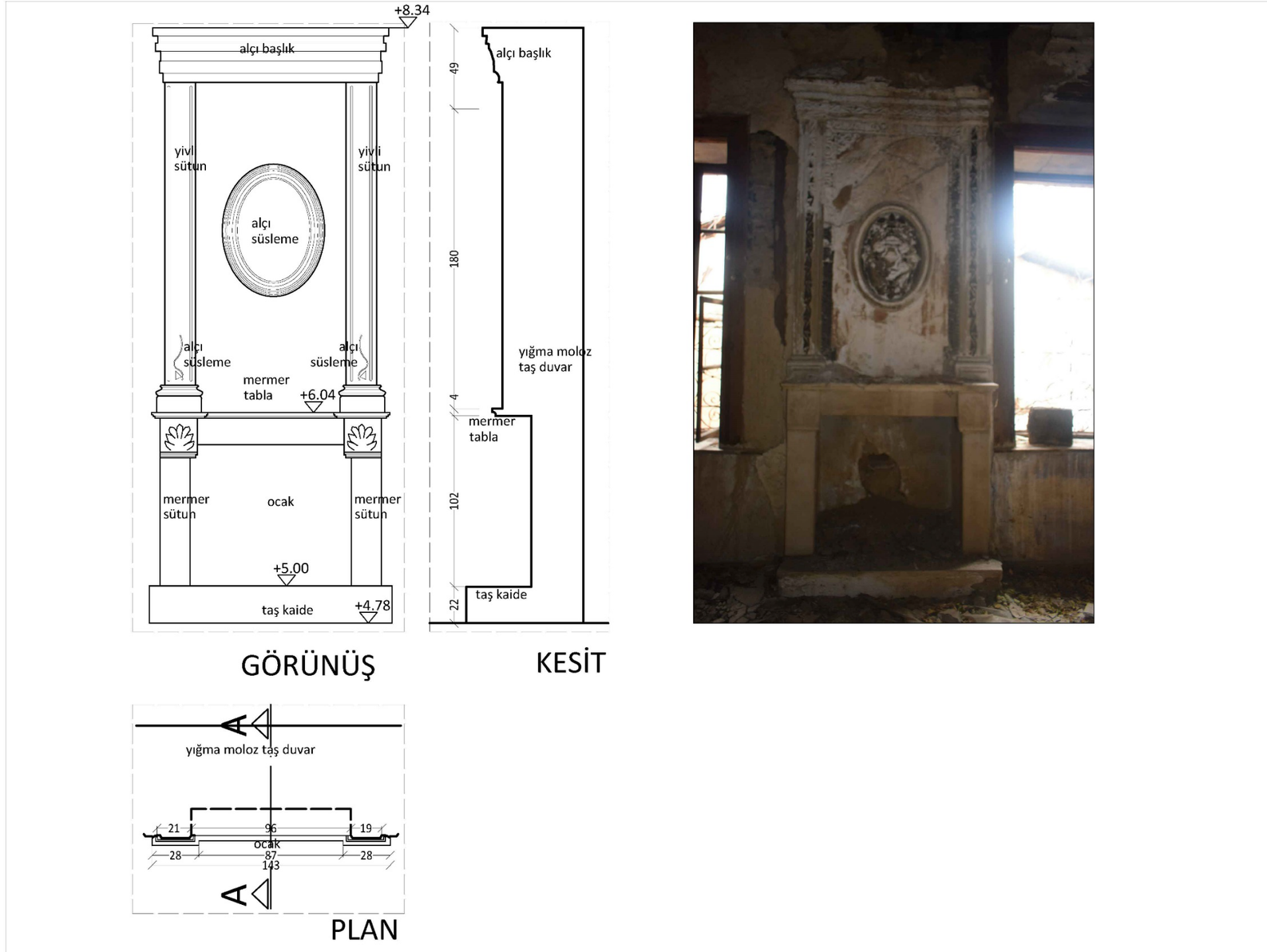

Şekil 3. 67 (Env. No: L2N151) ocak detayı [10]

3.2.3.12 Malzeme Kullanımı

Volkanik bir bölgede kurulan Kula'da en çok kullanılan malzeme taştır. Taştan sonra kullanılan malzeme ise ahşaptır. Tuğla da bazı yapım aşamalarında kullanıldığı görülmektedir.

Başlıca kullanılan taşlar ve diğer malzemeler şunlardır:

Küfeki Taşı: Volkanik, hafif siyah renkli ve tüf cinsi kolay işlenebilir gözenekli bir taştır. Dolgu malzemesi olarak bölme duvarlarında ve kaplama taşı olarak kullanılır.

Karataş: Siyah renkli olan bu volkanik karataş yapıların temel ve beden duvarlarında kireç harcıyla birlikte kullanılır.

Kayrak Taşı: Zemin katlarda, avlularda ve sokaklarda kaplama taşı olarak kullanılan şist cinsi bu taş; beden ve temel duvarlarında yer yer dolgu malzemesi ve hatıl olarak da kullanılır. Büyük boyutlu plakalar halinde Kara-Divlit çevresindeki ocaklardan çıkarılır.

Mermer: Gölde Köyü ve Kula çevresindeki mermer ocaklarının bulunması ile birlikte yapıların birçok bölümünde kullanılmasını sağlamıştır. Kapı ve pencerelerde lento, söve olarak kullanılan mermer, dış cephe duvarlarında da karataş ve tuğla ile birlikte kullanılmıştır [8].

Granit: Divlit yanardağının püskürüklerinin arasındaki çok sert kütlelerdir. Sokak döşemelerinde yüzyıllarca kullanılmıştır. Günümüzde üzerleri asfaltla kaplanmıştır.

Ahşap: Araştırma sahasındaki Kula Evlerinde genellikle sarı çam, kavak ve meşe cinsi ağaç türleri ahşap malzeme olarak kullanılmıştır. Son yıllarda sarı çam ve meşe ormanlarının azalması neticesinde Kula Ovasında yetiştirilen yaz kavak diye tabir edilen kavak ağacı kerestesi ahşap malzeme olarak kullanılmaktadır. Kavak kabuğu soyulduktan sonra yuvarlak kesitli olarak duvarda, çatıda ve döşemelerde direk, payanda, kiriş olarak kullanılmaktadır. Sarı çam ise genellikle doğramalarda kullanılmaktadır. Sarıçam dış etkilere karşı dayanıklı bir ahşap malzemedir.

Tuğla: Kula'nın Gölyeri mevkiindeki kırmızı topraktan 3×15x10 cm ölçüsünde dolu ve pişkin olarak tuğla ocakları tarafından imal edilmiştir. 20. yüzyıldan itibaren yapılarda kullanılmaya başlanmıştır. Küfeki taşıyla birlikte kullanılmıştır.

Alaturka Kiremit: Kula'nın Gölyeri mevkiindeki kırmızı topraktan Kulalı ustalarca 15 – 12 x 30 cm ebatlarında imal edilmiştir. Çatılarda örtü malzemesi olarak kullanılmıştır.

Metal: Kula Evlerinde maden olarak demire rastlamaktayız. Demir sıcak, işlenmiş olarak kulplar, kilit, kabara başlı çiviler, kapı rozeti, kapı halkaları ve dolap kulplarında kullanılmıştır. Dökme demir malzeme kapı tokmaklarında ve doğrama takımlarında kullanılmıştır [16].

3.2.4 Cephe Özellikleri

Genelde dış duvarları yığma yapım tekniği ile yapılan Sakız tipi evlerin cepheleri, taş malzemenin dayanıklılığının daha uzun sürmesi neticesinde, iç mekanlara göre daha iyi korunarak günümüze ulaşmıştır. Cepheler genellikle simetrik düzendedir (Şekil 3. 68). Bazı cephelerde, kesme bazalt taş ve tuğla ile örülen almaşık duvar sistemi görülmekteyken, bazılarında ahşap cumbalar yer almaktadır (Şekil 3. 69). Dış duvarların tamamıyla taş malzeme ile yapılması; cephe görünümünde birinci kat ile ikinci kat arasındaki farklılığı ortadan kaldırmıştır. Aynı zamanda bu evlerin zemin kat planları da üst kat planları gibi olduğundan benzer cephe düzeni iki katta da vardır. Tamamen sıvalı ya da taş örgülü olarak yapılan cephelerde bütünlük sağlanmıştır. Taş örgüsü için yöre halkının ''küfeki taşı'' olarak adlandırdığı Divlit Yanardağı'ndan elde edilen siyah renkte volkanik tüf taşı tercih edilmiştir.

Şekil 3. 68 (Env. No: L2N37) orta akstaki niş içinden girişli, taş örgülü cephe, 2018 [10]

Şekil 3. 69 (Env. No: L2N206) cumba birimi, 2018 [10]

Evlerin giriş kapıları, yerden 30-150 cm arasında değişen yükseklikte ve merdivenle ulaşılan yüksek bir niş içinde yer alır. Bu evlerin sokak cephelerinde yer alan eğrisel atkılı nişler, pencere ve kapıların dışında dolu boş etkisini veren cephelerde bazen gözümüze çarpan bir diğer mimari elemandır (Şekil 3. 70). Kemerli pencere ile birlikte barok ve neo-klasik tarzın mimari düzenleri cephe tasarımında yerini almıştır. Eğrisel, bol silmeli profiller, kemer kilit taşları, söveli pencereler ve değişik orantı sistemleri gibi özellikler görülmektedir [36].

Şekil 3. 70 Solda (Env. No: L2N85) niş örneği, ortada (Env. No: L2N209) niş örneği ve sağda (Env. No: L2N142) nişsiz giriş örneği, 2018 [10]

Kapı, çift kanatlı ahşap ya da metaldir. Bazı örneklerde nişlere açılan pencereler bulunmaktadır. Cephelerde pencereler alt ve üst katlarda boyutları aynı ve dikdörtgen şeklinde, kesme taş söveli iken, bodrum kat pencereleri kare ya da dikdötgen şeklinde ve demir parmaklıklıdır (Şekil 3. 71). Pencerelerde ahşap ya da metal kapaklar bulunmaktadır (Şekil 3. 72). Bazı örneklerde de ahşap çift kanatlı bir kapı ile avluya girilmektedir.

Şekil 3. 71 (Env. No: L2N37) bodrum kat pencere, 2018 [10]

Şekil 3. 72 Solda (Env. No: L3N06) taş söveli pencere ve sağda (Env. No: L2N37) taş söveli pencere, 2018 [10]

Saçak silmeleri kagirdir ve düz olarak, verevli tuğla dizilimleri ile ya da sıvalı profilli olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3. 73).

Şekil 3. 73 Solda (Env. No: L3N16) taş örgülü saçak, ortada (Env. No: L2N142) sıvalı profilli saçak ve sağda (Env. No: L2N209) kirpi saçak, 2018 [10]

3.2.4.1 Cephe Düzeni

Sakız tipi evlerin cephe tipleri incelenirken tek katlı ve iki katlı ev sokak cepheleri olarak iki grupta ele alınmıştır. Bu ayrım içinde ise tek katlı yapılarda orta akstan ve orta aksın solundan girişli yapılar olarak ikiye ayrılmıştır. İki katlı yapılarda ise cumbalı ve cumbasız olarak sınıflandırma yapılmıştır.

Tek Katlı Yapılarda Cephe Düzeni

Tek katlı yapılarda cephe tipolojisi oluşturulurken yapıya giriş esas alınmış ve orta akstan ya da orta aksın solundan girişli cephe olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu cephe tipinin belirgin özellikleri; yapının giriş katı ve yarısı toprağa gömülü bodrum kattan oluşması, girişin daima üst kattan sağlanması, giriş nişinin saçak silmesine yaklaşan baskın bir karakterde olması, giriş katı ve bodrum kat pencerelerinin aynı aksta yer alması gibidir.

Orta Akstan Girişli Tek Katlı Yapılar:

Bu tip yapılarda yapıya giriş, yol cephesi üzerinde ve ortada yer alan niş içindeki giriş kapısı ile sağlanmaktadır. Genellikle kapı iki yanında bir ya da ikişer pencere aksı bulunmaktadır (Şekil 3. 74). Orta giriş aksında saçak silmesinin üçgen bir alınlığa dönüştürülmesiyle simetrik cephe algısının daha belirginleştiği türler de mevcuttur (Şekil 3. 75). Aynı zamanda girişteki basamakların doğrudan yola inmeyip, demir korkuluklu bir sahanlıktan tek yana uzandığı revaklı örneklere de rastlanmaktadır (Şekil 3. 76).

Şekil 3. 74 (Env. No: L3N77) üçgen alınlıksız ortadan girişli simetrik cephe, 2018 [10]

Şekil 3. 75 (Env. No: L3N06) üçgen alınlıklı ortadan girişli simetrik cephe, 2018 [10]

Şekil 3. 76 (Env. No: L2N193) revaklı sütunlu giriş, 2018 [10]

Orta Aksın Solundan Girişli Tek Katlı Yapılar:

Bu tür yapılarda ise yapıya giriş, yol cephesi üzerinde genellikle orta aksın sol tarafında yer alan niş içindeki kapı ile sağlanmaktadır. Giriş aksının bir yanında tek, diğer yanında iki pencere aksı yerleştirilmiştir (Şekil 3. 77).

Şekil 3. 77 (Env. No: L3N16) orta aksın solundan girişli asimetrik cephe, 2018 [10]

İki Katlı Yapılarda Cephe Düzeni

İki katlı yapıların cephe tipolojileri oluşturulurken cumbalı ve cumbasız cephe olmak üzere iki grupta incelenmiştir. İki katlı yapıların cephe tiplerinin belirgin özellikleri; iki kattan ve yarısı toprağa gömülü bodrum kattan oluşması, zemin ve üst katın yatay bir silme ile ayrılması, cephede girinti ve çıkıntıdan uzak yalın bir görünümün olmasıdır. Cephedeki pencere akslarına yerleştirilen küçük dörtgen açıklıklar bodrum kattaki havalandırmayı sağlamaktadır.

Cumbasız İki Katlı Yapılar:

Genellikle kargir olarak yapılan bu yapılarda giriş, çoğunlukla orta aksta yer alan niş içine yerleştirilen kapı ile sağlanmaktadır. Giriş nişi iki yanında pencere aksları bulunurken, üst katta altı ile sekiz arasında değişen sayıda pencere aksları yer almaktadır. Bu yapıların cepheleri genellikle küfeki taşı örgülü ve sıvasızdır (Şekil 3. 78, Şekil 3. 79**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**). Kirpi saçak ya da dar saçak uygulaması dikkat çekmektedir. Cumbasız iki katlı evlerde de orta giriş aksında saçak silmesinin üçgen bir alınlığa

dönüştürülmesiyle simetrik cephe algısının daha belirginleştiği türler de mevcuttur (Şekil 3. 79).

Şekil 3. 78 (Env. No: L2N142) üçgen alınlıksız, nişsiz ve cumbasız cephe, 2018 [10]

Şekil 3. 79 Solda (Env. No: L2N306) üçgen alınlıklı cumbasız cephe ve sağda (Env. No: L2N151) üçgen alınlıklı cumbasız cephe, 2018 [10]

Cumbalı İki Katlı Yapılar

Cumbalı iki katlı yapılar, cumbaların yerine göre sınıflandırılmıştır. Buna göre iki katlı yapılarda cumba, giriş aksında ya da giriş aksının sağ ya da solunda olacak şekilde yer alabilmektedir (Şekil 3. 80).

Cumba, genellikle giriş aksında yer almaktadır. Dökme demir paraçoller ile zemin kat kargir duvarına bağlanan cumbalar, ahşap kaplamalı ve ahşap giyotin pencerelidir. Saçak altı ve cumba altında ahşap ya da metal füruşlara rastlanmaktadır. Simetrik cephe düzenine sahip olan bu yapılarda cumbanın iki yanında bir ya da iki pencere aksı

bulunmaktadır. Cephe ortasında yer alıp, giriş aksının yanda olduğu örnekler de mevcuttur. Alt kat asimetrik cephe düzenine sahipken, üst kat simetrik cephe düzenindedir (Şekil 3. 80).

Cumbanın orta aksta yer aldığı sütunlu girişlere sahip olan cephe örneklerine de rastlanmaktadır. Dor başlıklı sütunlara taşıtılan ahşap cumba örnekleri de mevcuttur (Şekil 3. 81).

Şekil 3. 80 Solda (Env. No: L2N85) cumba orta giriş aksında ve sağda (Env. No: L2N206) cumba giriş aksının sağında, 2018 [10]

Şekil 3. 81 Solda (Env. No: L2N338) sütunlu cumbalı giriş, 2018 [10] ve sağda (Env. No: L2N12) üçgen alınlıklı cumbalı cephe, 2019 [10]

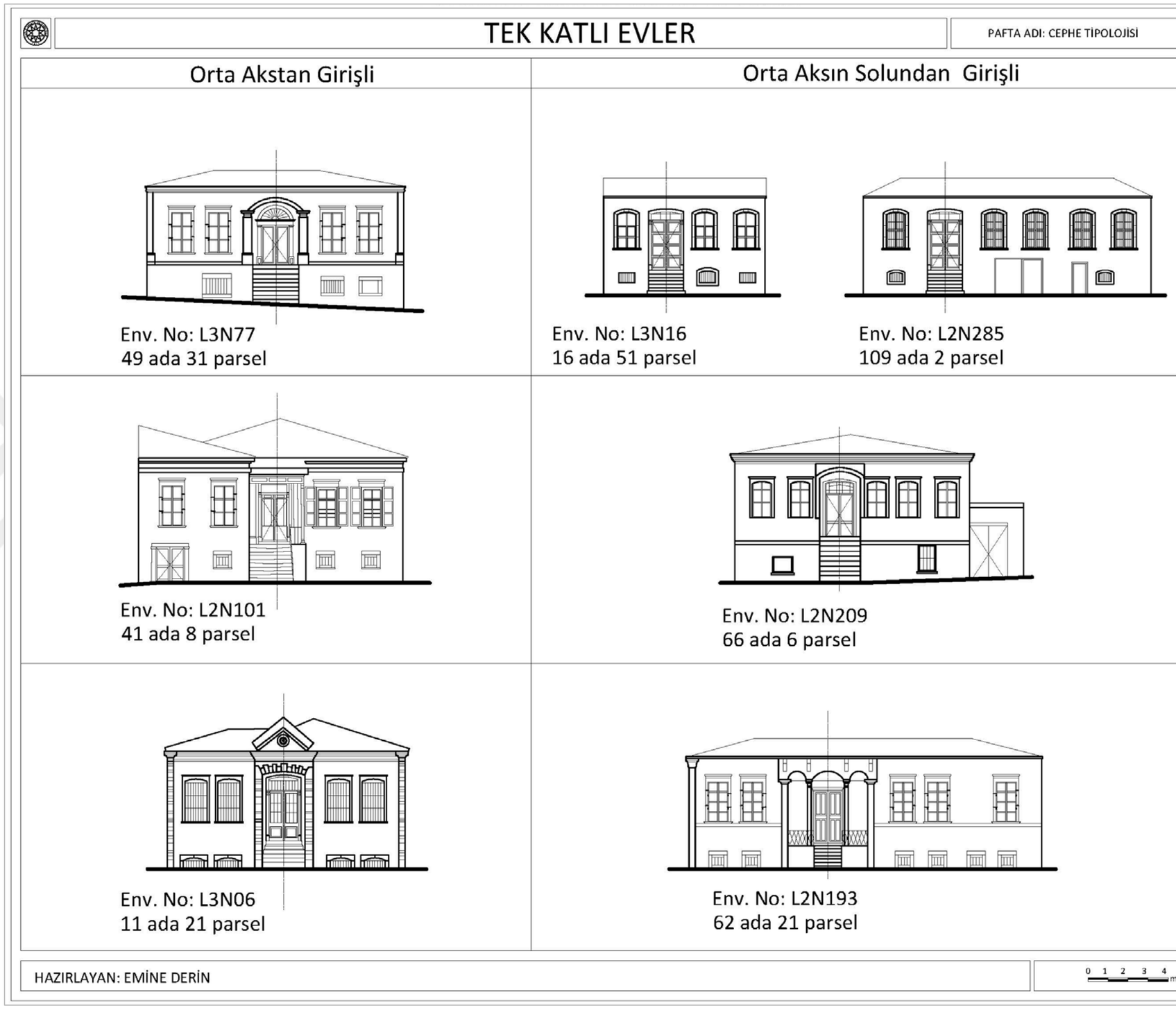

Şekil 3. 82 Tek Katlı Evler için cephe tipolojisi [10]

Şekil 3. 83 İki Katlı Evler için cephe tipolojisi [10]

3.2.4.1 Dekoratif Ögeler

Korkuluk

Korkuluk; balkonlarda ve evin giriş kısmında yer alabilmektedir. Korkuluklar, motifli işlenmiş demirden yapılmıştır (Şekil 3. 84).

Şekil 3. 84 Solda (Env. No: L2N338) yan cephede yer alan balkon korkulukları, ortada (Env. No: L2N85) yan cephede yer alan balkon korkulukları ve sağda (Env. No: L2N193) giriş sahanlığında yer alan korkuluklar, 2018 [10]

Kat Silmesi

Evlerin bodrum, zemin ve üst katları yatay bir silme ile ayrılır ve cephe boyunca bu silme devam eder. Taş ve tuğla ile yapılan kat silmeleri olduğu gibi, tuğla üzeri sıva ile yapılan profilli silme örnekleri de mevcuttur (Şekil 3. 85).

Şekil 3. 85 Solda (Env. No: L2N209) küfeki taşı kat silmesi ve sağda (Env. No: L2N306) tuğla üzeri sıvalı profilli kat silmesi, 2018 [10]

Köşe Pilastırları

Köşe Pilastırları; taş örgülü olan cephelerde taş sıralarının şaşırtmalı olarak dizilmesiyle, kesme taş bloklarının örülmesiyle oluşturulmuş ya da bir düşey silme olarak şekillendirilmiş ve yuvarlatılmıştır. Başlık ile bitirilen köşe bitişleri de mevcuttur (Şekil 3. 86). Giriş nişini çevreleyen düşey silmeler de karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 3. 86 Solda (Env. No: L3N06) küfeki taşı sırası ile oluşturulan köşe pilastırı, ortada (Env. No: L2N338) kesme taş köşe pilastırı ve sağda (Env. No: L2N85) pahlı taş köşe bitişi, 2018 [10]

Füruş

Füruş; saçak altında ya da cumba altında yer alan ahşap ya da metal işlemeli bir bitiş ögesidir (Şekil 3. 87). İncelenen yapılarda ahşap ve metal füruş örneklerine rastlanmıştır (Şekil 3. 88**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**).

Şekil 3. 87 (Env. No: L2N206) cumba altı füruş, 2018 [10]

Şekil 3. 88 Solda (Env. No: L2N12) cumba üstü ve altı füruş, 2019 [10] ve sağda (Env. No: L21N34) cumba üstü ve altı füruş, 2018 [10]

Alınlık

Alınlık; Kula'daki Sakız tipi evlerde üçgen ve dairesel biçimli alınlıklara rastlanmaktadır. Giriş aksında yer alan alınlıklar, sıvalı ve boyalı ortada dairesel biçimli alçı süslemelidir ve içinde genellikle evin yapım tarihi yazmaktadır (Şekil 3. 89, Şekil 3. 90).

Şekil 3. 89 (Env. No: L2N306) üçgen alınlık, 2018 [10]

Şekil 3. 90 (Env. No: L2N338) yuvarlak biçimli alınlık, 2018 [10]

Süsleme

Süsleme; Kula Evleri genelinde yalın bir dile sahiptir. Saçak alt yüzeyleri, kapı üstü, tavanı ya da yan duvarları süslemeli olabilmektedir. Sıva üzeri yapılan süslemeler de görülmektedir. Cumbayı taşıyan Dor başlıklı sütunlara da rastlanmaktadır (Şekil 3. 91).

Şekil 3. 91 (Env. No: L2N338) cumba, tavan süslemeleri ve sütunlu giriş, 2018 [10]

BÖLÜM 4

SAKIZ TİPİ EVLERİN DİĞER GELENEKSEL KULA EVLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1 Geleneksel Kula Evlerinin Genel Özellikleri

Sedad Hakkı Eldem'e göre ''Türk Evi'', eski Osmanlı Devletinin işgal ettiği sınırlar içinde, eski anlatımla Rumeli ve Anadolu bölgelerinde yerleşmiş, gelişmiş ve 500 sene kadar tutunmuş kendi özellikleriyle oluşmuş bir ev tipidir [37].

Türk evi, ilk önce Anadolu'da kendine özgü karakterini bulmuş, Osmanlı sınırlarının genişlemesiyle Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde de kökleşmiştir [37].

Kula evleri de ''Türk Evi '' özelliklerini yansıtan evlerdir. Dar sokakları, bu sokakları örten geniş saçakları, yüksek avlu duvarları ve bu duvarların arkasında yer alan avluları, avlulara bakan açık dış sofaları, üst katlardaki birbirini takip eden çıkmaları ile diğer yörelerdeki Türk evlerinden farksızdır.

Kula sokakları dar ve plansızdır. Yerleşme dokusu düzenli olmadığından ev gruplarını birbirine bağlayan düzenli yollar çok az olmakla birlikte çıkmaz sokaklar çoğunluktadır [38].

Kula Evleri genelde dış sofalı plan tipine sahiptir. Sofa avluya bakmaktadır. Eve giriş çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanır ve açık dış sofa altından avluya girilir. 19. Yüzyıl örneklerinde iç ya da orta sofalı plan tiplerine rastlanmaktadır. Çift kanatlı metal kapılardan sofaya girilir, ayrıca çift kanatlı ahşap avlu kapıları bulunur.

Evler, genellikle iki katlıdır. Giriş katları moloz taş, üst katlar taş dolgulu ahşap karkas sistemi ile yapılmıştır. Giriş katı, ahır, depo gibi hizmet birimlerine ayrılmış, mutfak ve tuvalet ana yapıdan ayrı inşa edilmiştir. Bazı evlerde zemin kat ile üst kat arasında kışın

oturulan ara kat yapılmıştır. Yaşama katı olan üst kat, sofaya açılan odalar, baş oda, köşk oda ve eyvandan oluşmuştur. Dış sofalı, iki odalı ve köşklü plan tipi Kula'da en çok kullanılan plan şeması olmuştur. İç sofalı evlerde ise ortada sofa, eksenlerinde eyvan ve merdiven, yanlarda odalar bulunan bir plan şeması kullanılmıştır [34].

Kula evleri, büyük aile yapısına uygun olarak planlanmıştır. Yazları yaşam, avluda ve hayatta geçerken, kışları ara katta ya da üst katta geçmektedir. Avlu kayrak taşı döşelidir, üst kat hayatını taşıyan ahşap dikmeler, hayat altında yer alır. Üst kata avludan merdivenle çıkılır ve hayata ulaşılır. Hayatın bir cephesi sokağa, bir cephesi avluya bakar. Sokağa bakan cephe kapatılmıştır ve ahşap kafesli pencereler yer almaktadır. Hayatın bir köşesinde köşk bulunur. Baş oda üst katta yer alır. Bu oda diğer odalara göre daha süslemelidir. Giriş duvarında dolaplar, dolap duvarına dik konumda seki üstünde ahşap ve alçıdan işlemeli ocak yer alır. Genel olarak Türk evlerinde odalar belli amaca göre yapılmamıştır. Her oda, aynı zamanda oturma, yatak odası ve yemek odası, banyo olarak da kullanılır. Odalarda yüklük, gözenekler, dolap ve gusülhane yer alır.

Türk evi örnekleri için Akgün Mahallesi 13 ada 10 parselde bulunan Kaçıklar Evi ve 58 ada 5,6 parselde bulunan Beyler Evi ile ilgili görsellere ve bilgilere başvurulmuştur.

Kaçıklar Evi:

Akgün Mahallesi 13 ada 10 parselde bulunan Kaçıklar Evi, iki katlı olup, dış/ açık sofalı plan tipine sahiptir. Alt katta üç oda, üst katta iki oda ve sofa (hayat) bulunmaktadır. Avlu içinde tuvalet ve müştemilat mevcuttur (Şekil 4. 1). Zemin kat taş ve tuğla almaşık örgülü sistem ile oluşturulmuşken, üst kat ahşap karkas sistemi ile yapılmıştır. Yan cephede avlu duvarı üzerinden sokağa taşan kapalı çıkmalar yer almaktadır. Yapının bu cephedeki geniş saçağı karşı evin saçağı ile birleşerek sokağın üzerini örtmektedir (Şekil 4. 2).

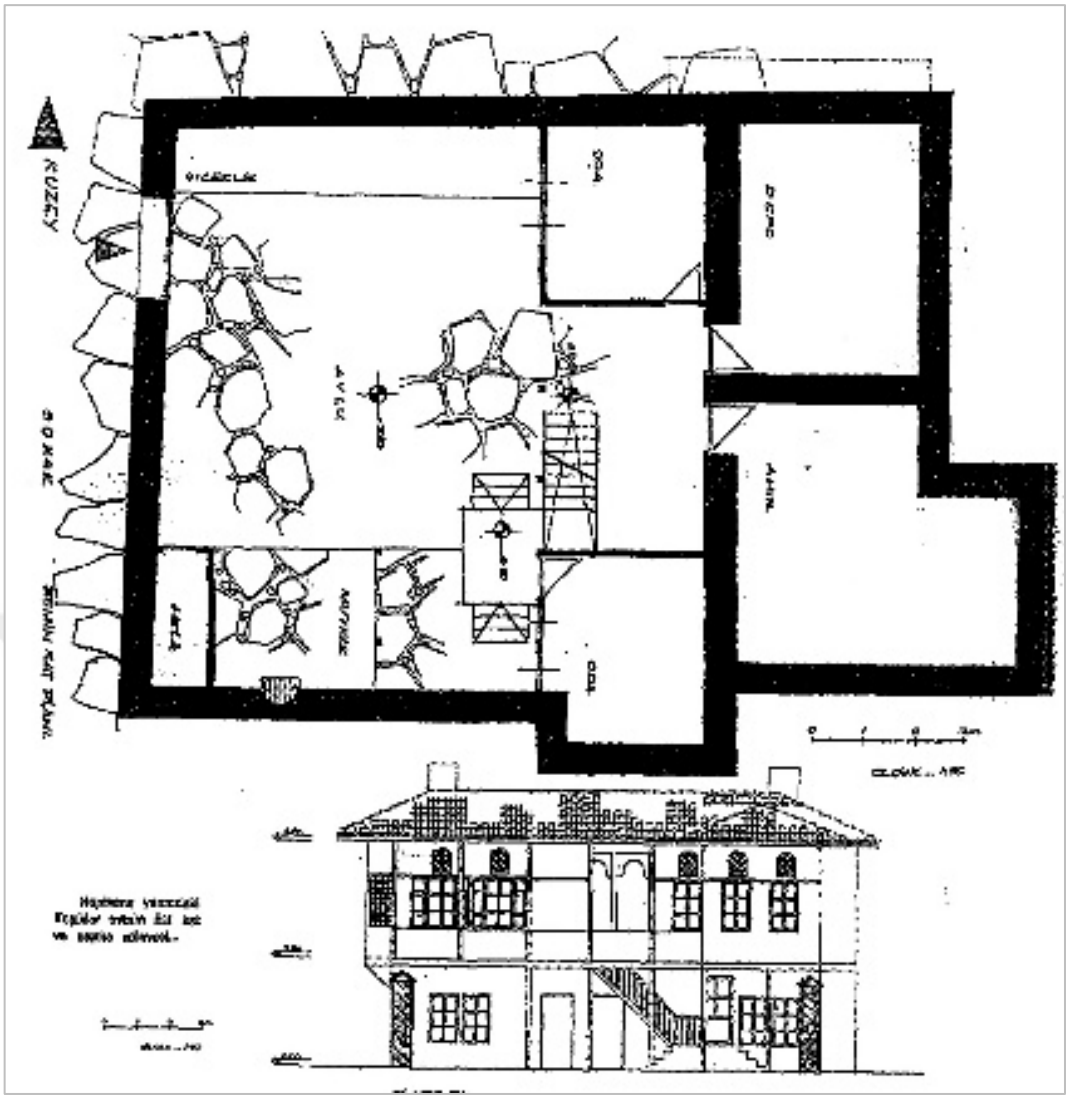

Şekil 4. 1 Kaçıklar Evi zemin kat planı ve kesiti[1] [34]

[1] Yılmaz Tosun'un Milli Mimarimizde Kula Evleri adlı kitabının 88. sayfasından alınmıştır.

Şekil 4. 2 Kaçıklar Evi yan cephe görünüşü, 2018 [10]

Şekil 4. 3 Kaçıklar Evi hayata bakış, 2018 [10]

Üst kat oda kapıları aynalı sistem ile oluşturulmuş, ahşap tek kanatlı kapılardır (Şekil 4. 4). Köşk oda içinde yüklük ve gusülhane bulunmakta ve burada da seki bölümü yer almaktadır (Şekil 4. 5). Tekne tavan tekniği ile oluşturulan tavanın, iç kısmı çıtakari ahşap süslemeli olup, iç bordürleri düz boyalı ve dış bordürleri oymalı ahşaptır (Şekil 4. 6).

Şekil 4. 4 Kaçıklar Evi aynalı sistem oda kapıları, 2018 [10]

Şekil 4. 5 Kaçıklar Evi yüklük, gusülhane ve odaya bakış, 2018 [10]

Şekil 4. 6 Kaçıklar Evi oda tavan kaplaması, 2018 [10]

Hayatın sokağa bakan cephesinde ahşap pencereler bulunur. Bu kısımda seki mevcuttur. Hayata bakan oda cephelerinde de ahşap parmaklıklı ahşap pencereler ve tepe pencereleri yer almaktadır (Şekil 4. 7).

Şekil 4. 7 Kaçıklar Evi hayat ve seki bölümü, 2018 [10]

Hayatın tavanında yuvarlak içi yelpaze biçimli ahşap parçalardan oluşan bir göbek bulunur. Göbek dışında kalan kısımlar düz çıtalı tavan kaplaması şeklindedir (Şekil 4. 8).

Şekil 4. 8 Kaçıklar Evi hayatın tavan kaplaması, 2018 [10]

Beyler Evi:

18.yy'da Beyler sülalesi tarafından yaptırıldığı için Beyler Evi olarak anılmaktadır. Dış/ açık sofalı üç odalı plan tipine sahip olan ev iki katlıdır (Şekil 4. 9, Şekil 4. 10, Şekil 4. 11). Zemin ve birinci kat duvarları kaba yonu kayrak taşı ile, üst kat ise köfeke ve tuğla kırıkları ile dolgulu ahşap karkas sistemi ile oluşturulmuştur (Şekil 4. 12). Odaların hayata bakan cephelerinde ahşap pencereler ve tepe pencereleri yer almaktadır. Pencereler ahşap kafeslidir. Kapılar da ahşap oyma tekniği ile tek kanat olarak yapılmıştır.

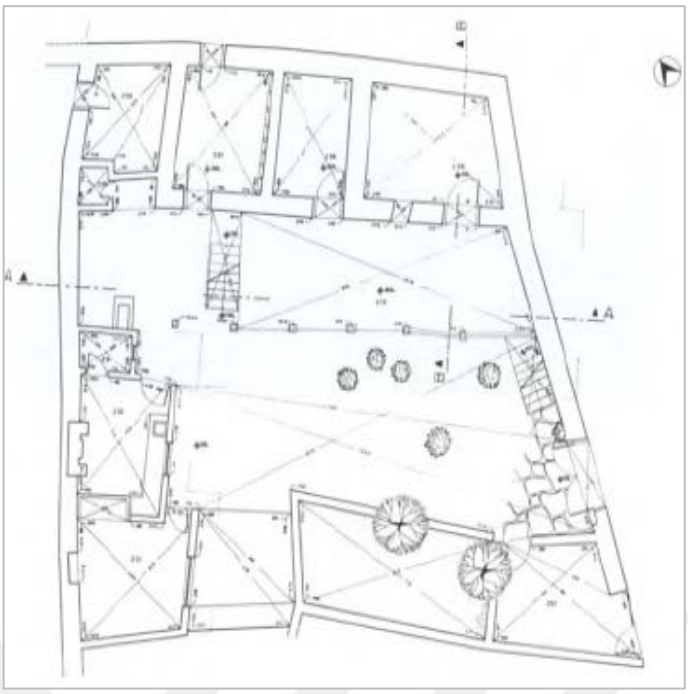

Şekil 4. 9 Beyler zemin kat plan şeması[1] [39]

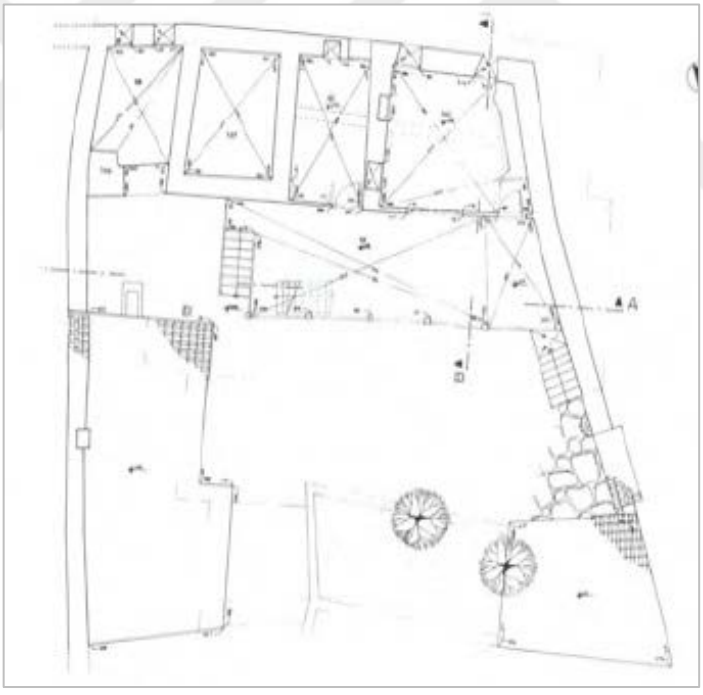

Şekil 4. 10 Beyler ara kat plan şeması[2] [39]

[1] 1999 yılında basılan Ege Mimarlık dergisinde yayınlanan ‘’Kula’dan İki Ev’’ adlı makaleden alınmıştır.

[2] 1999 yılında basılan Ege Mimarlık dergisinde yayınlanan ‘’Kula’dan İki Ev’’ adlı makaleden alınmıştır.

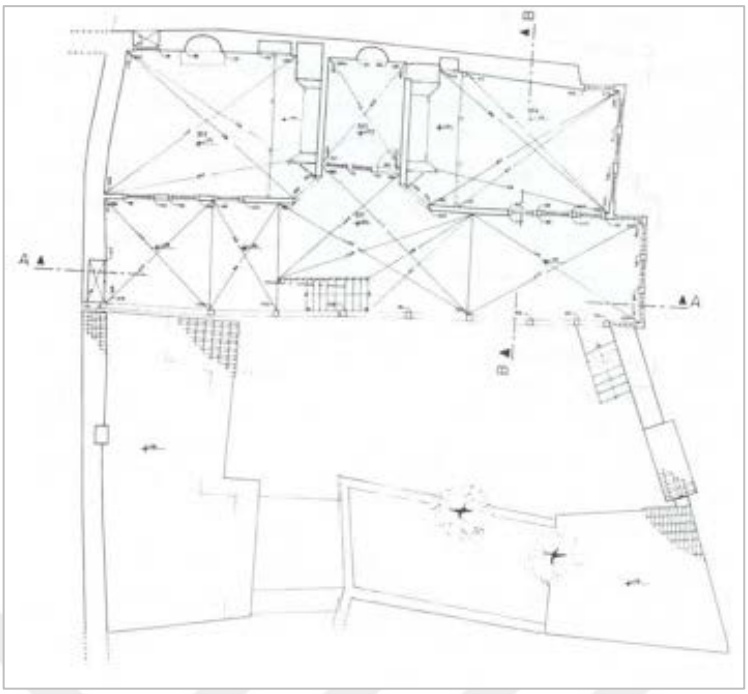

Şekil 4. 11 Beyler birinci kat plan şeması[1] [39]

Şekil 4. 12 Solda Beyler Evi dış görünüş ve sağda Beyler Evi Oda Kapısı, 2018 [10]

[1] 1999 yılında basılan Ege Mimarlık dergisinde yayınlanan ''Kula'dan İki Ev'' adlı makaleden alınmıştır.

Köşk odada yer alan ahşap davlumbazın ön yüzünde kalan oymalı ve işlemeli kısmı cevizdendir. Alt kısmı sert ağaç malzemeden olup, yüzeyi katkılı alçı ile sıvanmıştır (Şekil 4. 13). Diğer odalardaki ocaklar ise alçı süslemelidir.

Tavan kalem işi süslemeleri, dolap ve raflarda oymalı ahşap işlemeler ve tavanlarda ahşap işçiliği dikkat çekmektedir (Şekil 4. 14). Köşk odada tekne tavan yer almaktadır. Tavanın iç kısmı çıtakari süslemeli, kenar bordürleri ise kalem işi süslemelidir (Şekil 4. 15).

Şekil 4. 13 Beyler Evi ocak örnekleri, 2018 [10]

Şekil 4. 14 Beyler Evi ahşap oymalı dolap ve raflar, 2018 [10]

Şekil 4. 15 Beyler Evi tavan süsleme, 2018 [10]

Dış sofa yani hayata bakıldığında, iki yöndede 40 cm yüksekliğinde iki adet seki bölümü yer almaktadır. Hayatın tavanında sekizgen göbek içine bitkisel motifler işlendiği görülmektedir. Göbeğin dışında kalan tavan yüzeylerinde ise çıtakari tavan uygulaması yapılmıştır (Şekil 4. 16, Şekil 4. 17).

Şekil 4. 16 Beyler Evi Hayat Bölümü, 2018 [10]

Şekil 4. 17 Beyler Evi hayat tavan kaplaması, 2018 [10]

4.2 Sakız Tipi Evler ile Geleneksel Türk Evleri arasındaki Farklar ve Benzerlikler

Kula'da Rumlar ve Türk- Müslüman halkın birlikte yaşadığı mahallelerde zamanla ev tiplerinde de benzerlikler ortaya çıkmıştır. Ticaret ile uğraşan zengin Rum tüccarların yaptırdığı evler, zengin Müslüman halk için birer örnek teşkil etmiş ve Müslüman halk da bu etkileşimle evlerini yaptırmaya başlamışlardır. 19. yy'de azınlıklara tanınan haklar sayesinde kendi mimarilerini sergileme imkanı bulmuşlardır. Sakız tipi evleri geleneksel Kula evlerinden ayıran genel özellikler incelenmiştir (Çizelge 4. 1, Çizelge 4. 2). Genel olarak yapı-parsel yerleşim ilişkileri, mimari özellikler, yapım teknikleri, malzeme ve cephe düzenleri başlıkları altında irdelenmiştir.

Çizelge 4. 1 Geleneksel Kula evi ile Sakız tipi ev karşılaştırması [10]

	SAKIZ TİPİ EV	TÜRK EVİ
Yapı-Parsel Özellikleri	19. yy ve sonrasında görülen bu ev tipleri, sokağa paralel olarak yerleşen masif kütlelerdir. Dışa dönük bir konumlanma sözkonusu olup, dikdörtgen arsa üzerinde belli bir geometriye oturan kat planlarından bahsedilebilir. Evlere ana giriş kapısından girilir. Avlu ya da bahçe için ayrı bir giriş kapısı bulunur.	Kula'nın genel sokak yapısı incelendiğinde dar ya da çıkmaz sokaklardan oluşan düzensiz kent dokusundan ve düzensiz arsa üzerinde üst katlarda düzenli geometri arayışından söz edilebilir. Yüksek avlu duvarları yer alır. Bu duvarların üstünde sokağa taşan kapalı çıkmalar bulunur. Evler avluludur. Parselin yola bakan cephesinde kısa kenarı ya da uzun kenarı parsele bitişik olabilir ya da ev, tamamen parselin arka kısmına yerleşmiş olabilir. Evlere sokak cephesinde yer alan avlu kapısından girilir.
Plan Özellikleri	Sokağa dönük yapıda olan evlere giriş, merdivenle ulaşılan niş içindeki ana giriş kapısından sağlanır, ayrıca avlu kapısı da yer alabilmektedir. Bir ya da iki katlı yapılardır. Evlerde yarısı toprağa gömülü yarım bodrum katlar yer alır. Bodrum katlar depolama amaçlı kullanılır. Giriş kat ve üst kat aynı kullanım amacıyla oluşturulmuştur. Sofa yaşama mekanı değil, geçiş mekanıdır. Üst kata geçişi sağlayan merdivenler sofanın bir ucunda ya da oda dizisi aarasında yer lmaktadır. İç sofalı plan tipine sahip olan bu evlerde mutfak ve wc kısımları evin içine dahil edilmiştir.	Evler, avluludur. Giriş avlu kapısı ile olmaktadır. Genellikle iki katlı evler görülmektedir. Bazı evlerde arakat oluşturulmuştur. Yazlık ve kışlık oda ayrımı vardır. Baş oda köşk oda gibi oda tipleri ve bu odalarda özel kaplama tipleri görülmektedir. Genellikle dış/açık sofalı plan tipleri uygulanır. Mutfak-wc-kiler bölümleri evin dışında avluda yer alır. 19. yy' dan sonra iç sofalı plan tipleri de karşımıza çıkmaktadır.
Yapım Sistemi ve Malzeme Kullanımı	Sakız tipi evlerde dış duvarlar, yığma moloz taş olarak yapılmıştır. İç mekân duvarları ahşap karkas sistemi üzeri sıva ve boyalıdır. Küfeke taşı, tuğla, kesme taş cephelerde yaygın olarak görülmektedir. Kayrak taşı yine avluda kullanılmıştır. Cumbalar ahşap olup, paraçoller ile alt duvarlara bağlanmıştır. Metal kapaklar ve demir parmaklıklar görülmektedir. Saçaklar dardır. Taş, tuğla ve profilli slime örnekleri mevcuttur. Dış cepheler genellikle sıvasızdır. Üst örtü alaturka ya da marsilya kiremittir. Bazı evlerde sofa bölümünde karo seramik yer döşemeleri yer almaktadır. Evlerin yer döşeme kaplamaları ve kirişleri ahşaptır. Pencere ve kapı doğramaları genellikle ahşap iken, metal olan örneklere de rastlanmaktadır. Oda kapıları iki kantlı ve ahşap olup, oda duvarının ortasında yer alır ve yanlarında ahşap pencereler bulunur. Dolaplar, Türk evlerindeki gibi yüklük değil, kör boşlukların değerlendirilmesiyle oluşan depolama alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ocaklar, yivli pilastırlar ve başlıkların olduğu orta kısmın çiçek motifleriyle süslendiği alçı malzemeyle kaplanmıştır.	Evlerin zamin kat beden duvarları yığma moloz taş olup, üst kat duvarları taş dolgulu ahşap karkas sistemi(hımış) ile yapılmıştır. Evlerin iç mekân duvarları alt ve üst katta da ahşap karkas sistemi üzeri sıva ve boyalıdır. Kula'da yaygın olarak küfeki taşı, ve karataş yapı duvarlarında, kayrak taşı avlu yer döşemesinde kullanılmıştır. Çıkmalar ahşap olup, yine ahşap payandalar ile alt kat duvarlarına bağlanmıştır. Döşeme kirişleri yuvarlak kesitli ahşap olup, üzerini örten yer döşemeleri de ahşaptır. Dış cepheler sıvalıdır. Saçaklar geniştir ve, bazı örnekler de saçak altı ahşap kaplamalı iken bazı örneklerde saçak altı açık bırakılmıştır. Üst örtü alaturka kiremittir. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptır. Oda kapıları genellikle oda duvarının köşesinde ve tek kanatlıdır. Yüklük adı verilen dolaplar, odadaki sağır bir duvardan boyunca yapılmakta ve bir bölümünde gusülhaneler yer almaktadır. Ahşap oymalı davlumbazlı türde ocaklar mevcuttur.
Cephe Düzeni	Cepheler, genellikle sıvasızdır. Küfeki taşı örgülü ya da tuğla ve kesme taş ile almaşık örgülüdür. Tek katlı ve iki katlı evlerin cephe tipleri ayrıdır. Tek katlı yapılarda ortadan girişli ya da orta aksın solundan girişli ve üçgen alınlıklı ya da alınlıksız olan cephelerden söz edilebilir. İki katlı yapılarda ise cumbalı ve cumbasız olarak iki grupla karşılaşılır. Cumbasız evlerde orta akslarda üçgen alınlığın mevcut olduğu türler de vardır. Orta aksta ya da orta akstan kaymış olan cumbalar, ahşap olup, işlenmiş demir paraçoller ile desteklenmiştir. Kat silmeleri, köşe pilastırları, taş söveler, kapı yanı taş sütunlar görülebilmektedir. Genellikle yalın cepheler mevcuttur.	Türk evlerinde cephelerinde, alt kattaki yüksek avlu duvarları ve üst kattaki çıkmalar ile geniş saçaklar dikkat çekmektedir. Saçaklar bazen sokak üzerini örtebilmektedir. Cepheler sıvalı ve boyalıdır. Yataylık hakimdir. Genellikle iki katlı olan yapılarda kapalı çıkmaların içbükey dışbükey formları, çıkmaların sıralanışı cepheyi hareketlendirmektedir. Ahşap pencereler, ahşap söveler ve ahşap kapaklar yer almaktadır. Avlu kapısı da ahşaptır.

Çizelge 4. 2 Geleneksel Kula evi ile Sakız tipi evi örnekleri [10]

	SAKIZ TİPİ EV	TÜRK EVİ
Yapı-Parsel Özellikleri	Yüksek ana girişler ve sokak üzerine yerleşen masif kütleler	Çıkmaz sokak Dar sokak Avlu girişi
Plan Özellikleri	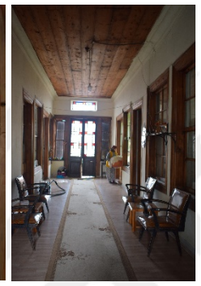 İç sofalı plan tipleri	Açık dış sofalı plan tipleri
Yapım Sistemi ve Malzeme Kullanımı	Ocak Dolap İkona Kapı	Ocak Yüklük Çiçeklik Kapı
Cephe Düzeni	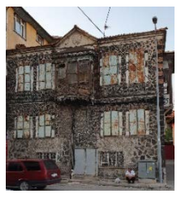 Cephe örnekleri Kapı Pencere	Cephe örnekleri 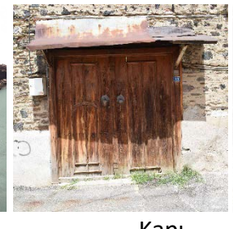 Kapı Pencere

BÖLÜM 5

GELENEKSEL DOKUNUN VE SAKIZ TİPİ EVLERİN KORUMA SORUNLARI

5.1 Geleneksel Dokudaki Değişim ve Nedenleri

5.1.1 Yasal Düzenlemeler

Türkiye'de kültür varlıklarının korunması ile ilgili ilk yasal düzenleme olan ''Asar-i Atika Nizamnamesi'' 1869'da yürürlüğe girmiştir. 1930'lardan sonra ''Eski Eserleri Koruma Komisyonu ve Muhafaza Heyeti'', 1951 yılında ''Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'' oluşturulmuştur. Bu kurul 1964 yılında Venedik Tüzüğü'nü benimsemiş, buna göre tarihi anıt kavramı; tek başına veya bir mimari eserle birlikte özellik taşıyan; bir uygarlığın, belirli bir gelişmenin veya tarihsel bir olayın tanıklığını yapan kırsal ve kentsel sitleri de kapsayan biçimde genişletilmiştir. 1973 yılında 1710 sayılı ''Eski Eserler Kanunu'' getirilmiştir. Bu kanun ile korunması gerekenler, sivil yapıları da içine alarak gerekli boyuta ulaşmıştır [40].

Geleneksel mahalle düzenini büyük ölçüde korumuş kentsel sitlerden biri olan Kula, 1979 yılında GEEAYK' unca tescil edilmiştir. İlk çalışmada 31 anıtsal, 359 sivil mimarlık örneği tescillenmiştir [41].

1986 yılında Kula Kentsel sit alanı içerisinde geçici dönem yapılaşma koşulları belirlenmiştir [27].

Kula'nın koruma amaçlı imar planı, Prof. Dr. Nur AKIN tarafından 1993 yılında yapılmıştır. Bunun neticesinde, özellikle Osmanlı dönemine ait konutlar, geleneksel esnaf ve zanaatkar çarşısı, birkaç cami, kilise, hamam ve çeşmenin bulunduğu eski kent merkezi 1993 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca *''kentsel sit alanı''* ilan edilerek koruma altına

alınmıştır. Bu uygulama; kentin tarihi, kentsel kültürünün aslına uygun restorasyonlarıyla günümüze aktarılması ve gelecekte kentin turizm fonksiyonunun geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir [14].

Günümüzde ise 868 sivil yapı,16 dini ve kültürel yapı olmak üzere toplam 884 adet yapı; İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescil edilmiştir [26]. Buna bağlı olarak evlerin onarım süreçleri başlayamamaktadır. Her evin projelerinin çizilmesi ve uygulamasının yapılabilmesi için yüksek gelir seviyesine sahip olmak gerekmektedir. Ancak Kula halkının bunun için yeterli gücü bulunmamaktadır. Bakanlıkça verilen destekler ile ancak evin en sorun teşkil eden bölümü yapılabilmektedir. Bazı evler belediye tarafından satın alınıp, restorasyonları yaptırılmaktadır. Bu sayı da çok olmadığından, korumanın sürekliliği için gelir kaynakları bulunmalıdır.

5.1.2 Sosyo-Ekonomik Nedenler

Kula'da yaşayan Rum halkın, Kurtuluş Savaşı'nın ardından yöreden ayrılmasıyla birlikte Kula nüfusunda diğer Batı Anadolu kentlerinde olduğu gibi belirgin bir azalma yaşanmıştır. Kula, hem sosyal hem de ekonomik olarak durağan bir yapıya bürünmüştür. Ancak 1960'larda İzmir-Ankara karayolunun hizmete açılmasıyla kent yaşamı hareketlenmeye başlamıştır [14]. Bu hareketlilik 2000'li yılların başlarına kadar devam etmiştir. Ülke genelinde yaşanan krizinde etkisiyle durağan dönem birsüre daha etkili olmuş, son birkaç yıldır yapılan çalışmalar sayesinde kentte hareketlilik tekrar sağlanmıştır.

Tarımsal düzenden endüstriyel düzene geçiş ve teknolojinin gelişmesi, diğer Anadolu kentlerinde olduğu gibi Kula'da da ihtiyaçların değişmesine ve buna bağlı olarak göç hareketlerinin başlamasına neden olmuştur.

Kula, kırsaldan 1950'lerden itibaren göç almaya ve 2000'li yıllardan itibaren de çevre illere göç vermeye başlamıştır [42].

Aynı zamanda 1930'lu yıllardan itibaren Kula kent dokusu genişlemeye başlamıştır. Bunun sonucunda da ihtiyaçların değişmesi ve modern yaşama geçiş aşamaları yeni konutların yapılmasına ve eski evlerin terk edilmesini hızlandırmıştır. Kırsaldan

gelenlerin eski evlerde kalması, koruma bilincinin ve yeterli finansal kaynağın olmaması yapılarda yeni sorunlar oluşmasına neden olmuştur.

Kötü kullanımlar ya da hatalı onarımlar, yapıya zarar veren bir diğer etkendir. Kötü kullanım ile anlatılmak istenen, evlerin değişen ihtiyaçlara göre terk edilmesi ya da evin alt ve üst katının ayrı kullanıma göre düzenlenmesi, bölme duvarlar yapılması, farklı ölçülerde pencereler eklenmesi gibi durumlardır. Yapılan onarımların ise, malzeme bütünlüğüne uyum sağlamaması ya da strüktüre zarar vermesi söz konusu olabilmektedir. Tüm bu bilinçsizce yapılan onarımlar, yapıların daha hızlı harap olmasına yol açmaktadır.

Çevresel olarak incelendiğinde ise, yapıların haraplık ve bozulma durumu dışında, sokak döşemelerinin sökülüp, asfalt dökülmesiyle özgünlüğünü kaybetmesi söz konusudur. Bazı değerlerin ise restorasyonun yapılmayıp, harap şekilde bırakılması çevrede olumsuz etkiler doğurmaktadır.

5.2 Geleneksel Konutlardaki Değişimler ve Nedenleri

5.2.1.1 Plan Düzenindeki Değişimler

Plan düzeninin bozulması, yapıya ek mekanlar yapılması ya da yapının içinde mekânsal değişiklerin yapılması ile oluşmaktadır. Zamanla değişen koşullara uyum sağlamak adına, avluda bulunan mutfak ve banyo birimlerinin ev içine ya da yapıya bitişik, ek olarak yapılan yeni birimlere taşınması söz konusudur. Sakız tipi evlerde de bu uygulama görülmektedir. Genellikle avluya bakan sofanın uç kısmına bu eklemeler yapılmıştır. Bazı örneklerde ise odalardan birinin mutfağa dönüştürüldüğü görülmektedir (Şekil 5. 1). Bu dönüşümlerin sonucunda avluda bulunan mutfak, kiler gibi mekanlar işlevini kaybetmiştir, bu birimlere ya yeni işlev verilmiş ya da boş bırakılmıştır.

Aynı zamanda iç mekanda yapılan bir diğer müdahale, gusülhanelerin ebeveyn banyolarına dönüştürülmesidir. Bu uygulama, restorasyonu yapılan daha çok otel olması planlanan yapılarda görülmektedir.

Bazı yapılarda dış sofa kapatılarak, ısı kaybı gibi etkenlerin azaltılması hedeflenmiştir (Şekil 5. 2). İki kardeşin ayrı ayrı kullanımı için bazı evler ise, yapılan ek duvarlar ile ikiye ayrılmıştır (Şekil 5. 3, Şekil 5. 4).

Ocakların çoğu günümüzde kapatılmıştır. Bunun yerine kömür sobası ya da elektrikli soba gibi ısınma aletleri kullanılmaktadır (Şekil 5. 5). Tüm bu yapılan müdahaleler, yapıların plan düzenlerinin bozulmasına neden olmaktadır.

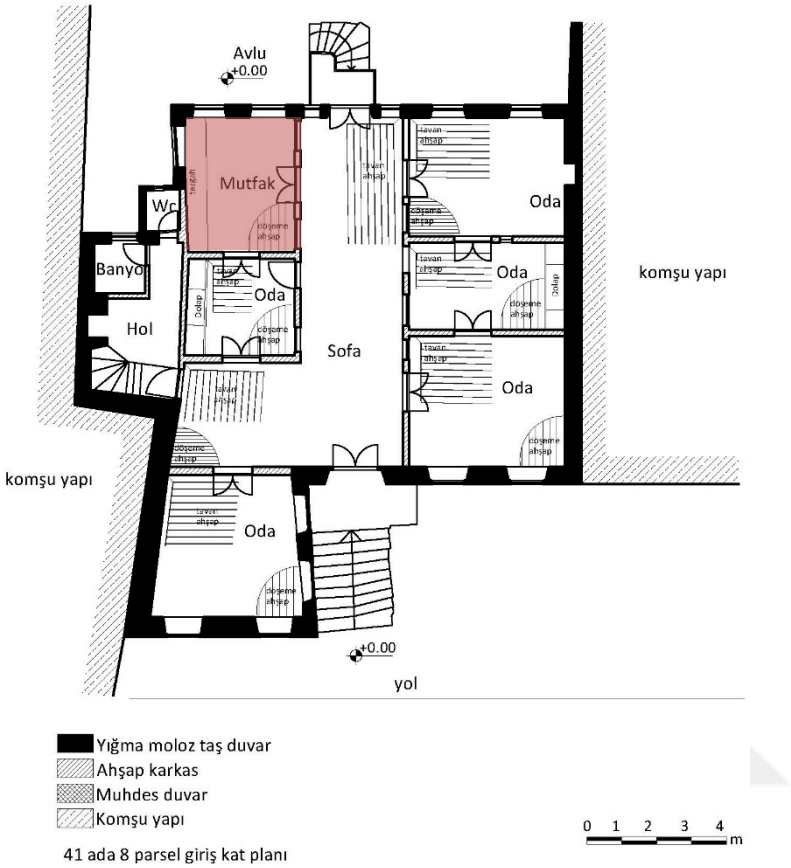

Şekil 5. 1 (Env. No: L2N101) odanın mutfak mahaline dönüştürülmesi [10]

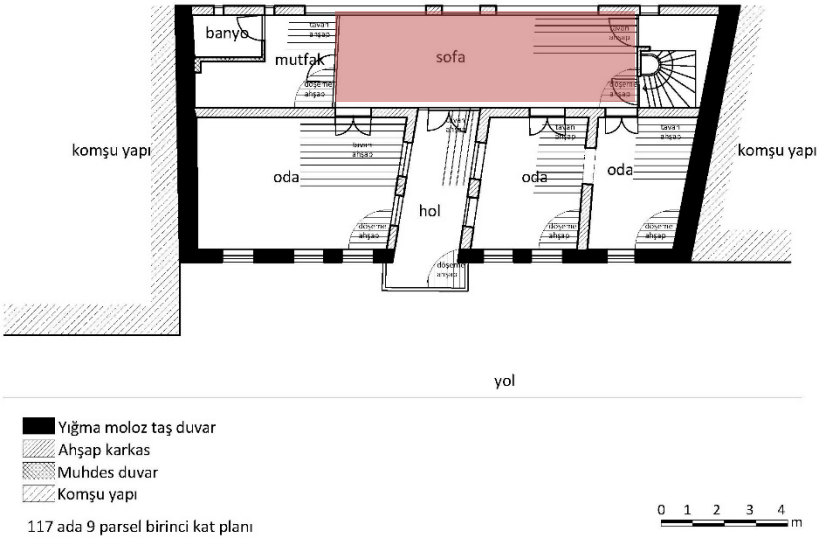

Şekil 5. 2 (Env. No: L2N322) kapatılan sofa [10]

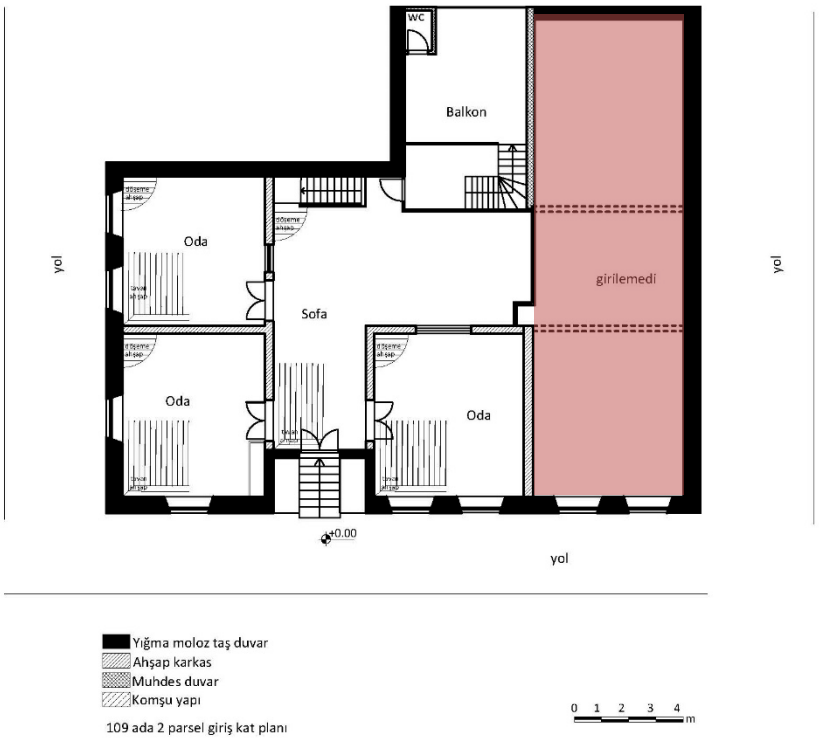

Şekil 5. 3 (Env. No: L2N285) farklı kullanım için evin ikiye ayrılması [10]

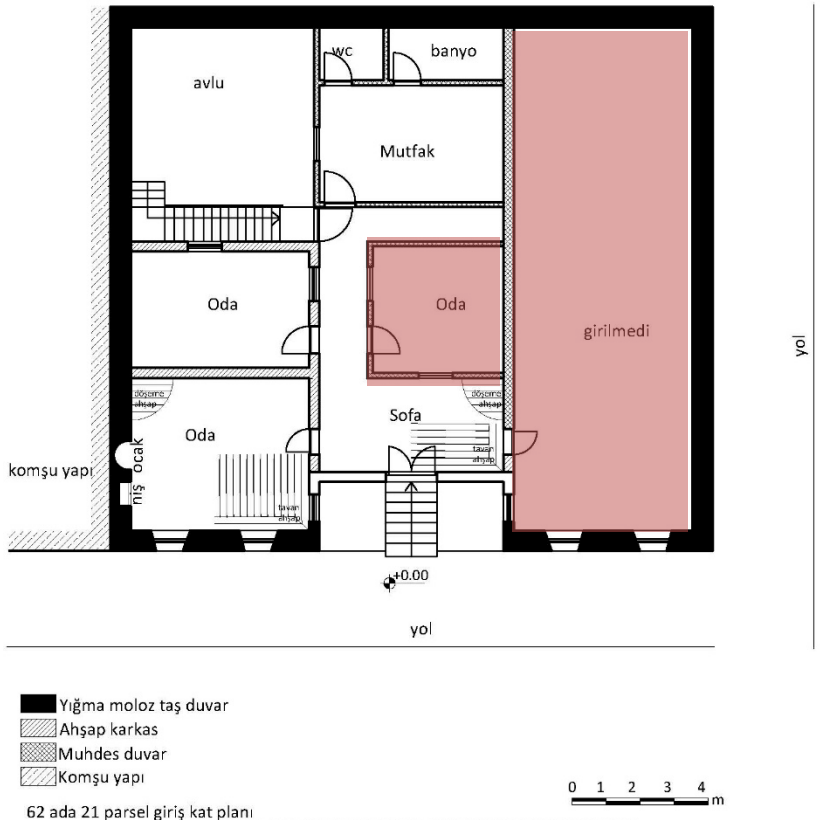

Şekil 5. 4 (Env. No: L2N193) sofaya eklenen oda ve evin ikiye ayrılması [10]

Şekil 5. 5 (Env. No: L2N193) kapatılan ocak, 2018 [10]

5.2.1.2 Cephe Düzenindeki Değişimler

İncelenen Sakız tipi evlerin cephe düzenlerinde daha az bozulma görülmektedir. Cephe düzenlerinde en belirgin görülen değişimler, ihtiyaç doğrultusunda pencere eklenmesi ya da pencerelerin kapatılmasıdır (Şekil 5. 6). Plan düzeninde yapılan müdahalelerin sonucu bu şekilde cepheye yansıtılmıştır.

Giriş kapılarına demir kapı eklenmesi, pencerelerin özgün kepenklerinin yerine yeni kepenkler ya da panjur yapılması gibi müdahaleler de görülmektedir (Şekil 5. 7).

Cephelerde düzenin bozulmasından kaynaklı olmayıp, malzeme bozulmalarından ve yapı ögelerinin değişimlerinden kaynaklı sorunlar ile karşılaşılmaktadır.

Şekil 5. 6 (Env. No: L3N77) kapatılan bodrum kat penceresi(sağda), 2018 [10]

Şekil 5. 7 (Env. No: L2N85) demir kapı ve panjurlar eklentileri, 2018 [10]

Pencereler

Pencereler, dış etkenlere maruz kaldığından dolayı, ahşap olan kasa, kanat, pervaz ve kepenklerde zamanla çürüme, parça kopması, yıpranma meydana gelmiştir. Metal olan pencere ve kapaklar ise, hava ile teması sonucu oksitlenerek korozyona uğramıştır (Şekil 5. 8). Bu etkiler sonucu bazı evlerde ısı yalıtımı da daha iyi sağlanan pvc doğramalar tercih edilmiştir (Şekil 5. 9). Plan düzeninin getirdiği değişikliklere bağlı olarak, mekana yeni pencere eklenmesi ya da pencere boşluğunun kapatılması gibi uygulamalar da görülmektedir (Şekil 5. 10).

Şekil 5. 8 Metal pencere kapaklarında bozulma örnekleri, 2018 [10]

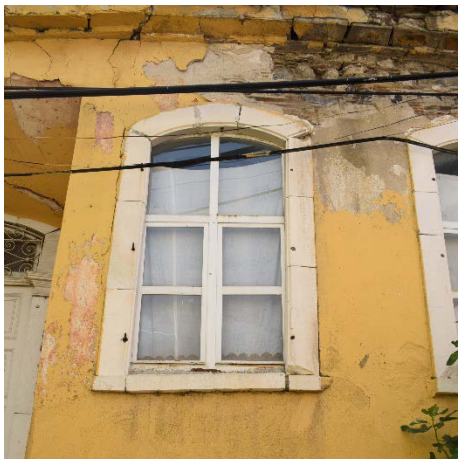

Şekil 5. 9 (Env. No: L2N37) pvc olarak değiştirilen pencere, 2018 [10]

Şekil 5. 10 (Env. No: L3N77) kapatılan pencere boşluğu, 2018 [10]

Kapılar

İç kapılarda malzemeye bağlı ya da boyutsal bozulmalar görülebilmekteyken, dış etkenlere maruz kalan giriş ve avlu kapılarında ise pencerelerde olduğu gibi çürüme, yıpranma, parça kopması, sehim yapması ya da oksitlenme gibi bozulmalar görülmektedir (Şekil 5. 11). Bazı avlu kapılarının saçaklarında kopmalar meydana gelmiştir. Giriş kapılarının ise sövelerinde bozulmalar oluşmuştur.

Şekil 5. 11 Ahşap kapılardaki bozulma örnekleri, 2018 [10]

Merdivenler

İç mekân merdivenlerinde zamanla kullanımdan ve yükten dolayı ahşap malzemenin sehim yapması, parça kopması gibi bozulmalara rastlanmaktadır. Avlu ve giriş bölümünde yer alan merdivenler ise dış etkenlerden dolayı aşınma, çürüme, çiçeklenme gibi deformasyonlara uğramaktadır (Şekil 5. 12). Bazı merdivenlerde sehim yapmıştır. Mermer kaplamanın birbirinden ayrıldığı görülen örnekler de mevcuttur (Şekil 5. 12**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**).

Şekil 5. 12 Solda (Env. No: L2N101) avlu merdiveninde çiçeklenme ve sağda (Env. No: L2N101) sehim yapan ve mermer kaplamanın ayrıldığı merdiven, 2018 [10]

Bacalar

Bacalar cephede çok görülmese de dış etkenler ve ısı değişimleri nedeniyle malzemede çatlamalar ve kopmalar görülebilmektedir.

Dekoratif Ögeler

Köşe plastırları ve taş bitişlerde kirlenme gözlenmektedir. Bazı evlerde köşe elemanlarının çimento ile onarımından kaynaklı bozulmalar meydana gelmiştir (Şekil 5. 13). Ahşap olan füruşlarda, ahşaba yönelik bozulmalar görülürken, metal olan füruşlarda metalin oksitlenmesinden kaynaklı bozulmalar tespit edilmiştir. Metal malzemede bozulma, metalin hava koşullarına bağlı olarak oksitlenmesi ile korozyona uğraması sonucunda oluşmaktadır. Metal parmaklıklar, balkon korkulukları, kapı tokmakları, mermer ya da taş birleşiminde kullanılan kilit elemanları ve pencere kapaklarında bozulmalar görülmektedir (Şekil 5. 14).

Şekil 5. 13 Köşe bitişlerindeki taş bozulma örnekleri, 2018 [10]

Şekil 5. 14 Metal malzemeli dekoratif ögelerde bozulma örnekleri, 2018 [10]

5.2.1.3 Strüktürel Bozulmalar

Duvarlar

Taşıyıcı duvar sistemini oluşturan sürekli duvarlar ve ahşap dikmelerdir. Duvarları etkileyen yağmur suları ya da yer altı sularının malzeme bünyesine girmesiyle malzemede yavaş yavaş bozulmalar başlamaktadır. Zamanla malzemenin aşınması, çürümesi, çiçeklenmesi, kopması gibi etkenler oluşmakta ve duvarların mukavemetinin azalmasına neden olmaktadır (Şekil 5. 15). Ahşap karkas sisteminde suya dayalı harç ve dolgu malzemelerinde de bozulmalar ve birbirinden ayrılmalar görülebilmektedir (Şekil 5. 16). Yanlış onarımlar, yapıya daha çok zarar vermektedir.

Şekil 5. 15 (Env. No: L2N142) sol duvarda çökme, parça kaybı, 2018 [10]

Şekil 5. 16 (Env. No: L2N151) çatıdan gelen suya dayalı duvarda bozulma, 2018 [10]

Döşemeler

Döşemeleri oluşturan ahşap kirişler ve çıkmalarda da benzer sorunlar görülmektedir. İç mekan kirişlerinde de rutubete dayalı biyolojik bozulmalar meydana gelmektedir. Dış etkenler, çıkmaları oluşturan çatkı sistemlerine de zarar vermektedir. Ahşap malzemenin yıpranması, eğilmesi ve hatta yapıdan ayrılmasına ve mukavemetinin azalmasına neden olmaktadır (Şekil 5. 17).

Şekil 5. 17 (Env. No: L2N206) Ahşap cumba biriminde bozulmalar, 2018 [10]

Döşeme ve tavan kaplamaları genel olarak ahşap kaplama olduğundan, su etkisi burada da söz konusudur. Malzemenin çürümesine, mantarların oluşmasına, yıpranmasına ve eğilmesine neden olabilmektedir (Şekil 5. 18). Kullanımdan kaynaklı aşınmalar ve yüke dayalı sehimler oluşabilmektedir (Şekil 5. 19). Isı değişimlerinden dolayı ahşabın boyutlarında değişimler gözlenmektedir.

Şekil 5. 18 (Env. No: L2N151) tavan kaplamasında bozulma ve parça kayıpları, 2018 [10]

Şekil 5. 19 (Env. No: L2N151) üst kat döşemesinde sehim, 2018 [10]

Üst Örtü

Üst örtüyü oluşturan ahşap sistemde de kar ve yağmur sularının etkisiyle malzeme bünyesine giren su, rutubete dayalı bozulmalar meydana getirmektedir. Çatı eğiminin yeterli olmaması gibi sorunlardan kaynaklı bozulmalar da oluşabilmektedir. Üst örtü kaplamasının periyodik bakımının yapılmaması da bozulmayı hızlandırmaktadır.

BÖLÜM 6

SAKIZ TİPİ KONUT MİMARİSİNİN KORUNMASI İÇİN ÖNERİLER

6.1 Çevre Ölçeğinde Öneriler

Kula, geleneksel dokusunu bugüne kadar koruyan kentlerden birisidir. Geleneksel evleri yanı sıra Rum mimarların yaptığı ya da Rum-Türk etkileşimli evlerin yapıldığı bir yerleşim bölgesidir. Çalışmaya konu olan Sakız tipi evler, genel olarak Akgün ve Zaferiye Mahallelerinde yer almasına rağmen, diğer mahallelerde de bu tip evlere rastlanmaktadır. Dolayısıyla genel bir dokudan söz edilememektedir. Sakız tipi evlerin fiziksek olarak değerlendirilmesi aşamasında; yapıların tescil durumu, mülkiyet durumu, evlerin zaman zaman el değiştirmesinden kaynaklı kullanım durumu, kat adetleri, zaman içerisinde meydana gelen bozulmalar ve yapılan müdahaleler ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Çevresel olarak incelendiğinde ise, yapının parsel içindeki konumunu gösteren yapı-parsel ve yapının sokak ile ilişkisini gösteren yapı-sokak ilişkisi analizi, mevcut ulaşım analizi ve çevresel değerleri gösteren çevresel değerler analizi yapılmıştır. Bu analizlerin sonucunda çalışılan yapılar ve çevresindeki koruma sorunları değerlendirilmiştir.

İncelenen 17 adet Sakız tipi evden üç adedinde restorasyon çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Yasal düzenlemelerden ve ekonomik yetersizliklerden dolayı evlere ve diğer kültür varlıklarına gereken müdahaleler yapılamamaktadır.

Mevcut sokak döşemelerinin korunmadığı ve yerine asfalt döküldüğü görülmektedir. Yapılacak çalışmalar kapsamında belli bölgelerde sokak döşeme kaplamalarında kayrak taşı uygulanması önerilmektedir. Kentsel dokuyu bölen elektrik direklerinin kaldırılması, tesisatın yer altına alınması ya da evlerin duvarlarına fener şeklinde lambaların monte

edilmesi uygun olacaktır. Koruma ve süreklilik bağlamında kent ve konut dokusuna zorunlu sosyal donatılar dışında gerekli olmayan işlevler getirilmemelidir.

Çevresel değerler arasında yer alan Zafer İlkokulu ve Yıkık Kilise gibi yapıların restorasyon çalışmaları yapılmalı ve kullanıma açılmalıdır. Diğer yapıların da periyodik bakımlarının yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca geleneksel dokuyu tanıtmak amacıyla kültür rotaları belirlenmeli ve bilgilendirici panolar ve turist bilgi merkezleri tasarlanmalıdır. Bu bağlamda Büyük Kilise, Zafer Okulu, Eski Çeşme ve Eski Cami gibi anıtsal yapıları da içeren Sakız tipi evleri tanıtmak amacıyla örnek bir kültürel rota çalışması yapılmıştır (Şekil 6. 3).

Kula koruma amaçlı imar planı, 1993 yılında oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak kentsel sit alanı içinde parsel boyutlarının korunması, yapı- parsel sınırları, yapılaşma alanları gibi yapılaşma koşulları belirlenmiştir. Koruma alanı içindeki tescilli yapılara bitişik olarak yapılacak yeni yapılar ve tescilli yapılara bitişik konum dışında yapılacak yeni yapılar için koruma imar planı hükümlerine uyulması gerekmektedir. Planlama alanı içinde otopark yönetmeliğine uyulmaması öngörülmüştür.

1/1000 ölçekli Kula Koruma Amaçlı İmar Planı'nda korunması gerekli eski eser niteliğindek yapılar işlenmiştir. Bu yapıların, parsel, avlu duvarları, bahçe duvarları, ağaçları, avlu, avlu döşemeleri, bahçe veya avlu ocakları, kuyuları, havuzları ile birlikte korunması koşulu yer almaktadır. Belediye ve Koruma Kurulu kontrollüğünde restorasyon çalışmaları yapılmaktadır.

Yeni yapılaşmaya ilişkin koşullar EK C 'de verilmiştir. Buna göre yeni yapılar eğimden ya da çatıdan dolayı kat yapılmamalı, bina cephesi en az 6 mt olmalı ve tescilli yapı saçak kotunu aşmamalıdır. Yapılaşma koşullarında çatılar ile ilgili maddede teras çatıya ver verilmemekte, kırma çatı olması öngörülmektedir. Saçaklar yapıdan en az 80 cm, en fazla 120 cm çıkabilir. Çıkmalar, sokağa paralel ya da üçgen şeklinde yapılabilir ve cepheden en fazla 1 mt çıkabilirler. Ön cephe ve yol cephesi üzerindeki cephelerde açık çıkmaya izin verilmemiştir. Ancak yapılan yapılara bakıldığında, bu kurala uyulmadığı gözlemlenmiştir (Şekil 6. 1).

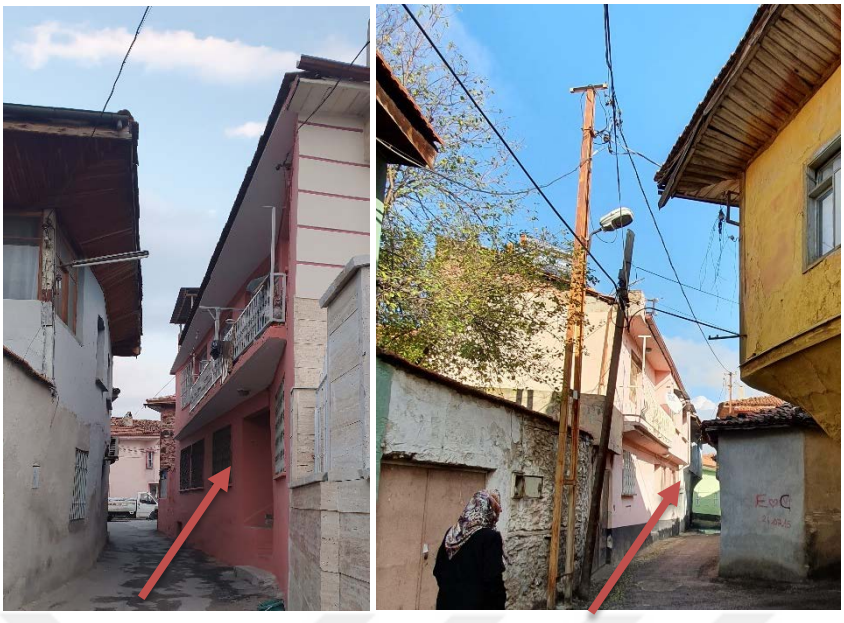

Şekil 6. 1 Solda ve sağda Camiicedit mahallesinde yeni yapı örneği, 2019 [10]

Cepheler sıvalı, boyalı ya da taş örgülü olarak yapılabilir. Kapılar ahşap ve geleneksel boyutlara uygun olacak şekilde yapılmalıdır. Ancak metal malzeme ile yapılan ya da değiştirilen kapılar mevcuttur. Pencere oranları ise en az 1 / 1,5, en fazla 1 /2 olacaktır. Pencereler çift kanatlı ya da giyotin olacaktır. Bu hüküm de bazı yapılarda uyulmadığı yatay pencerelerin yapıldığı görülmüştür (Şekil 6. 2).

Şekil 6. 2 Camiicedit mahallesinde yeni yapı, açık çıkma ve yatay pencereler, 2019 [10]

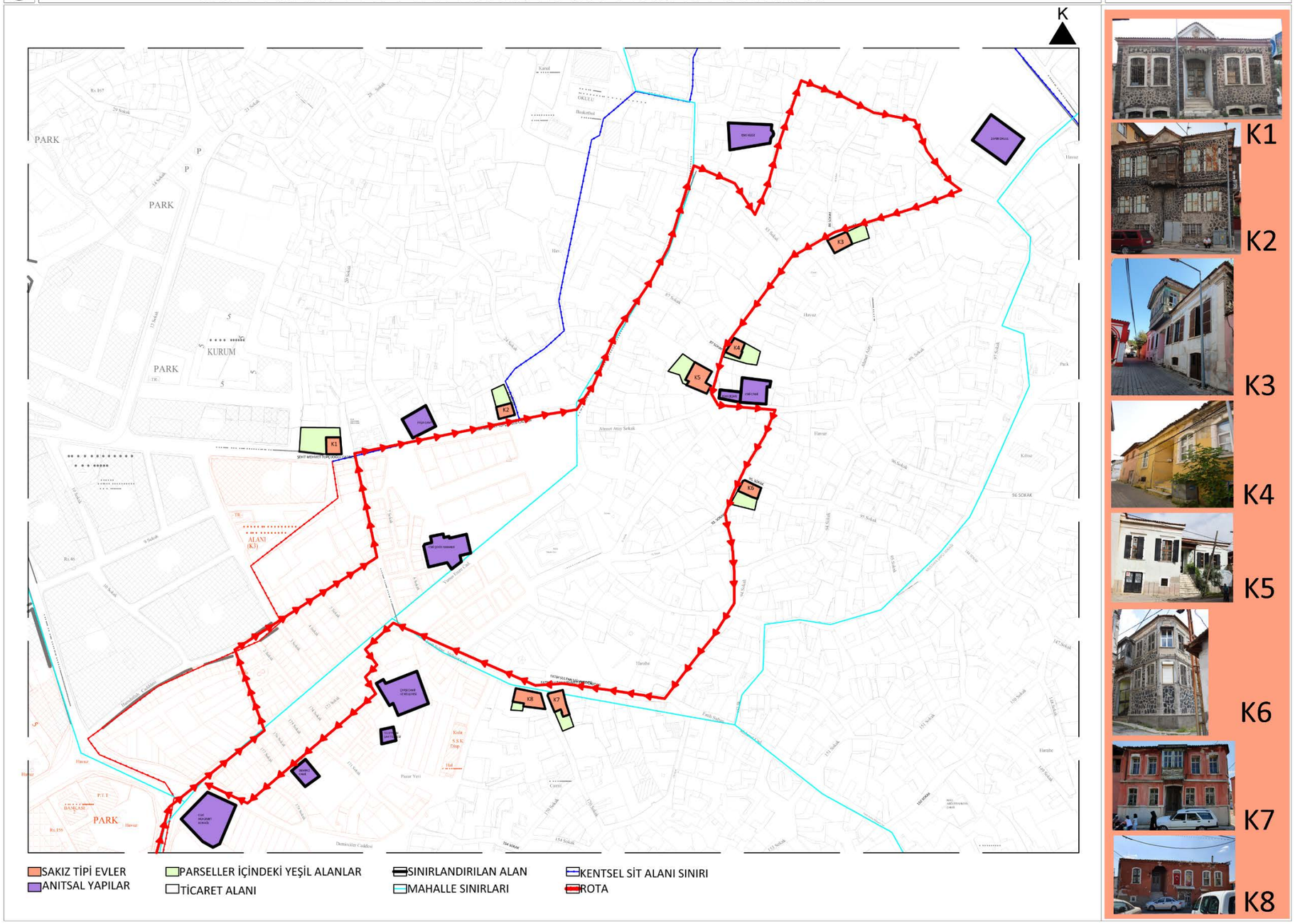

Şekil 6. 3 Sakız Tipi Evler kültürel rota önerisi [10]

6.2 Plan Düzeninin Korunması İçin Öneriler

Plan düzenindeki değişiklikler, zamanla değişen koşullara uyum sağlamak adına yapıya ek olarak yapılması ya da bazı bölümlerin yapı içine alınması ile meydana gelmektedir. Sakız tipi evlerin bazılarında geleneksel konutlarda olduğu gibi mutfak, tuvalet gibi ıslak hacimlerin avluda konumlandığı ve sonrasında yapıya dahil edildiği görülmektedir. Avludaki bu yapılar ise günümüzde yalnızca depo olarak kullanılmakta ya da boş bırakılmaktadır. Bu yapılara yeni işlevler verilerek kullanılabilir duruma getirilmelidir.

Bazı örneklerde karşımıza çıkan yapıya ek olarak yapılan bölümler, yapı oranlarına, dokuya ve dış görünüme uymuyorsa, ayıklanmalı ve çağdaş restorasyon teknikleri ile yapının özgünlüğünü bozmadan yeniden düzenlenmelidir. Aynı şekilde banyo, tuvalet gibi ıslak hacimler plan düzenini bozmayacak şekilde yapıya eklendiyse, yerinde gerekli iyileştirme çalışmaları yapılarak korunmalıdır. Otel olarak kullanılması planlanan yapılarda, mutfak, kiler gibi bölümler bodrum katta ya da avluda çözümlenmelidir. Gusülhanelerin banyoya dönüştürülmesi gerekiyorsa, yapıya zarar vermeyen alt yapı sistemleri ile dönüşüm sağlanmalıdır.

Islak hacimlerin iç mekana konumlandırılması gereken yapılarda ise, uygun olan odalar bu mekanlara yapı özgünlüğüne zarar vermeden dönüştürülmelidir. Yapılan müdahaleler, özgün malzeme ve özgün yapısal oranlar ile gerçekleştirilmelidir.

6.3 Cephe Düzeninin Korunması İçin Öneriler

Çalışılan yapılar incelendiğinde cephe düzenlerinin büyük ölçüde korunduğu görülmektedir. Cepheye yapılacak müdahalelerde Koruma amaçlı imar planı ve restorasyon yöntemleri dikkate alınmalıdır. Cephede genellikle kaplama malzemesi olarak kullanılan taş, küfeki taşıdır. Zamanla taş yüzeyinde oluşan kirlenmeler mevcuttur. Çağdaş teknikler kullanılarak taş dokusuna zarar vermeden temizleme işlemi uygulanmalıdır. Sıvalı ve boyalı olan cephelerde, yapılacak olan sıva analizine göre sıva içeriği belirlenmeli ve onarımı yapılmalıdır. Cephe boya renkleri de çevredeki yapılar ile uyumlu olmalıdır.

Kapatılan pencere boşlukları açılmalı, farklı malzemeler ile değiştirilen pencereler sökülmeli ve özgün boyutlarda ve ahşap ya da metal malzeme ile yeni pencereler yapılmalıdır. Cephelerde sonradan eklenen panjur, demir kapı gibi ekler ayıklanmalıdır.

Ahşap pencere ve kapılarda meydana gelen bozulmalara çözümler getirillmelidir. Ahşap malzeme kullanılabiliyorsa, temizlenmeli ve emprenye edilmelidir. Kullanılamayacak durumdaki malzemeler, çağdaş ahşap malzeme ile yeniden yapılmalı ve emprenye edilerek yerine takılmalıdır.

Cephelerde genellikle eklenen yapılar söz konusu değildir. Ekler daha çok avlu cephelerinde karşımıza çıkmaktadır.

6.4 Yapısal Sistemin Sağlamlaştırılması İçin Öneriler

Yapılarda eksik olan bölümler, özgün malzemenin nitelik ve boyutlarına uygun olarak çağdaş malzeme ile tamamlanarak, ayırt edici nitelikte olmalıdır. Bezemeler ve diğer dekoratif ögeler için ise orjinalini koruma öncelikli adımdır. Sağlamlaştırma ve dış hatlarını koruma yöntemleri seçilmelidir.

Yapılarda önemli olan, bozulma süreci başlamadan önce periyodik bakım ve onarımların yapılarak, yapının ömrünün uzatılmasıdır. Ancak incelenen Sakız tipi evlerde Bölüm 5'te verilen değerlendirmeler sonucu yapıların çeşitli nedenlerle korunmadığı ve bozulmalara maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu yapılara uygulanacak en önemli müdahale, malzeme bozulmalarının önüne geçilmesidir. Bunun yanısıra özgün malzemelerin korunması ve geleneksel yöntemler ile çağdaş yöntemlerin birlikte kullanıldığı restorasyon çalışmalarının başlatılması gerekmektedir. Restorasyon çalışmaları sırasında sağlamlaştırma, bütünleme, temizleme, yenileme ve yeniden yapma gibi yöntemler kullanılmaktadır. Tüm bu yöntemlere gerektiği ölçüde başvurulmalıdır.

İncelenen yapılarda yığma ve ahşap karkas sistemin birlikte kullanıldığı karma yapım sistemlerinin varlığından söz etmek mümkündür. Dolayısıyla ahşap ve taş malzemenin korunmasına yönelik önlemlerin alınması, yapım sistemini korumak açısından önemlidir.

Yapılara en çok zarar veren etken sudur. Bu nedenle öncelikli olarak suyun yapıdan uzaklaştırılması hedeflenmelidir. Zeminden gelen suyun önlenmesi için yapı çevresine drenaj sistemi kurulmalıdır. Çatı sistemleri onarılmalı, gerekli yalıtımlar yapılmalıdır. Baca, dere, yağmur borusu gibi elemanların birleşim ve yalıtım detayları iyi çözülmelidir.

Taş malzemelerin restorasyonu yapılırken, temizleme, sağlamlaştırma ve bütünleme yöntemlerine başvurulmalıdır.

Ahşap karkas sistemini oluşturan dikme ve kirişlerde, ahşap malzemenin yapısından kaynaklanan çürüme ve parçalanma, sehim yapma gibi bozulmaların engellenmesi gerekmektedir. Çağdaş koruma yöntemleri ile ahşabın kullanım ve dayanım süresi uzatılmaktadır. Ahşap malzemeye yönelik teknik, kimyasal ve fiziksel önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu önlemler; ağacın yapı malzemesi olarak kullanımından önce ,kabuğunun soyulması, suyunun alınması ve rutubetsiz ortamda kurutulması gibi teknik önlemler; mantar, böcek gibi canlılara ve yangınlara karşı emprenye işleminin uygulanması gibi kimyasal önlemler; ahşabın biyolojik tahriplere, rutubet etkisi ile boyutsal değişimlerine karşı direncinin su buharı ve fırınlama yöntemleri ile arttırılması gibi fiziksel önlemlerden oluşmaktadır [43]. Yapıdaki ahşap malzemenin bozulma durumuna göre bu yöntemlerden geçen malzemeler ile mevcut ahşap değiştirilmeli ya da mevcut malzemeye eklenmelidir.

Taş ile ahşap malzemenin birleşim detayları geleneksel ve çağdaş yöntemler ile çözülerek, malzemelerin birbirinden ayrılması önlenmelidir. Birleştirici malzeme olarak çimento kullanımı, çimentonun suyu muhafaza etmesinden ve kırılgan yapıya sahip olmasından dolayı tercih edilmemelidir.

6.5 Yeniden Kullanımları İçin Öneriler

Geleneksel dokunun korunmasına yönelik bir diğer sorun, kullanılamayan kültür varlıkları ve harap durumdaki evleridir. İncelenen yapıların %29'u sürekli kullanılmaktadır. Bazı yapıların alt katları kullanılırken, üst katlarının bozulmalara maruz kaldığından ve onarılamadığından dolayı kullanılamadağı görülmektedir. Alandaki yapıların %53'ü boş olup, çoğu harap durumdadır. %18'lik kısmı ise mevsimsel olarak kulllanılan yapılar oluşturmaktadır. Bu yapılar, genel olarak yaz aylarında kullanılmaktadır. Çalışma alanında yer alan 17 evin %29'u strüktür açısından iyi durumda olan evlerdir. %47'si orta düzeyde yapısal sorunları olmayan yüzeysel sorunları olan yapılardır. Bu grup yapılar basit onarım gerektirmektedir. %12'si kötü düzeydeyken, %12'si harap durumdadır. Bir kısmı ya da üst katı yıkılmış, malzeme kaybı olan harap durumdaki bu yapılara esaslı onarım gerekmektedir. İncelenen yapıların %47'si basit onarımlar görmüşken, %18'i esaslı onarım görmüştür. Yapıların %35'i ise onarım görmemiştir. Basit onarım gören yapılarda kaplama malzemelerinde değişiklikler

görülebilmektedir. Bu yapıların %47'si için restorasyon gerekirken, %29'u için basit onarımlar yeterli olacaktır. Evlerin %12'lik kısmında malzeme kayıpları için bütünleme ihtiyacı varken, %6'lık kısım için sağlamlaştırma öngörülmekte ve evlerin %18' i için ise onarım gerekmemektedir.

Kentsel sit alanı içinde harap durumdaki bu yapılar, restore edilerek kullanıma açılmalıdır. Kula'nın ihtiyaçları belirlenerek, restore edilen yapılara sadece konut işlevi değil, geleneksel dokuyla bağlantılı atölye, sergi mekanları, otel, restoran, satış gibi işlevler verilebilir. Geleneksel yapım sistemlerinin sergilendiği taş, demir, ahşap atölyeleri oluşturulup, gelen turistlere yapılan ürünler sergilenebilir. Bunun yanısıra Kula'da eskiden beri var olan halıcılığın devamı için de atölyeler kurulabilir.

Kula'daki önemli ihtiyaçlardan birisi de otel eksikliğidir. Geleneksel doku içinde bir adet, yeni yerleşim bölgelerinde ise üç adet otel bulunmaktadır. Yeni yerleşim bölgelerindeki oteller oldukça bakımsız olduğundan tercih edilmemektedir. Geleneksel dokuda otel yapılacak yapılar belirlenmeli ve uygun bir şekilde restore edilmelidir.

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma kapsamında Kula ilçesinde yer alan Sakız tipi evler, yerinde incelenerek mimari özellikleri tespit edilmiş, geleneksel Kula evleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda yapılar ile ilgili analizler elde edilmiş ve koruma sorunları ile bozulma biçimleri belirlenmiştir. Bunun sonucunda çevre ölçeğinde ve yapısal ölçekte koruma yaklaşımı değerlendirilmiştir.

Geçmişi antik çağlara dayanan Kula, Bizans, Germiyanoğulları Beyliği ve Osmanlı İmparatorluğu yönetiminde bulunmuştur. Günümüzde antik çağ ve Bizans dönemlerinden kalma eserler mevcuttur. Kula, Osmanlı dönemi ve cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan sivil mimarlık örnekleri ile günümüze kadar ulaşan korunmuş kentlerden biridir.

Kula, 1979 yılında tescillenmiş ve 1993 yılında ‘’kentsel sit alanı’’ ilan edilmiştir. İncelenen 17 Sakız tipi evin bu kentsel sit alanı içinde yer aldığı, ağırlıklı olarak Akgün ve Zaferiye mahallelerinde konumlandığı tespit edilmiştir.

Sakız tipi evlerin sokak ile ilişkilendirildiği, geleneksel Kula evlerine göre dışa dönük bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Genellikle iç sofalı, yüksek girişli olan bu evlerin, plan tipleri, cephe özellikleri ve yapım sistemleri detaylı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda, fiziksel yapı ve çevresel yapı analizleri yapılmış ve koruma sorunları tespit edilmiştir. Yapıların çoğunun harap biçimde bırakıldığı, yalnız üç adet evin restorasyonun yapıldığı belirlenmiştir. Günümüz koşullarına uyum sağlamak adına yapılan müdahaleler sonucunda ise, yapı elemanlarının boyutlarında, malzemede, plan şemalarında ya da yanlış birleşim detayları ve yanlış onarımlara bağlı yapım sisteminde değişimler meydana gelmiştir.

Sakız tipi evlerin parsel- yapı ilişkileri incelendiğinde; yapıların sokak cephesiyle ilişkili olduğu, avlu ya da bahçenin, yapının yan tarafında ya da arka tarafında konumlandığı belirlenmiştir. Bazı yapılarda yol cephesi üzerinde avlu kapıları yer almaktadır.

Tek katlı ya da iki katlı olan yapıların büyük bir kısmında bodrum kat kullanımı söz konusudur. Bodrum katlarda kiler ve depo gibi alanlar; zemin katta mutfak, tuvalet, odalar; üst katta ise odalar, sofa ve sofa ile bağlantılı merdiven yer almaktadır. İç sofalı plan şeması uygulandığından sofanın, odalar arasında ya da yanında olduğu görülmüştür.

Cepheler, tek katlı ve iki katlı yapılar olarak incelenmiştir. Tek katlı yapılar kendi içinde orta akstan girişli ve orta aksın solundan girişli olmak üzere gruplandırılmıştır. İki katlı yapılar ise cumbalı ve cumbasız olarak iki grupta incelenmiştir. Evlerin cepheleri küfeki taşı örgülü olarak yapılmış ya da sıva ve boya uygulanmıştır. Kapı ve pencere gibi yapı ögeleri de kendi içlerinde sınıflandırılarak incelenmiştir.

Geleneksel doku ve incelenen yapılarda izlenen en önemli koruma sorunu, değişen yaşam koşullarına cevap vermediği düşünülen bu evlerin terk edilmesi, farklı bölgelerden gelen gelir düzeyi düşük insanlara kiralanmasıyla evlere gereken önemin verilmemesidir. Ekonomik yetersizliklerden dolayı, yapılara esaslı onarımlar yapılamamaktadır. Bunun yanısıra bilinçsizce yapılan onarımların, plan şemalarında ve cephe düzenlerinde bozulmalara neden olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak tez kapsamında, mevcut koruma amaçlı imar planı yapılaşma koşulları da incelenmiş ve çalışılan yapılara ve çevre yapılaşması için koruma önerileri geliştirilmiştir. Buna yönelik olarak, çalışma bölgesinde yer alan Küçük Kilise'nin onarım çalışmalarına başlanmalı ve Zafer İlkokulu'nun onarım çalışmalarının devam ettirilmesi sağlanmalıdır.

Kula'da son dönemlerde artan turizm etkinlikleri ile, yapıların ve kent dokusunun özgünlüğü korunmalı, gerekli konaklama ve sosyal donatılar ile yörenin de gelişmesine imkan sağlanmalıdır. Jeotermal kaynakları değerlendirilmeli ve sağlık turizmine yönelik Hamamlar bölgesinde yeni yatırımlar yapılmalıdır.

Yapılara yapılacak olan müdahalelerde ya da yıkılıp yeniden yapılacak yapılar için mevcut dokuya uygun, konutların özellikleriyle uyum içerisinde ve özgün malzemeyle uyumlu malzeme ve yapı ögelerinin kullanılması amaçlanmalıdır.Konuyla ilgili İzmir 2 No'lu

Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün aldığı karar neticesinde kentsel sit alanı içinde yeni yapılacak yapılar, yöredeki özgün malzeme ve yapım teknikleri ile yapılacaktır. Bu kararın uygulanabilmesi ve restorasyonu yapılacak yapılarda kullanılabilmesi adına yöreye özgü olan ''Küfeki taşı'' için bir ocak açılması uygun olacaktır. Bu aşamalarda halka yardımcı olması ve yol göstermesi için Belediye tarafından deteklenen koruma ve restorasyon konusunda uzman kişilerce yönetilen bir birim oluşturulmalıdır.

Yapıları koruma yaklaşımının bir diğer adımı, koruma bilincinin oluşturulmasıdır. Kula genelinde eğitim kurumlarında koruma bilincinin yaygınlaşması için çalışmalar başlatılması, halkın bilinçlenmesi için önemli bir adımdır. Bu çalışmalar kapsamında halkın görüşleri de alınmalı ve sürece dahil edilmelidir. Halkı somut örnekler ile ya da film gösterileri, sergiler, afişler vb. ile görsel olarak korumanın faydalarına inandırılmalıdır.

Tez içerisinde bahsedildiği gibi ve Nur Akın'ın'da doktora tezinde belirttiği gibi, ilçe sosyo-ekonomik ve demografik olarak durağan bir yapıya sahiptir. Günümüzde de bu durum değişmemiştir. Kula'nın korunması için ilçenin ekonomisinin canlandırılması gerekmekte, bu canlılığın eski dokunun korunmasına fayda sağlaması düşünülmektedir. Konum olarak, İzmir'e yakın olması, İzmir- Ankara karayolu üzerinde bulunması bir ayrıcalıktır. Bölgenin tarihsel dokusunun turizme açılması, Jeopark alanın aktif olarak ziyaret edilebilir olması, arkeolojik kalıntılar açısından da yoğun olan bölgeye başka bir boyut kazandıracaktır. Geleneksel el zanaatlarının ve günümüzde kaybolan halıcığın canlandırılması ilgi çekici olacaktır.

Gerek Sakız tipi evler gerekse geleneksel Kula evlerinin içinde bulunduğu kent dokusunun korunmasına yönelik yapılacak koruma çalışmaları, yapıların günümüz ihtiyaçları değerlendirilerek, yapıların özgünlüklerini bozmadan, doğru malzeme ve detay çözümleri ile, gelecek nesillere aktarılarak sürekliliği sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

[1] Kula Belediyesi, Coğrafi Durum, www.kula.bel.tr/cografi-durum.aspx., 11 Ekim 2018.

[2] Yücel, T., (1975). Türk Ansiklopedisi, cilt XXII, Ankara.

[3] Malay, H., (2006). ''Katakekaumene'de Yerleşimler, Yerel Dinler ve Tapım Merkezleri'', Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu,1-3 Eylül 2006, İzmir.

[4] Sütgibi, S., (2011). Kula Yöresinde(Manisa) Doğal Çevre Özellikleri ve Arazi Kullanımı, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 28-51.

[5] İnaner, H., Akbulut A., Tokçaer, M., Çalapkulu, F., Nakoman, E., Kaya, T. ve Ergün, M., (2006). ''Türkiye'nin Potansiyel Jeopark Alanı Kula Volkanik Bölgesi'', Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu, 1-3 Eylül 2006, İzmir.

[6] Kulageopark, Jeolojik Yapı, www.kulageopark.com/jeolojik-yapi.aspx., 15 Aralık 2017.

[7] Unesco, Kula-volcnic, www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/unesco-global-geoparks/list-of-unesco-global-geoparks/turkey/kula-volcanic, 11 Ekim 2018.

[8] Erdem, A., (1983). ''Kula Tarihsel Sit ve Mimarlık Örnekleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma'', Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[9] Kula Belediyesi, www.kula.bel.tr, 10 ekim 2018.

[10] Emine Derin Arşivi.

[11] Kılıç, L. A.,(2018). ''Kula Kazası Gayrimüslim Mahallelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı'', Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (31): 247-248.

[12] Nakracas, G., (2003). Anadolu ve Rum Göçmenlerin Kökeni, Belge Yayınevi,İstanbul.

[13] Yurt Ansiklopedisi-Türkiye, (1983)İl İl: Dünü,Bugünü,Yarını (Manisa), Anadolu Yayıncılık, İstanbul.

[14] Karadağ, A., (2006).''Kent Coğrafyası Yaklaşımıyla Kula'da (Manisa) Bir Kentsel Kimlik Araştırması'', Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu,1-3 Eyül 2006, İzmir.

[15] İslam Ansiklopedisi, (2003). Ankara, 27: 583-588.

[16] Şahin, H., (2006). Tarihin Güzel Mirası KULA, Ezgi Yayınevi, Manisa.

[17] Evliya Çelebi, (1935). Seyahatname,Anadolu,Suriye,Hicaz(1671-1672), 9, İstanbul.

[18] Strabon, (1993). Antik Anadolu Coğrafyası, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

[19] Arıkan, Z., (2006). ''Tarih İçinde Kula'', Geçmişten Günümüze Yanık Ülke Kula Sempozyumu, 1-3 Eylül 2006, İzmir.

[20] Bozer, R., (1988). Kula Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

[21] Elmacı, E., (2006). ''Milli Mücadele'de Ege'nin Kurtuluşu ve Kula'', Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu, 1-3 Eylül 2006, İzmir.

[22] Çil, E., (2005). ''Exploring The Construction of the Identities of Kula, A Place in Agean Anatolia'', Doctora, The University of Michigan, Michigan.

[23] Kırtaş, E., (2013).''Evaluation of Architectural Heritage Characteristic of Bekirbeyler House in Kula, Manisa'', Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir.

[24] Ramsay, T., (2018).European Geoparks Network, http://www.europeangeoparks.org/wp-content/uploads/2014/09/newsletter-13.pdf, 13 Mart 2019.

[25] Fersan, N., (1980). ''Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunması ile İlgili Bir Yöntem Araştırması'',Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[26] Yeliz Ay Hırka ile görüşme, 11 01 2019, Kula.

[27] İzmir 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi, 2018.

[28] Milliyet (2012). Haberler, Ege, http://www.milliyet.com.tr/ege/tarihi-kilise-de-zaman-yolculugu-1496844, 10 Kasım 2019.

[29] Akgün, B., (1995).''Zeytinbağı (Trilye)' ndaki Eski Sivil Mimarlık Örneklerinin İncelenmesi'', Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

[30] Çıkış, Ş., (2009).'' 'Modern Konut' Olarak XIX. yüzyıl İzmir Konutu: Biçimsel ve Kavramsal Ortaklıklar'', METU JFA, 214-215.

[31] Karcılı, H., (2009).'' Bergama Kentsel Kültür Varlığı Envanteri Bağlamında Bergama Evi ve Koruma Yaklaşımı'', Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[32] ERPİ, F., (1987). Buca'da Konut Mimarisi(1838-1934), O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, Ankara.

[33] Binan, D. U., Kaptı, M., Kıraç, B. ve Arıoğlu, G., (2004). ''Bergama (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2003'', TÜBA-KED,(3): 31-74.

[34] Tosun, Y., (1969). Milli Mimarimizde Kula Evleri, Ticaret Matbaacılık, İzmir.

[35] Değer, G., (2012). ''Muğla Kent Merkezi Geleneksel Dokusunun Araştırılması: Muğla Merkez, Ula ve Yeşilyurt Evlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi'', Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

[36] Kuban, D., (2013). Türk Ahşap Konut Mimarisi 17. - 19. yüzyıllar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

[37] Eldem, S. H., (1954). Türk Evi Plan Tipleri, Pulman Matbaası, İstanbul.

[38] Kula Tanıtım Rehberi.

[39] Akyüz, E., Orhun, D., Yıldırım, B. ve Arıtan Ö., (1999). ''Kula'dan İki Ev'', Ege Mimarlık, 1(29): 35.

[40] Akbulut, D. E. ve Aköz, F., (2011). ''Tarihi Yapıların Korunmasında Malzemenin Önemi ve Harç Önerileri'', Tarihi Yapıları Koruma ve Onarım Sempozyumu, 2011, İstanbul.

[41] Levi, E. A., (2006). ''Koruma ve Turizm,Kula Yörük Hasanların Halil Ağa Sokağı Örneği'', Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu, 1-3 Eylül 2006, İzmir.

[42] Südaş, İ., Hocaoğlu B. ve Mutluer, M., (2006). ''Kula'da Göç Özellikleri ve Göç Yatırım Eğilimleri'', Geçmişten Geleceğe Köprü Yanık Ülke Kula Sempozyumu, 1-3 Eylül 2006, İzmir.

[43] Çobancaoğlu, T., (1998). ''Türkiye'de Ahşap Ev'in Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarda Yöntem Önerileri'', Doktora Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[44] Gürer, A., Sabahattin Argaç Arşivi, 2019.

[45] Sezginer, Ş., Yılmaz Külahçı Arşivi, 2019.

EK-A

ÇALIŞILAN EVLERİN ENVANTER LİSTESİ

EK-A. 1 Kula Sakız Tipi Evler Envanter Listesi 2019 [10]

Katalog No	Envanter No	Yapı Türü/Adı	Mahalle	Ada	Parsel
1	L2N12	Konut	Bey	9	3
2	L3N06	Konut	Bey	11	21
3	L2N37	Konut	Akgün	16	6
4	L3N16	Konut	Akgün	16	51
5	L2N85	Konut	Akgün	35	1,2
6	L2N101	Konut	Akgün	41	8
7	L3N77	Konut	Zaferiye	49	31
8	L2N142	Konut	Zaferiye	52	17
9	L2N151	Konut	Zaferiye	54	23
10	L2N193	Konut	Zaferiye	62	21
11	L2N206	Konut	Zaferiye	66	2
12	L2N209	Konut	Zaferiye	66	6
13	L2N285	Konut	Cami Cedit	109	2
14	L21N34	Konut	Cami Cedit	111	1
15	L2N306	Konut	Cami Cedit	114	9
16	L2N322	Konut	Cami Cedit	117	9
17	L2N338	Konut	Cami Cedit	122	7

[1]

[1] Envanter numaraları, İzmir 2 No'lu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi'nden Liste ve sıra numaraları olarak L..N.. şeklinde alınmıştır.

ENVANTER NO:	L2N12	ADRES:	BEY MAH. ŞEHİT MEHMET TOPÇUOĞLU CAD.
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	9 ADA 3 PARSEL

Vaziyet Planı

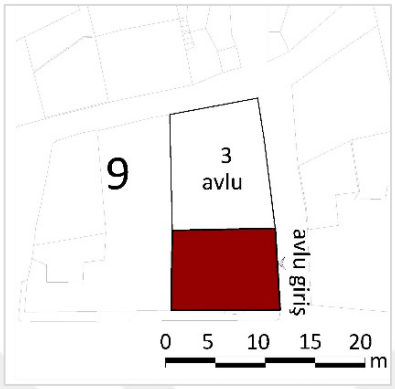

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının avlu girişi bulunmaktadır. Avluda müştemilat yapıları ve bahçe yer almaktadır. Eve giriş, sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Yapı zemin kat, ara kat ve birinci kattan oluşmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri üç katlıdır. Yapının sol cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Arka cephesi avluya bakmaktadır. Sokağa bakan sağ yan cephede ise orta aksta ahşap kapalı çıkma yer almaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapının bu cephesinin orta aksında cumba bulunmaktadır. Pencereler ahşap dört kanatlıdır. Üst kattaki pencereler ahşap kepenkli, alt kattaki pencereler metal kapaklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Kat silmesi ve yapının köşelerinde taş plastırlar yer almaktadır. Avlu kapısı eğrisel atkılı, üstü harpuştalı ve ahşap çift kanatlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ve üst kat duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değişmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda bahçe duvarı dışındaki tüm duvarlar sıvalıdır. Yapının ön cephesinde bulunan çıkma, altından zemin kat girişine kadar uzatılan sütunlar ile desteklenmiştir.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan restorasyon çalışması ile, yapının mutfak ve wc-lavabo mahalleri ve çatısı yenilenmiştir. Bahçe peyzaj tasarımı yapılmıştır. Yapılan restorasyonda yapının özgünlüğü büyük oranda korunmuştur. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Detay Fotoğrafları:

Cumba Görünüşleri

Saçak Silmesi

Köşe Görünüşü

Yan cephedeki cumba

Pencere görünüşü

Arka cephe görünüşü

ENVANTER NO:	**L3N06**	**ADRES:**	**BEY MAH. ŞEHİT MEHMET TOPÇUOĞLU CAD.**
KULLANIM DURUMU:	**BOŞ**	**TESCİLLİ**	**11 ADA 21 PARSEL**

Vaziyet Planı

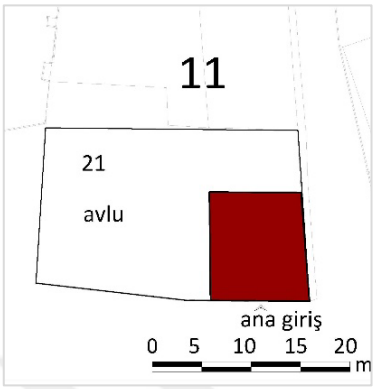

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi bulunmaktadır. Avluda sonradan eklenen bir adet konut ve 2 adet dükkan yapısı yer almaktadır. Yapı giriş kat ve bodrum kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte niş içinde yer alan kapı ile sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Ana giriş kapısı gerisinde çift kapılı ahşap bir doğrama yer almaktadır. Buradan sofaya geçilmektedir. Sofaya açılan dört adet oda yer almaktadır. Oda kapıları ahşap olup, cam kullanımına rastlanmaktadır. Sofanın tam karşısında yer alan odanın giriş kapısı çift kanatlı ve camlı bir doğrama modülü içinde yer almaktadır. Pencere boşlukları kapatılarak niş görevini almış ve sağ yan duvarda ahşap dolap mevcuttur. Alt kata inişi sağlayan merdiven günümüzde kaldırılmıştır. Buna bağlı olarak banyo ve mutfak bölümleri de yıkılarak yerine yeni bir yapı yapılmıştır. Bodrum kata yapının sol yanında bulunan dükkan içinden geçilerek ulaşılmaktadır. Bodrum katta üç oda yer almaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri bir katlıdır. Yapının arka cephesi eklenen yapıdan dolayı bitişik olduğundan sağır cephedir. Bu cephede yer alan üç adet pencere kapatılmıştır. Sağ yan cephede dört adet pencere bulunmaktadır. Avluya bakan sol yan cephede ise iki adet pencere yer almaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta yer sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan niş içindeki ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Bu aksın üst kısmında üçgen bir alınlık bulunmaktadır. Yapıda yer alan pencereler ahşap ve çift kanatlıdır. Pencerelerin dış kısmında işlemeli metal parmaklıklar olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Yapının iki köşesinde taş plastırlar yer almaktadır. Yapının cepheleri sıvasız olup, küfeki taşı kaplamalıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür. Saçaksız olan yapının alın bitişi profilli slime şeklindedir.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat ve bodrum kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. İç mekan duvarları önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda bahçe cephesi dışındaki tüm duvarlar sıvasızdır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Yapının avlu bölümüne bir adet konut ve iki adet dükkan yapısı eklenmiştir. Bunun sonucunda yapının içinde bulunan merdiven, mutfak ve banyo mahalleri kaldırılmıştır. Yapılan kısmi restorasyon çalışması ile çatı yenilenmiştir. Yapının cephe özgünlüğü korunurken, mekansal özgünlüğü kaybolmuştur. Yapı strüktür olarak iyi durumdadır. Yapılacak restorasyon çalışması ile yapının özgün haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Planlar:

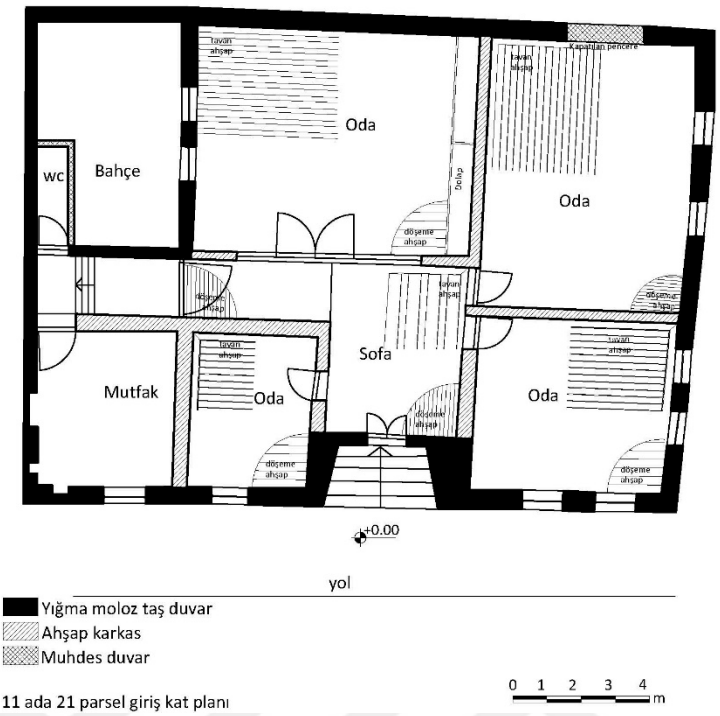

Giriş Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

İki Cepheye Bakış

Pencere Görünüşü

Kapı Görünüşü

Oda Dolap Yerleşimi

Oda Görünüşü

Sofaya Bakış

Bodrum Kat Görünüşü

ENVANTER NO:	L2N37	ADRES:	AKGÜN MAH. 88 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	16 ADA 6 PARSEL

Vaziyet Planı

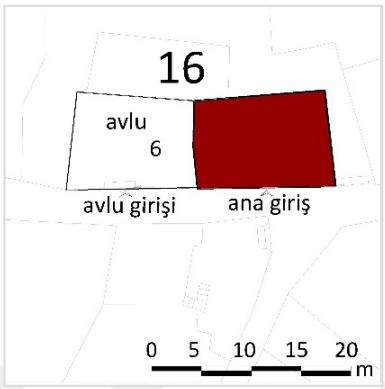

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi, bodrum kat ve avlu girişi bulunmaktadır. Yapı zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan üç adet oda, merdiven ve mutfak ve bahçeye geçişi sağlayan bir koridor bulunmaktadır. Sofaya açılan kapılar ahşap ve cam bölmelidir. Üst kata çıkışı sağlayan ahşap merdiven, üst katta da tek kol olarak sofaya açılır. Yan tarafı bir oda, ön cepheye uzanan çıkma da bir oda şeklinde konumlanmıştır.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri iki katlıdır. Yapının sağ ve arka cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Sol yan cephesi bahçeye bakmaktadır. Yapıya ana giriş orta aksta cumbanın altında yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan eğrisel atkılı, taş plastırlı niş içinde yer alan ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Bu nişin iki yanında diğer pencerelerin yarısı oranında metal parmaklıklı pencereler bulunmaktadır. Bu cumba ahşap olup, alt ve üst kısmında metal füruşlar yer almaktadır. Alt kattaki pencereler metal çift kanatlı olup, üst bölümleri sabit camlıdır. Alt kattaki pencereler metal kapaklı, eğrisel atkılı ve taş söveli olup, bodrum kattaki pencereler metal parmaklıklıdır. Giriş katının üzerindeki saçak silmesi profillidir. Avlu kapısı düz atkılı, üstü harpuştalı ve metal çift kanatlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve alaturka kiremit ile örtülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları ve üst kat arka duvarı moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat ve üst kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda tüm duvarlar sıvalıdır. Yapının ön cephesinde bulunan cumba, ahşap sistemle oluşturulmuştur. Yapının döşeme ve tavan kaplamaları ahşaptır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Yapının cephesi ve plan organizasyonu korunmuş olup, strüktürel açıdan iyi durumdadır. Basit onarım gerekmektedir. Günümüzde yapı, konut olarak kullanılmaktadır.

Planlar:

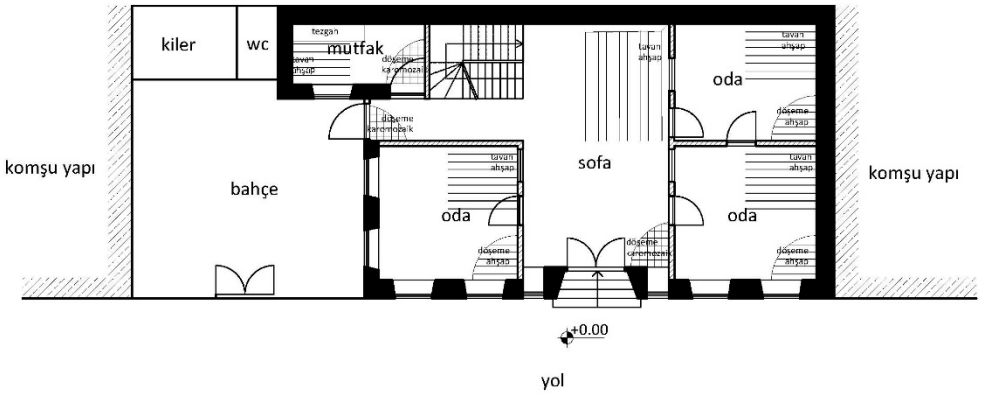

Yığma moloz taş duvar
Ahşap karkas
Muhdes duvar
Komşu yapı

0 1 2 3 4 m

16 ada 6 parsel giriş kat planı

Giriş Kat Planı

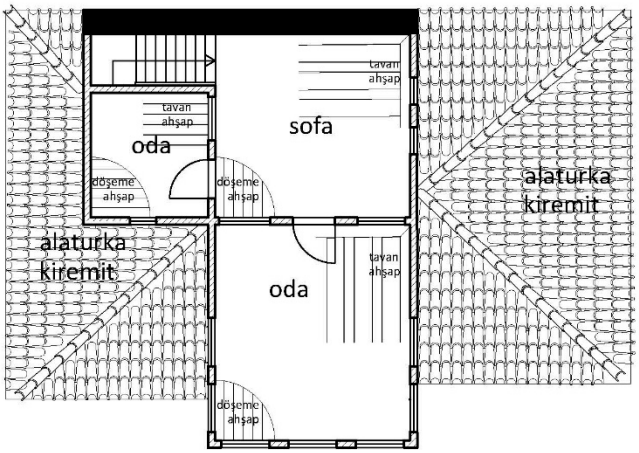

Yığma moloz taş duvar
Ahşap karkas
Muhdes duvar
Komşu yapı

0 1 2 3 4 m

16 ada 6 parsel birinci kat planı

Üst Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Giriş Kapısı Görünüşü

Bodrum Kat Giriş Kapısı

Pencere Görünüşleri

Kapalı Çıkma Görünüşü

Sofa ve Sofadan Giriş Kapısına Bakış

Bahçeye Bakış

Mutfak Görünüşü

Üst Kat Sofa

Üst Kat Çıkma Oda

ENVANTER NO:	L3N16	ADRES:	AKGÜN MAH. 88 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	16 ADA 51 PARSEL

Vaziyet Planı

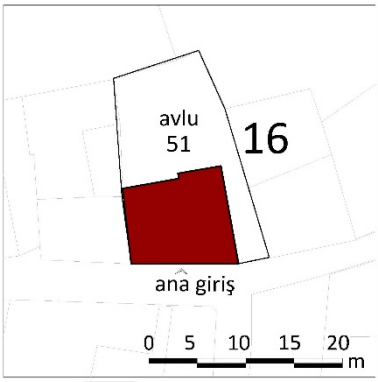

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının yalnız ana girişi bulunmaktadır. Yapı, parselin sokak cephesi tarafında konumlanmış olup, arka kısmı avlu olarak kullanılmaktadır. Yapı zemin kat ve bodrum kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan giriş kattan niş içinde yer alan çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan dört adet oda yer almaktadır. Avluya bakan odalardan biri mutfak olarak kullanılmaktadır. Mutfağın içinde banyo mahali yer almaktadır. Avluya çıkış, sofanın ucundaki kapı ile sağlanmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri bir katlıdır. Yapının sağ ve sol cephesi yan parsellerdeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Arka cephesi avluya bakmaktadır. Avlu moloz taş duvarlar ile çevrilidir. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş yan aksta yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan niş içindeki ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Pencereler PVC olup, çift kanatlıdır. Cephede yer alan üç adet pencere, taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve alaturka kiremit ile örtülüdür. Yapının çatıyla birleşimi dar saçak olup, tek sıra tuğla dizisi ile tanımlanmıştır. Yapının duvarları sıvalıdır.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat ve bodrum kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda bahçe duvarı dışındaki tüm duvarlar sıvalıdır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda uygulanan yanlış müdahale ile pencereler PVC olarak değiştirilmiştir. Yapının özgünlüğü büyük oranda korunmuştur. Yapı genel olarak iyi durumdadır. Yapılacak basit müdahaleler ile yapı daha iyi durumda olacaktır. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Planlar:

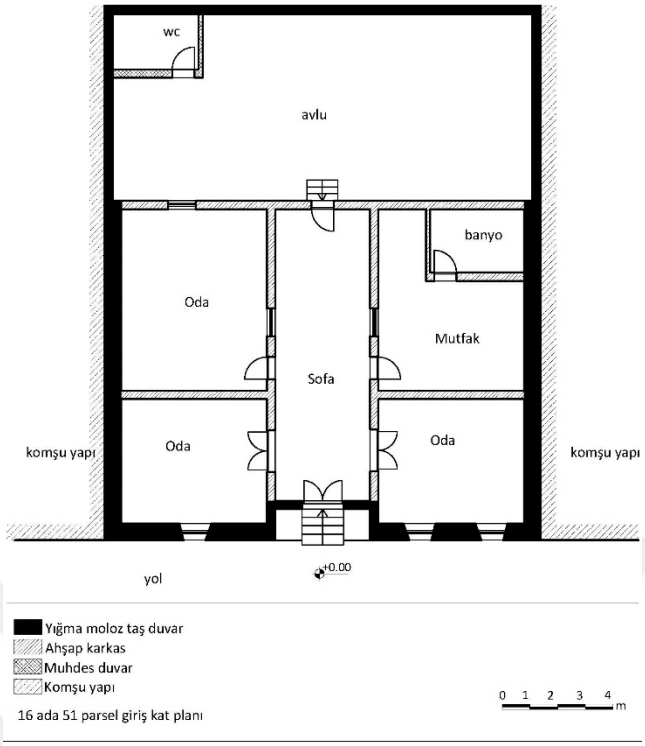

Giriş Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Giriş Kapısı Görünüşü

Pencere Görünüşü

Bodrum Kat Pencere Görünüşü

Saçak Detayı

ENVANTER NO:	L2N85	ADRES:	AKGÜN MAH. 95 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	35 ADA 1,2 PARSEL

Vaziyet Planı

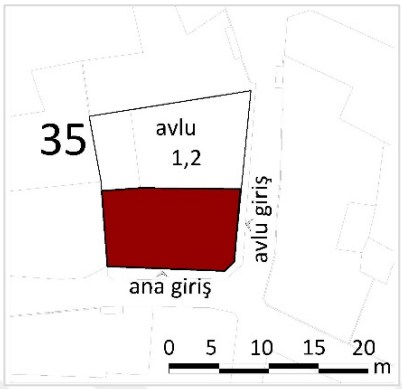

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve avlu girişi bulunmaktadır. Avluda kiler ve mutfak yapıları yer almaktadır. Yapı bodrum kat, zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan iki adet oda yer almaktadır. Sofa, dış sofa olarak tanımlanırken, pencereler ile kapatılmıştır. Giriş aksına dik olan aksın sağır cephe kısmında ahşap merdiven yerleştirilmiş olup, alt ve üst kat ile bağlantı sağlanmaktadır. Bu uçta mutfak ve içinden geçilen banyo mahallerine ulaşılmaktadır. Üst katta üç adet oda bulunmakta, kapıları sofaya açılmaktadır. Sofanın sokağa bakan cephesinde orta aksta cumba yer almaktadır. Cumba ahşap sistemle yapılmış olup, demir payandalar ile desteklenmiştir. Sofanın kapatılmasıyla oluşan oturma bölümünden balkona çıkılmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı üç katlıdır. Yapının sol cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Arka cephesi avluya bakmaktadır. Yapı, köşe parsel üzerinde yerleşmiştir. İki cephesi sokağa bakmaktadır. Sokağa bakan sağ yan

cephede ise metal bir balkon yer almaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta demir payandalar ile desteklenen cumbanın altında yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Kapı nişi içindeki duvarlarda ve tavanda çiçek motifli alçı süslemeler yer almaktadır. Nişin cephe kısmı ise mermer sütun ve kemer ile tanımlanmıştır. Cumba ahşap iskelet sistemi ile yapılmış olup, kaplamaları ahşap, pencereleri ahşap giyotindir. Alt ve üst saçak metal füruş ögesi ile tamamlanmıştır. Pencereler ahşap çift kanatlıdır. Alt ve üst kattaki pencereler ahşap kepenkli olup, tümü mermer söveli ve eğrisel atkılıdır. Kat silmesi ve yapının köşelerinde mermer plastırlar yer almaktadır. Yapının cephesi sıvasız olup, karataş kaplamalıdır. Avlu kapısı eğrisel atkılı, üstü harpuştalı ve ahşap çift kanatlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür. Saçak kısmı iki sıra tuğla dizimi ile bitirilmiştir.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir. Zemin kat iç duvarları ve üst kat duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda avlu duvarları ve yapının avluya bakan cephe duvarları dışındaki duvarlar sıvasızdır. Ön cephedeki cumba ve yan cephedeki balkon, demir payandalar ile desteklenmiştir.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan müdahaleler ile, yapının açık sofası kapatılarak, oturma mekanı oluşturulmuştur. Pencerelerin bazısı PVC pencereler ile değiştirilmiş ve panjur ögesi eklenmiştir. Ana giriş kapısı önüne demir parmaklıklı bir kapı yapılmıştır.

Bunlara ragmen özgünlüğü büyük oranda korunmuştur. Strüktürel olarak iyi durumdadır. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmekte ve dönemsel olarak kullanılmaktadır.

Planlar:

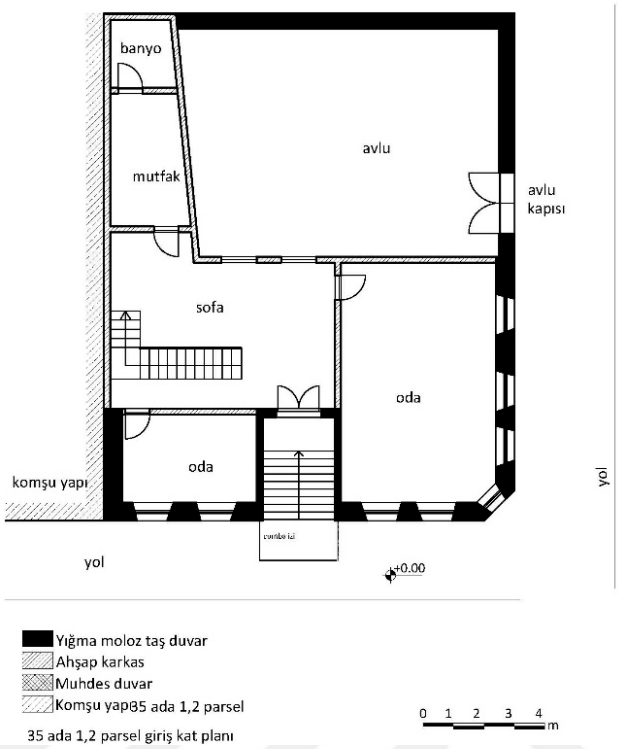

Giriş Kat Planı

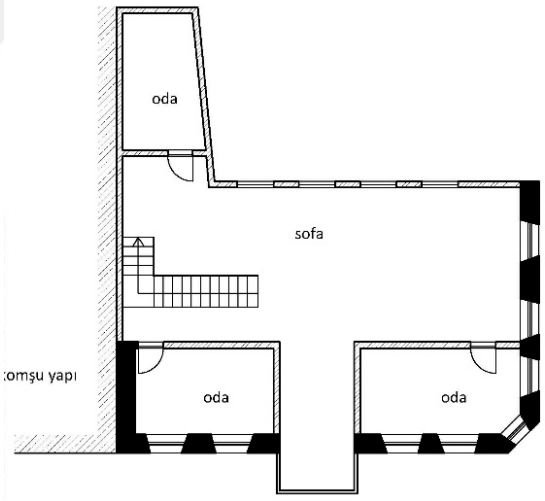

Üst Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Çıkma Görünüşü

Giriş Kapısı

Yan Cephede Yer alan Avlu Kapısı

Yan Cephede Yer alan Balkon

Avlu hayat altı

Avlu kapısına bakış

ENVANTER NO:	L2N101	ADRES:	AKGÜN MAH. 88 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	41 ADA 8 PARSEL

Vaziyet Planı

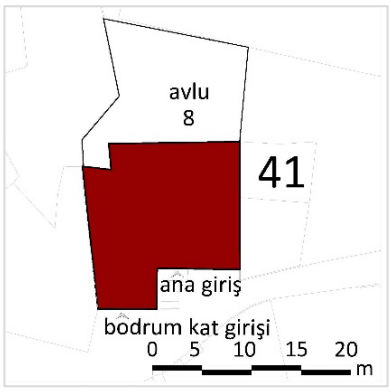

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve bodrum kat avlu girişi bulunmaktadır. Yapı bodrum kat ve zemin kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan altı adet oda yer almaktadır. Oda kapıları ahşap olup, cam kullanımına rastlanmaktadır. Avluya bakan sofanın uç kısmındaki odalardan biri mutfak olarak kullanılmaktadır. Üst kata çıkışı sağlayan merdiven ve banyo, wc mahallerine sofa ile birleşen koridorda yer alan kapı ile geçilmektedir. Üst kat yoktur, sadece merdiven holü vardır. Odalardan ikisi, bu koridora açılmaktadır. Sofanın diğer ucunda avluya geçişi sağlayan renkli camlı ahşap çift kanatlı bir kapı bulunmaktadır. Avluya geçiş, taş, kemerli bir merdivenle sağlanmaktadır. Buradan bodrum kata da ulaşılmaktadır. İki adet depo yer almaktadır. Orta aksta ahşap dikmeler ile desteklenmiştir. Bu aksta küpler yer almakta, su kuyularının olduğu aktarılmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı iki katlıdır. Yapının bitişik parselde yer aldığından ön ve arka cephesi bulunmaktadır. Avluya bakan arka cephede ise metal korkuluklu bir sahanlık ve taş basamaklı bir merdiven yer almaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan metal çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Giriş kısmının üstü saçak ile kapatılmıştır. Giriş sahanlığı metal korkuluk ile tanımlanmıştır. Yapının sol kısmı yan parseldeki yapı hizasında önde yer alırken, merdivenle başlayan diğer kısmı, sağ yanındaki yapı hizasında arkada yer almaktadır. Pencereler ahşap dört kanatlıdır. Pencereler metal kapaklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Avlu kapısı eğrisel atkılı, taş söveli ve metal çift kanatlıdır. Yapının çatısı kırma çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür. Çatı saçak birleşimi tek sıra tuğla örgüsü ile sağlanmıştır. Yapının duvarları sıvalıdır.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda bahçe duvarı dışındaki tüm duvarlar sıvalıdır. Yapının sofa mahali altta ahşap kiriş ve dikmeler ile desteklenmiştir.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. yy. sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan restorasyon çalışması ile, yapının alt katta yer alan mutfak mahali yapı içine alınmıştır. Avluya bakan cephedeki pencereler PVC olarak değiştirilmiştir. Avlu kayrak taşları ve avlu duvarları onarılmıştır. Yapılan restorasyonda yapının özgünlüğü büyük oranda korunmuştur. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Planlar:

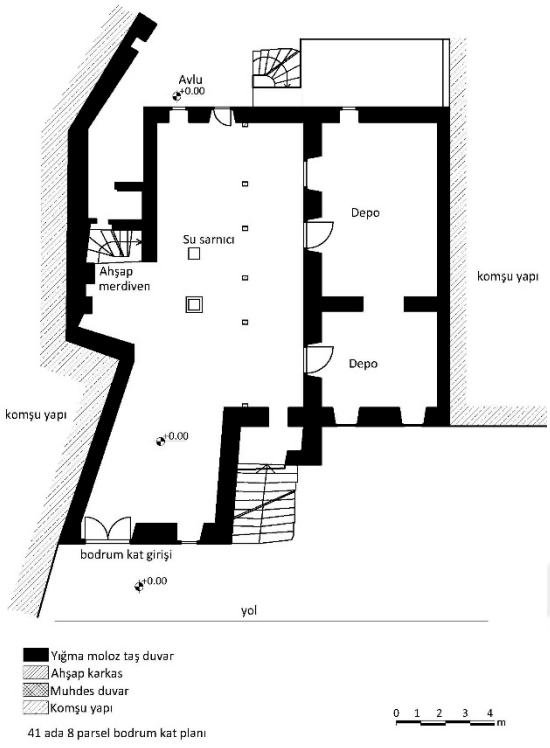

Bodrum Kat Planı

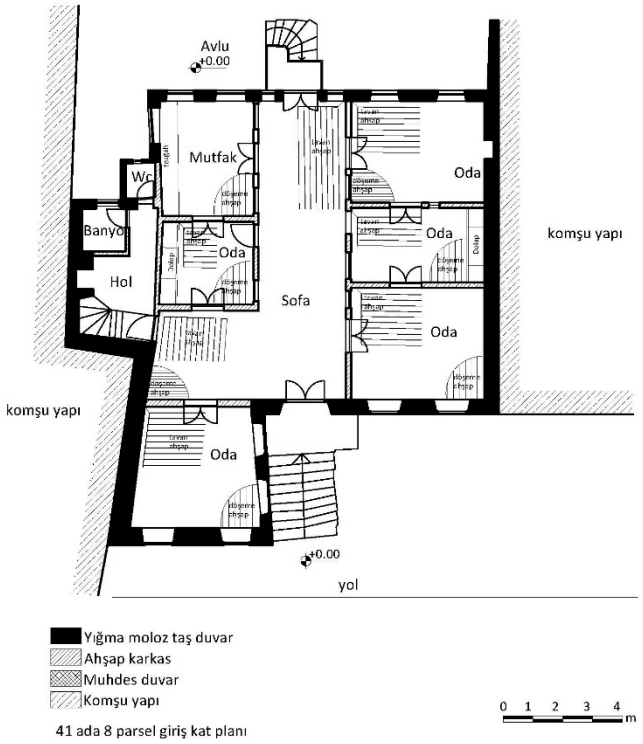

Giriş Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Avlu Cephesi Görünüşü

Merdiven Görünüşü

Avlu Çıkışı

Bodrum Kat Görünüşü

İç Mekan Kapı ve Pencere Görünüşü

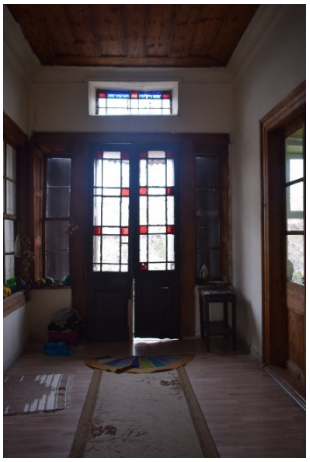

İç Sofadan Görünüş

İç Kapı Görünüşü

Giriş Kapısında Detay

Su küpü

ENVANTER NO:	L3N77	ADRES:	ZAFERİYE MAH. 144 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	BOŞ	TESCİLLİ	49 ADA 31 PARSEL

Vaziyet Planı

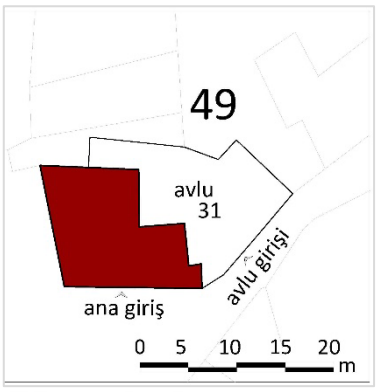

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve avlu girişi bulunmaktadır. Yapı zemin kat ve bodrum kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir.

Cephe Özellikleri: Yapı bir katlıdır. Yapının dört cephesi de görülmektedir. Arka ve sağ yan cepheleri avluya bakmaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta mermer plastırlar ve kemerle tanımlanan niş içindeki sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan metal çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Pencereler metal kapaklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Kat silmesi ve yapının köşelerinde taş plastırlar yer almaktadır. Yapının duvarları sıvalıdır. Avlu kapısı düz lentolu, üstü harpuştalı ve metal çift kanatlıdır. Yapının çatısı kırma çatıdır ve alaturka kiremit ile örtülüdür. Saçak profilli silme ile yapılmıştır.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ve üst kat duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda bahçe duvarı dışındaki tüm duvarlar sıvalıdır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan müdahale ile, cephede bodrum kattaki iki adet pencere kapatılmıştır. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

ENVANTER NO:	L2N142	ADRES:	ZAFERİYE MAH. FATİH SULTAN MEHMET CAD.
KULLANIM DURUMU:	BOŞ	TESCİLLİ	52 ADA 17 PARSEL

Vaziyet Planı

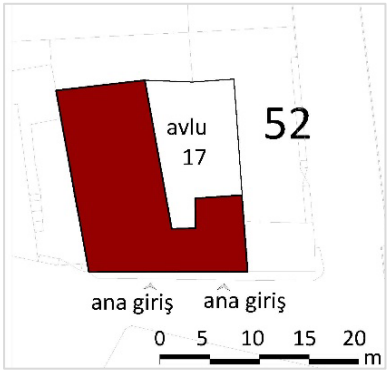

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve üst kat girişi bulunmaktadır. Yapı zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotuyla aynı kotta olan iki kapıdan sağlanmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı iki katlıdır. Yapının sağ ve sol cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir ve moloz taştır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta taş söveli eğrisel atkılı ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Yapının duvarları taş karataş örgülüdür. Köşelerde küfeki taşı ile oluşturulan plastırlar yer almaktadır. Pencereler ahşap çift kanatlıdır. Pencerelerin tümü metal kapaklı ve demir parmaklıklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Pencere sövelerinin üstü küfeki ve tuğla almaşık örgüsü ile eğrisel atkı oluşturulmuştur. Yapının çatısı beşik çatıdır ve alaturka kiremit ile örtülüdür. Saçak çatı birleşimi iki sıra tuğla örgüsü üzeri sıva ile yapılmıştır. Çiçek motiflerine de rastlanmaktadır.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ve üst kat duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapının dış duvarları sıvasızdır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Yapının büyük bölümü boş olduğundan ve bakımları yapılmadığıdan, yapının sol yan duvarında taş kayıpları görülmekte ve çatıdaki kayıptan dolayı yapı içine su girişi olmaktadır. Bu durum yapıya zarar vermektedir. Günümüzde yapı, konut işlevini kısmen sürdürmektedir.

Detay Fotoğrafları:

Giriş Kapısı Görünüşü

Pencere Kapak Görünüşü

Pencere Görünüşü

Saçak Silme Detayı

ENVANTER NO:	L2N151	ADRES:	ZAFERİYE MAH. 150 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	BOŞ	TESCİLLİ	54 ADA 23 PARSEL

Vaziyet Planı

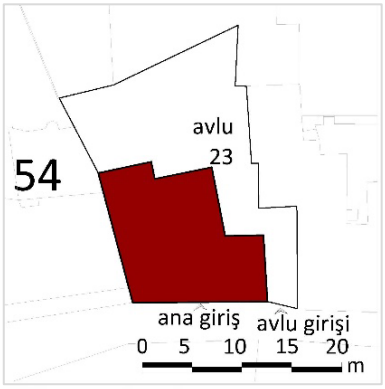

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve avlu girişi bulunmaktadır. Avluda kiler ve bahçe yer almaktadır. Yapı zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan üç adet oda yer almaktadır. Oda kapıları ahşap olup, üst sabit bölümlerinde cam kullanımına rastlanmaktadır. Sofanın karşı ucundaki oda, sofa kotundan 15 cm yukarıda konumlanmıştır. Bu odanın kapısı çift kanatlı cam bölmeli ahşap olup, üst camlı bölümünde renkli cam kullanımı mevcuttur. Üst kata çıkışı sağlayan merdivene ve mutfak, banyo ve wc mahallerine geçiş sofadan açılan bir kapı ile sağlanmaktadır. Kendi içinde bir hol yer almaktadır. Üst kata çıkış, ahşap merdivenle sağlanmaktadır. Avluya geçiş ise, aynı aksın diğer ucundaki kapı ile sağlanmaktadır. Üst katta dört adet oda bulunmakta ve ahşap çift kanatlı kapıları sofaya açılmaktadır. Merdiven holünün arkasında küçük bir oda yer almakta, diğer iki odadan birbirine geçiş sağlanmaktadır. Sokak cephesine bakan iki odada iki pencere arasında ocak yer almaktadır. Odalarda ahşap dolaplar ve 'ikona' lar yer almaktadır. Sofanın bahçeye bakan iki cephesindeki pencereler, akt ve üst katlarda dört kanatlı ortaları sabittir.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri iki katlıdır. Yapının dört cephelidir. Arka ve sağ yan cepheleri avluya, sol cephesi yan parseldeki cami avlusuna bakmaktadır. Avluya bakan arka ve sağ yan cephede pencere boyutları diğerlerine göre farklıdır. Pencerelerin kanarları yanlarda ikişer adet orta aksları sabit olacak şekilde yapılmıştır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan eğrisel atkılı mermer taşlar ile çevrelenmiş niş içinde yer alan metal çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Bu aksın üst kısmında üçgen bir alınlık bulunmaktadır. Diğer cephelerdeki pencereler, ahşap dört kanatlıdır. Ön ve sol yan cephedeki pencereler metal kapaklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Profilli kat silmesi ve saçak silmesi ile yapının köşelerinde taş plastırlar yer almaktadır. Avlu kapısı düz atkılı, üstü harpuştalı ve ahşap çift kanatlıdır. Kapı üzerinde metal bir saçak yer almaktadır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür. Yapının duvarları taş örgülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat ve üst kat beden duvarları (arka cephe hariç) moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve üzeri karataş kaplamalıdır. Arka cephedeki duvarlar, zemin kat iç duvarları ve üst kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değişmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda bahçe duvarları dahil tüm duvarlar sıvasızdır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan restorasyon çalışması ile, çatısı yenilenmiştir. Yapı bünyesinde aldığı sudan kaynaklı deformasyonlara uğramıştır ve kaplamalarda bozulmalar, strüktürde eğilmeler görülmektedir. Yapı özgünlüğünü korumuş olsa da strüktür anlamında kötü durumdadır. Restorasyon çalışmasına ihtiyacı vardır. Günümüzde yapı, kullanılmamaktadır.

Planlar:

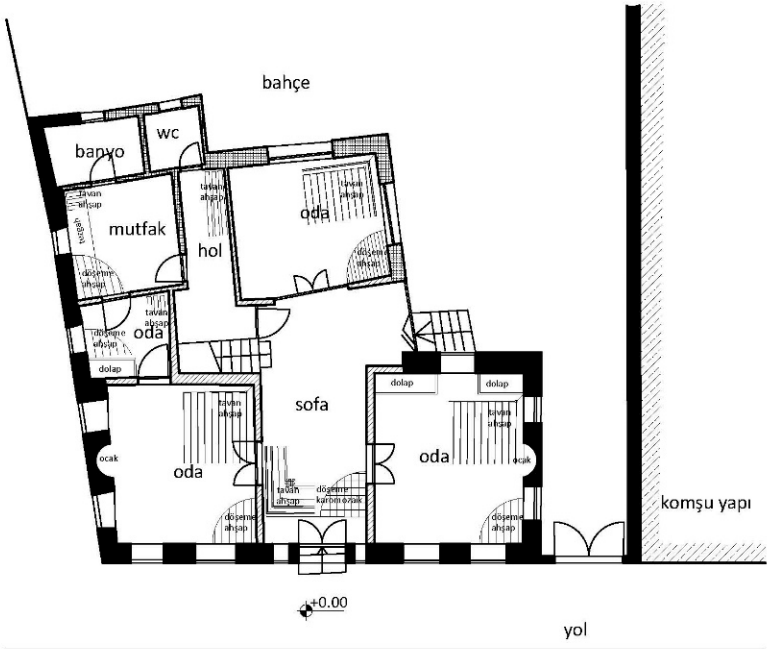

Giriş Kat Planı

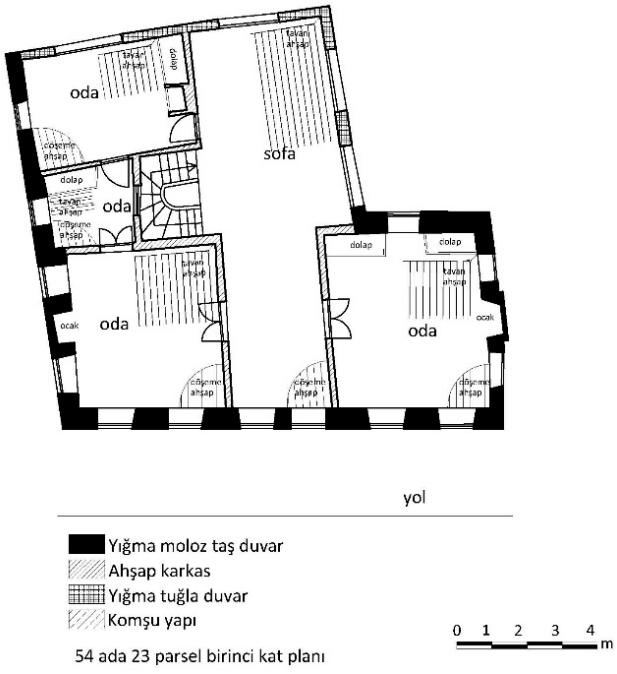

Üst Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Dolap örnekleri

Kapı örnekleri

Ocak Örnekleri

Dış Cephe Giriş

Giriş Kapısı

Sofadan merdivene geçiş

Üst kat sofaya bakış

Giriş katı sofa tavan detayı

Giriş katı sofa tavan detayı

ENVANTER NO:	L2N193	ADRES:	ZAFERİYE MAH. 148 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	62 ADA 21 PARSEL

Vaziyet Planı

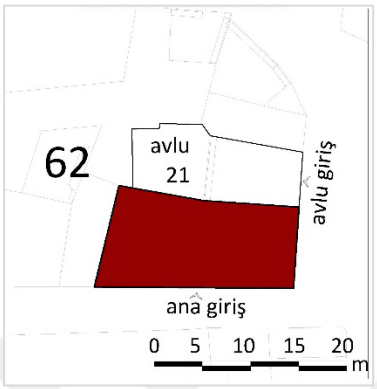

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi bulunmaktadır. Avluda kiler yapısı mevcuttur. Yapı zemin kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan iki adet oda yer almaktadır. Yapının sağ kısmına girilememiştir. Sofa mahali yok olmuş, oda eklenmiştir. Giriş aksının diğer ucunda mutfak ve banyo mahalleri eklenmiştir. Yapının sokağa bakan sol taraftaki odası dışında diğer mahaller yeniden yapılmıştır. Bu odada ocak ve dolap nişi yer almaktadır. Ocak kapatılmıştır. Oda kapıları ahşap olup, camlı bölümleri bulunmaktadır. Mutfak, banyo ve avluya geçiş bir koridorla sağlanmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri bir katlıdır. Yapının sol yan cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta sütunlar ile desteklenen kemerli metal korkuluklu sahanlıkta yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Bu sahanlığın tavanı haçvari kemerli, çiçek motiflidir. Giriş aksında dört adet süslemeli payanda yer almaktadır. Yapı sıvalıdır. Pencereler ahşap çift kanatlıdır. Pencereler metal kapaklı ve iç kısımda metal parmaklıklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Kat silmesi ve yapının köşelerinde taş plastırlar yer almaktadır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Yrni yapılan duvarlar, tuğla duvar örgüsü ile yapılmıştır. Yapıda bahçe duvarı dahil tüm duvarlar sıvalıdır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan müdahaleler ile, yapının mutfak ve wc-lavabo mahalleri ve bir adet oda mahali eklenmiş, yapı iki ayrı kullanıma açılmıştır. Bunun sonucunda yapı özgünlüğünü büyük ölçüde kaybetmiştir. Strüktürel olarak iyi durumdadır. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Planlar:

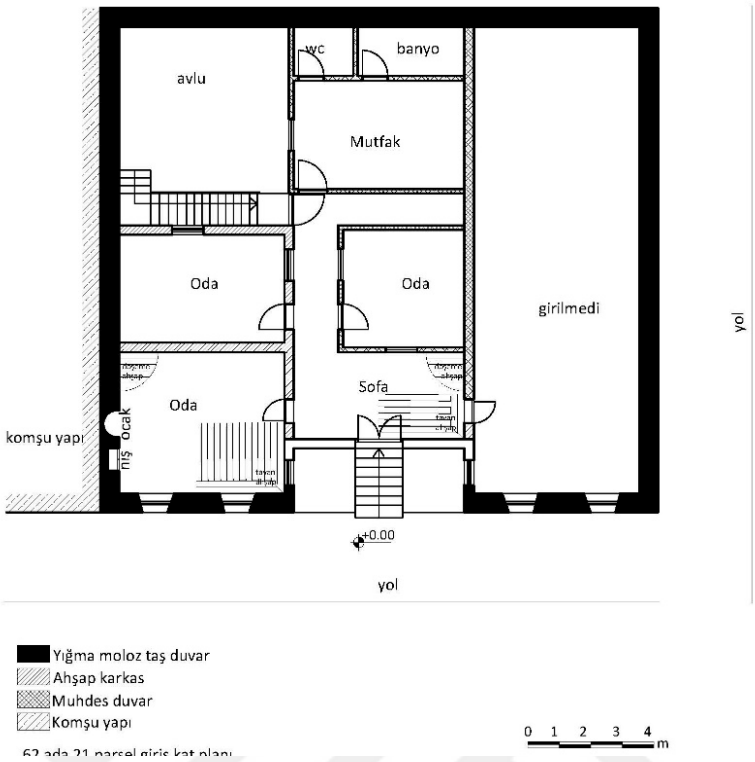

Giriş Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Giriş Cephesi

Niş Tavan Detayı

Pencere Görünüşü

Kapatılan Ocak

Ocak Yan tarafında yer alan Dolap

Oda Tavan Detayı

ENVANTER NO:	L2N206	ADRES:	ZAFERİYE MAH. 96 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	66 ADA 2 PARSEL

Vaziyet Planı

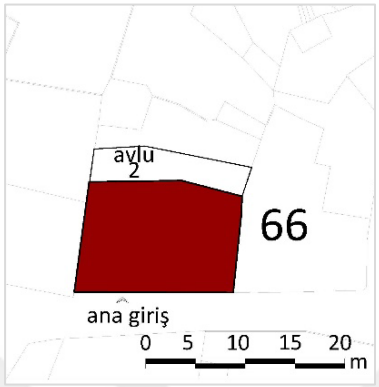

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi bulunmaktadır. Yapı zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri iki katlıdır. Yapının sağ ve sol cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Arka cephesi avluya bakmaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapının orta aksında ahşap, alttan metal payanda ile desteklenen cumba yer almaktadır. Cumbanın alt ve üst bitişlerinde metal füruş ögesi kullanılmıştır. Yapıya ana giriş yan aksta yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan metal çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Pencereler ahşap tek kanatlı ve sabit bölümlerinden oluşmaktadır. Üst kattaki pencereler ahşap söveli ve kapaksızdır. Alt kattaki pencereler metal kapaklı ve metal parmaklıklı olup, taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür. Saçak silmesi iki sıra çıkmalı tuğla dizisi ile yapılmıştır.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ve üst kat duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda tüm duvarlar sıvalıdır. Yapının ön cephesinde bulunan cumba, altından metal payandalar ile desteklenmiştir.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Yapının çatısı yenilenmiştir. Yapı strüktürel olarak iyi durumdadır. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Detay Fotoğrafları:

Cumba

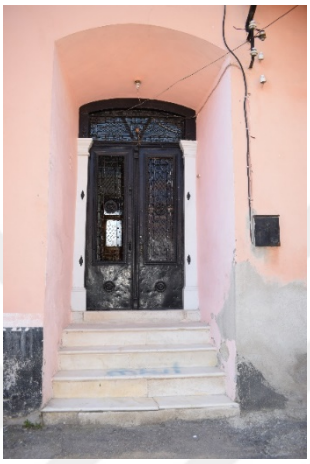

Giriş Kapısı

Üst Kat Pencere

Giriş Katı Pencere ve Kapak Görünüşleri

ENVANTER NO:	L2N209	ADRES:	ZAFERİYE MAH. 96 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	BOŞ	TESCİLLİ	11 ADA 21 PARSEL

Vaziyet Planı

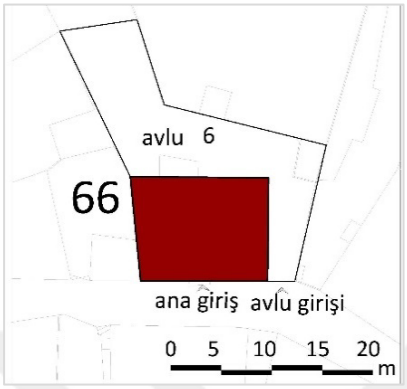

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve avlu girişi bulunmaktadır. Yapı bodrum kat ve zemin kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir.

Cephe Özellikleri: Yapı iki katlıdır. Yapının sol cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş taş plastırlı eğrisel atkılı bir niş içinde yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Pencereler metal kapaklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Kat silmesi ve yapının köşelerinde taş plastırlar yer almaktadır. Cephesi, almaşık tuğla, küfeki ve kesme taş örgülüdür. Avlu kapısı düz atkılı, üstü harpuştalı ve ahşap söveli, metal çift kanatlıdır. Kapı üzerinde metal bir saçak bulunmaktadır. Yapının çatısı kırma çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür. Saçak, kirpi saçak üzeri iki sıra kesme taş ile oluşturulmuştur.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir. Zemin kat iç duvarları ve üst kat duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapının ön cephesi dışındaki duvarları sıvasızdır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Yapının içine girilememiştir. Günümüzde kullanılmamaktadır.

Detay Fotoğrafları:

Giriş Kapısı

Avlu Giriş Kapısı

Pencere Görünüşü

Bodrum Kat Pencere Görünüşü

Saçak Detayı

Eğrisel Atkı ve Kat Silmesi Detayı

ENVANTER NO:	**L2N285**	**ADRES:**	**CAMİCEDİT MAH. FATİH SULTAN MEHMET CAD.**
KULLANIM DURUMU:	**KONUT**	**TESCİLLİ**	**109 ADA 2 PARSEL**

Vaziyet Planı

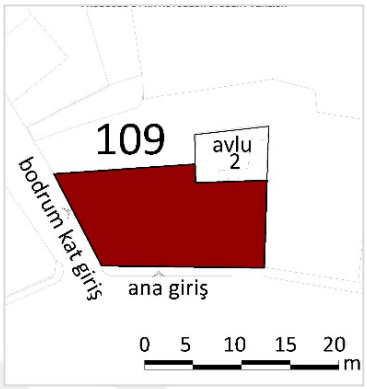

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi, iki adet alt kat girişi bulunmaktadır. Yapı, iki kardeşin kullanımı için ikiye ayrılmıştır. Avlu sağ taraftaki yapıya aittir. Yapı alt kat ve giriş kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan alt kattan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan üç adet oda yer almaktadır. Oda kapıları ahşap olup, camlı sabit bölümleri bulunmaktadır. Alt kata inişi sağlayan ahşap merdiven giriş aksının diğer ucunda yer almaktadır. Sağ taraftan yapı ayrılmıştır. Buradan terasa açılan camlı bir kapı bulunmaktadır. Alt katta yan cepheden yer alan ahşap çift kanatlı kapı sofaya açılmaktadır. Sofaya açılan iki adet oda bulunmaktadır. Merdivene ulaşımı sağlayan bir kapı bulunmaktdaır. Mutfak, banyo, wc ve üst kat terasa çıkışı sağlayan merdivene burada bulunan camlı bir kapı ile ulaşılmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı iki katlıdır. Yapının iki cephesi sağır cephedir. Arka cephede mutfak ve banyo mahallerinin üst kısmında teras bulunmaktadır. Üst kattan bu yapıya geçiş sağlanmaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş yan aksta yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan eğrisel atkılı niş içindeki ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Pencereler ahşap dört kanatlıdır. Giriş kattaki pencereler, taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Yan cephedeki pencereler metal parmaklıklıdır. Yan cephede Zemin kattan yukarı çıkan bir adet baca yer almaktadır. Alt kat kapısı üstü metal saçaklı ve ahşap çift kanatlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve alaturka kiremit ile örtülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat ve giriş kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat ve giriş kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda tüm duvarlar sıvalıdır. Döşeme ve tavan kaplamaları ahşaptır.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan müdahaleler ile, yapının mutfak ve wc-lavabo mahalleri yenilenmiştir. Mutfak mahalinin üzerine teras yapılmıştır. Yapı ikiye ayrılmıştır. Yapının özgünlüğü korunamamıştır. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Planlar:

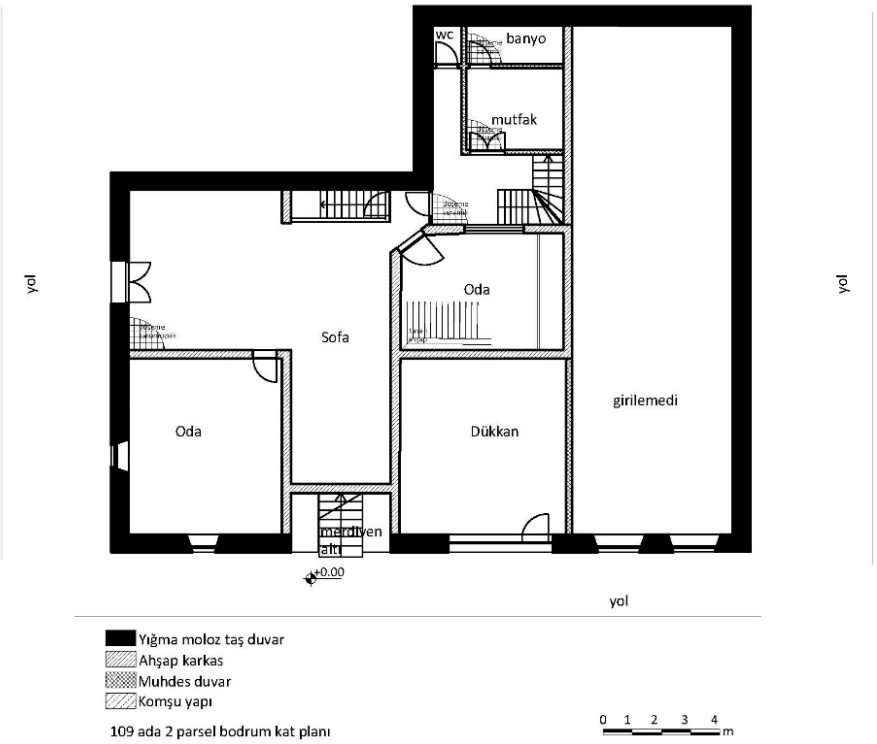

Bodrum Kat Planı

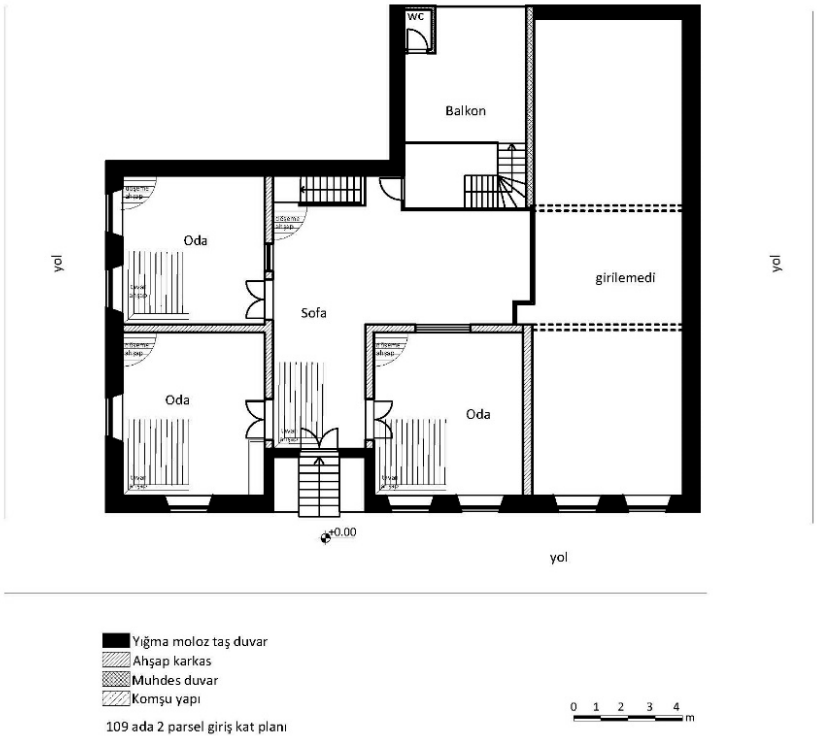

Giriş Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

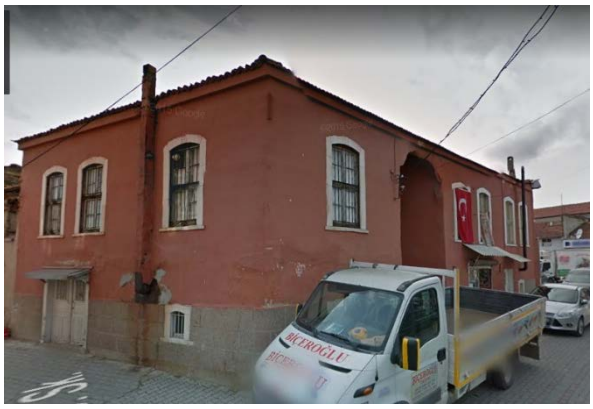

Cepheye Köşeden Bakış

Bodrum kat giriş kapısı

Pencere görünüşü

ENVANTER NO:	**L21N34**	**ADRES:**	**CAMİCEDİT MAH. FATİH SULTAN MEHMET CAD.**
KULLANIM DURUMU:	**BOŞ**	**TESCİLLİ**	**111 ADA 1 PARSEL**

Vaziyet Planı

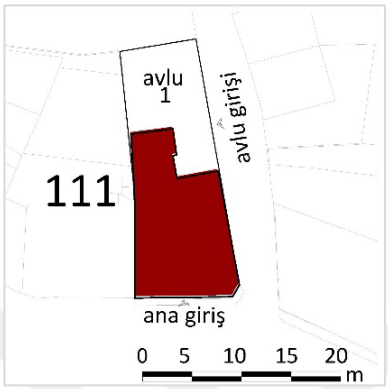

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve avlu girişi bulunmaktadır. Yapı zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri iki katlıdır. Yapının sol cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Arka cephesi avluya bakmaktadır. Bu cephede yapının saçağı, geniş saçak şeklinde yapılmıştır. Yapıya ana giriş orta aksta metal payandalar ile desteklenen cumbanın altında yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan eğrisel atkılı, taş plastırlı niş içinde yer alan ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır.bu niş içindeki yan duvarlarda alçı süslemeler mevcuttur. Bu cumba ahşap olup, alt ve üst kısmında metal füruşlar yer almaktadır. Pencereler ahşap çift kanatlı olup, üst bölümleri sabit camlıdır. Üst ve alt kattaki pencereler eğrisel atkılı ve taş söveli olup, alt kattaki pencereler metal parmaklıklıdır. Kat silmesi ve saçak silmesi yer almaktadır. Avlu kapısı düz atkılı, üstü harpuştalı ve ahşap çift kanatlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve alaturka kiremit ile örtülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat ve üst beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat ve üst kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda tüm duvarlar sıvalıdır. Yapının ön cephesinde bulunan cumba, metal payandalar ile desteklenmiştir.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Yapının cephesi korunmuş olup, strüktürel açıdan bir yorum yapılamamaktadır. Günümüzde de yapı, kullanılmamaktadır.

Detay Fotoğrafları:

Cephe Görünüşü

Giriş Kapısı

Kapalı Çıkma

Pencere Detayı

ENVANTER NO:	L2N306	ADRES:	CAMİCEDİT MAH. 154 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	114 ADA 9 PARSEL

Vaziyet Planı

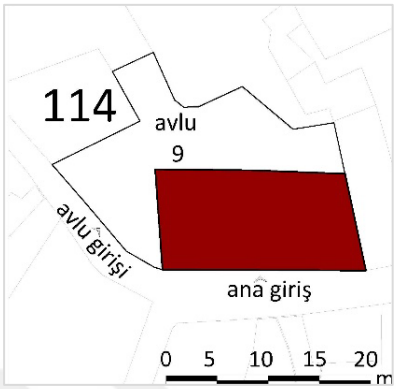

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve avlu girişi bulunmaktadır. Yapı zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri iki katlıdır. Yapının sol cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Arka cephesi avluya, sol yan cephesi yan sokağa bakmaktadır. Yan sokakta eğrisel atkılı, harpuştalı, çift kanatlı yüksek bir avlu kapısı yer almaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan eğrisel atkılı niş içinde yer alan ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Niş etrafında taş plastırlar yer almaktadır. Bu aksın üst kısmında üçgen bir alınlık bulunmaktadır. Pencereler ahşap çift kanatlı ve üst bölümleri sabit camlıdır. Üst kat ve alt kattaki pencereler metal kapaklı ve metal parmaklıklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Pencere sövelerinin üzerinde dolu tuğla ile oluşturulan eğrisel atkılar yer almaktadır. Profilli kat silmesi ve üzerinde marsilya kiremit dizisi ile yapının köşelerinde taş plastırlar yer almaktadır. Avlu kapısı eğrisel atkılı, üstü harpuştalı ve ahşap çift kanatlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve marsilya kiremit ile örtülüdür. Saçak silmesi de profillidir. Yapının ön cephe duvarları sıvasız olup, karataş örgülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat ve üst kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat ve üst kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Yapıda ön cephe duvarları taş örgülüdür.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 20. Yy başlarında yapılmıştır. Yapının çatısı yenilenmiştir. Yapının cephesi korunmuştur. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Detay Fotoğrafları:

Giriş kapısı

Pencere Detayı

Üçgen Alınlık ve Saçak Detayı

ENVANTER NO:	L2N322	ADRES:	CAMİCEDİT MAH. 154 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	117 ADA 9 PARSEL

Vaziyet Planı

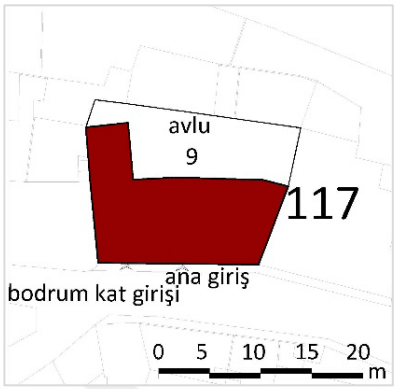

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi ve alt kat girişi bulunmaktadır. Yapı alt kat, giriş kat ve üst kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan giriş katından ya da sokak kotuyla aynı kotta olan alt kattan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile önce bir hole, sonraki kapı ile sofaya girilmektedir. Sofa açık sofa olup, pencereler ile kapatılmıştır. Sofaya açılan bir adet oda, hole açılan bir adet oda ve odalardan geçilen iki adet oda daha yer almaktadır. Oda kapıları ahşap ve çift kanatlıdır. Üst kata çıkışı sağlayan merdiven, sofanın sağ ucunda, banyo ve wc mahalleri sofanın sol ucunda konumlanmıştır. Mutfak mahaline geçiş, balkondan sağlanmaktadır. Üst kata çıkış, ahşap merdivenle sağlanmaktadır. Üst katta üç adet oda ve cumbaya açılan bir bölüm bulunmaktadır. Odaların ahşap çift kanatlı kapıları sofaya açılmaktadır. Merdiven aksının diğer ucunda mutfak ve içinde banyo mahalleri yer almaktadır. Sofanın sokağa bakan cephesinin orta aksında cumba yer almaktadır. Alt kata giriş, sokak kotundaki kapıdan ya da avludan sağlanmaktadır. Giriş kapısı bir hole açılır, ikinci bir kapı ile sofaya geçilir. Bu katta beş adet oda yer almaktadır. Sofanın iki ucunda oda bulunmaktadır. Mutfak ve wc mahalleri avluda yapıya bitişik konumda bulunmaktadır. Avluda sofadan çıkılan ahşap dikmelerin üzerinde yer alan bir balkon bulunmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı üç katlıdır. Yapının sağ ve sol cepheleri yan parsellerdeki yapılara bitişik olduğundan sağır cephedir. Avluya bakan arka cephede bir balkon yer almaktadır. Avluya bakan sofa pencereler ile kapatılmıştır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta metal payandalar ile desteklenen cumbanın altında yer alan sokak kotundan yüksekte niş içinde merdivenle ulaşılan ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Bu cumbanın alt ve üst kısmında ahşap füruşlar bulunmakta ve ahşap üzeri oymalı süslemelere rastlanmaktadır. Pencereler de ahşap olup giyotindir. Yapıdaki Pencereler ahşap çift kanatlı, üstleri sabit camlıdır. Giriş ve üst kattaki pencereler taş söveli ve düz atkılıdır. Alt kattaki pencereler ahşap çift kanatlı ve metal parmaklıklıdır. Kat silmesi ve saçak silmesi profilli olup, alt katta profilli fugalar yapılmıştır. Yapının giriş nişinin iki yanında mermer plastırlar yer almaktadır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve Marsilya kiremit ile örtülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının alt, giriş ve üst kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Alt, giriş ve üst kat iç duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda tüm duvarlar sıvalıdır. Yapının ön cephesinde bulunan cumba, metal payandalar ile desteklenmiştir.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda restorasyon çalışması yapılmıştır. Yapılan restorasyonda yapının özgünlüğü büyük oranda korunmuştur. Strüktürel olarak iyi durumdadır. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Planlar:

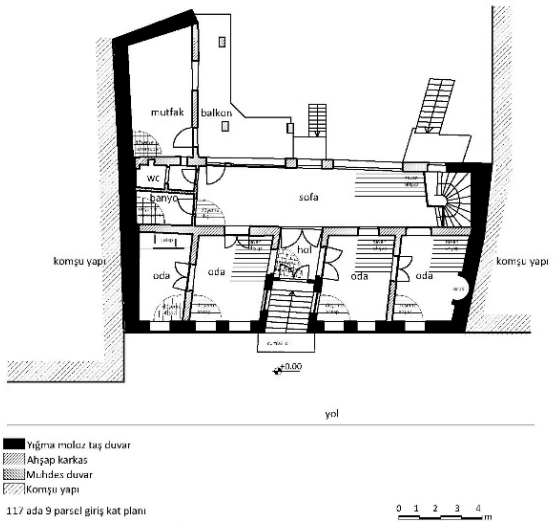

Giriş Kat Planı

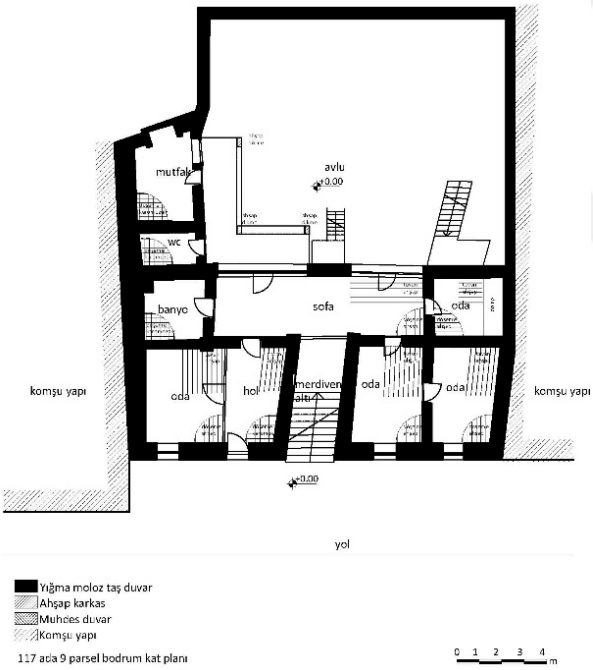

Alt Kat Planı

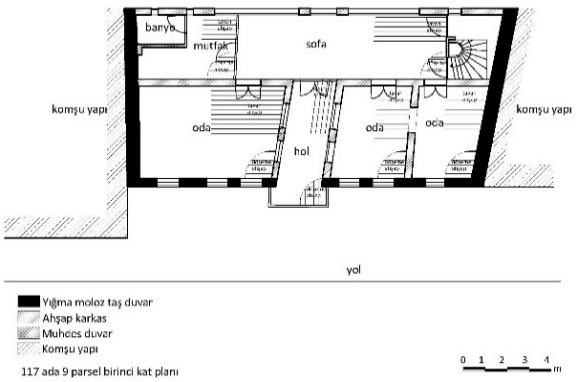

Üst Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Giriş Kapısı ve Nişi Görünüşü

Pencere Görünüşü

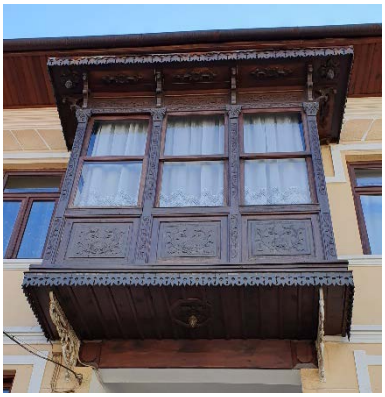

Cumba Görünüşü

Bodrum Kat Pencere Görünüşü

ENVANTER NO:	L2N338	ADRES:	CAMİCEDİT MAH. 154 SOKAK
KULLANIM DURUMU:	KONUT	TESCİLLİ	122 ADA 7 PARSEL

Vaziyet Planı

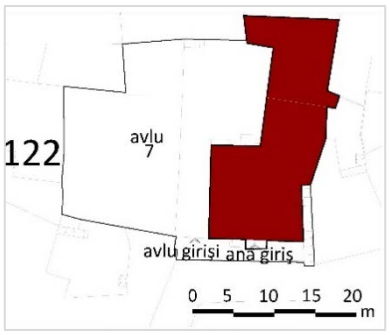

Ön Cephe Fotoğrafı

Plan Özellikleri: Yapının ana girişi, üst kat girişi ve avlu girişi bulunmaktadır. Yapı zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Eve giriş, sokak kotundan yüksekte yer alan zemin kattan ya da sokak kotuyla aynı kotta olan avludan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısı ile sofaya girilmektedir. Sofaya açılan üç adet oda yer almaktadır. Oda kapıları ahşap olup, camlı bölümlerinde renkli cam kullanımına rastlanmaktadır. Üst kata çıkışı sağlayan merdivene ve mutfak, banyo ve bahçe mahallerine geçiş sofadan açılan bir kapı ile sağlanmaktadır. Avluda müştemilat yapıları ve bahçe yer almaktadır. Üst kata çıkış, ahşap merdivenle sağlanmaktadır. Üst katta dört adet oda bulunmakta ve ahşap çift kanatlı kapıları sofaya açılmaktadır. Sofanın sokağa bakan cephesinde çıkma yer almaktadır. Çıkmanın pencerelerinin iç kısmında ahşap parmaklıklar mevcuttur. Sofanın ortasından avlu cephesine uzanan koridor ise balkona açılmaktadır. Ayrıca merdivenle çatı arasında bulunan dört cephesinde de penceresi olan gözlem odası niteliğinde bir odaya ulaşım sağlanmaktadır.

Cephe Özellikleri: Yapı su basman kotu üzeri 2 katlıdır. Yapının sağ cephesi yan parseldeki yapıya bitişik olduğundan sağır cephedir. Arka cephesi ise müştemilat yapısı ile birleştirilmiştir. Avluya bakan yan cephede ise metal bir balkon yer almaktadır. Üst kattan bu yapıya geçiş sağlanmaktadır. Yapının esas cephesi ön cephesidir. Yapıya ana giriş orta aksta sütunlar ile desteklenen cumbanın altında yer alan sokak kotundan yüksekte merdivenle ulaşılan metal çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Bu cumbanın üst kısmında dairesel bir alınlık bulunmaktadır. Pencereler ahşap dört kanatlıdır. Üst kattaki pencereler ahşap kepenkli, alt kattaki pencereler met al kapaklı olup, tümü taş söveli ve eğrisel atkılıdır. Kat silmesi ve yapının köşelerinde taş plastırlar yer almaktadır. Avlu kapısı eğrisel atkılı, üstü harpuştalı ve ahşap çift kanatlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır ve Marsilya kiremit ile örtülüdür.

Yapım Tekniği ve Malzeme: Yapının zemin kat beden duvarları moloz taş duvar örgüsüne sahiptir ve kireç harçlı sıva ile sıvanmıştır. Zemin kat iç duvarları ve üst kat duvarları ahşap çatkı arası küfeki taşı ile karıştırılmış harç dolgulu duvar örgüsüne sahiptir. Ahşap çatkılı duvar kalınlıkları 15-18 cm arasında, moloz taş duvar kalınlıkları ise 65-70 cm arasında değşmektedir. Duvarlar önce saman katkılı çamur sıva sonra kireç harçlı kaymak sıva ile sıvanmıştır. Yapıda bahçe duvarı dışındaki tüm duvarlar sıvalıdır. Yapının ön cephesinde bulunan çıkma, altından zemin kat girişine kadar uzatılan sütunlar ile desteklenmiştir.

Özgünlük ve Sağlamlık Durumu: Yapı, 19. Yy sonlarında yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yapılan restorasyon çalışması ile, yapının mutfak ve wc-lavabo mahalleri ve çatısı yenilenmiştir. Bahçe peyzaj tasarımı yapılmıştır. Yapılan restorasyonda yapının özgünlüğü büyük oranda korunmuştur. Günümüzde de yapı, konut işlevini sürdürmektedir.

Planlar:

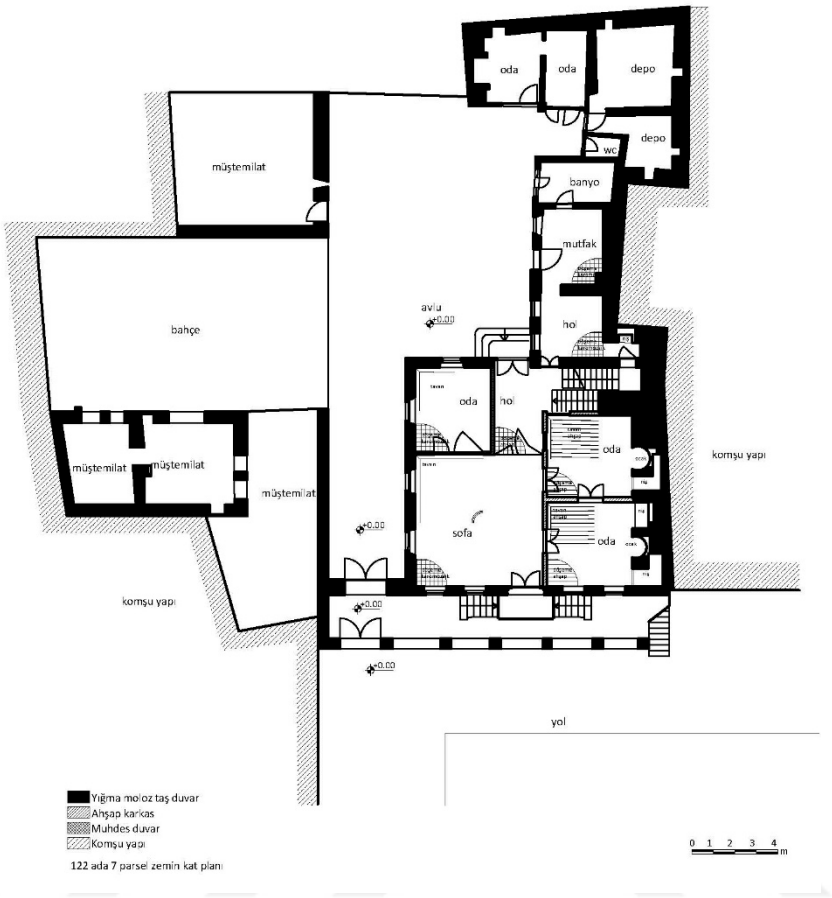

Giriş Kat Planı

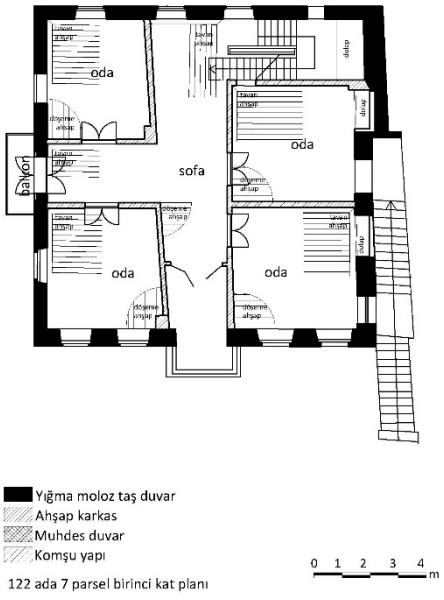

Üst Kat Planı

Detay Fotoğrafları:

Ön Cephe Giriş

Avlu Giriş

Avluya açılan kapı

Pencere Görünüşü

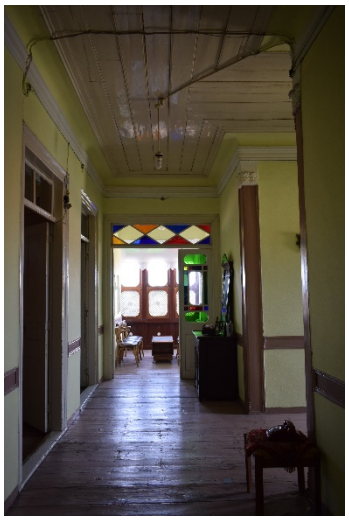

Birinci Kat Koridor

Renkli Camlı Kapı Örneği

Giriş kat Sofa yer döşemesi

Üst kat oda tavanı

Sofa Tavan

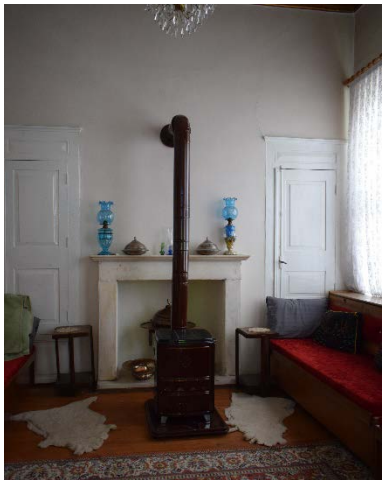

Kapatılan Ocak ve Ahşap yan dolaplar

EK-B

ÖRNEK PROJELER

B-1 Tek Katlı Ev Örneği (Sabahattin Argaç Evi)

B-2 İki Katlı Ev Örneği (Şükriye Külahçı Evi)

B-1 Tek Katlı Ev Örneği (Sabahattin Argaç Evi)

Env. No: L3N06 SABAHATTİN ARGAÇ EVİ RÖLÖVE ÇİZİMLERİ [44]

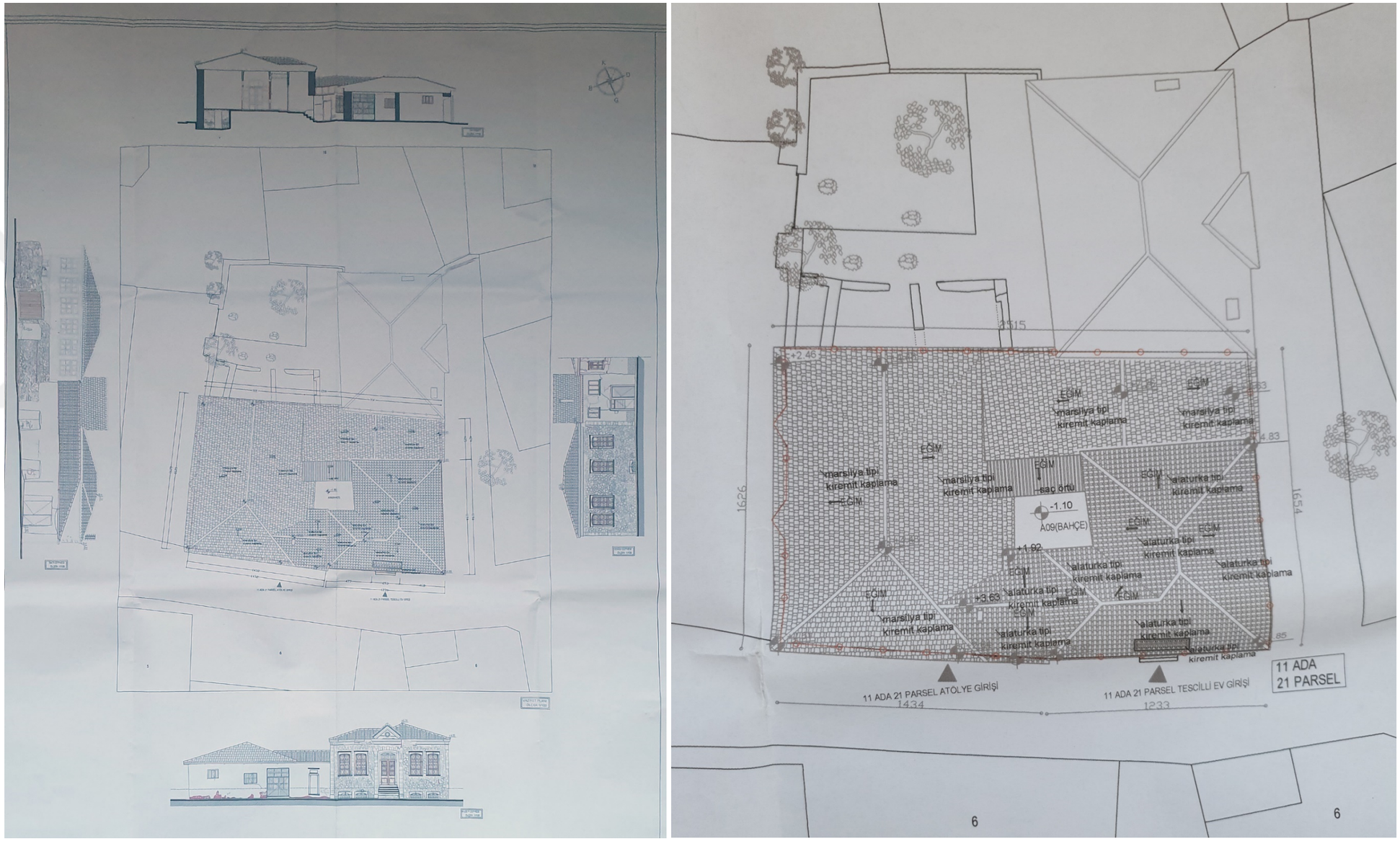

Şekil B. 1 Vaziyet planları

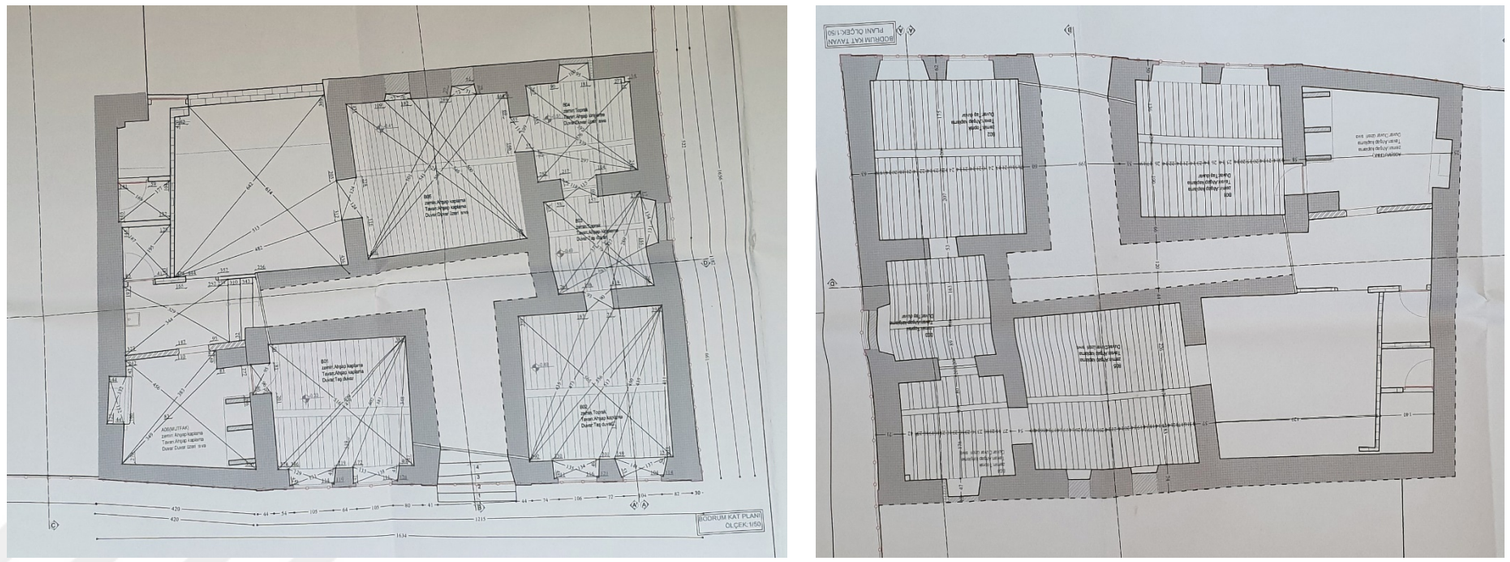

Şekil B. 1 Solda bodrum kat planı ve sağda bodrum kat tavan planı

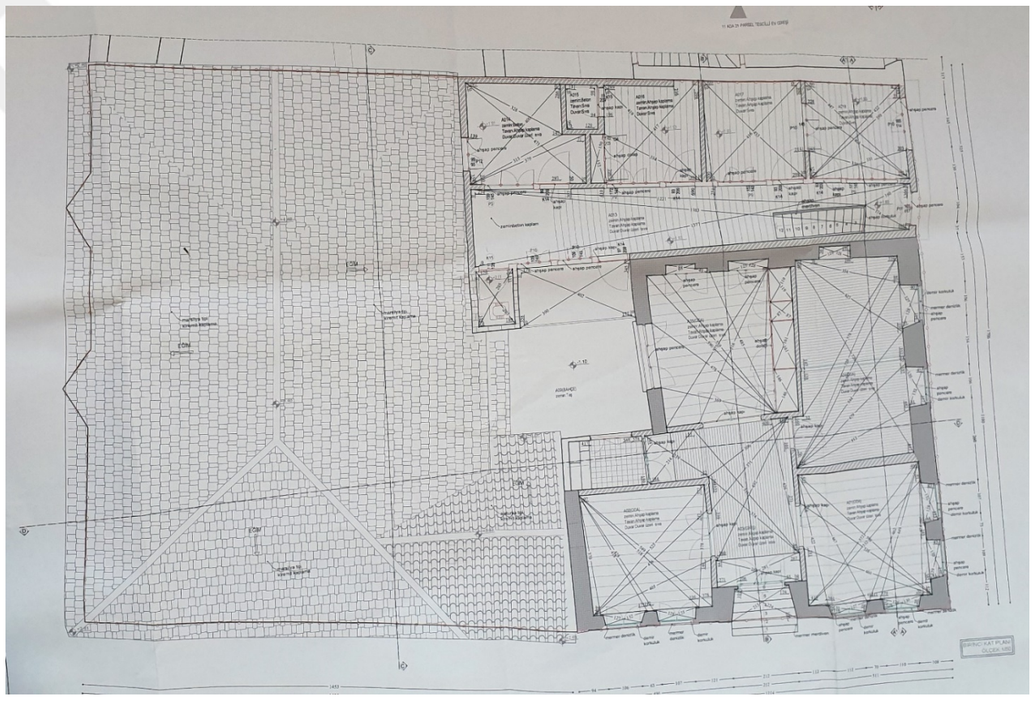

Şekil B. 2 Giriş Kat Planı

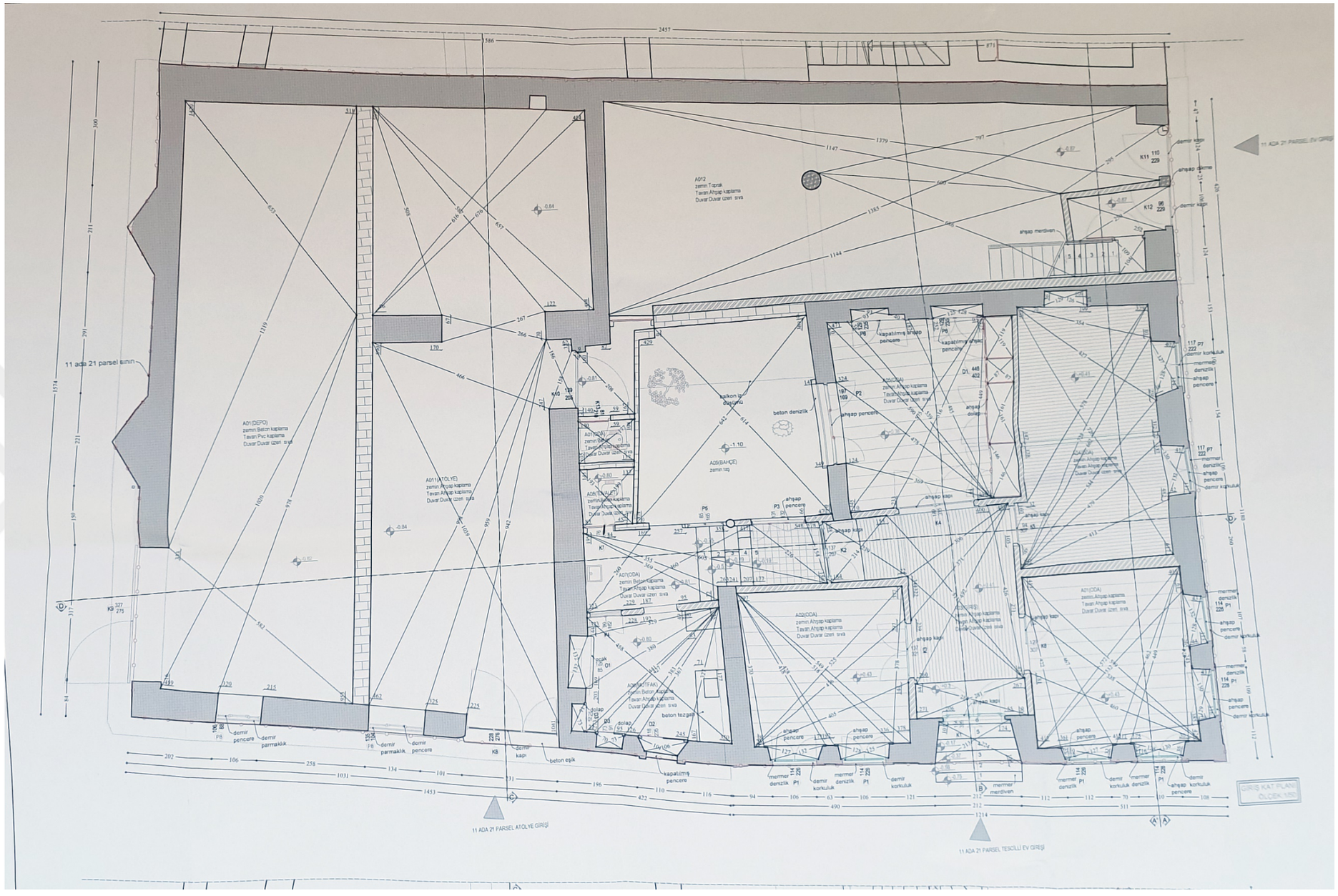

Şekil B. 3 Giriş kat planı

Şekil B. 4 Giriş kat tavan planı

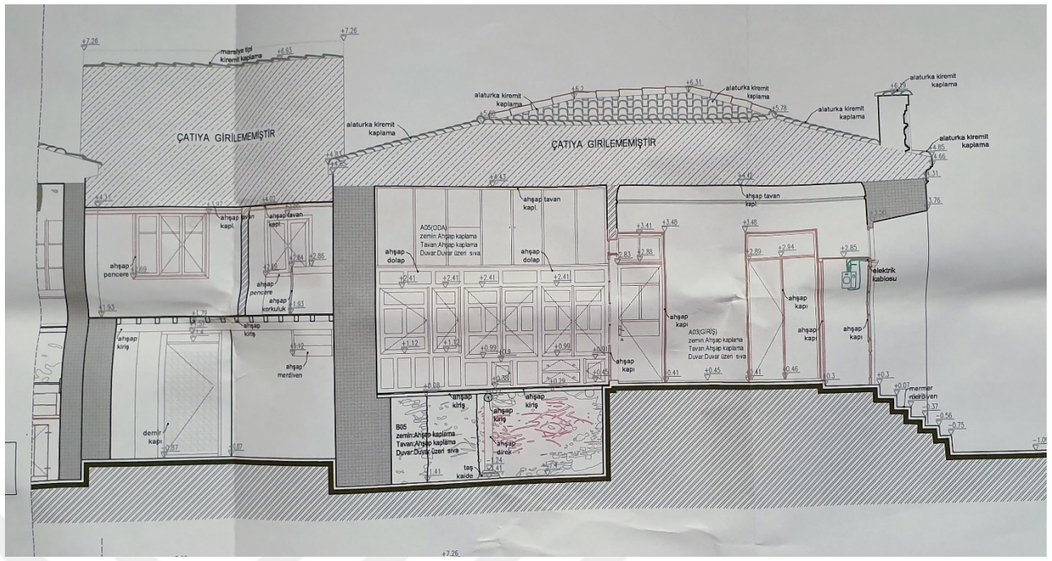

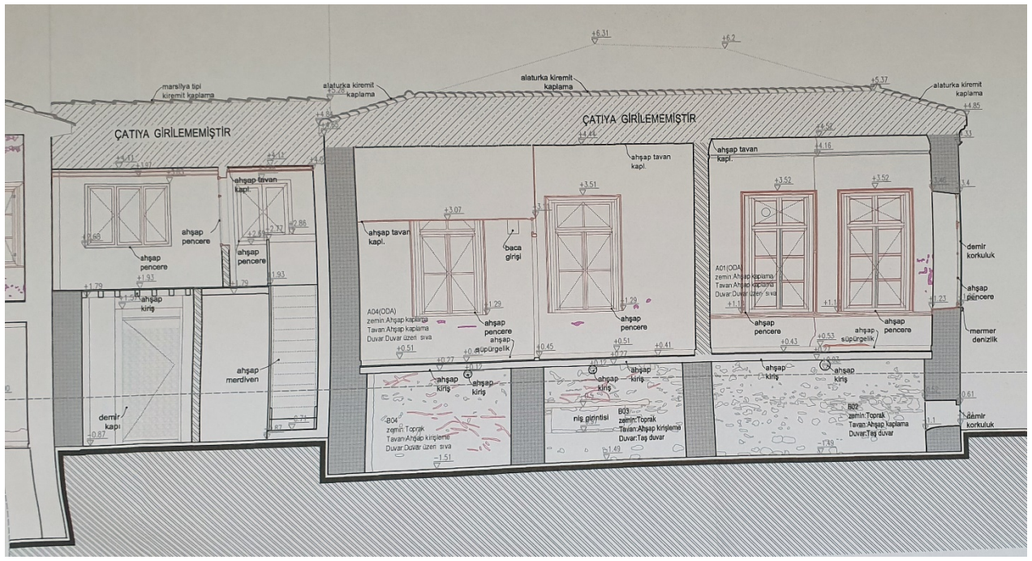

Şekil B. 5 Solda A-A kesiti ve sağda B-B kesiti

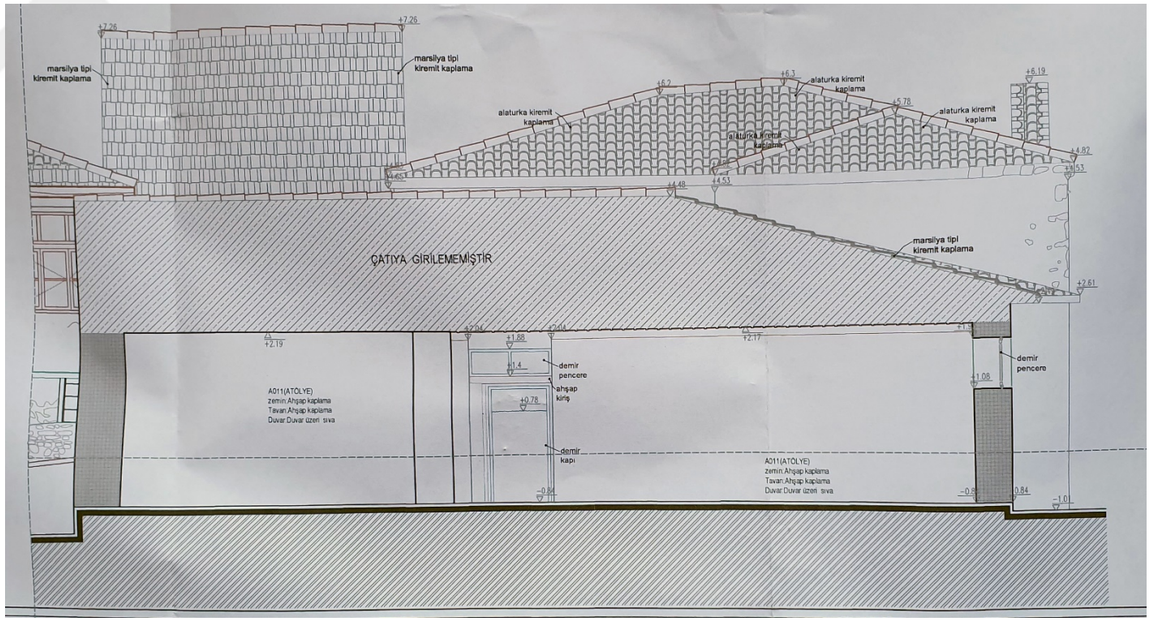

Şekil B. 6 C-C kesiti

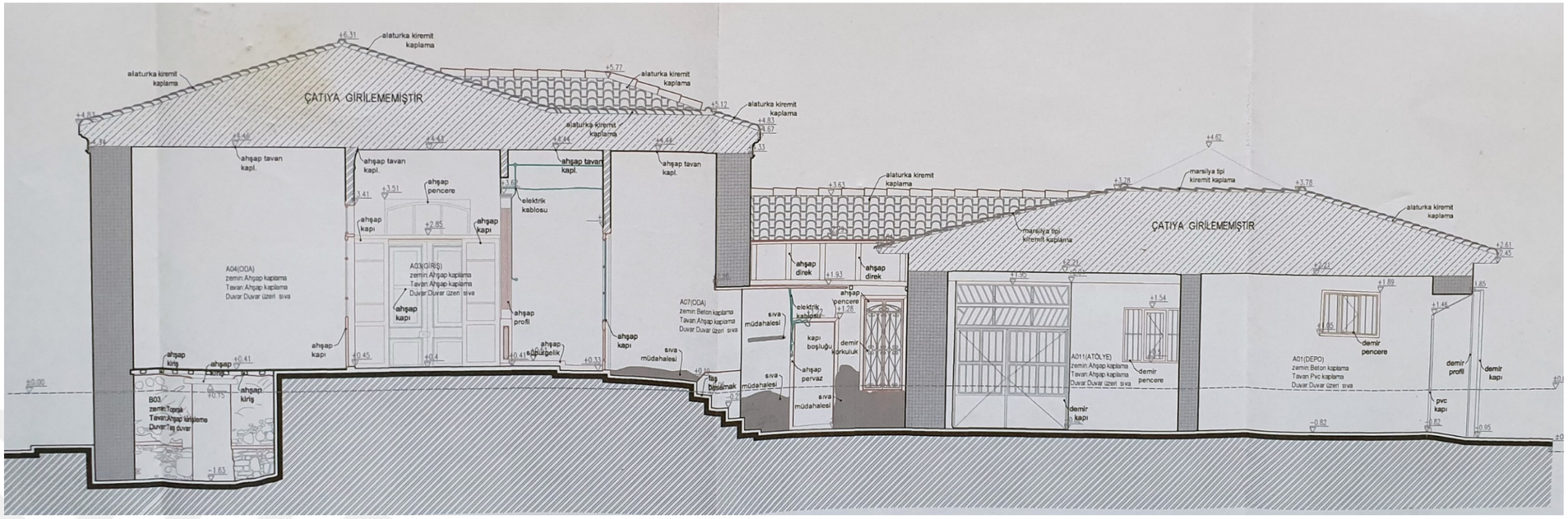

Şekil B. 7 D-D kesiti

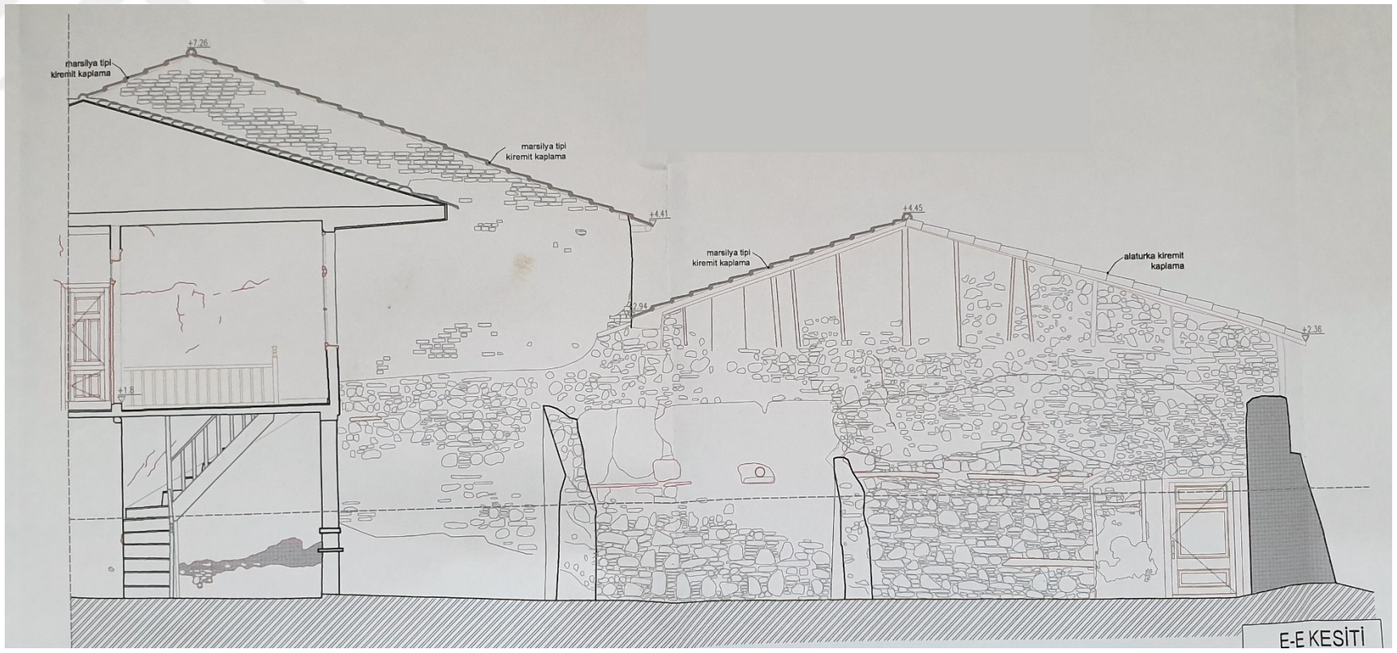

Şekil B. 8 E-E kesiti

Şekil B. 9 Ön cephe görünüşü

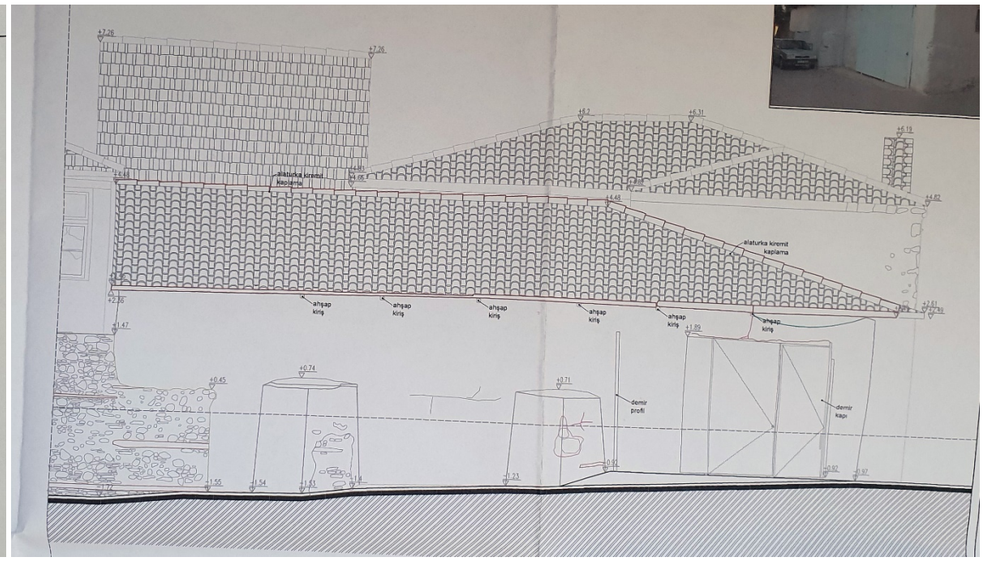

Şekil B. 10 Solda sağ yan cephe görünüşü ve sağda sol yan cephe görünüşü

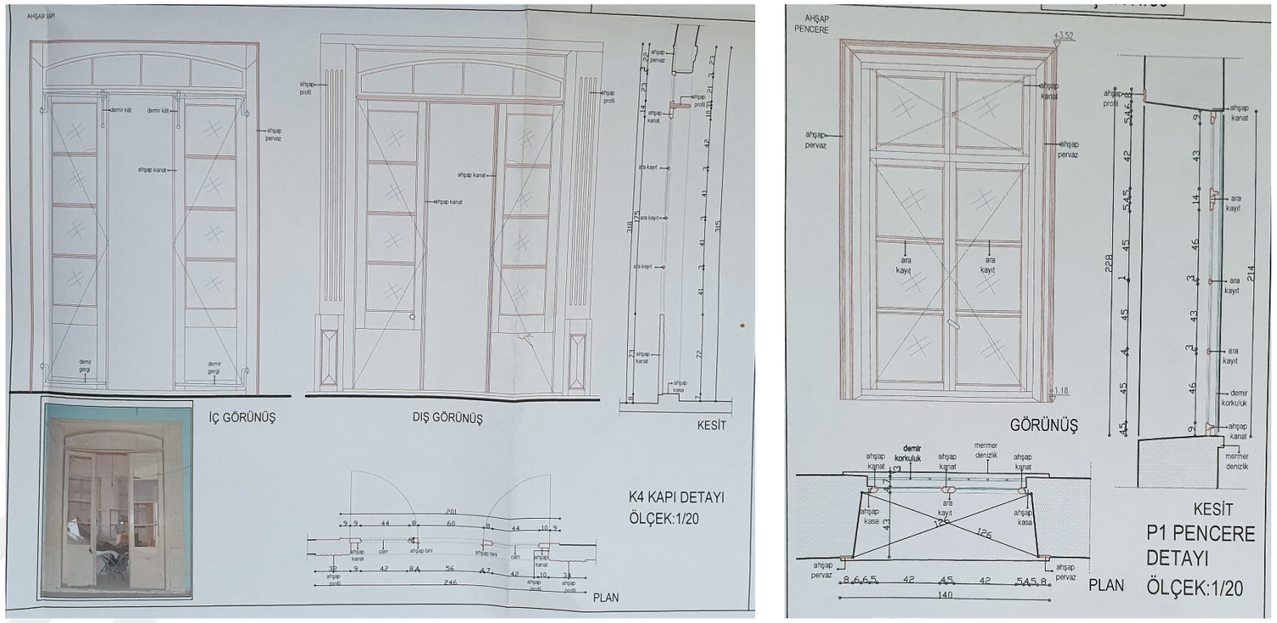

Şekil B. 11 Solda kapı detayı ve sağda pencere detayı

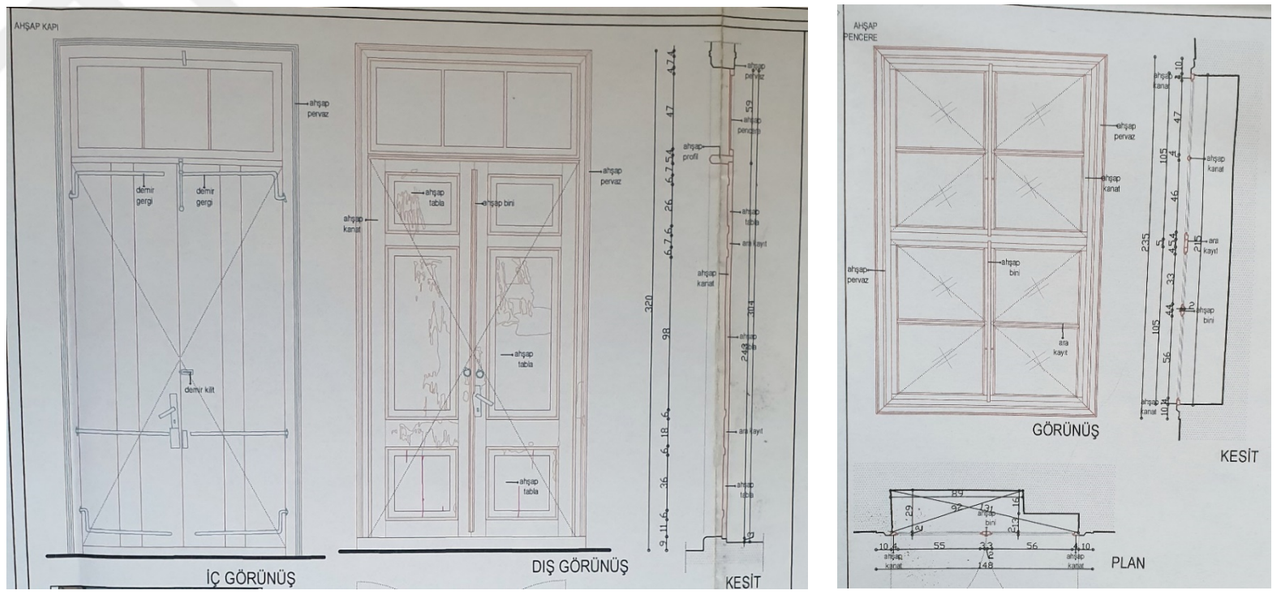

Şekil B. 12 Solda kapı detayı ve sağda pencere detayı

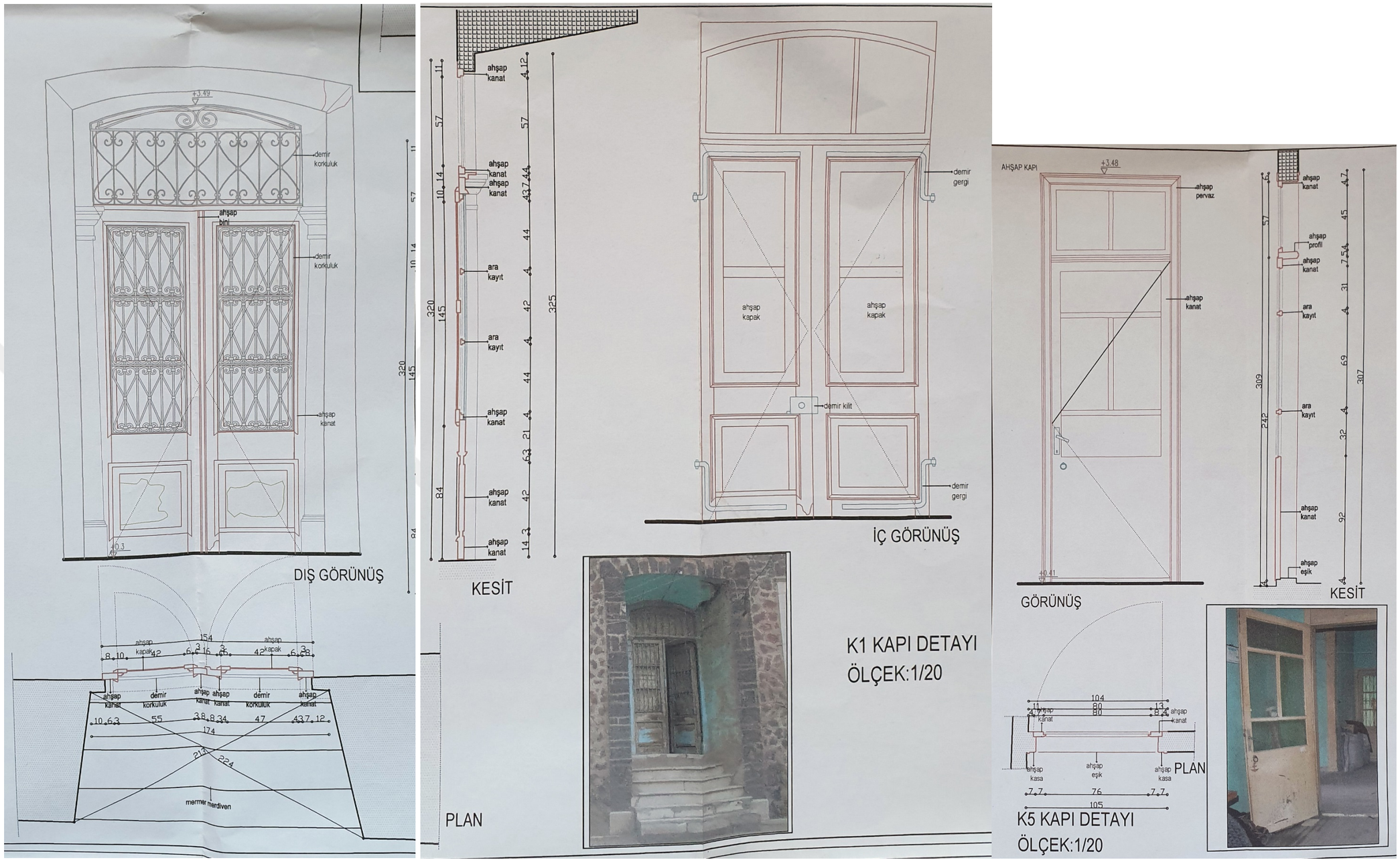

Şekil B. 13 Solda ve ortada giriş kapı detayları ve sağda iç kapı detayı

B-2 İki Katlı Ev Örneği (Şükriye Külahçı Evi)

Env. No: L2N151 ŞÜKRİYE KÜLAHÇI EVİ [45]

Şekil B. 14 Solda giriş kat planı ve sağda giriş kat döşeme planı

BAHÇE
CAMİ
CAMİ AVLUSU
DOLAP
DOLAP
DOLAP

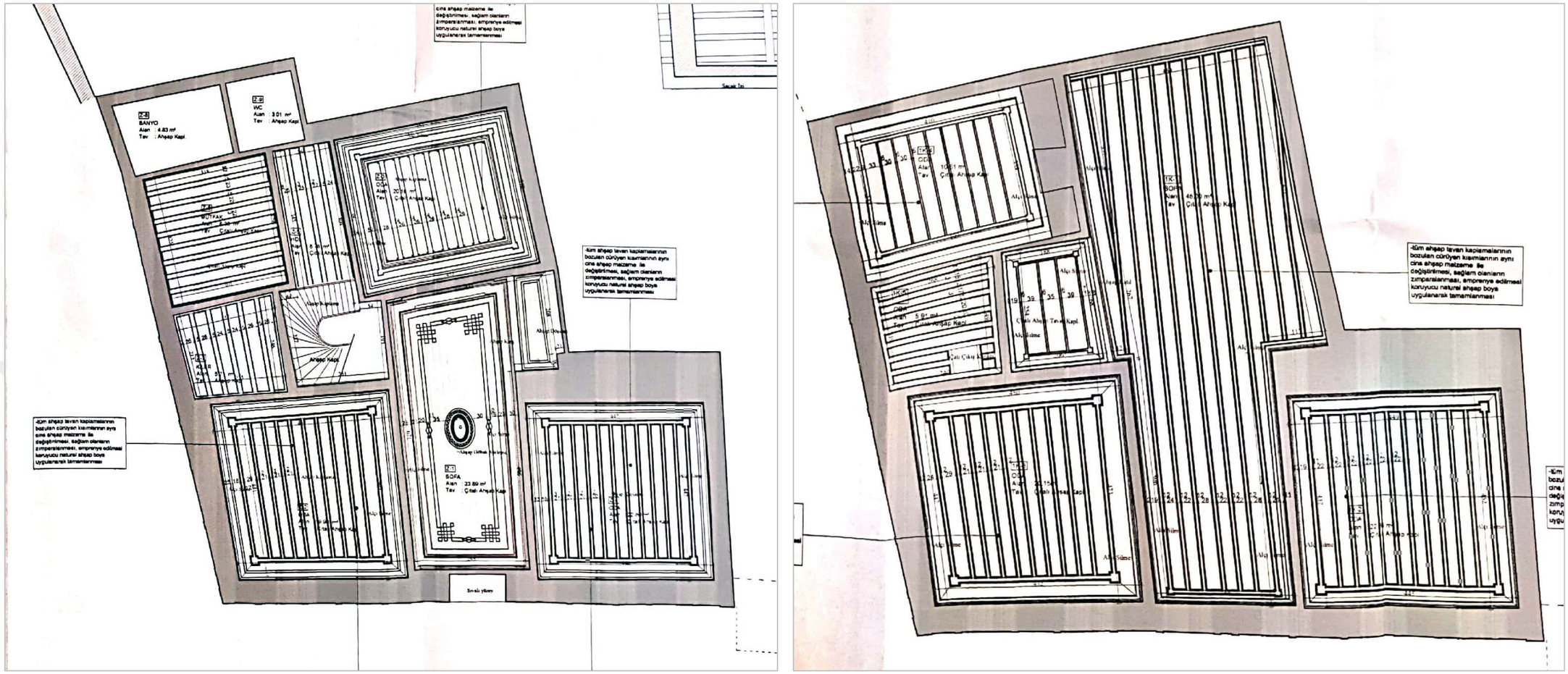

Şekil B. 16 Solda giriş kat tavan planı ve sağda üst kat tavan planı

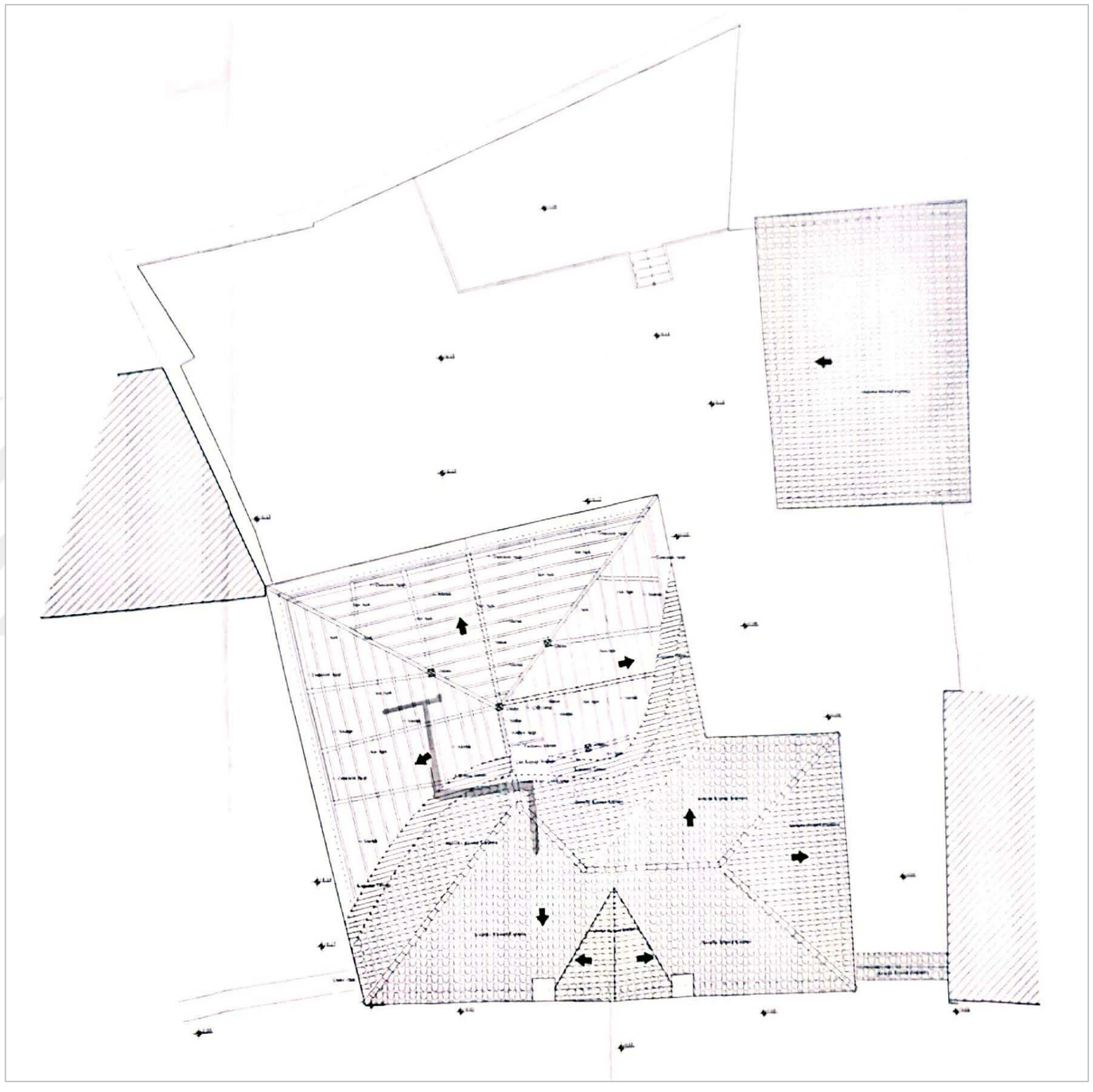

Şekil B. 17 Çatı planı

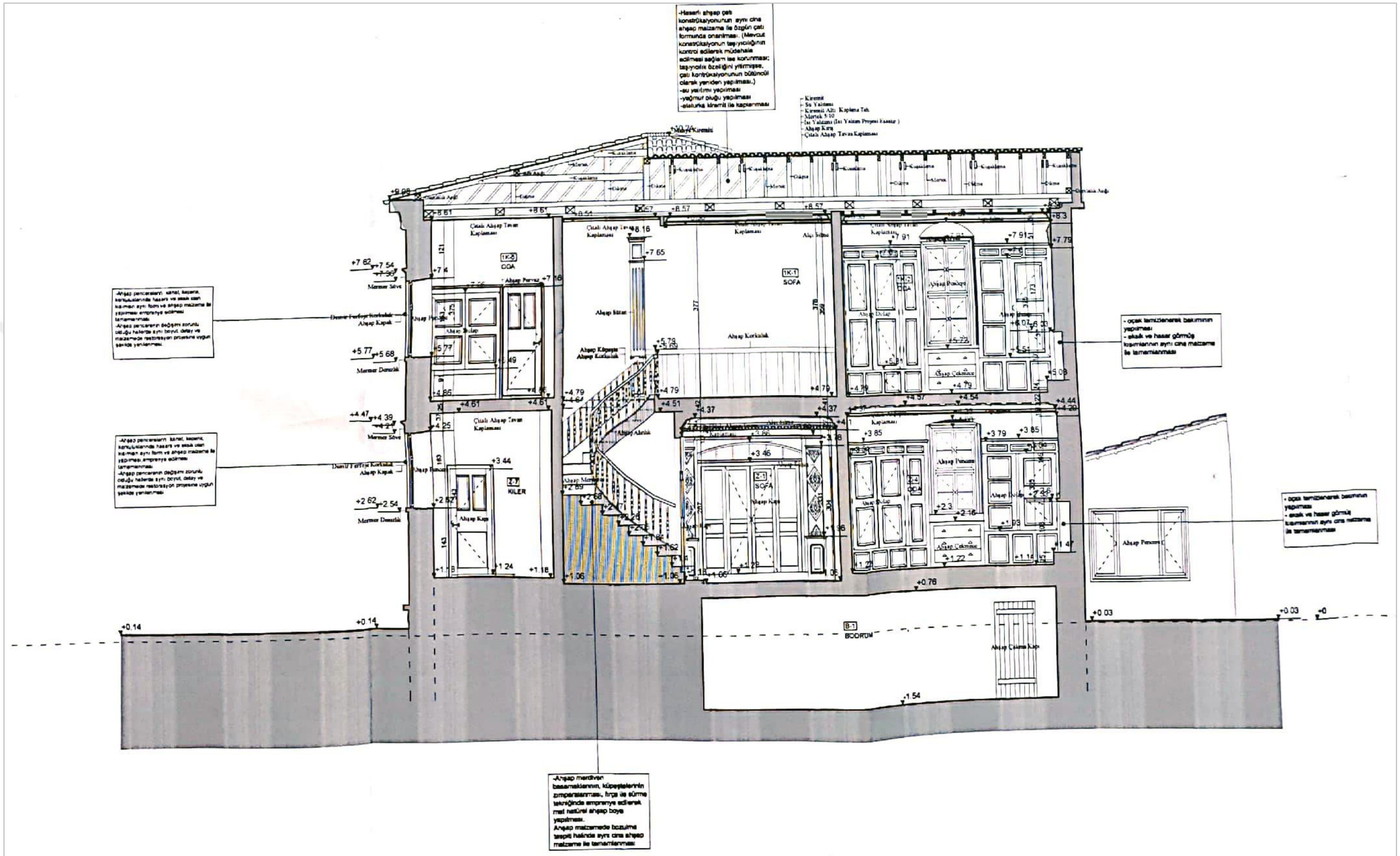

Şekil B. 18 A-A kesiti

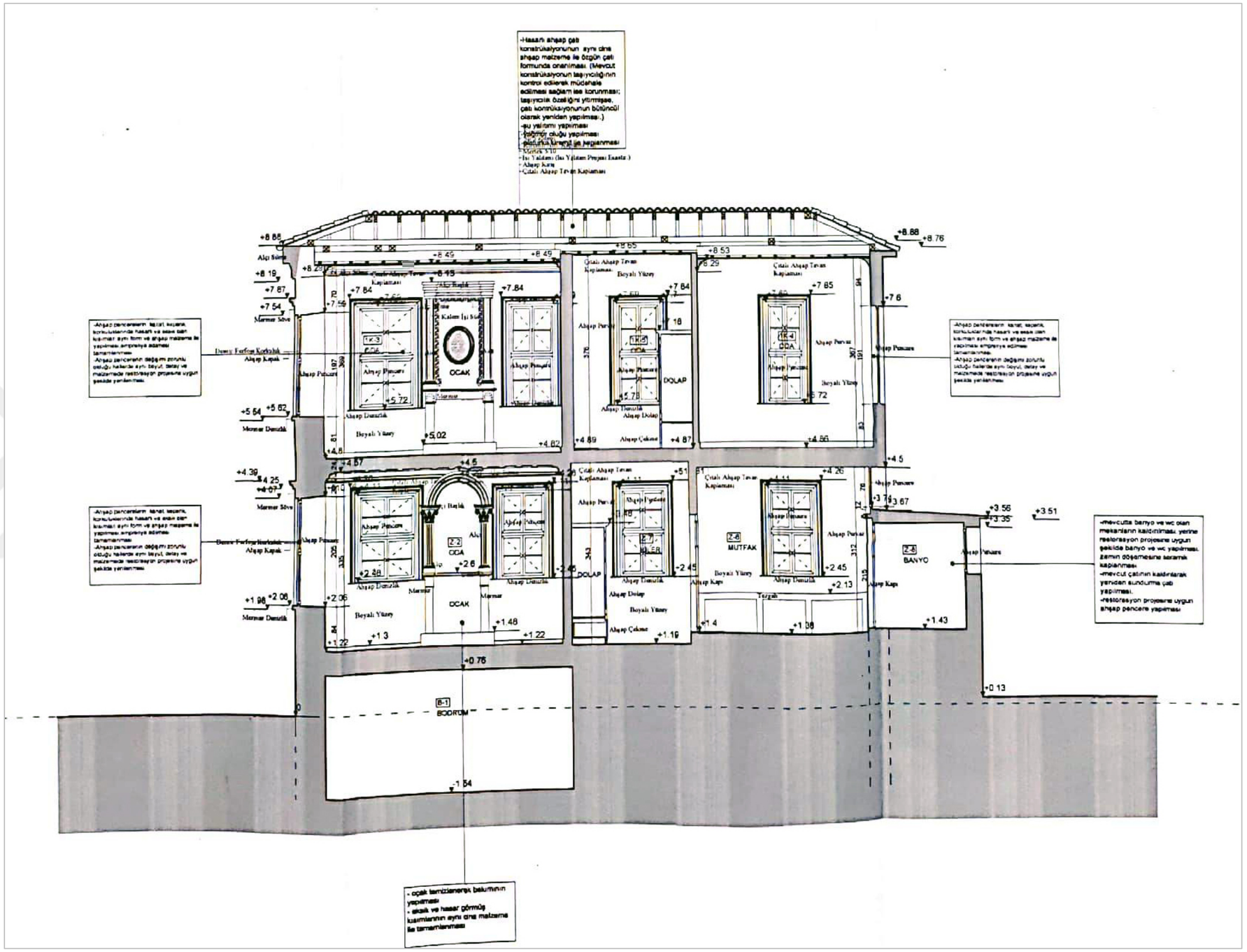

Şekil B. 19 B-B kesiti

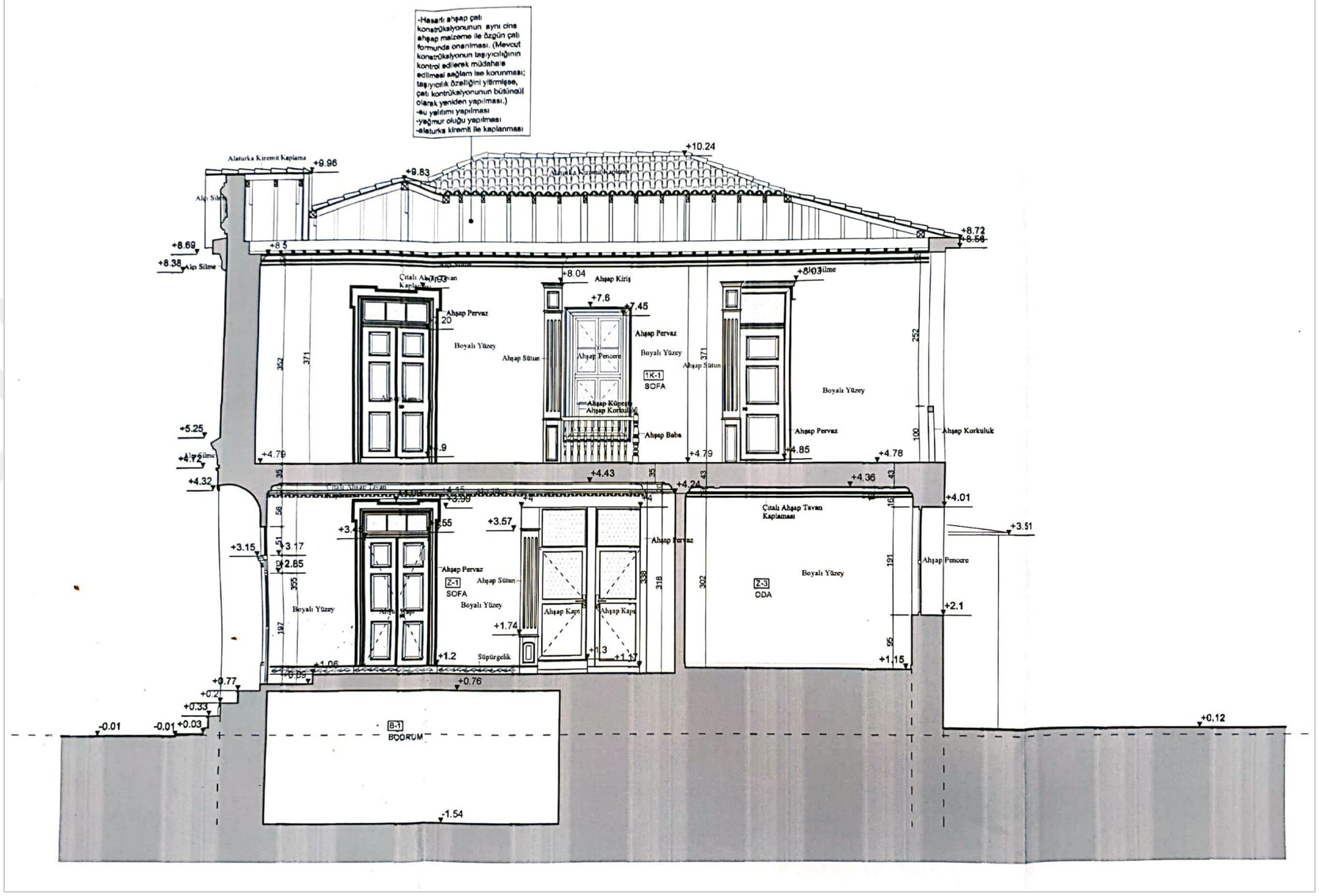

Şekil B. 20 C-C kesiti

Şekil B. 21 Ön cephe görünüşü

Şekil B. 22 Arka cephe görünüşü

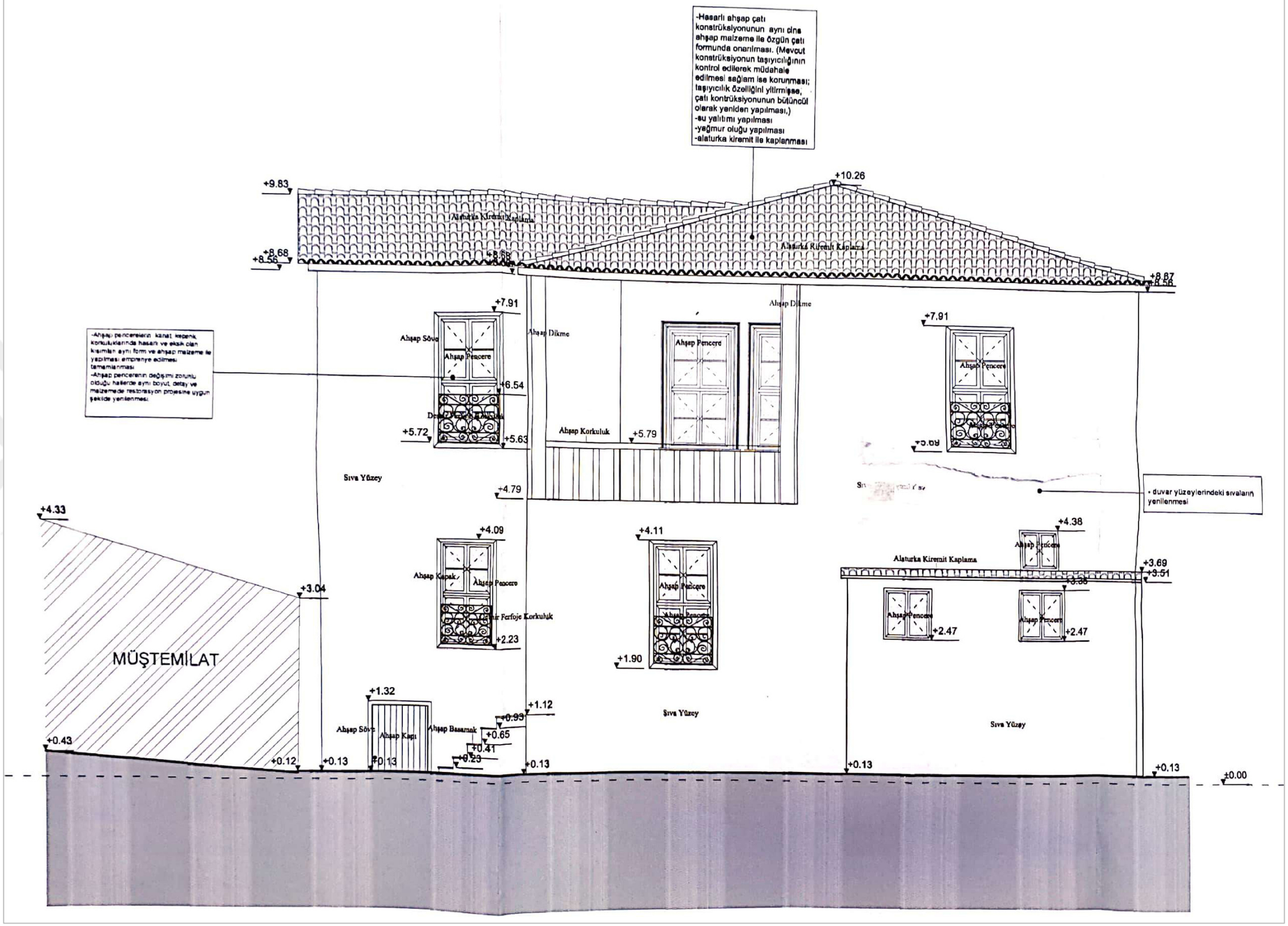

Şekil B. 23 Sağ yan cephe görünüşü

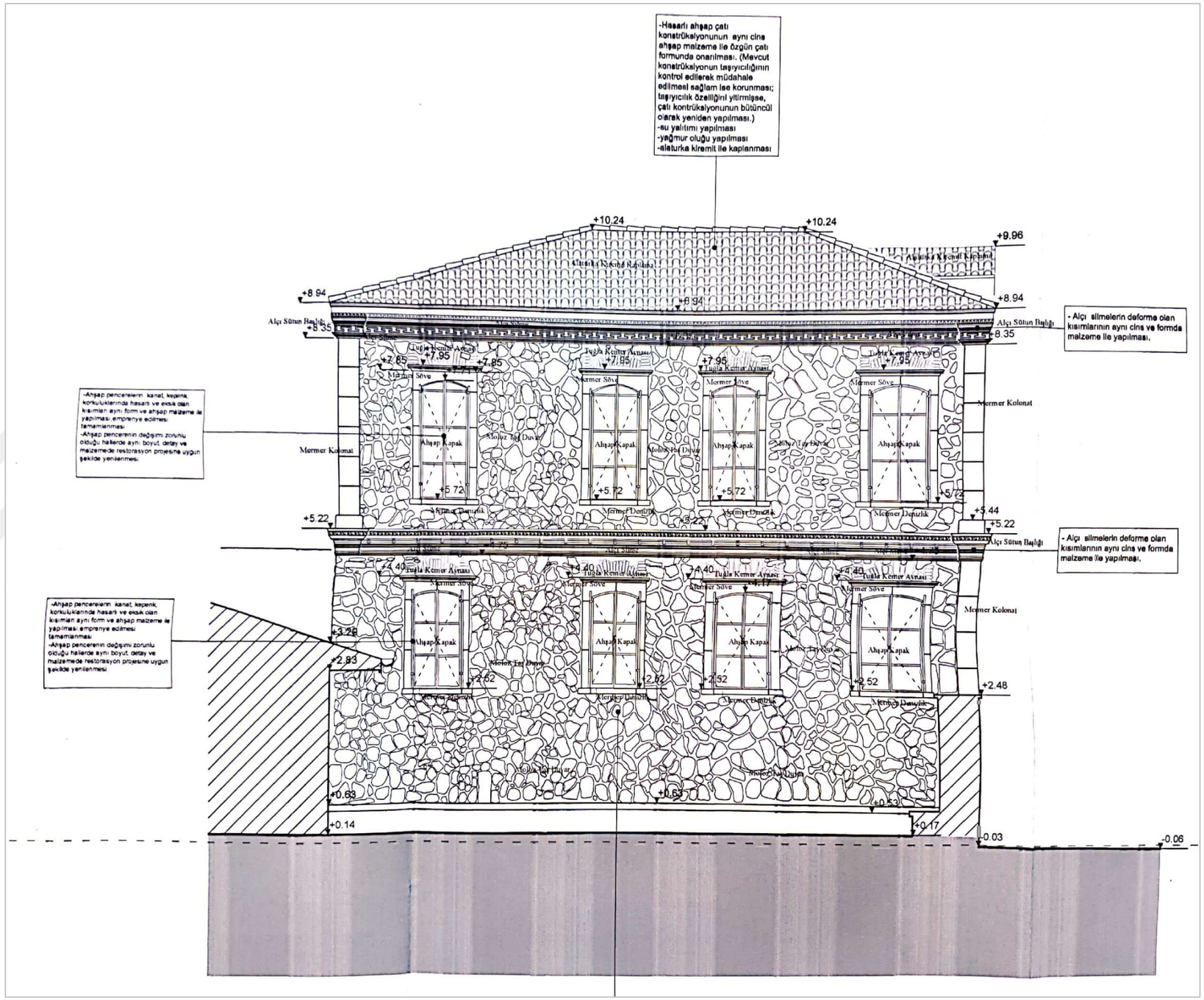

Şekil B. 24 Sol yan cephe görünüşü

DIŞ GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

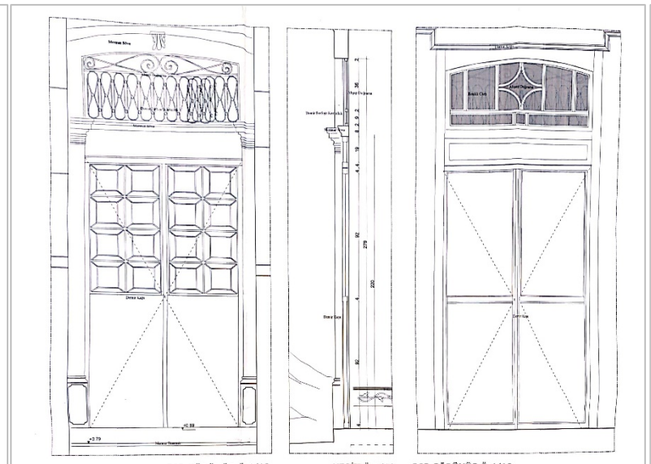
DIŞ GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

KESİT Ö:1/10

DIŞ GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

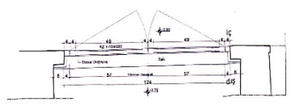
PLAN Ö:1/10

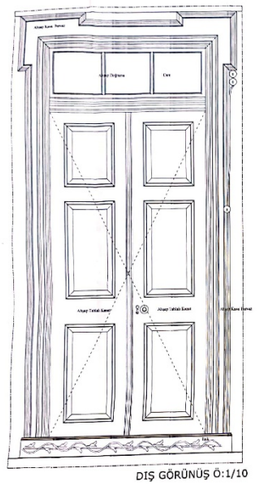
DIŞ GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

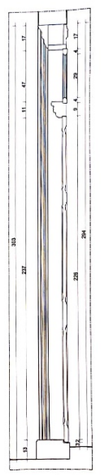
KESİT Ö:1/10

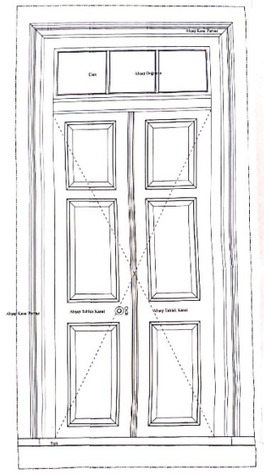
İÇ GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

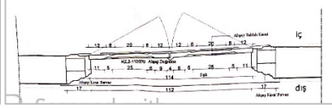

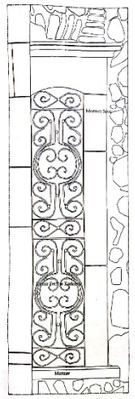
ÖN GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

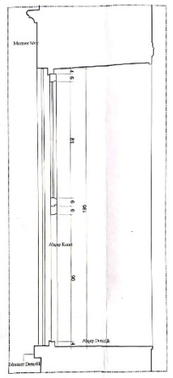
KESİT Ö:1/10

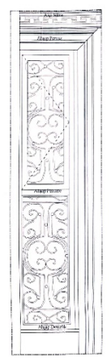
İÇ GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

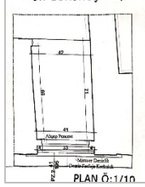
PLAN Ö:1/10

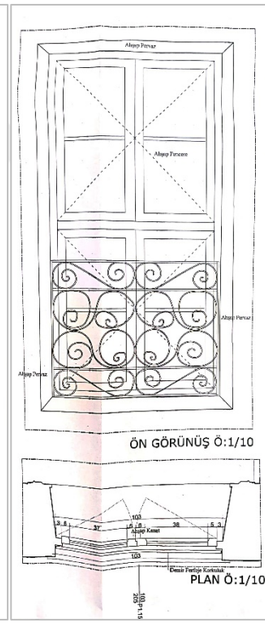
ÖN GÖRÜNÜŞ Ö:1/10

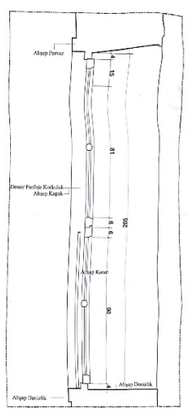
KESİT Ö:1/10

PLAN Ö:1/10

(ZEMİN KAT ALÇI SİLME DETAYI)

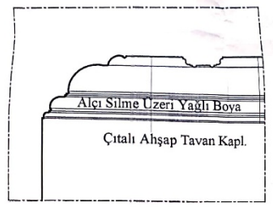

(ZEMİN KAT SOFA ALÇI SİLME DETAYI)

(1. KAT ALÇI SİLME DETAYI)

Şekil B. 25 Detaylar

EK-C

KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPILAŞMA KOŞULLARI

Şekil C. 1 Kula Koruma Amaçlı İmar Planı [1]

Manisa İli Kula İlçesi Kentsel Sit Alanı Yapılaşma Koşulları [27]

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

MANİSA İLİ, KULA İLÇESİ KENTSEL SİT ALANI YAPILAŞMA KOŞULLARI

1. GENEL HÜKÜMLER

1.1. Kula Koruma Amaçlı İmar Planının onanıp yürürlüğe girmesinden sonra, planlama alanı ile ilgili daha önce onanmış olan imar planları, plan değişiklikleri ve bunlarla ilgili plan notları ile yönetmelik hükümleri geçersizdir.

1.2. Planlama alanı içinde farklı yapılaşma istemleri, restorasyon , yıkım, mailî inhidam kararları, ilgili yasalar ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun belirlediği ilke kararları çerçevesinde ilgili Koruma Kurulunca değerlendirilecektir.

1.3. Planlama alanı içindeki tescilli Kültür Varlıkları ile ilgili her türlü yapılaşma (yeni yapım, eklenti, değiştirme, onarım vb.) yıkım ve kazım, taşınmazların kullanımlarının değiştirilmesi ile yapıların cephe ve dış görünümlerinin değiştirilmesi, belediyenin görüşü alındıktan sonra ilgili Koruma Kurulu'nun onayına bağlıdır.

1.4. Planlama alanı içinde tespit ve tescili yapılmış ve yapılacak olan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarına bitişik yeni yapılanma istekleri için planla getirilen hükümlere göre hazırlanan projeler belediyenin görüşü alındıktan sonra, ilgili Koruma Kurulu'nun görüş ve onayı ile uygulanır.

./.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

1.5. Planlama alanı içindeki tescilli kültür varlıklarına bitişik parseller dışında kalan parsellerde yapılacak her türlü yeni yapım, yıkım, onarım, eklenti vb. gibi uygulamalar Koruma İmar Planı hükümlerine göre Kula Belediyesi tarafından yapılır.

1.6. Planlama alanı içinde kamu hizmeti gören yapılar ile kamuya açık yapıların proje aşamasında, Belediyenin görüşü alındıktan sonra, ilgili Koruma Kurulu'ndan karar almaları zorunludur.

1.7. Planlama alanında yeni yapılanmalarda plan uygulaması sırasında çıkan kadastro ve mülkiyet sorunlarının, çözümüne yönelik değişikliklerde belirlenen yapı düzenine uyulmak ve plan esaslarını bozmamak koşulu ile Belediye yetkilidir. Gereğinde yapılanma ile ilgili sorunlar üzerinde ilgili Koruma Kurulu'ndan görüş istenir.

1.8. Planlama alanı içinde otopark yönetmeliği uygulanmayacaktır.

1.9. Yol genişlikleri planda ölçülendirilmeyen yerlerde, plan üzerinden ölçü alınarak uygulama yapılacaktır.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

MANİSA İLİ, KULA İLÇESİ KENTSEL SİT ALANI YAPILAŞMA KOŞULLARI

2. KORUMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLER

2.1. 1/1000 Ölçekli Kula Koruma İmar Planı'nda korunması gerekli eski eser niteliğindeki yapılar tek tek belirtilmiştir. Bu yapılar arsa, avlu duvarları, bahçe duvarları, ağaçları, avluları, avlu döşeme kaplamaları, kapıları, bahçe veya avlu ocakları, havuzlar, kuyular ile birlikte aynen korunur. Bu elemanlar gereğinde ilgili Koruma Kurulu'nun izniyle, Belediye'nin ve Manisa Müze Müdürlüğünün izin ve denetimi altında aslına uygun olarak onarılır.

2.2. 1/1000 ölçekli Kula Koruma İmar Planı'nda korunması önerilen sokaklar da kadastral durumu , eğimleri ve granit cinsi taşla arnavut kaldırımı şeklinde, iki kenarı geleneksel boyutlarında kayrak taşı ile kaplı bir biçimde, sokak köşelerine gelen duvarlardaki köşe-pahlarıyla birlikte korunacaktır.

2.3. Planlama alanı içindeki kamuya ait alanlarda bulunan tüm anıtsal nitelikli ağaçlar ve meydanlık alanlarda yerel ağaç türü olan akasyalar korunacaktır. Kesilmelerinde zorunluluk bulunanlar için, ilgili Koruma Kurulundan izin alınacaktır.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

2.4. Planlama alanı içinde tescil edilmiş ve edilecek korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı kararı alınmış bulunan sivil mimarlık örneklerinin tamir, tadil ve restorasyonları için (adi onarımlar dışında) tekniğine uygun 1/50 veya 1/100 ölçekli rölöve projesi, içten ve dıştan tanıtıcı fotoğraflarıyla hazırlanmış tamir, tadil ve restorasyon projelerinin Koruma Kurulu'ndan uygulama izni alınması gerekir. Bu yapıları tamamlayan müştemilat, avlu vb. eklerde de aynı koşullar geçerlidir. Yapılacak uygulamanın denetleme ve kabulü, Belediye Başkanlığı ile ilgili Koruma Kurulu tarafından yapılır. İnşaatı tamamlanan binalarda projesine göre uygulama yapılmış ise, Belediye tarafından hazırlanacak teknik rapor ve fotoğraflar Koruma Kurulu Müdürlüğü'ne gönderilmeden, Belediye - since İskan izni verilmeyecektir. Koruma Kurulu'nun onayladığı projeye aykırı uygulama yapılmış olması halinde, hazırlanacak teknik rapor ve fotoğrafların değerlendirilmek üzere Koruma Kurulu'na iletilerek karar alınması gerekmektedir (K.T.V.K.Y.K.nun 21.5.1990 gün ve 147 sayılı ilke kararı)

2.5. Planlama alanında adi onarım konusunda (yapıların bünyesinde, mimarisinde-planında ve cephelerinde ve malzemesinde değişiklik yaratmayacak onarımları) Belediye ile Manisa Müzesi Müdürlüğü yetkilidir. Yapıların onarımına ilişkin onarım öncesiye onarım sonrası durumun rapor ve fotoğraflarla saptanarak bilgi için ilgili Koruma Kurulu'na iletilmesi gerekmektedir.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

2.6. Planlama alanı içinde tescilli binalara bitişik parsellerde yapılacak yeni binalar için; proje, vaziyet planı, kadastral durumu ve çevresel fotoğraflarıyle, ilgili Koruma Kurulu'na başvurularak izin alınması zorunludur. Uygulamanın denetiminden Kula Belediye Başkanlığı ve Manisa Müze Müdürlüğü yetkilidir.

2.7. Planlama alanı içinde tescilli olmayan yapıların yıkımı sırasında da, Belediye'den izin alınması zorunludur.

3. YENİ YAPILAŞMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLER

3.1. Yapılar bulundukları alanın tabii zemin ortalamasından kot alırlar.

3.2. Eğimden dolayı kat kazanılamaz.

3.3. Subasman kotu + 1.00 m. kotunu aşamaz.

3.4. Planlama alanı içindeki mevcut boş parsellerde yeni yapılaşmalarda çatı katı ve çekme kat yapılamaz.

3.5. Tescilli yapılara bitişik yeni yapı yüksekliği tescilli yapının saçak kotunu aşamaz.

3.6. Yeni yapılarda bina cephesi en az 6 m. olacaktır.

3.7. Yeni yapılarda pencere açılan cepheler parsel sınırına 3 m.den fazla yanaşamaz.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

3.8. Yeni yapılarda temiz kat yüksekliği en az 2.70 m'dir.

3.9. 80 m2'den küçük parsellerde çizilen blok üzerinden ölçü alınarak uygulama yapılacaktır.

3.10. 300 m2'den küçük ifraz yapılamaz. Özel hallerde ilgili Koruma Kurulu'ndan izin alınacaktır.

3.11. Konut alanlarında 100 m2'ye kadar olan parsellerde Taban Alanı Katsayısı maksimum TAKS %80 olarak kabul edilir. 100 m2'den daha büyük parsellerde ilk 100 m2 için maksimum TAKS %80, geri kalan alan için maksimum TAKS %15'dir. TAKS ilk 100 m2 için %80, 100 m2'den sonraki alanlar için %15.

100 m2		80 m2
200 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 100 x 0.15) 80 + 15	95 m2
300 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 200 x 0.15) 80 + 30	100 m2
400 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 300 x 0.15) 80 + 45	125 m2
500 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 400 x 0.15) 80 + 60	140 m2

3.12. Ticaret alanlarındaki yeni yapılaşmalardan çevreye ve geleneksel ticaret dokusuna uyulacaktır.

3.13. Ticaret alanlarında kitle önerilen parsellerde Taban Alanı Katsıyısı maksimum %80, geri kalan alan için %50'dir.

100 m2		80 m2
200 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 100 x 0.15) 80 + 15	95 m2
300 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 200 x 0.15) 80 + 30	100 m2
400 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 300 x 0.15) 80 + 45	125 m2
500 m2'ye kadar	(100 x 0.80 + 400 x 0.15) 80 + 60	140 m2

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

Sahife -7-

4. YAPILAR VE YAPI ÖĞELERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

4.1. Kentsel Sit Alanı içinde yeni yapılar geleneksel dokuya uygun olarak avlulu yapılacaktır. Yapılar bitişik nizam olarak düşünülebilir. Ayrık olması gereken yapılarda yan çekme mesafesi 3 m.den az olamaz. Ancak en az bina cephesi boyutunun istenen koşullara uymadığı durumlarllarda yan çekme mesafeleri 2 m.ye düşürülebilir.

4.2. Yeni yapılacak yapılarda cephe çizgisi, mevcut cephe çizgisine göre verilmelidir. Buna göre ön bahçe çekme mesafesi sıfıra kadar düşürülebilir.

ÇATILAR

4.3. Kentsel Sit Alanı'ndateras çatı yapılamaz. Mevcut teras çatılı yapıların cephe düzenlemeleri ile, çatı biçim ve örtüleri değiştirilir.

4.4. Yeni yapılarda kırma çatı kullanılır.

4.5. Çatı eğimi % 33 olacaktır.

4.6. Çatı kaplama malzemesi alaturka kiremittir.

SAÇAKLAR

4.7. Saçaklar yapıdan en az 80 cm., en fazla 1.20 cm.çıkabilir.

4.8. Saçak altları ahşap kaplanabilir. va da acık bırakılabi-

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

BACALAR

4.9. Bacalar küfeki taşı ve 15 x 10 x 3 cm.lik tuğla ile almaşık olarak örülüp, sıvasız bırakılabilir.

4.10. Tümüyle taş veya beton yapılarak, sıvanabilir.

4.11. Baca üzerine kiremit başlık konabilir.

4.12. Yan cephelerde baca çıkıntısı ancak birinci kat döşemesinden itibaren yapılabilir ve cephe yüzeyinden dışarı 0.50 m.den fazla çıkamaz.

CEPHELER

4.13. Yapıların yol cephelerindeki açıklıklar, toplam cephe yüzeyinin % 20'sinden fazla olamaz.

ÇIKMALAR

4.14. Sokağa paralel ya da üçgen çıkma yapılabilir.

4.15. Kapalı çıkmalar yapı cephesinden en fazla 1.00 m. çıkarlar, yol üzerindeki kapalı çıkmalar, ait oldukları katın cephe yüzeyinin üçte ikisini aşamazlar.

4.16. Yol üzerindeki cephelerde, arsa sınırını aşan çıkmalar, yol zemininden en az 3 m. temiz yükseklikte olacaktır.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

4.17. Yol üzerinde karşılıklı gelen çıkmalar arası uzaklık en az 3.50 m.dir.

4.18. İki yönde çıkma yapılamaz.

4.19. Çıkma altına tercihan dolgu konsol ya da yalın ahşap payanda yapılabilir.

4.20. Ön cephe ve yol üzerindeki diğer cephelerde açık çıkma yapılamaz.

DUVARLAR

4.21. Cepheler:
- Sıvasız, derzli, kayrak taşı, küfeki, karataş, granit vb.,
- Sıvalı, badanalı, taş, tuğla,
- Sıvalı, badanalı, beton;
- Üst katlarda sıvalı, badanalı, arası dolgu ahşap karkas olarak yapılabilir.

4.22. Sıvasız taş duvarları olan eski yapıların yeniden inşaasında, duvar aynı teknikle örülmelidir.

4.23. Cepheler sıvanmaları durumunda beyaz, bej, açık sarı, uçuk pembe gibi renklerle boyanmalıdır.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMIR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

BAHÇE - AVLU DUVARLARI

4.24. Bahçe-avlu duvarları, yapının sokak cephesi boyunca 3.m'yi aşmamak koşuluyla, en az 2 m. yüksekliğinde olacaktır. Müştemilat yapılması durumunda avlu duvarı yüksekliği müştemilatın dışarıdan algılanmayacağı ölçüde yapılacaktır.

4.25. Bahçe-avlu duvarları üzerinde, alaturka kiremit kaplı iki eğimli, harpusta yapılacaktır.

4.26. Bahçe-avlu duvarları, ahşap hatıl takviyeli karataş, kayrak taşı karışımı olarak örülüp sıvasız bırakılabilir. Sıvanması halinde 4.23.maddesindeki geleneksel renklere uyulması gereklidir.

BAHÇE - AVLU KAPILARI

4.27. Bahçe-avlu kapıları ahşap malzemeden, çift kanatlı ve camsız olacaktır.

4.28. Bahçe-avlu kapıları boyanmıyacak, yalnız malzemenin doğal görünümünü bozmayacak bir koruyucuyla kaplanabilecektir.

4.29. Bahçe-avlu kapılarının boyutları 160-180x200-250Cm. olacaktır. Kapılar 2-3 cm. kalınlığında, 20-30 cm. eninde masif ahşaptan, gereğinde sade profilli bir biçimde yapılacak kapı kanatları ahşap; rozet, tokmak ve kulpları demir olacaktır.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

4.30. Bahçe-avlu kapıları üzerine en çok 75 cm. genişliğinde, üzeri alaturka kiremit örtülü kapı üstü saçağı yapılabilir.

4.31. Avlular ve zemin katlar, araları harçla derzlenmiş 100 - 150 x 75-100 x 6 cm. boyutlarında kayrak taşıyla kaplanacaktır.

PENCERELER

4.32. Pencereler düşey doğrultuda dikdörtgen biçiminde ve yüksekliklerinin genişliğe oranı en az 1/1.5, en çok 1/2 olacaktır. Kısa kenarları 1 m.den fazla olmayacaktır.

4.33. Tek pencere yüzeyi en çok 2 m^2 olacaktır.

4.34. Pencereler çift kanatlı ya da giyotin pencere olacaktır.

4.35. Pencere kasası ve kanatları ahşap olacaktır.

4.36. Pencerelere dıştan 7-10 cm. eninde ahşap sıva üzeri pervaz konulacaktır.

4.37. Pencerelerde ahşap aksam renkli boya ile boyanmayacak, malzemenin doğal görünümünü bozmayan bir koruyucuyla kaplanabilecektir.

4.38. Pencerelerde iki kanatlı, aynalı ahşap kepenk yapılabilir.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞİ
İZMİR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

MÜŞTEMİLAT

4.39. Avlularda yapılacak müştemilat en çok 2.50 m. yüksekliğinde ve bir kattan fazla olamaz.
Max. taban alanı 15 m^2'yi geçemez.

KÖŞE PAHLARI

4.40. Köşe başı parsellerde, sıfır çekme mesafesi ile yapılacak yapılarda tek veya çift taraflı köşe pahı yapılabilir. Köşe pahlarının sokak zeminden yüksekliği 2.50 m. den az olamaz.

5. DİĞER HÜKÜMLER

5.1. Tüm yeni yapılaşmalarda 1.derecede deprem yönetmeliğine uyulacaktır.

5.2. Kentsel Sit Alanındaki demir ve beton elektrik direkleri kaldırılarak, tesisat yer altına alınacaktır.

5.3. Kentsel Sit Alanındaki dükkanların ölçü, malzeme ve renk bakımından ev cepheleriyle uyumlu olması sağlanacaktır. Bu konuda ilgili Koruma Kurulu'ndan gerekli izin alınacaktır.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İZMIR II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 2.2.1994-329
Karar Tarihi ve No. : 2.2.1994-3792

Toplantı Yeri
İ Z M İ R

Sahife -13-

5.4- Kentsel Sit alanındaki ilan levhaları yalnız kendi faaliyet bölgelerinde ve zemin kat seviyesinde asılacaktır. Bu konuda Belediye ve ilgili Koruma Kurulu'ndan gerekli izin alınacaktır.

Başkan
Prof.Dr.Altan ÇİLİNGİROĞLU

Başkan Yardımcısı
Dr.Fatma SEDES

Üye
Doç.Dr.Atilla CİMCOZ

Üye
Yr.Doç.Dr.Ülker SEYMEN

Üye
İlhamiBİLGİN
Sanat Tarihçi

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

Temsilci
Üye

R A P O R

TKTVYK'nun 29.8.1986 gün ve 2640 sayılı kararı ile Kula,"Kentsel Sit Alanı ile" planlama sırasında etkileme geçiş alanı olarak göz önüne alınması önerilen alan "sınırları belirlenerek 1/1000 ölçekli paftalara işaretlenmiş,ayrıca aynı kararla Kula'nın Geçici Dönem Yapılanma Koşulları'da onaylanmıştır.

Özelliği ve geçmişin izlerini günümüze kadar taşımayı başarmış kültür varlıklarının yoğunluğu nedeniyle,Kula Kentsel sit alanında Koruma Amaçlı İmar Planı yapılması,İzmir I Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 25.2.1988 gün ve 142 sayılı kararıyla ilgili Belediyesinden istenmiş;Belediye'nin maddi imkansızlık nedeniyle yapamayacağını belirtmesi üzerine,yine aynı Kurulun 12.1.1989 gün ve 779 sayılı kararıyla planın yapılması Kültür ve Turizm Bakanlığı'na önerilmiştir.

Bundan sonraki aşamada Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü planın yapılmasını üstlenerek,22.8.1990 tarihinde İstanbul Teknik üniversitesi Çevre ve Şehircilik Uygulama Araştırma Merkeziyle anlaşması sonucu bu tarihte sözü edilen Kurum tarafından çalışmalara başlanmıştır.

Kula Koruma Amaçlı İmar Planına veri teşkil etmesi maksadıyla yapılan çalışmada TKTVYK'nun 29.8.1986 gün ve 2640 sayılı kararıyla sınırları yenilenen Kentsel sit alanı ile bu alana ek olarak etkileme geçiş alan sınırları içersinde kalan alandaki mevcut tescilli yapılarla birlikte tescilli olmayan,ancak taşınmaz kültür varlığı özelliği gösteren yapılarda çalışma kapsamı içersinde tutulmuştur.

Plan müellifi tarafından yapılan çalışmanın İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunda değerlendirilmesi sonucunda;Kurulun 9.4.1993 gün ve 3248 sayılı kararı ile;KulaKentsel Sit alanı ile etkileme geçiş alanı,içersinde bulunan 276 adet tescilsiz "Kültür Varlığı" tescillenerek koruma altına alınmıştır. Yeni tescil edilen yapılarla birlikte Kula'da,21 adedi tescilli anıt yapı olmak üzere toplam 659 adet tescilli kültür varlığı bulunmaktadır.

Sonuç olarak özgün yapısını genelde koruyarak günümüze kadar gelmiş söz konusu kültür varlıklarının yok olmasının önlenerek gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için,genelde maddi yönden kısıtlı imkanlara sahip taşınmaz sahiplerine kültür varlıklarının yaşatılabilmesi için, maddi ve teknik yardım sağlanmasının gerekli olduğu,Kula Belediye temsilcisi tarafından belirtilmiştir.Bu konuda Bakanlığımız imkanlarının bu yöreye en kısa zamanda ve uygulamaya esas olacak şekilde götürülebilmesi,Kula'da kamuoyu dikkatinin bu yöreye çekilerek korumacılığın KULA'da yaşayan insana sevdirilip benimsetilmesi,korumanın etkin halde yapılabilmesi ve özellikle son aşamasına girmiş bulunan KULA KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI'nın işleyebilmesi için, Sayın Bakanımızın da katılacağı Kula'da yapılacak,Kula'nın korunmasına ilişkin sorunların ve çözümlerinin tartışılacağı bir toplantı önerisi gündemde dile getirilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Deniz TÜRKMEN
İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürü.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Emine DERİN

Doğum Tarihi ve Yeri : 1989- Kula

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : eminederin1@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	**Alan**	**Okul/Üniversite**	**Mezuniyet Yılı**
Lisans	Mimarlık	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	2012
Lise	Anadolu	İzmir 60. Yıl Anadolu Lisesi	2007

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	**Firma/Kurum**	**Görevi**
2011-2018	Denge Yapı ve Cephe Sistemleri	Mimar
2019-(devam)	Emine Derin Mimarlık	Mimar

YAYINLARI

Bildiri

1. Derin, E. ve Tuncer, Ö. F. (2019). '' Manisa İli Kula İlçesi Sakız Tipi Evlerin Mimari Özellikleri ve Koruma Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme'', Erasmus Uluslararası Akademik Araştırmalar Sempozyumu, 5-6 Nisan 2019, İzmir.